The University of ...
THE LIBRA...

הצופה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

ב"ה, יום שישי, י"ב מרחשון תשל"ו (17.10.1975)
שנה ל"ח — גליון 12049 — המחיר 2.20 ל"י

600 עובדי בתי המלאכה השביתו טיסות „אל־על"

הפסיקו את העבודה אתמול בצהריים ומתכוננים לשביתה ממושכת. — שר התחבורה: הממשלה תפעיל אמצעים

...פוטר לעיני החבורה ...ה כללית שהחברה קיי... ים בבתי המלאכה של „אל... שיבטה את פעילות החברה ... י"אתם של מספר מטוסים. משך השביתה תשותק ה־ לעובדי הקשר האוירי של במטוסים ישראליים יענו־

...זה היא שלא על דעת ההסתד־ ...קרב 600 העובדים של בתי ...ה שהחליטו ברוב גדול לנקוט ...נגד הפרת הסכם של הנהלה ...לדבריהם הובטח לקיים את ...ם בזיקומם, אך הדבר לא נו־

...ת זאת טוען דובר „אל על" ...היתה כל הפרה הסכם וכי ...הקיים הוא בתוקף עד סוף ...19

השביתה היא שלא על דעת ההסתד־רות ולא אושרה על ידה. העובדים מתכוננים לשביתה ממושכת.

הנהלת „אל על" עושה את כל הסידורים להסעת הנוסעים ובין היתר העבירה נוספים לחברות אחרות. במרכז עומדת החברה לחכור מטוסים בכדי לקיים את השירותים שלה ול־הסיע נוסעים ליעדיהם.

כתב עתים מוסר:

ההודעה על השביתה נמסרה בשעה 2.30 אחה"צ וירדה כמהלומה על חברת התעופה הלאומית. כבר ב־שעות אחה"צ מנעה השביתה את המראתם של שנים ממטוסי החברה — לאתונה ולרומא. תחילה נאמר ל־נוסעים להמתין, מתוך תקוה שאולי יחול שינוי בעמדת העובדים והמטו־סים יוכלו בכל זאת להמריא לדרכם. אולם משנתארכו השעות עשתה חברת „אל על" מאמצים להעביר את הנוס־עים למטוסים של חברות אחרות. חלק מן הנוסעים שוכנו בבתי מלון עד יום ו' בבוקר, ואז יועברו למטוסי חברות אחרות.

עובדי בתי המלאכה, שמספרם כ־600 איש, מפעילים את הטרקטורים הגוררים את המטוסים על הקרקע, מספקים את שירותי הכח למטוסים התנים, מוזים את המדינה ומבצ־עים את כל פעולות התחזוקה הדרו־שות בין טיסה לטיסה.

עובדי התחזוקה לא הצטרפו בינתיים

לפי שעה לא הצטרפו אל השובתים עובדי התחזוקה הישירה, אך ללא עזרת עובדי בתי המלאכה נבצר גם מהם להביא את המטוסים למצב של כשירות־טיסה.

לא לקבל צווים

בשעות אחר הצהריים המוקדמות הודיע חבר ועד עובדי בתי המלאכה מר עמי אסינגר כי „ברגע זה אנו פותחים בשביתה כללית שלא תיגמר עד אשר יותקן הסכם העבודה שהופר. אנו חוזרים ומדגישים שלא ניכנע למעשי אלימות. אם יתנו לכם צווים, אל תקבלו אותם ביד ואל תחתמו עליהם. אנו עצמנו נטפל בכך".

בשעות אחר הצהרים התכנסו ב־לשכתו של שר התחבורה מר גד יע־קובי בתל־אביב, יו"ר מועצת המנ־הלים של „אל על", ח"כ משה כרמל, מ"מ מנכ"ל אל־על, מר בנימין ודי־דאי, ומר יהושע ושצ'ינגר, מ"מ מז־כיר ההסתדרות המחזיק בתיק אל בוועד הפועל. הפגישה נקראה בדחיפות כדי לדון במצב שנוצר.

שביתה ממושכת

חבר הועד עמי אסינגר מסר ב־שעות הערב לכתב עתים, כי הועד כינס את העובדים בנמל התעופה והודיע להם כי הכוונה היא לקיים שביתה ממושכת, שתהיה לפי כל כללי הבטיחות ותוך קיום סדרי מש־מעת ואחריות מצד העובדים לפי הציוד שהם מפעילים.

כל העובדים קיבלו הוראה להחזיר את הציוד המצוי של החברה — גנ־רטורים, טרקטורים, מתקני שינוע

(סוף בעמוד 2)

רת „אל־על" חכרה מטוסים

„אל־על" הודיע אמש, כי ...חכרה מספר מטוסים ביניהם ...מבר כדי לבצע את הטיסות.

ביירות: החיים חוזרים למסלולם

היריות פסקו. — דחפורים של הצבא הרסו מיתרסים. — פרנג'יה מקיים דיונים בתביעת אש"פ להכיר בקיום פלשתיני נפרד

ביירות, 16 (יופי"ע ועי"צ) — לבנון עשתה היום מאמץ חדש לשוב לחיים הקינים, ובשעה ש־מנהיגים פוליטיים התכנסו בנסיה להזק את הפסקת האש, פורקו מיתרסים ברחובות העיים ורבים מן התושבים חזרו לעבודתם.

דחפורים של הצבא נכנסו לשכונת נבעא בביירות, כדי להרוס מיתרסים שהוקמו בשוקים ראשיים, והלוחמים המזויינים נטשו את עמדותיהם ה־מוגנות בשקי חול.

רדיו ביירות, אשר הזהיר משך ימים, כי מסוכן לעבור ברחובות ברובעים אלה, הודיע היום, כי החיים חוזרים למסלול בעיר הבי־רה ובערים גדולות אחרות.

הבנקים נפתחו מחדש וחנויות ומשרדים הריקו את תריסיהם, בשעה שאלפי תושבים שבו לעבודתם או טיילו ברחובות.

אש"פ דורש מעמד מיוחד

סולימן פרנג'יה נועד היום עם ראש הממשלה כארמה וממשלתו בה שעת התברים למשך שלוש שעות כדי לדון בתזכיר שהגיש אש"פ על ה־מצב הנוכחי. אש"פ מסר את ה־תשקיף בן חמשת הסעיפים בראשית השבוע, והגיש בו את נכונותו לדון ב־ביחסים בין פלשתינים לבין לבנו־נים, תוך הדגשה כי אש"פ מכבד את הריבונות הלבנונית, אולם על כל הצדדים להכיר בלגיטימיות של קיום פלשתיני נפרד.

כארמה אמר בתום ישיבת הממ־שלה לעתונאים, כי התזכיר של אש"פ כלל את הדרך לדו־שיח פורה. הוא מסר כי הממשלה מינתה את שר החוץ כאמיל שמעון לתאם יחד עם אש"פ דיונים משותפים על ה־תזכיר.

שמעון אמר מצידו, כי חיוני ש־הסעיפים הכלולים בתזכיר אכן יושמו.

הוא אמר כי אם תהיה אפשרות ליישם תזכיר זה, וכן הסכמים ש־הושגו קודם לכן, ימצא הדבר היש־נות כלשהו של ההתנגשויות".

יצויין כי הפלשתינאים, המעור־בים רק במידה צנועה בקרבות ש־התנהלו בין סיעות לבנוניות יריבות, נהנים מהשפעה עצומה בקרב ארגו־נים שמאלניים בלבנון.

יצאו לדמשק

מקורות פלשתינים אמרו כי יו"ר אש"פ יאסר ערפאת והמנהיג ה־סוציאליסטי הלבנוני כאמאל ג'ונ־בלאט, ייסעו בימים הקרובים ל־דמשק לשיחות עם נשיא סוריה חאפז אסאד.

וביום השביעי...
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

רבין מזים הודעות מוסקבה ודמשק על העברת כוחות צה"ל מסיני לגולן

מגדירן כ„שטות גמורה". — מזכירות תקופת ערב מלחמת ששת הימים

„אם ייכנסו כוחות צבא ערביים ללבנון יהיה בכך איום על ישראל"

הידיעות המופצות ע"י מוסקבה ודמשק על העברת כוחות של צה"ל מסיני לגולן הן שטות גמורה. אין אנו מ־רכזים כוחות ברמת הגולן — הכריז ראש הממשלה, מר יצ־חק רבין, אמש בהשיבו לשא־לות משתתפי הסימפוזיון ה־בינלאומי על ההיבטים הצב־איים בסכסוך הישראלי ערבי.

מר רבין אמר, כי ידיעות מ־סוג זה מזכירות לו את התק־ופה שלפני מלחמת ששת הי־מים, כאשר גם אז הופצו ידיעות כוזבות כאלה.

סוריה אינה מוכנה

בתשובותיו חזר ראש הממשלה ו־הביע את נכונותה של ישראל להי־כנס לשיחות עם סוריה על הסדר ש־לום או על חיסול מצב המלחמה. אולם, הוא הוסיף, כי לפי שעה אין כל סימן שסוריה מוכנה לכך. מר רבין הבהיר, כי התנאים הגיאוגר־פיים והתפישות הפוליטיות של סו־ריה הנתמכת ע"י בריה"מ שונים מאלה שקיימים לגבי מצרים ולפיכך אין מקום להסכם ביניים בין יש־ראל לבין סוריה, כפי שהדבר נת־אפשר עם מצרים. לדעת מר רבין, עומדות לפני סוריה שלוש אפשרו־יות — להיכנס לשלום עם ישראל, לפתוח באופציה צבאית או להשאיר את המצב כפי שהוא בכוונה למקש את הסכם הביניים עם מצרים. ב־סיועה של בריה"מ. עמדותיה של סו־ריה וכן של בריה"מ, שכנראה סו־כמו בביקורו האחרון של אסד ב־מוסקבה, יתגלו בסוף החודש הבא, כאשר יהיה צורך להאריך את המנ־דט של כוחות או"ם בגבול הגולן.

הדטנט לא הגיע למזרח התיכון

מר רבין חיווה דעתו, כי הדטנט בין מעצמות העל לא הגיע למזרח התיכון ומכל מקום לא קיימת הס־כמה בין בריה"מ וארה"ב לגבי ה־יחסים בין ישראל וסוריה.

ראש הממשלה הבהיר שוב, כי בהסדר שלום עם סוריה לא תרד ישראל מן הגולן, אולם אין פירוש הדבר, שהיא חייבת להישאר בקווים הנוכחיים.

אשר ללבנון, אמר מר רבין, כי היקף ואופי תגובתה של ישראל למה שמתחולל במדינה זו יהיו תלויים בגודל השינוי העלול להתחולל בה וברצינותו. „שינוי מהותי שיתבטא בנוכחות של כוחות צבא גדולים ב־לבנון יהווה סיכון לישראל ועליה יהיה להתחשב בכך במלוא הרצי־נות, אמר ראש הממשלה.

בתשובה לשאלה אחרת, חזר מר רבין על עמדת ישראל, שהיא לא תקיים כל מגע עם אש"פ, ואילו ב־עיית הפלשתינאים צריכה לבוא על פתרונה במסגרת של מו"מ עם ירדן.

הדלקת הנר

	קריי"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.29	5.40
תל־אביב	4.47	5.42
חיפה	4.38	5..0
באר־שבע	4.45	5.42
אילת	4.46	5.43

סוריה ועירק מתפייסות?

בגדד מוכנה להקים פיקוד משותף בתנאי שדמשק תגנה החלטת 338

ביירות, 16 (עי"צ) — שמועות בדבר התפייסות בין עירק וסוריה הולכות ומתרבות לאחרונה.

היום מסר העתון הלבנוני „ערב והדליר", כי נערכו מגעים בביזון זה עם מישל עפלק, מייסד מפלגת ה„בעת".

עפלק, מזכ"ל הפיקוד הבין־ערבי של מפלגת ה„בעת" העירקית ביקר בשבוע שעבר בבגדד. הוא מתגורר בביירות, אך מבקר בתדי־רות בבירת עירק.

לדברי העתון הסכימו סוריה ועירק עקרונית להתפייסות, אך ממשיכות לקבוע תנאים מסויימים.

כן מסר, כי עירק חזרה על הצעתה להקים פיקוד צבאי סורי—עירקי, בתנאי, שסוריה תגנה את החלטה 338 של מועצת הבטחון.

סוריה, לדברי העתון, מסכימה ש־כוחות עירקיים יוצבו בתחומה תחת פיקוד סורי—עירקי מאוחד. אולם הסורים אינם מוכנים לגנות ב־פומבי את ההחלטה 338, כדי לא לתת חיזוק לטענותיה של ישראל, המנסה לשכנע כי סוריה תומכת ב־מלחמה.

המשטרה הצבאית מנעה כניסת אזרחים ה„חשודים" כמתנחלים לגולן

בגלל השמועות על התנחלות קרובה של הגרעינים שאושרו להתיישבות ע"י ועדת השרים. — קשיים לחובשי כיפות סרוגות

מאת סופר „הצופה" בגליל

מחסומים של המשטרה הצבאית, שהוצבו במבואות רמת הגולן מנעו גם אתמול כניסתם של אזרחים ה־„חשודים" כמתנחלים לאיזור רמת־הגולן.

לעומת זאת אופשרה הכניסה לאז־רחי הרכה בקבוצה של תיירים, ל־עובדים בגולן ולתושבי ישובי הרמה. מטיילים אזרחי ישראל לא הורשו בדרך כלל להיכנס לרמה, כיון ש־„נחשדו" כמתנחלים. כך, למשל, נא־לץ אוטובוס ובו מטיילים מקרב עובדי הבנק לחקלאות, להמתין ב־כביש הכניסה הדרומי לגולן, ליד עין־גב, למעלה מחצי שעה, עד אשר נשתכנעו החיילים במחסום, כי אלה הם מטיילים ולא מתנחלים.

קשיים מיוחדים נגרמו למטיי־לים חובשי כיפות סרוגות ש־„נחשדו" אוטומטית כמתנחלים. אזרחים ישראליים שעברו בדיקות קפדניות בכניסתם לגולן, או שנאס־רה עליהם כליל הכניסה לגולן, הבי־עו התמרמרות רבה עקב העובדה שלאזרחים זרים תיירים — מותרת הכניסה לגולן, ואילו עליהם לעבור בדיקות או לשמוע שהכניסה לגולן הישראלי אסורה עליהם.

נראה, כי הצעדים האחרונים, שבהם נקטה המשטרה הצבאית כבר שלשום, נעשו על רקע שמו־עות עקשניות, שפשטו ברמה ד־לפיהן צפויה עליית מתנחלים ל־רמה במועד הקרוב ביותר.

בחוגי המתיישבים בגולן נמסר, כי אם אכן תהיה התנחלות הרי זו תבוצע על־ידי חברי גרעינים: — „אריאל" ו„ארגוב", שהם גרעינים דתיים.

גרעין „אחים" המשותף לצעירי חי־רות ולעובד הציוני וגרעין נוסף, שאמורים היו להתיישב בארבעת ה־ישובים החדשים, שנועדו לקום ב־רמה ואשר הקמתם לא אושרה על־ידי ועדת השרים להתיישבות בשטחים. פרט לתכונה זו למניעת עליית מתנחלים לגולן שרר אתמול שקט ברמה.

יו"ר ועדת העבודה מבקשת דחיית ההליכים המשפטיים נגד מתיישבים בגולן

בבקשה להורות לנוגעים בדבר לדחות את ההליכים המשפטיים ב־חודש ימים נגד משפחת גלבוע וה־מתיישבים אותם מ„מרכז בני יהודה" שברמת הגולן — פנתה אתמול ב־מכתב דחוף ח"כ ש. ארבלי אלמוז־לינו, יו"ר ועדת העבודה, אל מר יחיאל אדמוני, מנהל המחלקה להתי־ישבות של הסוכנות היהודית.

במכתבה מציינת ח"כ ארבלי אלמו־זלינו, כי ח"כ זבולון המר הגיש הצעה דחופה לסדר היום בעניין דרי־שת הסוכנות היהודית לפינויה של משפחת גלבוע מ„מרכז בני יהודה".

דחיפות ההצעה אושרה ע"י יושב־ראש הכנסת וסגניו והיא הוגשה ל־מליאה, ארבעה ימים לפני יציאת ה־כנסת לפגרת הקייץ. ברוב גדול הח־ליטה מליאת הכנסת להעביר את הנושא לוועדת העבודה.

להלן מדגישה יו"ר ועדת העבודה, כי ביום ב' בסמוך לפתיחת מושב החורף של הכנסת — יובא נושא זה בפני הוועדה לדיון ואז יוזמנו כל הנוגעים בדבר.

על מנת לאפשר לוועדה הפרלמנ־טרית לדון בנושא באווירה רגועה וללא דיונים מקבילים בבתי משפט, מבקשת יו"ר הוועדה לדחות את ה־הליכים המשפטיים בחודש ימים.

חוות דעת היועץ המשפטי על רשימות פסולי החיתון תובא ביום א' לממשלה

מאת סופרנו בירושלים

ידיעות בלתי ברורות נפוצו אתמול סביב חוות הדעת של היועץ המשפטי בעניין רשימות פסולי החיתון.

„שידורי ישראל" מסרו בחדשות הבוקר של אתמול, כי היועץ המש־פטי פרופ' אהרן ברק אישר בחוות הדעת, שיגיש לשולחן הממשלה את חוקיות רשימות פסולי החיתון, כשהוא מסתייג מנהלים מסויימים ביחס להרכבת הרשימות ושמירת סו־דיותן.

דובר משרד המשפטים הגיב באוזני כתבנו, כי הדברים כפי שנמסרו ב־שידורי ישראל אינם משקפים את חוות הדעת וקטעים מסויימים הוצ־או מהקשרם הכללי. הדברים נמסרו כנראה ע"י אדם, שלא ראה ולא קרא את חוות הדעת, וכל הידיעה היא בחזקת ספקולציה, הטעים הדובר. חוות הדעת נמסרה לשר המשפטים היום בבוקר והיא תובא ביום א' לישיבת הממשלה.

יש להניח, כי לאחר שהממשלה תעיין בה היא תימסר לפרסום ב־מלואה.

יהודי — בין שלושת האמריקאנים שזכו בפרס נובל לרפואה

החוקרים קידמו את חקר הסרטן ב„צעד ענק"

שטוקהולם, 16 (יופי"ע, עי"ר ועי"צ) — שלושה אמריקאים — כולם חוקרי סרטן ותיקים — זכו היום בפרס נובל לרפואה על גילוייהם בשאלה כיצד וירוסים של גידולים משפיעים על תאים. „מכון קארולינסקי", שהעניק את הפרס, הודיע, כי הפרס ניתן לדוד בולטימור, 37, הווארד מארטין טמין, 41, ורנאטו דול־בקו, 61.

דולבקו, יליד איטליה, היגר לארה"ב ב־1947 וקיבל אזרחות ארה"ב ב־1953.

בהודעה הרשמית נאמר, כי השלושה זכו בפרס „על גילוייהם לגבי ההשפעה ההדדית בין וירו־סים של גידולים והחומר הגנטי של התא".

בולטימור הוא פרופ' למיקרו־ביולוגיה במרכז לחקר הסרטן במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס, בעוד טמין הוא פרופ' לאונקו־לוגיה באוניברסיטת ויסקונסין. דולבקו, מכהן כפרופ' במעבדה של הקרן הקיסרית לחקר הסרטן בלונדון.

עוד נאמר בהודעה, כי שלושת החוקרים מצאו בסיס כדי להבין כיצד וירוסים יכולים לגרום ל־גידולים ממאירים בבני אדם.

שלושת זוכי הפרס מצאו בסיס לחקור את הקשרים בין וירוסים של גידולים לבין התאים וקיימות כיום שיטות לבצע מחקרים אלה.

שלושת החוקרים קידמו את חקר הסרטן „בצעד ענק".

ועדת הפרס ציינה „הם גילו אספ־קטים ונסיבות שונים הגורמים לסרטן. הם לא גילו שיטות חד־שות כלשהן לטיפול בסרטן. אולם גילוייהם בכל זאת נחש־בים כצעד ענק קדימה בחקר הסרטן".

ד"ר רנאטו דולבקו הגיב היום בלונדון, כי הפרס „הפנטסטי" שהוענק לו הפתיע אותו ל־חלוטין.

פרופ' בלטימור שזכה בפרס נובל — יהודי

פרופ' דוד בלטימור, בן 37, מן המכון הטכנולוגי של מסצ'־וסטס — הוא יהודי.

ד"ר בלטימור הוא אחד מבכירי המומחים הגדולים בתחום ה־[illegible].

...ועדת האו"ם אישרה הצעה בגנות הציונות

צפוי רוב גם בעצרת הכללית

...אריס, 16 (יופי"ע, עי"ר) — ...רב מאבק נחלל מכשל... הבוקר הדרך להגשת הצ־עה, שעל פיה עשויה ה־כללית של האו"ם לקבוע ...הציונות היא צורה של גזענות.

קולות נגד 22, עם 26 נמנעים. ההצעה הסוציאלית—הומ־ ...המרכזית של הצעדה ל־ ...יום רשמית את הצעת ה־

החלטה, שהוגשה ע"י 20 הארצות הערביות, בתוספת קובה, גיניאה ו־אפגניסטן.

התיקון זה בא במקום תיקון קודם שביקש לצרף את הציונות לשורת האידיאולוגיות שיש לגנותן בהחלטה נגד אפרטהייד, המונחת כבר בפני הועדה.

ארה"ב, ארצות מערב אירופה ויש־ראל הודיעו כי יצביעו נגד ההצעה. ההצעה החדשה תספק פורום ל־שורה של התקפות על ישראל.

צ'כוסלובקיה ולוב מגנות הציונות

וינה, 16 (עטס"א) — צ'כוסלובקיה ולוב גינו היום בתקיפות את התקפות הציונות נגד העם הערבי — הו־דיעה היום סוכנות הידיעות הצ'כוס־לובקית.

בהודעה שנתפרסמה עם סיום ביקור של שלושה ימים של ראש ממשלת צ'כוסלובקיה לובומיר שטרוגל בלוב, נאמר: „שני הצדדים מגנים בתקיפות את המשך התוקפנות הציונית נגד העם הערבי".

מתיחות ביחסי ...יה"מ — יוגוסלביה

..., 16 (עי"צ) — מתיחות ...לאחרונה ביחסים בין יו־... לבריה"מ ואין להבחין ...סיכויים לשיפור היחסים ...הקרובות.

...שנה שעברה, כאשר התגלה ...קבוצה של „קומינפור־ ...(קרי, פרו־סובייטים) ולאחר ...החל פולמוס על התפקיד ...כוחות ההתנגדות היוגוסל־ ...המלחמה האחרונה. וכי ...הלה הורעה ביחסים.

מאז תחילת אוגוסט אירעו כמה התרחשויות שהביאו עוד יותר על היחסים בין בלגרד למוסקבה ויחסים אלה מתוארים עתה על ידי חוגים מזרח־אירופיים בבלגרד כ„גרועים".

ב־15 באוקטובר התכנסה הנשיאות המפלגה היוגוסלבית בראשות ה־נשיא טיטו כדי לדון בפעילות ה־עוינת כלפי יוגוסלביה והמפלגה ה־יוגוסלבית. שלושה ימים קודם לכן גינה בטאון המפלגה „קומוניסט" את הכוחות הקומינפורמיסטים הניאו־סטאלינים והדוגמאטים־בירוקרטים.

ישראל ומצרים ימשיכו לשתף פעולה בשדות אבו־רודס

גם אחרי מסירתם. — טכנאים ישראלים יסייעו למצרים

מאת ב. אדלר

ישראל ומצרים ימשיכו לשתף פעולה בשדות הנפט של אבו־רודס גם אחרי מסירתם למצרים. שיתוף הפעולה יתבטא באספקת מים למצרים לצורך עיבוד הנפט ממעיינות הנמצאים בידי ישראל והאספקת השמן לישראל מתוצ־רת המצרים לצורך... הנמצאת בידי מצרים ל־צורך השאיבה מהמעיינות.

דבר זה נתברר אתמול בסיור ש־ערכו בשדות הנפט חברי ועדת הכס־פים של הכלכליים בתל אביב. ד"ר כ. קירש, מנכ"ל „נתיבי נפט". ציין, כי טוב הדבר, שהמגעים עם המצרים יימשכו. במשך כמה ימים יפעלו גם יחד טכנאים ישראליים ומצריים בשדות הנפט בכדי להבטיח העברה מסודרת ולמנוע הפסקת הפעולה של בארות הנפט במעבר משלטון לשלטון. דרי־שה זו הציגו המצרים בגינוהו ונענו לה למרות הקשיים הסכביים הכרוכים בדבר.

מה יהיה גורל ההשקעות?

ישראל שאבה נפט עד היום הא־חרון להמצאותה בשעת היא תמסור למצרים מיכלים ריקים מנפט, או כמעט ריקים.

עוד נתברר, כי טרם נערכה התחשבנות ולא ידוע עדיין מה יעלה בגורל ההשקעות שישראל השקיעה בפיתוח שדות הנפט. ישראל השקיעה מאות מיליוני לירות באבו־רודס ועד התקופה האחרונה המשיכה להשקיע בפיתוח. בין היתר היו לה תכניות ארוכות טווח, כולל הזמנת תחנת כח חדשה. החלפת צי המטוסים של „נתיבי נפט" ועוד. תכניות אלו בוטלו אך בחלקן. דוגמת הזמנת תחנת הכח, הועברו לגורם אחר, שבשמו לא רצים אנשי הנהלת „נתיבי נפט" לנקוב. על כל פנים ישראל לא תצ־טרך לשלם פיצויים על ביטול של הזמנות ציוד.

הנושא הפיננסי וההתחשבנות ידו־נו בשלב מאוחר יותר. אחרי מסירת ...למצרים. כל המיתקנים הנד־רוחים שנמצאו באיזור ב־1967 ישארו בעבנם הקיים, אותו דבר אמור לגבי מתקנים וציוד אזרחי המחובר לקרקע. הוצאו הוראות קפדניות למניעת מגי־עה ברכוש קיים לפני פינוי השטח ומסירתו. לצורך זה תוגבר המקום בצבא ו„משמר הגבול" וכל הכנסה או הוצאה של ציוד טעונים אישור של המפקד הצבאי של האיזור שהפך ל־איזור צבאי סגור.

ההסדר עם מס הכנסה

עובדי חברת „נתיבי נפט", 700 במספר, מהם 550 שעובדים בהפקה יפוטרו. חלקם פוטר כבר. העובדים יקבלו פיצויים מוגדלים שיגיעו עד 350 אחוז. הפיצויים הם בסכום נכבד אך פחות מ־80 מיליון ל"י כפי ש־פורסם — טען ד"ר קירש. הוא גילה גם, כי הושג הסדר עם מס הכנסה לפריסה של תשלומי המס על הפיצו־יים המוגדלים לאורך תקופה של 5 שנים.

...שדות הנפט למצרים. ד"ר קירש נמנע מלפרט עם מי ומתי ובאיזו צורה ייערך דיון זה.

30 מיליון טונות נפט

במשך שנות שלטונה בשטח הפיקה ישראל משדות הנפט למעלה מ־30 מיליון טונות נפט. זו היתה תרומה נכבדה למשק האנרגיה הישראלי — מאז משבר הדלק גם תרומה כספית גדולה, בהתחשב שמחיר טונה דלק כיום היא 70—80 דולר. התפוקה ה־שנתית של השדות היא 4.5 מיליון טונות שערכן הממוצע הוא 300 מיל־יון דולר. הם סיפקו 55 אחוזים מ־כלל הצרכת הדלק של ישראל ו־תפוקה של יום אחד שווה לתפוקה של שנה אחת בשדה הנפט של חלץ.

מסירה נאותה

צה"ל ו„נתיבי נפט" נקטו בכל ה־אמצעים, כדי לוודא מסירה נאותה ומסודרת של השדות. כל הציוד ה־... הפקת נפט ישאר במצבו הנוכחי ו־...

„ליכוד ותמורה" רואה בעין יפה הצטרפות הצעירים לממשלה

המזכירות הארצית של סיעת „לי־כוד ותמורה" במפד"ל דנה אתמול בישיבתה בתל־אביב על הצורך ל־צרף שר נוסף לממשלה במקום שר הסעד מיכאל חזני ז"ל.

המזכירות החליטה פה אחד, שהיא רואה בעין יפה את הזדמנות סיעת חוגי הצעירים להציע את נציגה ל־מקום זה המגיע לה לפי יחסי הכוחות הפנימיים במפלגה.

סיעת „ליכוד ותמורה" רואה בכך צעד מאחד להשכנת שלום בית בתוך התנועה וליכוד כוחותיה בשליחותה בעם ובמדינה.

ההצעה על שני סעיפים הוגשה על ידי ראש הסיעה שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל. בדיון השתתפו: ח"כ פ. שיינמן, ח"כ א. אבוחצירא, ד"ר רוזן צבי, ע. עמשלים, י. גוטמן, א. לזימי, צ. בירוני ד. גלס, ש. מלכה, ה. ריינברגר, ב. אבוחצירא, י. פשליר, ד. סליק, י. עזריאל, א. רייגנום ועו"ד ה. בסוק.

ההחלטות הועברו למזכ"ל המפד"ל ח"כ צבי ברנשטיין ולמזכירות סיעת „המפנה" לשם תיאום עמדות בין שתי הסיעות.

צעירי „העבודה" נועדו עם רבינוביץ בעניין צירוף המר

מאת סופרנו לעניני מפלגה

משלחת של צעירי מפלגת העבודה נפגשה אתמול לשיחה עם שר האוצר יהושע רבינוביץ, והביעה את התנג־דותה לצירוף נציג צעירי המפד"ל לממשלה. הם טענו, כי ייצוג כזה, פירושו ייצוג לנציגי גוש אמונים, שהוא גוש קיצוני שיקשה על הממ־שלה לנהל את מדיניותה. רבינוביץ הבטיח לצעירים כי ישקול את דב־ריהם וכי מזכ"ל המפלגה, מאיר זרמי יפגש עמהם בנידון זה.

ה„פורום המוביל" אישר הצעת פשרה בעניין השיריון

מאת סופרנו לעניני מפלגות

ה„פורום המוביל" של מפלגת ה־עבודה, שהתכנס אתמול בהזמנתו של ראש הממשלה יצחק רבין קיבל סי־כום, שהרשימה המרכזית תשוריין רק עבור חברי המרכז, ותהיה בשיעור של 30% במקום 25% כפי שהוצע בהצעה המקורית.

הצעה זו שהועלתה ע"י רבין, אומ־רת, שהרשימה תוצע ע"י הלישכה, תאושר ע"י המרכז. ותקבל אישרור של הועידה עצמה. פרושה המעשי של הצעה זו, שהועידה תאשר בהרמת ידיים אוטומאטית את הרשימה ה־משוריינת.

שר המשפטים התנגד

במהלך הדיון הביע התנגדותו ל־הצעה זו שר המשפטים ח"כ צדוק שהציע להגביל את הרשימה המשורי־ינת ל־10% בלבד, ולכלול בה אנשים מהשכבה האינטלקטואלית במדינה. וכן עולים חדשים שאינם יכולים ל־היבחר, ולא את חברי המרכז. הצעת צדוק אומרת גם, כי הועידה תאשר את הרשימה, ולא תאשרו אותה אוי־טומאטית.

תכף בישיבה ח"כ יוסף אלמוגי, שכלם, כי יהוו בסורה וארץ לשברה. השרים אלון וגליל נעדרו מן ה־ישיבה, ואת אחה"צ ייצג ח"כ גיבלי־בר שנתמך בשיטת מודידות הוסיה.

מוכנים להתפשר על 10%

הוחלט שמזכ"ל המפלגה, מאיר זרמי יכנס למו"מ עם תומכי ההצעה וינסה לקבל את תמיכתם. במקרה ד־יכשל במשימתו, תובא הצעת רבין לאישור במזרח של הלישכה בשבוע הבא ומיד לאחר מכן להצבעה במרכז. ברוכת כמה שוללי השירות, מזכיר מחוז ירושלים עזור ברעם, אמר כי הגוש כי הכנה אינו מקבל את ה־הצעה, הוא הוסיף, כי הם מוכנים להתפשר על רשימה משוריינת של 10%, בה יהיו חברים יחידי המפלגה, אינטלקטואלים ועולים חדשים, ה־רשימה תאושר ע"י הועידה.

עם סגירת הגליון

ארה"ב תספק טילי „לאנס" לישראל

וושינגטון, 16 (עי"ר) — משרד ה־הגנה האמריקאי הודיע היום על כוו־נתו למכור טילי „לאנס" — המסוג־לים לשאת ראשי חץ גרעיניים לייש־ראל.

עם זאת הוסיף משרד ההגנה ש־ארה"ב לא תמכור לישראל ראשי חץ גרעיניים.

עוד נאמר בהודעה שחברת „אל.טי. וי." מסטרלינג הייטס של מישיגן זכתה בחוזה והיא תתחיל בעבודה, כדי להכין את 100 טילי ה„לאנס" שישראל מבקשת כפי הנראה לרכוש. לטיל זה טווח של למעלה מ־95 ק"מ.

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: בהיר ויבש. תחזית לשבת: ללא שינוי. טמפרטורות הצהריים: ירושלים 27, תל־אביב 27, חיפה 27, באר־שבע 33, רמת הגולן 26, נהריה 28, צפת 25, טבריה 32, נצרת 29, עפולה 31, השומרון 7, לוד 3, יריחו 35, עזה 8, אילת 31, מפרץ שלמה 33. הלחות היחסית תישאר נמוכה. תסקיר סינופטי: רכס מעל מזרח הים התיכון.

אנו אבלים על פטירתו של חברנו הותיק הנכבד

ר' יוסף אליעזר צימבר ז"ל

מראשוני התנועה שהיה שנים רבות חבר מוסדותיה בארץ, ממניחי היסוד של חברת משכנות (כשהב) וראש המועצה הדתית בגבעתיים.

תנחומים למשפחה האבלה

בנחמת ציון וירושלים ימצאו נחומים

המפלגה הדתית לאומית — ההנהלה
הסתדרות הפועל המזרחי — הועד הפועל

עירית גבעתיים
מועצת עירית גבעתיים
מודיעה בצער על פטירתו של
הרה"ח ר' יוסף אליעזר צימבר ז"ל
ב"ר משה מאיר
ראש המועצה הדתית בעירנו
ומשתתפת בצער המשפחה
קובא קריזמן
ראש העיריה

לחברנו
פנחס פוירשטיין
תנחומים
במות אמו ע"ה
מחבריך לעבודה

לחברנו
חיים פיקרש ורעיתו
ברכת מזל טוב
בהכנס בנכם אביעד נ"י
לעול המצוות
בית „הצפה"

להברנו
ר' יעקב סגלוביץ
מנהל משרדנו באירופה
ולמשפחתו
השתתפותנו העמוקה בצערם
עם פטירת האב
ר' שלמה ז"ל
בנחמת ציון וירושלים תנחמו
קרן ארץ ישראל של המזרחי — ההנהלה הראשית
...רכז העולמי של המזרחי — ...פועל המזרחי

● בהזדמנות ●
דירה 4 חדרים גדולים
לוקסוס + שפצים ותוספות 130 מ"ר, בק"ק ישבה משה
טל': 757275 אחה"צ וערב

ב"ה
בית הכנסת הגדול
תל־אביב, רח' אלנבי 110
עריכת חופות מפוארות
לפנות למשרד

הגיעו!!!
שמלות כלה
ל־3 קומות אופנה
שניידמן
דיזנגוף 128, ת"א

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־המזרחית
בהנהלת ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 38
טלפון 284531
— מחירים נוחים —

מרכז
מכונות גילוח
מכל הסוגים
גילוח ● תספורת ● על חשמל ● על סוללות (לחיילים) ● מכונות תספורת לבעלי חיים.
מכירה, יעוץ ותיקונים
החודש בהנחה ניכרת
„חבר המכון פונה לחובבי"
נ. רובין ת"א
יסוד המעלה 6 טל' 32161
אל הזרק את המכונה הישנה אצלנו תקבל תמורתה

דרוש
בר אוריין
המוכן להקריא ולשוחח עם תלמיד חכם
(שאינו מסוגל עוד לקרוא)
בשעות 16.00—19.00
4 פעמים בשבוע
תמורת שכר נאות
נא להתקשר טל. 03-282157
בשעות 13.00—18.00

...לגה הדתית לאומית — הסתדרות הפועל־המזרחי
סניף תל־אביב
העם 108 טל' 228642 — 224175
שבת כלה
...ע שמחים להודיע לחברים בת"א, שעורכים כל ...ת מבורכים יציאה למלון בנתניה — לשבת הוד ...עם תבנית לימודים, הרצאות ועונג שבת.
ההתחלה אי"ה שבת חיי שרה
— פרטים והרשמה: בסניף או בטלפון —

هكذا من الاصل

مكنز من الاهل

של הצופה

שביתה והפסקתה

שביתתם של עובדי בתי־המלאכה בחברת „אל־על", שפרצה ככל שביתה פראית, ללא רשות מוסדות ההסתדרות, גרמה כבר הפרעות לעבודת חברת־התעופה, והיא עלולה לשבש באופן חמור את קוו־האוויר אם לא תיפסק בהקדם.

כעובדי התחזוקה בשביתתם בשעתם כן עובדים אלה בעלי שכר הגון ותנאים סבירים. אלא לא די להם בכך והם דורשים קידום בדירוג ואחידות בדירוג.

זכותו של כל עובד לדרוש רמת־שכר לפי הערכתו. לשם־כך מנהלים משא־ומתן ומבקשים עזרתו של האיגוד המקצועי. מכאן עד הכרזת שביתה במפעל חיוני יש מרחק ניכר. אך אין זה ענף ראשון שמפעיל נשק השביתה. השימוש במשאל־עובדים בא לשוות תוקף, כביכול, לרצון הוועד.

חברת־התעופה השתמשה אתמול במטוסים חכורים כדי למלא את שירותיה לנוסעים. אם השובתים לא יחזרו לעבודתם, יצטרכו לנקוט באמצעים שנינקטו כבר כאשר הושבתו מיתקנים ושירותים חיוניים לציבור ולמדינה.

מן הדין להקדים ככל האפשר הפסקת השביתה לפי צווי־ריתוק, אם לא תיפסק על־ידי העובדים עצמם, שאין לסבול שיתוק מפעלים ראשונים במעלה על דעת קבוצת־עובדים בלבד. כלפי שיבוש חמור יש לנקוט אמצעים חמורים. אין להתרגל אל שביתות אלה כאילו הן תאונות שאי־אפשר למנען.

בידי הממשלה אמצעים מספיקים הן כדי להרתיע מראש מפני שביתות כאלה והן כדי להפסיקן בעוד מועד. חובתה להוכיח שיש שלטון בארץ.

הכרעה ומגמתה

הבלטת נציגות המפלגה הדתית־לאומית בממשלה, שעומדת על הפרק זמן ניכר, עם פתיחת מושב הכנסת בשבוע הבא יש לזרז את ההכרעה.

שיקולים מדיניים סבירים הם לחיזוקה של הממשלה בהצ־טרפותם אליה גורמים שהיו באופוזיציה. במאבקיה הבאים רצוי שמצעה יהיה רחב יותר. והחלטותיה על דעת הרוב בדין שיהיו לאחר דיונים המשקפים דעות ברורות מכל הצדדים.

נציגות מליאה של המפד"ל בממשלה, שתייצג כל חלקית, בקביעת עמדותיה לבעיות, תביע דעת התנועה כולה. למעלה מכל ספק שפעילות תקינה אפשרית אך ורק בקבלת משמעת דעת הרוב. בפנייתם של דוברי קשת יישובי תורה־ועבודה ברמת־הגולן להשלים נציגות המפד"ל בממשלה, יש משום חוות־דעת עניינית, שמוטב להעדיף בירור ומאמץ לשכנע מבפנים על ביקורת של עמידה מבחוץ.

קיים חשש סביר, שגורמים מסויימים בקואליציה יביאו הצעות לעירעור המצב הקיים בחוקי־אישות. בין שיכוונו להצגות־ראווה ובין להתחרות בסיסמאות באירגונים האנטי־דתיים שמחוץ לממ־שלה, ככל שתושלם הנציגות הדתית־לאומית בקואליציה קולם יוגמד במידה רבה.

אין זה מיקרה, כמובן, שבקצוות המערך ישנם השוללים צירוף נציג סיעה במפד"ל, שדעתו מנוגדת לדעתם. אך כל מפלגת זכותה הבלעדית לקבוע את נבחריה לממשלה, ואין לתת את הדעת לדעה חריגה או אחרת.

עניינים מדיניים, חברתיים ודתיים עקרוניים יעסיקו את הממשלה בבאות. המפלגה הדתית־לאומית, בעלת נסיון רב בבעיות באחריות ממשלתית, תוך כדי מאמצי שיכנוע שיקבלו את דעתה, בדין שלאחר הפסקה תחזור כולה לעמדה זו.

בשעתו, עם כינון הקואליציה, הוצע למפד"ל נציגות של ארבעה שרים, בהתאם לחלוקה בין הסיעות המשתתפות בממשלה. כאחר שמניין השרים קיים ועומד, ללא צימצום כולל, הרי הנציגות בדין שתכלול ארבעה שרים, מיספר המגיע לסיעת המפד"ל. בגבות החיסכון, שהיא רצויה וגם הכרחית, יש להחילה על כל השותפים הקואליציוניים ולא על שותף אחד בלבד. קיפוח בייצוג פוגם באמינות השותפות. לכן, ההשלמה מכוונת למיספר היחסי המדוייק בהתאם להרכב הכללי.

השתתפותם של כל חלקי המפד"ל בנציגות שבממשלה היא בעלת משמעות רבה כלפי פנים. בכך יגיע לקיצו פרק־זמן של העדר תקינות בפעילות וביחסים הדדיים ופתיחת פרק־זמן של חברות במסגרת ציבורית אחת, כתוך כדי מיצוי נושאים השנויים במחלוקת מכריעים לפי הכלל של רוב ומיעוט וכולם אוהרים לכיסה ולדרך.

הציבור הדתי בארץ, שרואה במפד"ל משען מרכזי לעמדותיו ולצרכיו, יקבל השלמת הנציגות בממשלה כתפנית חיובית ביחסים הבינסיעתיים וכסיכוי מכיבי לחידוש הפעילות המשותפת לגבש את התנועה ולחזקה מבפנים ומבחוץ. כאשר כל חלקי המפד"ל ירצו בכך רצונם יקרב את ההכרעה המיוחלת.

אזהרה מקאהיר

כנס־החירום של שרי־החוץ הערבים בקאהיר, שדן במלחמת האזרחים בלבנון, פירסם אזהרה לישראל, שהתערבותה בלבנון תגרור גיוס מכאבי כל ארצות־ערב למלחמה כנגדה.

בכנס, שנערך בדלתיים סגורות, סוריה, לוב ואש"ף לא שלחו את נציגיהם. הם החרימו פגישה המכוונת על־ידי מצרים. מאחר שלא הגיעו לפירסום החלטות מעשיות של הכנס, סביר להניח, שדנו בבעיית העתלטותה של סוריה בלבנון, פלישה אפשרית בעת־הכיבה.

אך כדי לשמור על „סולידאריות ערבית", נמנעו כלפי חוץ להזהיר את סוריה מפני צעדים תוקפניים, ובמקומה הזהירו את ישראל באיום של גיוס כוח כל־ערבי כתואם.

מצרים ניצלה את הכנס כדי להפגין את מנהיגותה בעולם הערבי בנכונותה להגן על כל מדינה ערבית הנתונה בסכנה. שר־החוץ שלה, פאהמי, הזהיר את ישראל בגלוי ואת סוריה ברמז. אף בהצהרת הכנס נגד ישראל, בסיפסופים בוטים, מניחים, שה־אזהרה כוונה לכל „התערבות זרה" בלבנון.

בבידוד שסוריה תירתע כפני פעולה צבאית בלבנון, מחמת חשש של תגובה, המכוון בראש־וראשונה כתגובת ישראל.

נשיא צרפת: השינוי בתכנית הביקור קשור בדטאנט

„טאס" מכחישה בעקיפין קרע בין ברז'נייב לז'יסקר דאסטן

קייב, 16 (ע"ר) — נשיא צרפת ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן רמז היום, כי נאלץ לשנות את תוכנית ביקורו הממלכתי בב־ריה"מ בסיבות הקשורות בד־טאנט.

בשיחה עם כתבים שקיים בבירת אוקראינה, לשם הגיע לביקור בן 24 שעות, השתמע מדברי הנשיא הצרפתי, כי הבעיות מצאו עתה את פתרונן. עם זאת השיחות של ד'אס־טן עם ברז'נייב עדיין אפופות מיס־תורין.

כזכור ביטל המזכיר הכללי של ה־מפלגה הקומוניסטית הסובייטית אתמול את הדיונים שעמד לקיים עם אורחו בשעות אחר הצהריים ולאחר מכן נעדר ברז'נייב גם מהופעת בלט שנערכה לכבוד הנשיא בשעות ה־ערב.

„אני אופטימי"

כתבים פנו לז'יסקאר ד'אסטן ב־קייב ושאלו אותו כיצד הוא מעריך את סיכויי ביקורו.

„אני סבור שאתם פסימיים" השיב הנשיא. „אך אני אופטימי".

הוא אמר, כי מיסמך צרפתי־סוב־ייטי בענין שיתוף פעולה מדיני, שייחתם מחר במוסקבה, יכלול כמה יסודות חדשים בקשר עם פיתוח מ־דיניות הדטאנט.

הוא הוסיף ואמר, כי הדטאנט הוא עתה מיבר קבוע של המדיניות האי־רופית..

כתבים אמרו שהרגשת נושא ה־דטנט על ידי נשיא צרפת מצביעה על בעיות שהתעוררו כפי הנראה במהלך הדיונים שקיים ביום ג' עם ברז'נייב.

הנשיא אמר הערב, כי למעשה הושג הסכם בין הצדדים בקשר עם כל המיסמכים שיש לחתום.

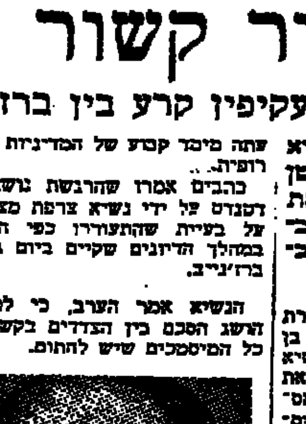

נשיא צרפת ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן ביקר היום באתרי הת־יירות בקייב, וכו בזמן העל־תה בריה"ם על גם את שיחות הפיסגה בין שתי הארצות כ־

„תרומה חשובה חדשה" ליחי־דות ההדדית.

מדברי פרשנות שפורסמו ע"י סו־כנות הידיעות הרשמית „טאס" נא־מר, כי השיחות בין ברז'נייב וז'יס־קאר לא הושלמו, כי הן מתנהלות „באווירה טובה וקונסטרוקטיבית", וכי הן מהוות „תרומה חשובה חדשה" לחיזוק הקשרים בין שתי הארצות.

ז'יסקאר אמר אתמול, כי „סיבות אישיות" היתה הסיבה מדוע ביקר בשדה הקרב של בורודינו במקום להפגש עם ברז'נייב. דיפלומטים אמרו כי יתכן שייפגש ביום ו' ב־בוקר עם ברז'נייב, ופעם נוספת אח־ה"צ.

חוגים בירושלים:

אזהרת פאהמי היתה מכוונת יותר כלפי סוריה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

האזהרה שהשמיע שר החוץ המצרי איסמעיל פאהמי כלפי ישראל, שלא להתערב בלבנון, היו מכוונות כלפי סוריה, יותר מאשר כלפי ישראל — נמסר את־מול חוגים מדיניים בישראל, עם שלא נכנעו בלבנות הבריזות אלה כנגדית את הסדר הביניים ורוחו.

העימות בין סוריה למצרים התבלט בכינוס שרי החוץ הערביים בקהיר, בו לא השתתפה סוריה, משום ש־סברה, שכינוס זה מכוון נגדה, כדי להרתיע אותה מהתערבות בלבנון. סוריה רואה עצמה אפוטרופסית על לבנון, לכן היא גם מתנגדת לשלוח צבא בין־ערבי ללבנון.

חוגים מדיניים בישראל נוקטים עמדה, שיש לרשות את המתיחות שנוצרה מסביב להארכת המנדט של כוח האו"ם בגולן, משום שדבר זה מסייע לסוריה בתמרוניה המדיניים. היא מעוניינת להגדיל את המתיחות. אי־לכך אזהרות של שרים יש־ראליים שהושמעו לאחרונה היה בהם משום סיוע עקיף לסוריה במהלך זה.

יש סיכויים שסוריה תמתן עמדתה

באשר לסוריה סבורים חוגים מדי־ניים, כי טרם נסגרה הדלת לכו"ם, וכי יש סיכויים שסוריה תמתן את עמדתה. ככל שהאריך ההארכה יתקרב.

עם זאת תנצל סוריה את סירובה לאו"ם כדי לדרוש נתח של ממש מן הגולן, תמורת צבם הסכמתה ל־מו"ם עם ישראל.

טרם נתקבלה ידיעה על התכנית לביקורו של מזכיר האו"ם קורט ולדהיים באיזור לקראת חידוש ה־מנדט. אבל יתכן וביקור זה ינוצל לצורך תמרון סורי להארכה קצרה יותר של המנדט.

ברגע האחרון

„אל אהרם": קיסינג'ר ביקש את בריה"מ להסדיר הפרדת כוחות ישראלית—סורית

קאהיר, 16 (יופי"ע) — העתון „אל אהרם" כתב בגליונו מיום ו' כי שר החוץ הנרי קיסינג'ר הטיל על ברי־ה"מ את המשימה להסדיר הסכם הפ־רדה צבאי שני בין סוריה לישראל.

יו"ר מועצת המנהלים של העתון איכסאן עבדול קדוס, מציין במאמר כי ההסכם המוצע יתייחס לנסיגה ישראלית „גדולה בהרבה משלושה קים שעליהם נמסר ברמת הגולן."

ביקור בן 24 שעה שערך נשיא סוריה חאפז אל אסאד במוסקבה ב־שבוע שעבר היה קשור במאמצי ברי־ה"מ להביא לידי הסכם בין הצדדים, כותב קדוס.

„קיסינג'ר החליט לטפל בסוריה ב־אמצעות בריה"ם, מציין „אל אהרם".

עוד כותב העתון, כי זה יאפשר שיפור יחסי בריה"ם—ישראל. קי־סינג'ר פעל בכיוון זה עד שהצליח להסדיר פגישה בין שרי החוץ של בריה"מ וישראל. כזכור נפגשו גרו־מיקו ויגאל אלון בוושינגטון בחודש ספטמבר.

נציג סרי לאנקה הוצע לתפקיד נשיא העצרת בשנת 1976

מרכז האו"ם, 16 (ע"ר) — המדי־נות האסיאתיות חברות האו"ם החלי־טו להציג את מועמדותו של שגריר סרי לאנקה, שירלי אמראסינגה לתפ־קיד נשיא עצרת האו"ם בשנה הבאה — זאת גילו היום דיפלומטים אסיא־תיים.

120 אלף יהודים יצאו מבריה"מ בשנים האחרונות

קופנהאגן, 16 (ע"צ) — 119,140 יהודים הורשו לעזוב את בריה"מ בין השנים 1970 ו־1975, הצהיר אמש בקופנ־האגן פרופ' שמואל ל. זיסמן משפטן סובייטי.

זיסמן, שהשתתף ביחד עם 5 אנשי רוח סובייטיים אחרים באסיפה ש־אורגנה ע"י אגודת הידידות דנמרק־בריה"מ, הוסיף כי 98,4 אחוז מבין היהודים שהגישו בקשות להגר ב־תקופה זו, קיבלו רשות לכך.

הוא הוסיף, כי אלה שבקשתם נד־חתה, הם אנשים שנודעו להם סו־דות צבאיים או סודות מדיניים. ב־תקופה הנידונה נידונו בקשותיהם של 1.909 שואפי הגירה. הוא טען, כי גם לאלה ניתנה הרשות להגר במידה שהסודות הצבאיים הידועים להם, מתיישנים.

גורש מכנס כאשר האשים פסיכיאטור סובייטי בכיר במעשים פליליים

מבקר האמנות הסובייטי הגולה ויקטור פיינברג גורש אתמול מ־הכנס, לאחר שקרא לפסיכיאטור סו־בייטי בכיר „פושע".

הכנס אורגן על ידי האגודה לי־דידות דנמארק־בריה"מ השתתפו בו 6 מדענים סובייטיים בכירים ואנשי רוח.

פיינברג, שהגיע לכאן בשנה ש־עברה לאחר שהוחזק במשך 4 שנים בבית חולים לחולי נפש בלנינגרד, ניסה להציג שאלה לד"ר ראובן נאדזארוב מנהל המכון הפסיכיאטרי הסובייטי.

כאשר לא ניתן לו להציג שאלה לפרופסור, צעק פיינברג: „האם זוכר פרופסור נאדזארוב את פגישתנו ה־אחרונה במלון נאציונאל במוסקבה. הוא „פושע".

שלושה אנשים נגשו אז לפיינברג והוציאו אותו מן האולם.

שרי החוץ הערביים הזהירו את ישראל נגד התערבות בלבנון

קהיר, 16 (יופי"ע, ע"ר, ע"צ) — הארצות הערביות הזהירו היום כי ינצלו את „כל משאביהן" בפעולה מתואמת נגד ישראל, אם זו תתקוף את לבנון.

אזהרה זו היתה כלולה בהחלטה, שאושרה בתום מושב חירום בן יו־מיים של שרי החוץ הערביים כדי לדון במשבר בלבנון שטרפה הקר־בות.

ההחלטה לא פירשה את סוג הפ־עולה, שינקטו הערבים נגד ישראל במקרה של התקפה על לבנון. אולם ניסוחה לא הניח ספק לכך שהיא מתכוונת גם להתערבות צבאית ול־הפעלת נשק הנפט הערבי, כפי שנע־שה במלחמת אוקטובר.

ההחלטה קובעת כי „מועצת שרי החוץ הערביים אישרה שכל ארצות ערב מתחייבות להתנגד בכל המשא־בים העומדים לרשותן לכל נסיון ישראלי לנצל את המצב בלבנון ב־מישרין או בעקיפין".

„הן רואות כל תוקפנות נגד לבנון כתוקפנות נגד כל ארצות ערב, והן ישתפו פעולה כדי להדוף אותה ב־התאם לסעיפים של אמנת ההגנה ה־ערבית המשותפת ומגילת הליגה ה־ערבית".

האזהרה — לפי הצעת מצרים

ההחלטה אושרה ע"י כל 18 האר־צות שהשתתפו במושב, מסרו מק־ורות הליגה הערבית.

סוריה, אש"ף ולוב החרימו את ה־ועידה בשל סכסוכם עם מצרים אר־דות הסכם ההפרדה החדש בסיני.

את האזהרה לישראל הציעה מצ־רים. אולם דיפלומטים ערביים אמרו כי ההחלטה משקפת את חוסר יכול־תן של הארצות הערביות לנקוט צע־דים יעילים ליישוב המשבר בלבנון.

ההחלטה גם קוראת לכל הסיעות בלבנון לקיים את הפסקת האש, אש־ר הופרה לעתים תכופות, ולעשות כל מאמץ כדי להשיב את השלום למדינה זו אחרי 4 סיבובים של קר־בות במשך ששת החודשים האחרו־נים.

יוון מזהירה את טורקיה

אתונה, 16 (ע"ר) — ראש ממשלת יוון קונסטאנטין קראמאנליס הודיע היום לבית הנבחרים, כי יוון בונה את כוחות ההגנה שלה. הוא הזהיר את טורקיה מפני היגררות „להרפת־קה, שהיא עלולה להיות הראשונה שתצטער עליה".

קראמאנליס הקדיש את מרבית נאומו ליחסים המתוחים של יוון עם טורקיה בקשר עם קפריסין ועל רקע הזכויות לחיפושי נפט.

שבועון מצרי קורא לחקור הרווחים הבלתי חוקיים של חסנין הייכל

קהיר, 16 (ע"צ) — השבועון ה־מצרי „אל מוסאוואר" מציע היום, כי התביעה המצרית תפתח בחקירה לגבי „רווחים הבלתי חוקיים" ש־הפיק מוחמד חסנין הייכל, עורך ראשי לשעבר של „אל אהרם" ר מאנשי אמונו של הנשיא נאצר.

השבועון מבסס את האשמותיו על העובדה, שהייכל, אשר פתח את הקריירה העתונאית שלו זמן מועט לפני מהפכת 1952, מצא את עצמו 16 שנים לאחר מכן בראש הון עצום „שצבר, לדברי העתון, באמצעים פסולים ובניצול לרעה של סמ־כויותיו".

עוד כותב השבועון, כי הייכל רכש מספר שנים לאחר מכן חווה נוספת תוך איזורים המפותח, ושם פיתח ענף של גידול פרגיות בעזרת גוף ממשלתי.

השלובות הקלאית זו הכניסה ל־הייכל, לדברי העתון, 19.000 לירות מצריות לשנה ו־15.000 לירות מדי כל שלושה חודשים, מענף הפרגיות.

כן מאשים העתון, כי הייכל נעזר בכספי „אל אהרם" כדי לממן שלי־חויות בחו"ל, שלא היו, אלא רכישת בגדי לבוש לבני משפחתו.

קנה חווה

הוא מצביע על כך שהייכל קנה בסכום אפסי חווה ובה בוסתנים גדו־לים שהיתה שייכת למי שהיה יו"ר מועצת ההנהלה של „אל אהרם", לאחר שעזר לו להבריח שלא כחוק כספים ממצרים.

בשיחה מוקלטת תיאר קיסינג'ר את ניקסון כ„אדם לא נעים"

וושינגטון, 16 (יופי"ע, ע"צ) — ה„וושינגטון פוסט" כתב ה־יום, כי שר החוץ קיסינג'ר, ב־הערות שהוקלטו ברשם קול בעת סעודה באוטאווה, תיאר את ה־נשיא לשעבר ריצ'ארד ניקסון כ־„אדם לא נעים" אשר בקושי הח־זיק את רסן השלטון בידיו.

העתון מסר, כי דברי קיסינג'ר, שהוקלטו במקרה בעת סעודה ב־תום ביקורו בבירת קנדה ביום ד', הושמעו בשיחה עם שר ה־חוץ הקנדי וציר הפרלמנט ה־קנדי.

עם זאת אמר קיסינג'ר באותה שיחה מוקלטת, כי ניקסון היה „אחד הנשיאים היותר טובים שלנו. אתם יודעים, הוא היה אדם מוזר. אולם הוא היה בעל יכולת הכרעה טובה מאד. הוא נגע ל־חדור ללב הבעיות".

משטרת ספרד עצרה 6 המואשמים ברצח שוטר

מאדריד, 16 (יופי"ע וע"ר) — משטרת ספרד הודיעה היום כי עצרה 6 פרטיזנים עירוניים, אותם היא מ־אשימה ברצח שוטר בברצלונה ב־חודש שעבר. על פי חוק נגד הטירור יש להטיל על רוצחי שוטרים באורח אוטומטי עונש מוות.

השישה נעצרו בברצלונה. בהודעת המשטרה נאמר, כי הם חברי הארגון המהפכני האנטי־פאשיסטי ופטריו־טי. שלושה חברי ארגון זה נמנו עם קבוצת חמשת המהפכנים שהוצאו להורג בספרד בחודש שעבר.

בהודעת המשטרה נאמר עוד, כי בין חברי הקבוצה האיש שלחץ על ה־הדק, כדי לשים קץ לחייו של ה־שוטר בברצלונה. חמשת הנותרים, ביניהם שתי נשים הואשמו בסיוע לרצח.

במאדריד נמסר כי 12 קצינים צ־פויים לכשפט בקשר עם פעילות נגד המשטר. צו מאסר הוצא נגד קצין נוסף, סרן חוזה איגנאציו דומינגז, המשרת בחיל האויר.

ד"ר גולדמן צופה בחירות בשנה הבאה

שבע רצון מ„הנכונות לוויתורים בישראל"

„חל שינוי לטובה במצב הרוח של העם בישראל וקיימת כיום הבנה רבה יותר שעל ממשלת ישראל לגי־לות נכונות לויתורים ולעשות מאמץ עליון להגיע להסדר כולל עם ה־ערבים", אמר אתמול בבוקר נשיא הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן.

המנהיג הציוני הוותיק אמר את דבריו בשיחה עם כתב עתי"ם בנמל בן־גוריון לפני צאתו לפאריס. הוא אמר שבהמשך החודש ייפגש עם הנשיא טיטו בבלגרד, עם נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, בבוק־רשט.

בהשיחות שניהל כאן עם ראשי מפלגות, שרים ואישים אחרים, הת־רשם ד"ר גולדמן שמצב הרוח של הציבור השתנה לטובה. גם ההיסו־סים שבאו לידי ביטוי בדברי ד"ר קיסינג'ר, הנובעים מחששם של ה־אמריקנים להגיע לעימות עם דעת הקהל בארץ בתהליכים לקראת הסדר במזרח התיכון, השפיעו על הלך הרוח, לדעת ד"ר גולדמן.

„הופתעתי ואני אופטימי עתה יותר לגבי הסיכויים להגיע להסדר כולל במזרח התיכון תוך כשנה", אמר.

ד"ר גולדמן הטעים, שגם דעת הקהל בארה"ב התעייפה מלהיות ה־ידידה היחידה של ישראל בעולם, ואם כי אין סכנה שהאמריקאים יאלצו אי־פעם לצאת למלחמה בגלל ישראל, הרי הם מעדיפים להגיע להסדר עם הרוסים ולהבנה איתם על הסדר כולל באזור זה, שאפשר יהיה להגשימו אולי כבר בשנה הבאה.

ד"ר גולדמן אמר כי מוטב היה אילו יכלה ישראל לקחת יוזמה לק־ראת ההתפתחות זו, והוא מצדד ב־עריכת בחירות כעת, כדי שממשלת רבין תוכל לבקש יפוי כח מלא מ־הציבור, ללכת לקראת הסדר בתנ־אים הטובים ביותר שאפשר להשיג.

על רקע זה, אמר ד"ר גולדמן, יש לצפות שאמנם תהיינה בחי־רות כבר בשנה הבאה בארץ.

חטיבת שריון התייחדה עם חלליה

חטיבת שריון במילואים, שלחמה במלחמת „קדש" ובמלחמת ששת ה־ימים והיתה הראשונה שעלתה ל־רמת הגולן לעזרת היחידות הסדי־רות במלחמת יום הכיפורים — הת־ייחדה אתמול עם חלליה במערכות ישראל.

כתבנו מוסר, כי בטקס ה־התייחדות, שנערך ליד אנדרטת ה־חטיבה בבית זיתים, השתתפו המש־פחות השכולות, חיילי היחידה וק־ציני צה"ל בכירים בתוכם אלוף ה־פיקוד, רפאל איתן.

אוריאל להבי, איש מרחביה ואבי אחד הנופלים במלחמת יום הכיפו־רים, הביא את דבר המשפחות הש־כולות. הוא אמר, כי „מצווה קדו־שה היא לזכור ולא לשכוח את ב־נינו הקדושים שלהם אנו חייבים את חיינו. לאורם ולאור הקרבתם יש ל־חנך את הנוער והדורות הבאים", אמר.

הנהלת אגוד"י החליטה ברוב: ח"כ פרוש יפנה מקומו לגרוס

מאת שאול מייזליש, סופרנו לענייני המפלגות

הנהלת מרכז אגודי החליטה את־מול ברוב של 20 נגד 3 נמנעים, כי על ח"כ הרב מנחם פרוש לפנות את מקומו בכנסת לטובת ש. גרוס, ולכבד בכך את ההחלטה שנתקבלה בעבר.

כזכור, נתבע ח"כ פרוש לפנות את מקומו בב' חשון, אך סירב לעשות זאת בטענה, כי הוא מחזיק במכתב המחייב את שלושת חכ"י האגודה לפנות מקומם ולהשאיר את ההחלטה בידי מועצת גדולי התורה. החלטת ההנהלה קוראת לפרוש לכבד ה־החלטה „כדי למנוע הסתבכויות בלתי רצויות העלולות לגרום לחלול שם שמיים ולפגוע בכבודה ושלמותה של ההנהגה".

בתחילת הישיבה דחתה ההנהלה את הצעות 3 אנשי סיעת פרוש, הרבנים שאולזון, זוננפלד ח. לוריא (שנמנעו). ההצעה הראשונה ביקשה לא לדון בנושא זה עד לשובו של ח"כ פרוש בשבוע הבא מחו"ל. דחיית ההצעה נומקה בכך שעל ח"כ פרוש היה להתפטר עוד לפני צאתו לחו"ל.

הצעה שנייה שנדחתה על הסף היתה להעביר את הנושא למועצת גדולי התורה. הצעה זו נדחתה ב־טענה שמעולם לא הועלו בפני מוע־צת גדולי התורה נושא של רשימות לכנסת.

יו"ר ההנהלה, הרב פנחס מנחם אלתר אמר כי ח"כ פרוש יכול להע־לות את הנושא באופן פרטי בפני המועצה.

גם הרב מזרחי תובע

הרב י. מזרחי, העלה גם הוא טענה, לפיה הובטח לו ערב הרכבת הרשימה לכנסת, שתחול רוטציה ב־

אחד החכמים יתפטר לטובתו. מצבו של הרב מזרחי מסובך הוא מופיע ברשימה אחרי עו"ד חיים קאהן. כך שאם ירצה להכנס לכנסת, על עו"ד קהאן להתפטר תחילה. משום כך הוחלט להקים ועדה שתדון עם קהאן את נושא התפטרותו.

יקום סיעה מיוחדת?

ערב נסיעתו אמר לי ח"כ פרוש כי יכבד רק החלטות של מועצת גדולי התורה. מחוגי סיעתו נודע, כי לא מן הנמנע שפרוש יפרוש מאגודי ויקים סיעה נפרדת, שתתבסס על רשת הכוללים העצמאית שהוא ביסס לאחרונה.

מנהיג שמאלני נורה למוות בצ'ילה

סנטיאגו 16 (יופי"ע) — משטרת צ'ילה הרגה בירית אחד מבין מנ־היגי הפרטיזנים השמאליים בקרב שהתנהל בחווה, הסמוכה במרחק 24 קים מסאנטיאגו — על כך הודיע היום משרד ההסברה הצ'ילאני.

דאגוברטו פרץ, האיש מספר 2 בתנועה השמאלנית, שהוצאה אל מ־חוץ לחוק מצא את מותו בקרב ש־התנהל בלילה האחרון. במהלך הקרב הופעלו מקלעים ורימוני יד. שני שוטרים נפצעו.

5 פרטיזנים נלקחו בשבי ר"ב נוס־פים נמלטו. [illegible] היה.

600 עובדי בתי המלאכה

(סוף מעמוד ראשון)

ציוד אחר — למקומות איחסונו, או לרכזו בצורה מסודרת. כל העובדים נתבקשו להת לציוד זה טיפול נאות בבתי המלאכה, ולסגור את במכיקו ההסכם כדי שלא יפעלו קווי פתח ללא פיקוח. כל עובדי המחלקה ה־אחרות. — כגון חרטים, מסגרים ו־עובדי ההידראוליקה — נתבקשו לשמן ולסדר את כל המתקנים כדי שלא יעלו חלודה.

כל החלקים והמיכלים שהוצאו מן המטוסים יאוחסנו בצורה מסודרת על ידי העובדים כראוי לציוד העו־פה.

„לציית להוראות השוטרים"

מר אביגור הוסיף, כי הוועד הודיע לציבור עובדי בתי המלאכה שלא להתקבץ בבתי המלאכה בזמן ה־שביתה, אלא להתרכז בבניבה לבנין המשרדים בין השעות 8—16 בכל יום. כן נמסר לעובדים, כי אם תתערב המשטרה בכל מקרה שהוא יש לציית להוראות השוטרים. הוראה אחרת שנמסרה לעובדים היא — בכל מטוס אל־על שינחת ביום ה' בערב או ב־לילה, ואף ביום ו', יש לתת לו שי־רות מלא ולגרור אותו למקום החניה. אל־על מגישה גם שירותים לחב־רות תעופה זרות, והעובדים נתבקשו להגיש שירותים כאלה לחברות אלה עד חצות הלילה אמש.

לא היו מגעים

הוא הוסיף, כי עד כתיבת הידיעה לא היו שום מגעים מצד הנהלת ה־חברה או ההסתדרות במטרה להיפגש עם ועד עובדי בתי המלאכה ולדון עמו בתביעות העובדים.

יעקובי: הממשלה לא תשלים

„אני רואה בחומרה רבה את שיתוק החברה אל על עקב שביתה בתי ה־מלאכה" — אמר אמש שר התחבורה, גד יעקובי, בתום התייעצות ש־היתה בלשכתו בתל־אביב, בה לקחו חלק אנשי משרדו, יו"ר מועצת ה־מנהלים, ח"כ משה כרמל, מ"מ מנ־כ"ל „אל על", מר ב. ויראי, ומ"מ מזכ"ל ההסתדרות, מר יהושע [illegible].

השר הוסיף כי „שביתה זו, המש־בשת בקשרים הסדירים של התעופה האזרחית הבינלאומית של ישראל, לא אושרה על ידי ההסתדרות ופורצת בניגוד לכל נוהל מקובל. הממשלה לא תוכל להשלים עם תופעה זו, ב־מיוחד נוכח המצב הכלכלי עתה והחי־וניות של טייסת זו למדינה".

שר התחבורה הדגיש, כי אם לא יגלו העובדים את מידת האחריות ה־נדרשה ויפסיקו לגרום לשיתוק חברת „אל על" על 5000 עובדיה — תשקול הממשלה נקיטת אמצעים לשם הפעלת החברה מחדש".

נציגי ההסתדרות שוללים

נציגי ההסתדרות ומועצת המנהלים של החברה הודיעו לשר כי הם שו־ללים בתוקף צעד זה של עובדי בתי ה־מלאכה. נציגי חברת „אל על" דיווחו לשר התחבורה כי החברה נערכת ל־הבטחת טיסות על ידי חברה אחרת.

דובר „אל על" סגן אביגור, כי אין כל אחיזה בהודעת ועד עובדי בתי ה־מלאכה כאילו פגה השביתה היה ה־עבודה. שכן הוועדה היא בתוקף עד 31 במרס 1976. הדובר מציין, כי זו גם דעת ההסתדרות.

„אל על" מתארגנת

עוד אמר הדובר, כי שביתה זו של קבוצת עובדים במנהלישהכלל, המונה כ־600 איש, משתקת את פעילות ה־חברה ופוגעת בעבודה כ־5000 עוב־דים. „אל על" מתארגנת כעת להסיע את הנוסעים שנפגעו מן השביתה ו־עושה את כל המאמצים למלא את התחייבויותיה כלפי הלקוחות. במגמה להקטין ככל האפשר את סבלם של הנוסעים. זאת, גם אם יהיה צורך להפעיל [illegible].

הסדנא למדיניות כלכלית שליד סיעת „למפנה"

המפד"ל היתה צריכה לגלות יתר פעילות בעיצוב המדיניות הכלכלית

מאת סופרנו לענייני מפלגות

המדיניות הכלכלית, החקיקה ה־פיסקלית והרפורמה במסים, עמדו במרכז דיוני הישיבה הראשונה ש־קיימה „הסדנא למדיניות כלכלית" שליד סיעת „למפנה".

מרכז הוועדה, נת ולדמיר־סקי טען כי המפד"ל היתה צריכה לגלות יתר פעילות ב־הבעת דיעה ובהשתתפות ב־עיצוב המדיניות הכלכלית, תוך שיתוף החברים בעלי ה־ידע וההתמצאות הכלכליים.

הוא אמר כי מטרת הסדנא להפעיל את מיכב החברים הקרובים לנושא, להתייעצויות, החלפת דיעות וגיבוש מדיניות, ותוך כך להפעיל את מוסדות התנועה.

מדיניות הסובסידיות

יו"ר הסדנא ח"כ א. מלמד סקר את המצב הכלכלי במשק המדינה, ועמד על מדיניות הסובסידיות, ועל הגרעון התקציבי. הוא אמר: המשק יוכל להתקיים אם לא תבוא האמת, „מחמת הביקוש המקומי — היצוא אינו כדאי. כל עוד נמשכת תעסו־קה יתר אין אפשרות לייצא ולהת־חרות במחיר השוק" אמר.

לדבריו, ההסכם עם השוק המשו־תף מגביל אותנו ואינו מאפשר לה־טיל יבוא. גם הפיחות הזוחל לא תרם עד כה דבר. הוא הוסיף וטען כי גורמי יצור לא משתחררים. מצב השווקים אינו טוב. והיצוא הולך ויורד מדי חודש — דבר המביא לגרעון במאזן התשלומים.

הזרמת כסף רב למשק

רפורמה בלא מס ערך מוסף פשע — שכן כל אותו כמעט ה־סכך. „הזרמנו הרבה כסף למשק הפוך. התהליך היה צריך להי־פך. קודם להנהיג מס ערך — ורק אח"כ להנהיג הרפורמה" אמר. הוא קרא להשתלט על פיציה, ויצא נגד מתן סובסידיות למוצרים במקום לעודד קבוצות שבאמת זקוקים לכך.

מדיניות המסים

ב. קירשנזפט התריע על ש־לה מכירה על מדיניות מסים חדשים בשום הזמן. דבר להיסטריה בציבור ולקניות לו־קרות.

צ. וגנר שאל מה חברי עושים לשינוי המצב שהמשק רע. ואלו הפרק — מצבו טוב למפד"ל להקדיש זמן ומחשבה פה בכל הנושאים הכלכליים.

קרייר טאיר אמר כי לא ה־להבין מקור הרעה ויש להפס בתוך המיסכה. לדעתו, הי־לא יכולה לעמוד במבחן, הא־פסיכולוגי שאחוז גבוה יני־אמת — לא הצליח.

מ. רוזנבוים יצא נגד אבטל־מה והציע מתן הלוואות צמו־מפעלים.

חה"כ הזמיר הביע את החש־סדנא תיהפך לסימפוזיון ללא מכשית, והציע לקבל החלטו־לות תוקף.

ח"כ מלמד אמר בדברי הס־יש להקים 2 צוותות עבודה: ביות מוניטרית ולמדיניות פי־וכן לקיים אותו לחודש פגי־

החי שלומי קיבל ע"פ שהנהגה מעצבי המדיניות הכלכלית.

עובדי התעשייה האווירית ייאבקו נגד הפיטורים

ידונו תכניות אלטרנטיביות שימנעו פטו[רים]

מאת סופרנו לענייני התחבורה

הארגון הארצי של עובדי התעשייה האווירית הודיע אתמול כי ינקוט בכל האמצעים כדי למנוע פיטורי עובדים.

הארגון הודיע אתמול, כי הוא שו־לל מכל וכל את הכוונה לפטר אל־פים מעובדי המפעל והודיע אינה סובלת צמצום ענף יצור ויצוא כה חשוב כמו התעשייה האווירית. צוין, כי הפיטורים יפגעו בראש ובראשונה בעובדים זמניים, שהם ברובם עולים חדשים וצעירים חסרי מקצוע.

תכניות אלטרנטיביות

בינתיים הודיע יו"ר מועצת המנ־הלים של התעשייה האווירית, עו"ד מ. פירון, כי לתעשייה האווירית יש תכניות אלטרנטיביות שאם יופעלו לא יהיה צורך בפיטורי עובדים. בתכניות אלו ידונו בישיבה הקרו־בה של מועצת המנהלים.

תגובת ראש מינהל לקשרי חוץ

הנהלת התעשייה האווירית בודקת כעת את ההשלכות האפשריות מהבי־עה משרד הבטחון לפטר 3000 עוב־דים. הנהלת התעשייה האווירית לו־מדת את הנושא וכן את התחזיות האפשריים שניתן להגיע אליהם כדי למנוע פיטורים המוניים — כך אתמול ראש מינהל קשרי חוץ של התעשייה האווירית, מר אלקנה גלי.

עוד אמר מר גלי, כי החברה מבק־שת לבצע את כל תכניותיה להגברת היצוא אם וכאשר תקבל את המימון הדרוש לייצוא, שבמוצריו היקפו הוא רב ממדים.

פעילותו של המשק ביצוא. בו־סדירה לכוחות הבטחון ולמט־האזרחית, לרבות מילוי המנתו־לייצוא, תוך שיתוף פעולה בין העובדים והמעסיקים.

ההסכם מתייחס לסדרי עבודה במצב חירום, ההיערכות לקראת חירום, באמצעות הכבון הפ־כ"א שאינו חייב ביום הכשרתו־קידיב מחליפים במצב חירום, ... נשים עובדות, נער עם וגמ־

אברהמוביץ מקווה לצמצום מספר המפוטרים בתעשייה האווירית

לדבריו ציין יו"ר המחלקה מקצועי א. אברהמוביץ, כי הו־החותמים על ההסכם לשפת צריכים להיות גבוהים להצו־בקשיים של שעת חירום כי בהתייחסו להודעת על פיטורי עובדים בתעשייה האווירית זה הביע התקווה „שבצליח לשפל צום משמעותי של מספר המפו־

עם זאת ציין במשק קיימים של הקופת רפיון. כרגע קיימ־לה סטייה בגללים ומצב זה בענף הטכסטיל מוראי.

נחתם הסכם קיבוצי לסדרי עבודה לשעת חירום בין ההסתדרות למעסיקים

הסכם קיבוצי כללי לסדרי עבודה במצב חירום בין ההסתדרות לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכ־ליים — נחתם אתמול בהשקת כוסית בלשכתו של יו"ר המחלקה לאיגוד מקצועי א. אברהמוביץ, במעמד נצי־גי החותמים ונציגי הממשלה. כל הנוכחים הביעו תקוותם שלא יהיה צורך לממש האמור בהסכם.

ההסכם מפרט את סדרי העבודה המיוחדים המתחייבים ממצב חירום, במטרה להבטיח ככל האפשר את

שיבושים בעבודה בנמל אשדוד

בעקבות הסנקציות של עובדי המלאכה בנמל אשדוד נגרמו שיבושים בעבודה ולפועלי הנמל חסרים כלי עבודה.

מחוגי הנמל נודע ששיבושים גרמו לכך שמספר אניות על חיפה ומוזרקות את מטעניהן ש יום הי עגנו חמש אניות בנמ־ מספר דומה יהיה בנמל מחר.

עובדי בתי המלאכה דורשים שעות נוספות. הנהלת הנמל דיונים עם עובדי בתי המלאכה מועצת פועלי אשדוד, בבטיח את הסנקציות.

ועדה לבדיק מעמד הקריה

ועדה מיוחדת תבדוק את לשנות את מעמדן של קרית־ קין, קריית־ביאליק וקריית־ים של ערים.

על כך מסר אתמול מר בא־לתי העומד בראש הועדה משרד הפנים, בתכנית „הבוקר" בשידורי ישראל. הוא גילה בו לשאלה כי בעבר היה נסיון את שלוש הקריות לעיר אחת היקרא „עיר המפרץ". אולם הפנים, אשר ביקש את הסכמת ראש הבוצעות לשתף פעולה זה. קיבל תשובות שליליות. הוסיף, כי מיזוג רשויות ניתן לביצוע רק אם הוא בא מצמית על נוגעים בדבר ואי־לכוף את הדבר מלמעלה.

קיסינג'ר לסין

וושינגטון, 16 (ע"ר) — שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר עומד לצאת מחר לביקור של 4 ימים בפקין, כדי לסלול את הדרך לביקורו המתוכנן של הנשיא פורד בסין, הצפוי בסוף החודש הבא.

הביקור, הי־8 אותו עורך קיסינג'ר בסין, בא בשעה שמספר בציות האפילו על יחסי ארה"ב—סין.

ביה"ד בהאג: לא הוכחה תביעת הריבונות של מרוקו ומאוריטניה על סהרה

האג, 16 (ע"ר, ע"צ, יופי"ע) — בית המשפט העולמי קבע היום כי לא מרוקו ולא מאוריטניה הצליחו להוכיח את תביעותיהן לריבונות היסטורית על סהרה הספרדית ה־שנויה במחלוקת.

שתיהן תובעות לעצמן את הט־ריטוריה, העשירה בפוספטים אותה כיבשה ספרד לפני מאה שנים, אולם היא גם מוכנה עתה לוותר עליה.

בית המשפט קבע היום, כי לא הצליח למצוא קשר היסטורי־ליגאלי בין מרוקו או מאוריטניה לבין סהרה הספרדית, אשר יהיה בבחינת סתירה להחלטה שקיבל האו"ם והקוראת להגדרה עצמית עבור 60 אלף תושבי הטריטוריה.

ספרד הבטיחה במאי השנה להע־ביר את הריבונות על השטח „בהקדם האפשרי, בצורה ובדרך המתאימות ביותר לתושבים".

מקורות של בית הדין העולמי הדגישו, כי ההחלטה שאושרה היום איננה מחייבת, והיא מתייחסת רק למעמד ההיסטורי של הטריטוריה.

בראשית השבוע המליצה משלחת של האו"ם, לאחר ביקור בשטח ה־שנוי במחלוקת, כי התושבים עצמם יחליטו על גורלם.

במדריד טרם נתקבלה תגובה ספ־רדית רשמית, והיא לא תתקבל עד אשר השלטונות יוכלו לעיין בטכסט המקורי של המסקנות של בית ה־משפט הבינלאומי בהאג.

גם „נטורי קרתא" קוראים להפריד בין יהדות לציונות

מאת סופרנו בירושלים

משלחת של „נטורי קרתא" בירו־שלים [illegible] בקהילות ה־אמריקאית וכיסרה איגרת המיועדת לשר החוץ האמריקאי ד"ר הנרי קי־סינג'ר.

באגרת הם מבקשים להפריד בין הציונות לבין היהדות שאותה הם מייצגים. לדבריהם, ומבקשים לסייע להם לזכות במעמד ביוזד דוגמת זה שניתן לאש"ף.

„הפלשתינאים גורשו מאדמתם"

באגרת נאמר: „אתה והממשלה ה־אמריקאית שאתה מייצג, תומ־כים בישראל בסירובה לנהל משא ומתן עם אש"ף, ובאותה עת אתה מקיים משא ומתן עם מצרים ומדי־נות ערב האחרות. אל לך לשכוח, כי הפלשתינאים גורשו מאדמתם ב־ניגוד לרצונם זאת, כאשר קיים אי־סור כפורים, באשר גאולת היהודים תיכון רק עם ביאת המשיח, אתה וישראל מסרבים להכיר ביישות ה־יהודית בפלשתין שנטורי קרתא מ־ייצגים, ומתעלמים מן העובדה, כי יהודים אלה קדמו לציונות ובטרם באו הציונים הם היו הרוב".

האגרת מסתיימת בתביעה אל שר החוץ האמריקאי, שלא יתייחס יותר אל הציונים כאל יהודים.

אה"ב תמכור לכווית טילי אוויר־אוויר

וושינגטון, 16 (ע"ר) — משרד ה־הגנה האמריקאי הודיע לקונגרס על כוונתו למכור לכווית טילי אוויר־אוויר מדגם „סיידווינדר" בשווי 33 מיליון דולר — זאת גילו היום מ־קורות מקצועיים.

הפנטגון לא מסר איזה כמות של טילים בדעתו למכור לכוויית, אך בעדויות שהשיבו בקונגרס נאמר, כי טיל מדגם זה עולה קרוב ל־60 אלף דולר.

הטילים יופעלו ממטוסי „סקייהוק א־4". כוויית רכשה 36 מטוסים מעין אלה מארה"ב לפני שנה תמור־ת 250 מיליון דולר.

מנהל חברה נרצח בארגנטינה

בואנוס איירס, 16 (יופי"ע) — ויינאלדו דאלבסקו, מנהל חברה מכוניות איטלקי ישימר הראש שלו נורה היום למוות על ידי פרטיזנים שחטפו את הבכיר בפני המכונית שבה נסעו השניים.

כיצד לחסוך גם בתקופת הפיחות?

חנויות הבדים של

ג'רוסלם ג'רסי

סופגות את עליית המחירים

וממשיכות את

המכירה המיוחדת

במחירים של לפני הפיחות!

מבחר בדים אופנתיים לעונות המעבר והחורף.
שפע של דוגמאות בשלל צבעים: דאקארדים,
אינטרלוק, הדפסות, גאבארדין ועוד.

בקרו עוד היום בחנויות ג'רוסלם ג'רסי.

בירושלים: המפעל, גבעת שאול ב'
(בין השעות 8.00—18.30)

בתל־אביב: רח' אחד־העם 11, ליד כל־בו שלום
(בין השעות 9.00—18.00, ביום רביעי עד 14.00)

ג'רוסלם ג'רסי

900 מדענים־עולים קלטו בענפי המדע

[...] א הגיעה השנה לשחרר [...] הבהלה מן ההחר וה ל־ [...] יה כ־900. יהודים מב־

קשים מדי חודש להתרי־יציאה מב־ רית המועצות ורק כ־900 נענים ב־ חיוב. נתונים אלה מוכיחים, כי ע־ לינו להגביר המאבק למען יציאת יהודי בריה"מ מארץ זו ומתן האפ־ שרות להם לעלות ארצה.

דברים אלו אמר שר הקליטה, מר שלמה רוזן, בכנס פעילי קליטה ש־ נערך אמש בבית הקיבוץ הארצי בתל־אביב.

בהתייחסו לטענות שהושמעו ל־ אחרונה בנושא קליטת מדענים עו־ לים, מסר שר הקליטה, כי בשנתיים האחרונות נקלטו כ־900 מדענים־ עולים במוסדות־מחקר ובאוניברסי־ טאות, 700 מהם יוצאי ברית המוע־ צות. במשרד הקליטה מסייע באמצ־ צות ה„מרכז לקליטה במדע" לשי־ לובם של מדענים אלו במשק המדע, בעזרת סימון אישי ומימון קבוצות־ מחקר.

שר הקליטה ציין בדבריו, כי כ־40 אחוז מעולי ברית המועצות פונים לתעשייה ולייצור, זאת לעומת 26 אחוז בקרב הישוב הוותיק.

„זו הוכחה הוהכת לתרומתם הנב־ כדה של עולי בריה"מ למשק היש־ ראלי היצרני, בימים בהם הרחבתו של משק זה הינו צו־השעה — הד־ גיש שר הקליטה.

[...] הראשי לחיפה אורח הטכניון

[...] ראשי לחיפה, הרב שאר־ [...] היה אתמול אורח הטכ־ [...] ועד לפגישה ממושכת עם [...] וסד אלוף (מיל.) עמוס הור־ [...] עמו על צרכי הסטודנטים [...] חינוכית־רוחנית. נשיא ה־ [...] ומר כי הוא רואה בענין [...] דווקא בקרב ציבור כה [...] למעלה מ־8 אלפים סטו־ [...] וכם, כי הרב שבגור יכהן [...] בקרית הטכניון „אהל־ [...] הן גם כישיש מיוחד בענ־ [...] ניים־דתיים לציבור הסטו־

[...] נוספת שהתקיימה עם ועד [...] הוחלט לפרסם מכרז לכ־ [...] שהתפטרותו אחרי פרישתו [...] מילר. בפגישה השתתפו [...] קירצוויל, מר קרל הל־ [...] ד. דולינסקי ומר זיסלזון.

הגיעה משלחת המגבית באנגליה

מטרה המגבית היהודית המאוחדת באנגליה היא — לגייס השנה סכום גדול ב־50 אחוז מזה של אשתקד. זאת מסר יו"ר ועדת המגבית ה־ יהודית באנגליה, מר טריוור צ'ין, בהגיעו אתמול בלילה בראש מש־ לחת של פעילי מגבית מבריטניה, לביקור בן 5 ימים.

במשלחת משתתף גם סגן נשיא המגבית באנגליה, מר מיכאל ברודי. המשלחת תפגש בישראל עם נשיא המדינה, עם ראש הממשלה ועם היו"ר בפועל של הנהלת הסוכנות היהודית.

לכתב עתיים נודע, כי החל מן השבוע הקרוב יגיעו משלחות מטעם המגבית בבריטניה בקצב של אחת לשבוע — בסה"כ כ־30 משלחות עד פסח.

קוראים לעצירת הגידול בסובסידיות לחקלאות

חברי הכנסת ישראל קרגמן ועדי אמוראי הפנו אתמול את תשומת לב שר האוצר לנתונים על שיעורי ה־ סובסידיה הממשלתית במחירי מוצרי החקלאות, כפי שהוצגו ע"י מנכ"ל משרד החקלאות, מר ר. איילנד. לפי עדות זו נעות הסובסידיות בין 76 אחוז — 50.6 אחוז. בענף החי בלבד הגיע הקציב הסובסידיות ל־1.225 מיליארד ל"י.

חברי הכנסת קרגמן ואמוראי מצי־ ינים שמידת ההנאה מסכומי הסובסי־ דיה להלבון מן החי עולה ככל ש־ הכנסתו של אדם גבוהה יותר. המחיר המוזל עד כדי שליש ורבע המחירו הממשי, גורם להעברת הצריכה ולבז־ בוז דווקא בשכבות שאינן בעלות הכנסה פחות מהממוצע במשק.

בשעה שרצוי כי השימוש בחלק מהסכום הנקוב לצ"ל ינוצל לחיזוק של המזון של המיעוט הנזקק לכך באמת — וכך יושג עמו הרבה יותר ויחסכו כספים רבים בתקציב המדינה.

חה"כ קרגמן ואמוראי סבורים ש־ הסובסידיה מגיעה להיקף ששוב לא יהא ניתן להיות עמו מבחינה תקצי־ בית, ואז יבוא תיקון חד מפעמי ש־ יזעזע סדרים והסדרים ויגרום להת־ ייקרות חריפה. לכן הם מציעים להד־ ריר ולעצור את הגידול בהיקף הסוב־ סידיה באופן הדרגתי. גידול שרע לאחרונה זכה בתוצאה משמעותית — ויפה שעה אחת קודם.

שיעור הפשיעה במחוז ת"א נמוך ייחסית לערי העולם

שיעור הפשיעה במחוז תל־אביב הוא נמוך יחסית לערי העולם: ה־ שנה הסתמנה ירידה של חצי אחוז לעומת אשתקד, בעוד שבמרכזים עי־ רוניים בעולם מקובלת עליה בפשיעה של 10—12 אחוז בשנה.

זאת אמר אתמול מפקד משטרת מחוז תל־אביב, ניצב דוד עופר, כ־ אשר הופיע כמרצה־אורח במועדון „הטורי", שהתכנס בבית ציוני אמרי־ קה בתל־אביב.

מר עופר הטעים, כי הנתונים של תשעת החודשים הראשונים של 1975 מצביעים על מחוז ת"א כצנוע יותר בהיקף העבירות גם בהשוואה למחו־ זות האחרים בארץ. זאת בשעה שמת־ רכזים בו כמיליון איש וכמחצית כלי הרכב במדינה. „זהו גם המקום ה־ יחיד בארץ שיש להקצות בו שוטרים להכוונת תנועה בחצות הלילה", הט־ עים הדובר. בציינו מוקדים לחיי לילה כמו יפו העתיקה ורחוב דיזנ־ גוף.

לגבי סיכומי השנה עד ב־1 באוק־ טובר מסר:

לצד כוחות המשטרה הסדירים ציין מפקד המחוז את מתנדבי המשמר האזרחי ואת הסטודנטים המסייעים חלקית למשטרה. במשך השנה מאז קם המשמר האזרחי נרשמו 30 אלף מתנדבים. כן נרשמו שיפורים בהת־ ארגנות בציוד כלי הרכב ובנשק: 40 אלף רובי קרב מצויים כיום בידי המשמר האזרחי.

התלונות לאזרחים נגד המשטרה:

להלן עבר מפקד המחוז אל ה־ תלונות שיש לאזרחים כנגד המש־ טרה: במחוז ת"א נרשמו עד 1 ב־ אוקטובר 1,030 תלונות נגד שוטרים. מהן 457 — על אופן ביצוע התפקיד ו־6 תלונות בלבד על טוהר המידות. על שימוש בכח בלתי סביר, כולל מקרי ההפגנות, נתקבלו בסך הכל 302 תלונות. בכל מקרה כזה מתמנה קצין חוקר או צוות חקירה. מכלל התלונות על שימוש בכח מופרז נמ־ צאו כ־30 אחוז מוצדקות והשוטרים נתנו את הדין על כך — אמר ניצב עופר.

חריפות המצוקה בכח־האדם

להלן הצביע מר עופר על חריפות המצוקה בכח האדם במשטרה, בציינו כי בסך הכל משרתים במחוז זה 1,986 שוטרים. התקן ההקציבי ה־ מינימלי, שאף הוא אינו עונה על ה־ דרישות, קובע שצריכים להיות 2,480 שוטרים. מכלל אנשי המשטרה במחוז 400 הן נשים — „הן כח אדם נפלא אך תפקידיהן מוגדרים וכך גם שעות עבודתן", ציין הדובר.

שבתות כלה מוקדשות לאירועי החודש

בישיבה של הועדה להוי דתי הלה ד"ר ש. ז. כהנא את ההצעה לקיים בכל חודש, שבת התועדות חברים כ„שבת כלה" מוקדשת לאירועי החודש פרשיות החודש ו אגדות החודש.

הוחלט לקיים את השבת כלה בכל שבת מברכים בבית מלון בנתניה.

ריכוז הפעולה בידי החבר סימ־ פולינסקי ואליו יש לפנות בכל ה־ ענינים הקשורים לשבתות החודש.

נתקבלו סיכומי כינוס רופאי הילדים

שורת סיכומים נתקבלו אתמול ב־ כינוס רופאי הילדים, שהתקיים ב־ משך יומיים במלון מגדל דניאל ב־ הרצליה, בהשתתפות 500 רופאי־ ילדים.

ואלה סיכומי הכינוס:

— יש להמליץ בכל פה על חזרה לנוהג הבריא הכתוב של ההנקה. ה־ כינוס מבקש מכל הנוגעים בדבר לעודד את האמהות לחזור לנוהג זה של הגנה טבעית של התינוק.

— מקרים וסקרים שנעשו בישראל ובעולם העלו, כי התופעה של יתר־ הזנה ויתר־השמנה בגיל הילדות גורמת להשלכות בלתי רצויות ב־ התפתחותו של הילד לעתיד.

— עקב התנאים הסוציאליים ב־ שכבות מסויימות של האוכלוסיה, ובפרט בין המשפחות מרובות היל־ דים, קורא הכינוס למוסדות הנוגעים בדבר לא לבטל את הסובסידיות ל־ מצרכי מזון יסודיים, או לפחות למ־ צוא את הדרך הנכונה להבטיח כי משפחות אלה לא תפגענה מביטול הסובסידיות על מצרכי המזון.

— הרמה הכירורגית בבתי החולים בישראל הגיעה ליכולת ביצועית ה־ מאפשרת תיקון מרבית מומי הלב בגיל הילדות ולהצלחה שאינה נופלת מזו של כל מרכז רפואי אחר בעולם. אי־לכך מדגיש הכינוס כי הנוהג של שליחות ילדים לחו"ל תוך צריכת מגבוות למטרה זו, צריך להשקל ב־ קפדנות, ובכל מקרה יש להתיחס לגופו של ענין, לפי דעתם של מומ־ חים לדבר.

— הכינוס הביע את משאלתו ל־ הידוק יחסים יעיל יותר עם מוסדות הבריאות הממלכתיים, כדי לתאם את הפעילות הרפואית עם מוסדות איגוד רופאי הילדים.

— הכינוס מבקש להתייעץ בכל נושאים הנוגעים לבעיות תזונה, חיסונים, פיקוח על מוסדות ילדים עם איגוד רופאי הילדים ומוסדותיו.

עובדי שירותי „פרידמן" חזרו לעבודה תקינה

עובדי שירותי פרידמן, בכל ה־ ארץ, ששבתו במשך עשרה ימים, באישורה של מועצת פועלי תל־ אביב־יפו הפסיקו את שביתתם ו חזרו אתמול לעבודה תקינה.

השביתה נפסקה לאחר שנחתם הסכם בין הנהלת המפעל לבין נציגי העובדים ושלמה מנדלסון, מזכיר א־ גודת פועלי המתכת, החשמל והאלק־ טרוניקה במועצת פועלי תל־אביב־ יפו. הסכם שנתקבל על שני הצד־ דים.

[...] תובעים עדיפות במתן [...]ראי לחקלאות ולתעשיה

[...] של שער הרבית על הל־ [...] הבחנה בין הון מופנה [...]לאות ולתעשיה להון הון [...] תורה, נוגעת את היצוא [...] של מדינת־ישראל בתחום [...] של מדינת־ישראל בתחום [...]וא — באמר בגלוי־דעת [...] החקלאי בנושא זה. [...] על כל מגזריה, בחק־ [...] שיה ובמפעלים האזוריים [...] מושב, הורדה מהקשים [...] רבית גורמה להמשך ה־ [...]לו. חובה על בנק ישראל [...] לפעול נגד מגמה זו, שכן [...] המשק הישראלי ביכולתו [...] להפעיל הון להרחבת ה־ [...]

[...] גדלת הייצוא [...] יל את הייצור בלירה א־ [...] להשקיע בין שתיים ל־ [...] לפי סוגי הענפים. מכאן [...] על גובה הרבית להש־ [...] הוזר היא הכרח המצי־ [...] צרה במשקל הרבית ב־ [...] לשתק השקעות בענפי [...]ים. למימון יש איפוא [...] בהרחבת הייצור ומ־ [...] לחיוב ולשלילה. [...] במסחר, שבו אפשר ל־ [...] יחסית מפיסקה לעיס־ [...] את נשכרים ממעגלי ה־ [...] הפיתותים, אין הדבר [...] עם הייצור החקלאי וה־

תעשייתי, הקשור לגורמים קבועים כמו קרקע ומים, מבנים וציוד יקר; כל פגיעה ביכולת התפעול כתוצאה בייקור ההון וצימצומו, עלולה ל־ שתק את הייצור ולהבריח הון לעס־ קים ספקולאטיביים והתוצאה מכך תהיה מיתון ואבטלה.

המסקנה היא, שחייבים לפעול ב־ אופן סלקטיבי בהקצאת אשראי וב־ הגדלת ההיקף של האשראי המכוון לקידום הייצור והייצוא ולעידודו.

נפתח קורס ראשון לבריאות ומשפט

מאת סופרנו בחיפה

קורס ראשון בארץ בנושא בריאות ומשפט, נפתח באוניברסיטת חיפה. בקורס החד־שנתי משתתפים 160 איש — רופאים, עורכי־דין, אחיות, עובדי ממשלה ועובדי ציבור בנושאי רפואה או משפט, במסגרת עבודתם. כן נועד הקורס להכשיר אנשי רפו־ אה וסיעוד המתמחה בהופעה בבתי־ משפט והדומה. מדע „הבריאות וה־ משפט", על אף חשיבותו הציבורית, הינו חדש יחסית בישראל. הלימודים יתנהלו בשני סמסטרים ומנהלו ה־ אקדמאי של הקורס הוא השופט ה־ מחוזי של חיפה אמנון כרמי. הרצ־ אות הפתיחה ניתנו ע"י פרופ' דוד ברזילי והשופט חיים פיום.

[...] הסכם לבניית 2 אניות גלנוע חדשות לצי"ם

[...] נחתם בניות ד. צל [...] שתי אניות גלנוע חד־ [...] שנה באירופה — על כך [...] (יום ה') לשר התחבורה [...] בי, יושב ראש הדירק־ [...] טוריון, מר דוד אלגור ו [...] מר יהודה רותם. בכך [...] אניות העמסאות בבניה [...] ועם השלמת בנייתן [...] החברה למעמס של [...] התחבורה שמסר על [...] ראשי צים מסרו למר [...] על פתיחת שרות ה־ [...] לצפון הארץ, במס־ [...] היבשתי" של צים, נו־ [...] שיאפשרו פעולה סדירה [...] בשתי, ובכלל זה הצורך

במתן תמריצים ממשלתיים להאצת ולהרחבת תהליך פיתוחו של הגשר היבשתי.

בפגישה השתתפו מנכ"ל משרד ה־ תחבורה, מר אהוד שילה, מנהל אגף הספנות והנמלים במשרד התחבורה, רב חובל נמרוד אשל ומנהל אגף התכנון וכלכלה במשרד התחבורה, מר אבי חפץ.

נסתיים קידוח באר מים חדשה בבת־ים

בימים אלה נסתיימו עבודות הקי־ דוח של באר חדשה בעיר, ה־14 במספר, שתתוסף עתה אל מערכת מפעל המים העירונית.

עבודות הקידוח נמשכו כ־4 חוד־ שים בעומק של כ־200 מטר, וזאת במטרה להגיע לעורקי מים זכים, בהם השתבחה בת־ים. הבאר החדשה נמצאת בשטח הדרומי של העיר ועם הפעלתה, בקיץ 1976, תספק 200 ממ"ק מים לשעה. היא תשרת את השכונות הדרומיות הנוקמות באיזור ואת איזור התעשיה.

[...] מכון לשיקום [...]ב של קופ"ח [...] לאוחדת

[...] סופרנו בחיפה [...] הולי לב של קופ"ח [...] אתמול בחיפה. המכון [...]ית חיפה והצפון והוא [...] תר באיזור זה. המכון [...] ארתור רובינשטיין [...] ד"ניסי באוה"ב. הוא [...] ניות קרדיולוגיות נוס־ [...] במערכת כלי דם

כל מערך הקבע והמילואים בצה"ל יחוסן באנטי־טטאנוס

כל מערך הקבע המילואים ב־ צה"ל, יחוסן השנה בזריקת אנ־ טי־טטנוס. מבצע החיסון ייערך ע"י מפקדת קצין רפואה ראשי ויימשך עד אפריל 76.

פרטים אלה מוסר כתב „במחנה" אוריאל בן־עמי בגליון „במחנה" המופיע השבוע.

מחלת הטטנוס הנקראת בעברית „צפדת" או „פלצת", פוגעת במערכת העצבים וגורמת לקשיי־נשימה ול־ עוויתות, והיא אף גורמת למות מ־ חצית מנפגעיה שאינם זוכים לטי־ פול, אך ניתן למנעה באמצעות חי־ סון מלא.

חיסון אנטי־טטנוס בסיסי ניתן ל־ ראשונה בגיל הילדות. בצה"ל הוא ניתן באמצעות זריקת־דחף לכל ה־ מערך הסדיר ביום גיוסו.

ממפקדת קצין רפואה ראשי נמ־ סר, כי חיסון אנטי־טטנוס יינתן ל־ אנשי הקבע והמילואים אחת לחמש שנים.

יש לציין, כי חיל רפואה מקפיד על מתן חיסון זה וכי בכל מלחמות ישראל לא נרשם כל מקרה של מ־ חלת הטטנוס, כתוצאה מפציעת חיי־ לים בקרב.

מסיבת סיום של מסכת עירובין נערכה בבית התנועה בתל־אביב

מסיבת סיום של מסכת עירובין, שנלמדה ע"י החוג ללומדי ש"ס של עובדי התנועה — הפועל המזרחי והמפד"ל — נערכה השבוע בבית־ התנועה בתל־אביב.

חברי החוג, שאורגן ע"י עובדי בית התנועה, מתכנסים מדי בוקר ובוקר בשכמה באולם הישיבות ו־ לפני התחלת העבודה ללמודים בצוו־ תא שעה אחת גמרא עם המפרשים. החוג כבר קיים מספר שנים וזו ה־ מסכת השלישית שזכו לסיימה.

המסיבה היתה רבת משתתפים ו־ התקיימה ליד שולחנות ערוכים. דב־ רי ברכה והערכה למשתתפים בליי־ סוד, בשילוב עם דברי תורה וחדוש מעניני דיומא ומסכת עירובין — אמרו:

הרב כ. פ. טכורש, ששיבח את הלומדים המקיימים הלכה למעשה את סיסמת התנועה „תורה ועבודה". הוא קרא לעובדי יתר המוסדות ה־ תנועתיים ללכת בעקבות עובדי ה־ בית המרכזי של התנועה ולהנהיג כמו־ הם לפתוח את יום העבודה בלימוד תורה.

רפאל בן־כהן — מזכ"ל הפוהמ"ז, הביא את ברכת הוועד הפועל של הפוהמ"ז, אשר בזמנו עודד את יוזמי החוג בנתנו להם רשות להתחיל את יום העבודה בחצי שעה יותר מאוחר, כדי לאפשר להם לקבוע עתים לתו־ רה בבית התנועה.

צבי ברנשטיין — מזכ"ל המפד"ל, מסר את ברכת הנהלת המפלגה ו־ שילב בדבריו מדברי תורה מפרשת השבוע בהקשר למאורע הריתו־ תורני של עובדי התנועה.

נח ולדוכורסקי — מגיד השיעור היומי — אמר את הדרן בסוגיא של „מחצה על מחצה כרובו".

מנחם סורוקה — מהמשתתפים הקבועים בלימוד הגמרא הנחה את המסיבה ותיבל את דבריו בדברי חז"ל ממסכת עירובין ומס' שבת.

המשתתפים והמברכים יצאו בקרי־ אה לעובדי התנועה שעדיין לא הצ־ טרפו לחוג מסיבות קשיים שונים — להתגבר על הקשיים ולקיים מצוות קביעת עתים לתורה.

נחנכה שדרה בירושלים ע"ש חיים הזז ז"ל

מאת סופרנו בירושלים

שדרה ע"ש הסופר חיים הזז ז"ל נחנכה אתמול במעמד יו"ר הכנסת ישראל ישעיהו, שופט בית המשפט העליון משה לנדאו, ראש העיר מר טדי קולק, אלמנת הסופר המנוח, סופרים ומוזמנים רבים. בטקס הו־ עלו דברים לזכרו.

השדרה שתישא את שמו של ה־ סופר נמצאת בקטע שבין הכבר מול קרית וולפסון ועד לרחוב הרצוג.

נבחרה הנהלה חדשה לאיגוד השחמט

מאת שלמה קנדלשיין

אמש נערכה ב„בית הפרקליט" ב־ תל־אביב האסיפה הכללית הדו־ שנתית של האגוד הישראלי לשחמט. האסיפה התנהלה על מי מנוחות בהשראת האירוע העולמי שיתקיים בשנת 1976 בחיפה — אולימפיאדה השחמט.

חה"כ אביעד יפה יו"ר הנהלה ה־ אגוד וישראל אשל יו"ר המטה ה־ אולימפי מסרו מידע מפורט לנוכחים והביעו אופטימיות בדבר השתתפות מירבית של מדינות באולימפיאדה (יתכן גם בהצבעת הזהכם של הגוש המזרחי).

להנהלה החדשה של האגוד נבחרו 15 חברים: ח"כ אביעד יפה. אלמוג בורשטיין, ישראל אשל, ידעאל ססקס, נתן יתגריין, יוסף פורת, אבשלום ישעה, אליהו לבנס, חליג ציקוב, שלמה קנדלשיין, עזריאל טל, אמיר פלוס, זלמן גורביץ, יצחק נהרי ויצחק ארנסט.

לוועדת הבקורת נבחרו החברים: יוסף פורת, צבי השביס, דוד סיון, יעקב לייבוביץ וצבי רפפורט.

יש לקדם בברכה את בחירתו ל־ הנהלה של יצחק ארנסט, רכז ה־ שחמט של „אליצור".

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 476309.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 027700.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 445398.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 645300; 688065.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים הב־ אים: 078660 092321 140901 141069 184531 385252 391515 457489 544270 725190.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־ מספריהם מסתיימים ב־17291 35218 46489 63854 65846 76047 88736 97595 99192.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים ש־ מספריהם מסתיימים ב־04567 06453 13992 27552 30181 37487 44459 53693 73690 84118.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים ש־ מספריהם מסתיימים ב־7152 8180 8796.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־ מספריהם מסתיימים ב־0138 0171 1187 1341 1414 1777 2661 2671 2808 3000 3260 3730 3785 3971 4267 4325 4369 5095 5294 5843 5908 6381 6402 6531 6803 6902 6970 7154 7213 7301 7358 7390 7433 7583 8190 8723 9129 9332 9570 9700.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים ה־ יגילים שמספריהם מסתיימים בספ־ רה 1.

מסמכים בצפון תל־אביב נתגלו בקשר למזוודת החשיש

מסמכים כתובים בצופן, העוסקים בהנהלה החשבונות של הסחר ב־ חשיש — נתגלו בבית אנשים החשו־ דים בקיום קשר עם הכנופיה הבינ־ לאומית, שמזוודת החשיש שלה נמ־ צאה ברחוב ויצמן בת"א.

פרטים אלה נמסרו אתמול בבית משפט השלום בת"א בעת דיון בבק־ שת המשטרה לעצור שני חשודים ב־ פרשה.

העצורים הם: דרורי יהודאי, בן 25, ואחיו גיל יהודאי. בן 30, תושבי העיר.

לדברי החוקר, מפקח אהרון רביד, הגיע למשטרה מידע סודי הקושר את דרורי יהודאי לפרשה. החוקר ציין, כי מכוניתו של חשוד זה נראתה פעמים רבות חונה ליד הבית ברחוב ויצמן — שם נמצאה מזוודת ה־ סמים — ואפילו נרשמו למכונית דו־ חו"ת חנייה על חניה אסורה.

החוקר הוסיף וציין, כי בדירה ב־ רחוב ויצמן, אשר בעליה הצליח ל־ הנלם מן המשטרה — נמצאו רישו־ מים בכתב־סתר אשר בעיני המש־ טרה סבורים כי הם „הנהלת החשבונות" של עסקי הסמים. שמו של דרורי נמצא לדברי החוקר ברישומים שנמצאו באותה הדירה והדנים ב־ תשלומי כספים בעשרות אלפי לירות.

נעצר עבריין נמלט

עבריין נמלט שהיה מבוקש ע"י המשטרה במשך 3 חודשים כחשוד בנסיון לרצח בירייה אקדח — נעצר עתה והובא ביום ה' לבית משפט השלום בת"א.

נציג המשטרה, רס"ר יהושע מגדל טען, כי ב־16 ביולי ירה החשוד כ־ אקדח לעבר שני אנשים שהסבו ב־ קפה „אהובה" על שפת הים בת"א.

השניים נפצעו ואושפזו בבית חו־ לים. החשוד בנסיון ההתנקשות בחיי השניים — נמלט.

החוקר ציין, כי טרם ברור כה הרקע למקרה והדגיש כי לחשוד עבר פלילי. לדברי החוקר זוהה החשוד על ידי עדי ראייה למקרה.

החשוד טען, כי הוא חף מפשע. אולם השופט אריה אבן ארי ציווה לעצרו ל־15 יום.

„עלי סיור" — עלונים חדשים מטעם מרכז ההסברה

שישה עשר עלונים חדשים בשם „עלי סיור", שמטרתם להקנות רקע גאוגרפי, היסטורי וישובי למסיירים ברחבי הארץ, עומדים לראות אור בקרוב מטעם שרות הפרסומים ו־ המחלקה לסיורים במרכז ההסברה.

מאסר וקנס לפורץ

34 חודשי מאסר בפועל ו־4000 ל"י קנס, או 6 חודשי מאסר תמור־ תם, גזר אתמול שופט השלום ה־ חיפאי מיכה לינדנשטראוס על ציון בן סולומון אסרף, בן 12, תושב טירת־כרמל, שהורשע ב־14 התפר־ צויות וגניבות רכב.

הנאשם הטיל חתתו על מתרחצי חוף הכרמל בחיפה, שם גנב מחפ־ ציהם רכוש בשווי של מאות לירות. הוא נמצא אשם גם בגניבת אקדח „בראונינג" ושתי מחסניות ריקות, וכן בגניבות אביזרים שונים מרכב.

[...]שע בן־ציון ייצא בקרוב מבית־החולים

[...] ועבר של בנק ארץ [...]גביה, יהושע בן ציון, [...] קרובים את בית החו־ [...]א ויכנס אל בית ה־ [...] שם ריצוי תקופת מ־ [...] שנים, שפסק לו בית [...]

כתב עתיים מוסר, כי בן ציון אושפז לפני למעלה משבועיים ב־ בית החולים „שערי צדק" בירוש־ לים, והרופאים שם קבעו, כי הוא סובל משיתוק חלקי ומצבו קשה. רופא של שירות בתי הסוהר ביקר אצלו למחרת ומצא אותו כהובר ל־ עירוני, יום אחד אחרי כן כבר יכול היה לרדת מן המטה. לפיכך תבע שירות בתי הסוהר, כי הוא יועבר אל בית החולים בצריפין, כדי שיקל לשמור עליו.

נציג שרות בתי הסוהר, גונדר אריה ניר, אמר לכתב עתיים, כי ביום ו' יוחלט מתי יעזוב בן ציון את בית החולים. הוא אמר, כי ב־ בתי הכלא בארץ ישנם אנשים ש־ מצב בריאותם חמור מזה של בן־ ציון.

★ שני נערים כבני 16 מאשקלון, החשודים בהתפרצויות ובגניבות־רכב, הובאו ביום ה' לבית משפט השלום בעיר מגוריהם, שם הוצאו נגדם פקו־ דות מעצר ל־24 שעות.

★ ההרואין הוא סם חזק שכמעט אינו מוכר בארץ ולכן יש לבדוק את מקורו, טען אתמול חוקר המשטרה, מפקח אהרון רביד. הקצין ביקש משופט השלום אריה אבן־ארי לעצור לחקירה את יצחק לוי, תושב „כרם התימנים", אשר בדירתו נתגלו 3 מנות הרואין וכן 30 כדורי סם אח־ רים.

★ פעשה בת 4, סרים אל־שעד מרפיח, נדרסה למוות על ידי מכונית ביום ה' בבוקר, כאשר ניסתה לח־ צות את הכביש בשכונה המערבית בעיר מגוריה. נהג המכונית נעצר ל־ חקירה.

[...] על־תנאי נגד שר־החינוך

[...] באחה"ב הקובלת על [...] יעך מציב תנאים ק־ [...] עולים, כדי שיתקבלו [...] השיבה אתמול ב־ [...] גבוה לבדוק צו על [...] החינוך.

[...] על השר לנמק תוך [...] לא ימנע מלתת ל־ [...] בוע להוראת אנגלית [...] ניים. מדוע לא יימנע [...] דרישות שהטיל עליה [...] רשיון.

[...] ישה לבג"ץ מספרת [...] ויון בכפר שמריהו, [...] עם בעלה ואורבעת [...] וכי עז רצונה של [...] ריה, ולהשתקע. כוחי [...] חבלי קליטה קשים [...] בידה רבה. [...] אלי, באמר בעתירה, [...] כל ההקלות לעולים [...] גובה מצב אבסורדי

זה שבו אי אפשר למורה מוסמכת בעלת תארים מתאימים, בעלת רשיון הוראה קבוע מארה"ב לעסוק במק־ צועה. אחת הסיבות לצמצום במספר העולים העלית מספר הוורדים מאר־ צות הרווחה היא הקושי למצוא עבו־ דה מתאימה במקצוע ההוראה. „ה־ הרשויות הגיעו לארה"ב הרבה מו־ רים עולים בכוח נמנעים מלבוא ארצה כפולים. מן הצדק יתן הדין לבטל דרישות משרד החינוך". ס־ סימות העתירה.

במפלגה ובתנועה

המפד"ל—הפוהמ"ז בתל־אביב

• במועדון סניף נוה שרת ב־11 שי־ עור במדרש ע"י הח' י.ש. שפירא.
• בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שיעור תורה ע"י הרב י. יוזי.
• בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א' ב־4, שיעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.
• בביהכ"נ „תפארת ישראל" רחוב המעפילים, ב־4, שיעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.
• בביהכ"נ „זכרון קדושים" ביפו — שיעור בפרשת־השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.
• במועדון רמת ישראל רח' הכוכבים 19, שיעור בפרשת השבוע ב־2.30; שיעור גמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנברג.
• בביהכ"נ „בר־אילן" ב־10, שיעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב עזרא בר שלום.
• ב„בית ישיבות" צ'לנוב 18, ב־11, שיעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. נוף.
• במועדון אהבת חסד, נחמני 61 — מסיבת עונג שבת בליל שבת ב־8 ליד שולחנות ערוכים. ירצה הרב כ. פ. טכורש שליט"א — חבר ה־ רבנות הראשית לישראל. המנחה הרב משה ברנשטיין. חז־ נים ינעימו את המסיבה. • כל יום רביעי בשעה 8 בערב ירצה הרב ד"ר ש. ז. כהנא על מחשבת יש־ ראל. • כל יום שני בשעה 8 בערב ינתן שיעור בתנ"ך ע"י הרב שמעון פרנקל.
• במועדון שע"י ביהכ"נ בשיכון ה־ פוהמ"ז המשך שינקין, מסיבת ליל שבת ב־8, ירצה מר יהושע המאי־ רי על פרשת השבוע. המנחה הח' זאב הרשקוביץ. השיעור יתקיים כל שבועיים.
• במועדון רמת־אביב רח' ברודצקי 33, מסיבת ליל שבת בשעה 8. ירצה הרב שלמה ספיר. המנחה הח' יהודה הולר. הרצאות במקרא ובענייני דיומא כל שבועיים.
• במועדון נוה שלם, רח' תקוע 3, כל יום ראשון בשעה 5—6 שיעור גמרא ע"י הרב שמואל בן הרוש, רב בכפר שלם. כל יום שני בשעה 5—6 שיעור במחשבת ישראל ע"י הרב הדיין עזרא בר שלום.
• ב„אהל שם" רח' בלפור 30 — כל שבת ב־11 שיעור על התפילות. ירצה הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בסניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכנ"ס הפוהמ"ז בבית התנועה, רח' החלוץ 59 בשעה 7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י הח' מנחם המר. ב־10.30 שיעור ברמב"ם ע"י החב' מאיר אורין. בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ג. ראטה.

בביהכנ"ס בשיכון הפוהמ"ז בקרית אליהו, בשבת ב־10 שיעור בגמרא ע"י הח' יצחק לבנון, אחה"צ שיעור בגמרא ע"י החב' ישראל פולקביץ. בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור במסגרת לימוד דף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביהכנ"ס המרכזי בקרית אליהו, בשבת ב־3.30 ברמב"ם בהדרכת הח' דוד אורבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום חמישי ב־17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת הח' דוד אורבך, בביהכנ"ס המרכזי קרית־אליעזר.

בבית־הכנסת „מקור ברוך" פינת שפירא 3, חיפה, בשבת ב־4 אחה"צ ידרוש הרב רפאל סולידאנו על הנו־ שא: פרשת השבוע ועניני היום.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרב פישל, פרשת השבוע ר' בצלאל מעיני. בבית הכרם בכנסית מרגוע פרשת השבוע הרב רוזי שפירא. בגבעת שפירא: ב־3.30 בביתה של הגב' אה סמים, רח' בר־ כוכבא 10. פרשת השבוע הגב' אוזה סמים. עיונים בתפילה הגב' חנה גרשטיין.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף תל־אביב

המשך שינקין: מר מרדכי פרופר בבית־הכנסת רח' המערכה 40.

קרית שלום: בבית החברה חיה כהן, רח' שה"ל 8. המרצה המחנכת הגברת חיה רוזלר.

חוג דורמבוס יתקיים אי"ה ביום שלישי ט"ו בחשון 21.10.75 בשעה 1.30 בבית החברה צפורה קרויסלס רח' שרה 5. המרצה הרב הר שושנים הנושא העקידה.

יום סרט במוצ"ש וביום א'

תנועת האשה הדתית־לאומית סניף ת"א מודיעה: יום סרט במוצאי שבת ולמחרת ביום ראשון י"ד בחשון תשל"ו 19.10.75, לטובת מוסדות יל־ דינו. חברים ואוהדים המבקשים להי־ צבות בעין יפה.

תנועת האשה הדתית לאומית המדור לקליטה חברתית של עולים

בליל שבת במעון עולים קסם, בן יהודה 14, ת"א, תתקיים מסיבת עונג שבת שירה ושיחה על פרשת שבוע עם החזן מר יצחק שפירא. מעון עו־ לים הירקון רח' הירקון 66, מסיבת עונג שבת, שירה ושיחה על פרשת השבוע עם החזן מר יוסף זיו.

יום שני, במעון עולים הירקון, ת"א, שיעור ביהדות ע"י ד"ר דב סרבר בשעה 7 בערב.

פגישת פעילות חדשות וותיקות — בבית החברה רחל כהן רח' הלמית 11 יפו ב־8 בערב.

תנועת האשה הדתית לאומית נתניה

יום סרט יתקיים במוצאי שבת י"ג חשון 18.10.75 וביום ראשון י"ד חשון 19.10.75 — פ"ת ערב חגיגי ותצוגות אופנה יתקיים אי"ה במוצאי שבת 18.10.75 בשעה 8 בערב באולמי חן רח' פינסקר 14 פ"ת.

תנועת האשה הדתית לאומית כפר־סבא

פתיחת קורסים חדשים במועדון החברה רח' ויצמן 113 קורס לעזרה ראשונה בכל יום ראשון בשעה 7.30 בערב. תחילת הקורס אי"ה ביום ראשון י"ד חשון 19.10.75. קורס למלאכת יד מתקיים בכל יום שלישי בשעה 7.30 בערב.

הרצאתו של ד"ר ש. ז. כהנא על התפילות הקשורות לרחל אמנו

בשבת בבוקר ב־11 תתקיים באוהל שם הרצאתו של ד"ר ש. ז. כהנא על התפילות הקשורות לרחל אמנו שיום י"א חשון הנהו לפי המסורת יום פטירתה.

ירושלים

חוג הרמב"ם ברובע היהודי

החוג מחדש את שיעוריו הדו־ שבועיים. החוג יתקיים השבת ברחוב תפארת ישראל, בביתו של הרב מ. ולצברג. הנושא: „ארץ ישראל וחזון הנביא בתפיסת הרמב"ם". מתכנסים בשעה 20.30 בערב.

„מפעל כסות החורף" של סניף המפד"ל בתל־אביב

מאת סופרנו בתל־אביב

מפעל „כסות החורף" המבוצע מדי שנה על ידי סניף המפד"ל בתל־ אביב, נמצא בעיצומו, ועובדי ה־ סניף נענים לקריאות התורמים ו־ פוקדים את בתיהם כדי ליטול את הבגדים הנעלים.

המבצע ימשך חודשיים ובמהלכו מקווים לאסוף כמויות גדולות של בגדי חורף, מסר לנו מר אברהם פישלר, המזכיר הכללי של התנועה בתל־אביב. מריכת בגדי החורף נה־ נים עשרות רבות של משפחות נזק־ קים ונתמכי סעד.

נמסר כי המבצע מקיף גם את בתי הספר הממלכתיים־דתיים בעיר, ו הובעה הערכה על שיתוף הפעולה בתחום זה, מצד מנהלי בתי הספר, המורים ועובדי המזכירויות.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי

תל־אביב: „פרנקל", רח' המלך ג'ורג' 28; „שלמה המלך", רח' שלמה המלך 78; „יאני", רח' יהודה הלוי 67.
בני־ברק: רפואה, רבי עקיבא 62.
פתח־תקוה: בריאות, הרבבי ציון 13.
חולון: שיינין, רח' סוקולוב 70.
רמת־השרון: כפר שמריהו, מרכז מסחרי.
רמת־גן: המגן, רח' ביאליק 30.
באר־שבע: ירושלים.
בת־ים: יונה, מרכז מסחרי, רמת־ יוסף.

יום שבת

תל־אביב: „בוגרשוב", רח' בוג־ רשוב 60; „יאני", רח' יהודה הלוי 67.
בני־ברק: „גרמונה", ביאליק 130 רמת־גן.
פתח־תקוה: „פינסקר", פינסקר 22.
חולון: „אסותא", רח' טרומפלדור 4.
רמת־השרון: ד"ר ברניקר, הרצ־ ליה, סוקולוב 28.
רמת־גן: „גרמונה" רח' ביאליק 50.
בת־ים: „בלפור", רח' בלפור 90.

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב־יפו

ת. א. 1723/75

בענין: פקודת החברות, ובענין פירוק החברה: „היבא־ בינוי וייבוא בע"מ.

והמבקש: אריה מוסאיוף באמצ־ עות ב"כ עוה"ד ר. ריבלין מרחוב בן יהודה 3, ירושלים.

נמסרת בזה הודעה, כי ביום 4 במאי 1975 הוגשה בקשה לבית ה־ משפט המחוזי בתל־אביב לפרק את החברה הנזכרת לעיל, וכי בקשת פירוק זו תישמע בפני בית המשפט היושב בדין ביום 27 באוקטובר 1975 בשעה 8.30 בבוקר.

כל נושה או משתתף של החברה האמורה הרוצה לתמוך במתן צו בענין הבקשה או להתנגד לכך, רשאי להופיע בשעת הבירור, אם בעצמו או באמצעות עורך הדין שלו. העתק מן הבקשה יינתן לכל נושה או משתתף של החברה שידרוש זאת מן החתום מטה תמורת התשלום הקבוע בעדו.

ר. ריבלין, עו"ד
ב"כ המבקש
רחוב בן יהודה 3, ירושלים

הערה: כל הרוצה להופיע בשעת בירור הבקשה האמורה חייב למסור, או לשלוח על ידי הדואר, לחתום לעיל הודעה על רצונו זה. ההודעה, בציון השם והמען של האיש או הפירמה ובחתימתם או בחתימת בא כוחם, צריכה להמסר או להישלח באופן שתגיע אל החתום לעיל לא יאוחר משעה 13.00 של יום 26 ב־ אוקטובר 1975.

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תיק עזבונות 615/75

בענין: עזבון נחומי שרה ז"ל שנפטרה בירושלים ביום ז' תשרי תשל"ו (12.9.75).

המבקשים: אברהם נחומי, אמיר נחומי, חנה ברקוביץ (בית נחומי), ורדה גורפינקל (בית נחומי).

להוי ידוע כי הוגשה לבית ה־ משפט בקשה למתן צו המכריז על ירושת המנוחה הנ"ל.

כל המתנגד לבקשה זו יגיש תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו את טעמי התנגדותו שאם לא כן יתן בית המשפט צו כאמור.

רשם בית המשפט המחוזי
בירושלים

לוח הצופה

● פיליפ קונה רהיטים אנטיקות, פריז'דרים טלויזיות וירושות — 804938 בערב 876852.

● למכירה דירה, 2½ חדרים ב־ בני־ברק עם טלפון בסביבה דתית. טלפון 854648 או 784348, להתקשר בין 7—5 אחה"צ.

● מחפש דירה בת 3 חדרים ב־ בני־ברק, להתקשר בטלפון 785558.

● ברחובות להשכרה דירה 3 חדרים מרוהטת במצב מצויין, ב־ סביבה דתית, 953169.

● במרכז תל־אביב למכירה 2½ גדולה, אוורירית, הול עם חלון, ק"ג, ארונות ומרפסות. 281272.

● להשכרה דירה נאה 2½ חדרים בבני־ברק גבול רמת־גן. להכתב ת. ד. 200 הרצליה, טלפון 983195 בשעות 13—11, פנחס.

● 2 + הול + ארונות + מרפסות. אהרונסון 11 בני־ברק, 793848.

● דרושה בחורה / אשה לעבודה בבית דתי בר"ג. לפנות טלפון 798890, בכתב אורבוך, רח' אחי־ מאיר 36 רמת־גן.

● לנשים! עבור פאתך הישנה תקבלי —30 ל"י לקניית פאה חדשה „אלורה". פאות לגברים —150 ל"י. סלון יובל, אלנבי 93 ת"א, 290682.

● נכה בכסא גלגלים בן 28 נאה מסודר ומבוסס מחפש בחורה דתית למטרת נישואין, גם אלמנה יכולה לבוא בחשבון. לפנות בכתב אל האמטורפוס ת. ד. 384/59 פתח־ תקוה.

לוח ירושלים

● למכירה / בדמ"פ בקרית־משה 3½ + מטבח גדול, חדשה, הסקה ומרפסת לסוכה. 02—526038.

לוח חיפה

● בחיפה 2 חדרים, הול, 3 מרפ־ סות, רח' עקיבא, בסביבה דתית. טל. 251733, רון.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול ברח' אלנבי 110,

השבת יעבור לפני התיבה החזן הראשי מר יהושע לרר בלוית מק־ הלה. ערבית 4.47, שחרית 8.

„אהל־שם"

השבת ב־10 — י. סברסקי — תנ"ך, ב־11 — ד"ר ש. ז. כהנא — תפילות, ב־4 במסיבת „עונג שבת" ירצה י. אמוראי על הנושא: „מדרש קוהלת רבא". דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת „אהבת־המו"

בליל שבת ב־8, במונטיפיורי, תת־ קיים מסיבת „עונג שבת", ליד שול־ חנות ערוכים בהשתתפות רבנים ו־ חזנים אורחים.

ביום שני: ב־8 בערב, יתקיים שי־ עור בתנ"ך לחוג נשים ע"י הרב שמעון פרנקל.

ביום רביעי: ב־8 בערב. יתקיים שיעור ב„מורה נבוכים", ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר בשעה 8.15, לפני התפילה שיעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו גנר ב־7.30. לפני הקריאה לימוד משניות ע"י ה־ רב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס ש־ נפלו במערכות ישראל.

בתי קולנוע

ירושלים

צפות ההצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אוריון — הבלש והיורשת
אורנע — שבוע 3 — מי אתה ש
ארנון — שבוע 8 — מיכאל שלי
הבירה — המלכה על הכוונת
מיטשל — שבוע 2 — תמונות מחיי נישואים

תל־אביב

אסתר — שבוע 11 — עמנואל
גורדון — שבוע 8 — מיכאל שלי
גת — שבוע 5 — התנהגות בלתי הולמת
חן — שבוע 5 — רעידת אדמה
סינרמה — שבוע 8 — מגדינגו
פאר — שבוע 10 — הסנדק מס' 2
דרייב אין — אימת העכביש השחור

חיפה

אודה — שבוע 4 — אליס לא גרה כאן יותר
ארמון — עשרת הדברות
חן — שבוע 5 — הסנדק מס' 2
אורלי — שבוע 8 — עמנואל
אמפי — גבר ללא חת
פאר — שבוע 4 — זרע התמרין
רון — שבוע 2 — המרוץ לצמרת של דודיק קרביץ

היום

יום ששי, י"ב חשון תשל"ו, 17.10.75

פר' לך לך

הפרק: שופטים טו—טז; המשנה: נדה ה, ח—ט; הדף: שבת נד; ההלכה: או"ח תרכט, ג—ה.

שבת

הפרק: שופטים יז—יח; המשנה: נדה ו, א—ב; הדף: שבת נה; ההלכה: או"ח תרכט, ו—ח.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי הבבית לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

14.10 לאם ולילד 15.05 „קבלת שבת" — פרשה „לך לך" 16.10 „התלפות נר־ דליות".

רשת ב'

14.10 „כאן, עם והכל מקופי" 16.10 „סובבובים".

גלי צה"ל

10.05 חמים ושעים 12.05 כוכב — עוזי כאויר 12.15 חיילים שואלים צבא משיב 12.40 הבקרה ההוחית 12.55 הסיפור ה־ הבידי הקצר 13.05 בידוד 75 13.55 הר־ דצוח להחייל 14.05 בצער המרבגית 15.05 שלום לפני שבת.

טלוויזיה כללית

15.00 לרובא באהבה 15.30 שלום לבוא שבת.

מוצש"ק

רשת א'

19.05 יומן השבוע 19.50 פרקי היום בתנ"ך 20.05 „הסבדילי" ו„בלווה מלכה" 21.05 „נשי ריבדור העליזות" אופרה מאת ניקולאי 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

18.05 „הגרצם בכיעולי" 18.30 „מבגרש הספורט" 18.55 החדשות 19.05 „זמר שבהי" — שירים ומזמורים ישראליים 20.05 „הד־ בוזיה בלי־נשיפה" 20.35 „בכיור וכר נר־ דר" 21.05 „בוגאטרפארי" 21.20 „בית הגיא" 22.05 „הכל על אבליי הגבל" 23.05 „רדיוסק" — מזמונים בשבץ־קנף.

גלי צה"ל

19.53 על כל פנים 20.05 בכל ארחות 21.05 מסורות בסורית 21.35 תיזת השיר — הכר את ההקליטה 23.05 שעה של אי נוצם 23.45 יומן חצות 00.10 ביטורי לילה 01.50 סיפור לבינה 02.00 מבזק ידיעות 02.05 לא רדמים ליגשן 05.00 הפשו הפסה.

טלוויזיה כללית

18.00 קיצור החדשות (ערבית) 18.02 סרטים בצוויים (ערבית) 18.15 סרטות בלום (ערבית) 18.45 מוסיקה ושירה, בר דור עם אבנים יהודים ועדבים (ערבית) 19.30 חדשות (ערבית) 20.00 „מילוה ד לחד" הבווחה של יחול בכסורת הצורות 20.30 בכח להריגה 21.15 מבט ספורט 22.05 בקליאוד 23.55 מבוקר של יום, הדיות.

מפקד הנח"ל בטכס העתקת היאחזות סוכות

מפקד הנח"ל, אל"מ רענן שריד, השתתף השבוע בטכס העתקת מקום מושבה של היאחזות סוכות שבפית־ חת רפיח (בהצעת פורסם בהקשר זה שמו של מפקד הנח"ל הקודם, אל"מ דר).

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

תל־אביב: 26.10 ● 20.10
לאקמה LAKME
אופרה מאת דאליב

תל־אביב: 28.10 ● 25.10 ● 18.10
ההצלחה הגדולה של העונה
ספינת השעשועים
מחזמר מאת קרן והמרשטיין

29.10
לה טראוויאטה

ת"א: 27.10 ● ירושלים: 22.10
הספר מסביליה

כרטיסים: אלנבי 1 ת"א, טל. 57227

התיאטרון

במוצ"ש 18.10.75

הבימה
על קלות דעת
באולם הקטן
האצער: אולם גדול

הקאמרי
קומדיה של מעויה
מחזה קל: אביחיל

תיאטרון עירוני חיפה
הכאב והילים
ביזל: ת"א „בת דור"

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66 טל. 35421. ת"ד: 2045. ... הדואר 61144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3. ת"ד 1141. טל. 234910, בערב 528341 ... ✱ סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1. טל. 663628 ... ת"א, רח' המסגר 66. טל. 2534...

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

هكذا من الاصل

صورة من الاصل

שר האוצר: לא ישונו תנאי אגרות־החוב הממשלתיות

„אין כל מגמה לשנות דבר ב־תנאי אגרות החוב הממשלתיות הקיימות היום בשוק" — אמר שר האוצר בישיבת ועדת הכספים ש־נערכה אתמול בתל־אביב, — ב־תשובה לשאלות חברי הועדה.

„על כולנו להתייחס לנושא זה של האגרות בזהירות ורחימות, שכן כל די־בור בלתי אחראי בנושא עלול לחבל במכשיר חשוב זה של חיסכון" — הוסיף מר רבינוביץ וציין כי שיטת הפיחות הזוחל נותנת מקום למחשבה בדבר אפשרות של החזרת הצמדה חלקית של ניירות ערך ממשלתיים.

בעתיד לשער החליפין של מטבע ה־חוץ. מר חיים שטסל, החשב הכללי, ענה לשאלות חברי הועדה בעניני הנפקת אגרות חוב ממשלתיות ותוכ־ניות „החסכון 10,000" בבנקים והד־גיש כי „אין כל דיון באוצר בנושא שינויים בחישובי מדד המחירים ל־צרכן כבסיס להצמדת ניירות הערך".

הפיצויים לכ־500 עובדי שדות הנפט בסיני מסתכמים ב־30 מיליון ל"י

שר האוצר אמר לחברי הועדה, כי ההחלטות בדבר הפיצויים לעובדי נתיבי נפט נתקבלו עוד לפני שנה והוצאו על דעת ועדה בה היו מיוצגים עובדי החברה, ההסתדרות, רשות ה־חברות באוצר והנהלת החברה.

ועדה זו הביאה בחשבון את התנאים הקשים באופן מיוחד בהם הועסקו העובדים, את יום הע־בודה הארוך, את אי־יכולתם של העובדים להתקשר עם מקומות עבו־דה חדשים, באשר מועד סיום העבו־דה בלתי ידוע, וכן תקדימים בנושא בעת חיסול מפעלים ציבוריים ב־מדינה. שיעור הפיצויים שהוסכם עליו נע בין 50 אחוז מעבר לנקוב בחוק (100 אחוז של שכר חודשי לכל שנת עבודה) לעובדים שהועס־קו בחברה עד לשנתיים, ועד ל־250 אחוז מעבר לנקוב בחוק לעובדים שהועסקו יותר מ־6 שנים. כן ניתן לעובדים פיצוי מיוחד על „העדר הודעה מוקדמת על פיטורים", בהי־קף של בין 0.5 חודש לבין 4.5 חוד־שים — לפי הוותק בחברה, וביטוח מיוחד נגד מחלה למשך 4 שנים מיום מועד עזיבת השדה.

נציב מס הכנסה אישר, בהתאם להוראות מן החוק, לפרוס את חלק הפיצויים החייב במס על פני 5 שנות מס. עלותו של הסדר זה מוערכת על ידי החברה בכ־30 מיליון ל"י, דהיינו 60,000 ל"י בממוצע לכל אחד מכ־500 עובדי החברה. לכ־65 עובדי המשרד בתל־אביב סוכם לתת פיצויים מוגד־לים, בהיקף של חצי משאושר לעוב־די השדה.

נגד ביטול „החברה לישראל בע"מ"

בתשובה לשאלה אחרת הביע מר רבינוביץ את התנגדותו לפירוק ה־חברה לישראל בע"מ. שר האוצר הסביר שהחברה, שקמה מכוח חוק של ה־כנסת, הצטרכה להיראות בעוד כשנה שגייסה את הסכום המינימלי — ו־הביע את תקוותו כי מינוי מנכ"ל לחברה יעלה אותה על דרך המלך, ויאפשר לה לגייס את הכספים הדרו־שים. עם זאת לא הסתיר שר האוצר את דעתו, כי אין הוא מרוצה מביצוע השקעות שאינן עולות בקנה אחד עם רוח החוק, לפיו הוקמה החברה.

מר משה נוידורפר, הממונה על הכנסות המדינה, מסר לחברי ועדת הכספים בענין תשלומי מס על יבוא טובין המשמשים לייצור ציוד לחימה כי ב־1.10.75 בוטל הפטור ממכס ומס קניה על הטובין שהוזמנו אחרי 1.10.75. טובין שהוזמנו לפני התא־ריך הנ"ל ימשיכו להיות פטורים ב־תנאי שיובאו לא יאוחר מ־1.4.76.

יו"ר ועדת הכספים:

בזבוז ברשות השידור

בישיבת ועדת הכספים אשר דנה בקמוצים וקצוצים במנהל הממשלתי בנוכחות עובדי המכון לפריון ה־עבודה — אמר יושב ראש ועדת ה־כספים ישראל קרגמן, כי החומר ה־נמצא בידי הועדה מוכיח, כי ב־רשות השדור וביחוד בטלוויזיה קיים בזבוז רב בכח אדם בלתי מנוצל, תשלום שעות נוספות לא ריאליות ולכך יש בידי הועדה הוכחות, חוסר נצול של הציוד הטלוויזיוני, ששולם בעבורו מאות אלפי דולרים (האולפן הנייד) ומסירת עבודות לגורמי חוץ שהיו יכולות להעשות על ידי עובדי הטלוויזיה.

יושב ראש הועדה הטיל על ועדת משנה בראשות ח"כ יחזקאל פלומין, להעזר במכון לפריון העבודה ב־בדיקת הנושא וכל זה לפני הדיון בתקציב לשנת 1976. כן הודיע מר קרגמן כי יעביר את החומר לבקר המדינה ולשר האוצר.

פרופ' מ. ברונו, יועץ שר האוצר:

ריסון הפעילות במשק הצליח מעל לתחזית לשנה זו

מאת סופרנו הכלכלי

בתחום ריסון הפעילות במשק — צמצום היקף הגירעון של היבוא וצמצום עליית המחירים — היתה הצלחה מעל ומעבר לתחזית לשנה זו — אמר אתמול פרופ' מ. ברונו, יועץ שר האוצר, בהרצאתו במועדון הכלכלי שליד מרכז המוסדות והמפ־עלים הכלכליים של הפועה"מ וה־מפד"ל.

פרופ' ברונו ציין כי השנה חלה ירידה ריאלית של כ־5 אחוזים ב־יבוא וזוהי ירידה ניכרת מאד. אב־לם, לעומת זאת לא הושגו היעדים בתחום הייצוא והקצב הוא לא יגדל בכלל. היעד לגבי הייצוא לא הושג, איפוא, ולכן באו הצעדים הכלכליים האחרונים שמטרתם היא לתת עידוד לייצוא.

הפיחות הזוחל

בדברו על הפיחות הזוחל אמר כי שיטה זו הוכיחה עצמה בתקופה ה־קצרה שבה היא קיימת ויש לקוות שגם בעתיד זה יהיה מכשיר שהמכ־שלה תשתמש בו. יועץ שר האוצר ציין כי הספיגה של 2 מיליארד ל"י בצעדים הכלכליים האחרונים הם הם הסכום שקיוו להשיג ממס ערך מוס־ף שלא הופעל.

פרופ' ברונו הסביר כי לא הופעלו צעדי ספיגה גדולים יותר כבדי לא לעבור את הקו הדק של מעבר לאבט־לה. בהקשר לכך ציין כי ישראל ניצלה מאבטלה מה שאין כן אי־רופה.

לגבי הצריכה הפרטית אמר שזו ירדה השנה ב־2־3 אחוזים ולדעתו נוכל להרשות לעצמנו בעוד שנתיים לצאת קצת ממיצר זה.

הצמדת אגרות חוב לדולר חלקית

המרצה גילה כי הוא ממליץ על הנפקה — אגרות חוב צמודות לדולר. אך לדעתו הצמדה זו אינה צריכה להיות מלאה, אלא חלקית. לגבי ההצעה של הצמדת הלירה לסל מטבעות אמר כי יש שיטות יותר טובות לה־שיג אותה מטרה. הממשלה, ציין, החליטה לא לשנות את שיטת הפי־חות הזוחל, כי בינתיים זו מוכחת היטב.

ניהל את הפגישה, שבה השתתפו אנשי התנועה מענפי כלכלה שונים, מרכז המוסדות, א. גראלניק. בדיון השתתפו רבים מבאי המפגש.

נתוני תקציב שפורסמו — אינם נכונים

דובר האוצר מסר אמש כי כל ה־נתונים שהופיעו עד כה בכל אמצעי התקשורת ביחס לגודלו של התקציב לשנת הכספים הבאה 1976 ושל ה־גירעון הצפוי בו הם אך ורק בגדר „ספקו־לציה של עתונאים".

הדובר הסביר, כי הדיונים בתקציב שהחלו לאחרונה, בתוך משרד ה־אוצר עדיין לא נסתיימו — ומכאן ששום נתון שהתפרסם אינו יכול להיות נכון.

כנס חירום של ראשי המקומיות יתקיים בשבוע הבא

כנס חירום של ראשי הרשויות ה־מקומיות בכל הארץ יתקיים בשבוע הבא — כך מסר לדבר מרכז השלטון המקומי, מר יצחק שולמן.

הכנס הוזמן לאור המצב הכספי ה־חמור של הרשויות המקומיות אשר נקלעו לאחרונה לקשיים תקציביים חמורים ביותר, אשר אינם מאפשרים את קיומם התקין של השירותים.

יו"ר מרכז השלטון המקומי מר פנחס אילון, הבריק אתמול לראש הממשלה ובו חזר וביקש לקיים ישיבה דחופה עם ראש הממשלה ושרי האוצר והפנים, בנושא השלטון המקומי, עוד לפני התכנסות הוועידה של ראשי הרשויות המקומיות, אשר שם צפויות החלטות דרסטיות ב־ראשי השלטון המקומי.

י. ציזיל יוצע כראש עירית חיפה

מאת סופרנו בחיפה

סיעת המערך במועצת עירית חי־פה בחרה בוועדה לדון בצעדים וה־הליכים שיש לנקוט עם פרישתו של ראש העיריה יוסף אלמוגי שהוצע לכהן כיו"ר ההנהלה הציונית.

על הוועדה הוטל להציע את ממלא מקום ראש העיריה ומועד בחירתו כן להבטיח את פעולתה התקינה של העיריה.

כיו"ר הוועדה מכהן י. בלושטיין שהוא יו"ר סיעת המערך ונראה ש־כראש העיריה החדש, יוצע ירוחם ציזיל המכהן כיום כסגן ראש העי־ריה וממלא מקומו וכיהן כבר ב־עבר תקופה קצרה כראש העיריה.

יקטן הפער במאזן המסחרי ב־200 מיליון דולר — בשנה הבאה

מאת סופרנו הכלכלי

הפער במאזן המסחרי בין ישראל לקהילת השוק המשותף יקטן בשנה הבאה בכ־200 מיליון דולר תודות לייצוא מוגבר ולהקטנת הייבוא עם הפעלת אמצעי הספיגה של הממשלה — אמר אתמול בכנס משוק ה־סחר והתעשיה, ד"ר מ. מנדלבאום, באסיפה הכללית של ארגון מנהלי אספקה בישראל.

ב־1974, אמר, הסתכם הגרעון ב־מאזן המסחרי עם „השוק" ב־1.3 מיליארד דולר ואילו במחצית 1975 עמד שיעורו על 550 מיליון דולר בלבד. הוא ציין כי למרות המשבר הכלכלי שפקד את אירופה בחודשים האחרו־נים שמר הייצוא הישראלי במדינות ה„שוק" על יציבותו. בשל הסכם עם ה„שוק" לא הוטלו על הסחורות הגבלות ומכסות יבוא בעוד שעל ייצוא סחורות של מדינות שאינן קשורות בהסכם עם ה„שוק" הוטלו הגבלות אדמיניסטרטיביות.

הוא קרא ליבואנים לנצל קשריהם בחו"ל ולהעתיק פעילותם גם לתחום הייצוא. הוא הוסיף גם כי מצבו של המשק מחייב הסטת משאבים לענ־פים יצרניים ושתנתן עדיפות להשקעות כלכליות מאשר השקעות לשירותים. במסגרת זו יש לעשות להגדלת חל־קה של התעשיה בכלל ההשקעות במשק מ־14 ל־23 אחוזים, כמקובל באירופה.

תנועת האשה הדת"ל חנכה מעון בכפר־אברהם

„אני שמח להביא ברכה לאכסניה, בכפר־אברהם, לחנוכה בשק־ים ל־ילדים, המהווים דור שלישי לבריה־דה עדות נאמנה שלא גם ליהם של ראשוני החלוצים של תורה ועבודה" — אמר אתמול הרב שמעון סלומון, רבו של כפר־אברהם, בחנוכת מעון ילדים של תנועת האשה הדתית.

„ארץ ישראל לעם ישראל על־פי תורת ישראל כהלכה כאן הלכה לגבעה, אמר כבי הרב. הדור ה־שלישי המתנדב על אותם יסודות, עיניהם גאונתו. יכולים אנו להודות לה' כי אין בעבר של ערכים כאן, הדור כלולה, משום שמשפיכים אנו ידיעות מקודשים, כאן נתן תורה ועד ההרים."

את טכס חנוכת מעון הילדים ה־ראשון של תנועת האדי"ל בפתח־תקוה, גבול כפר־אברהם, פתחה יו"ר הסניף, עדה קרל, שהודיעה נרגשות לכל הנדיבים שנתנו יד להקמת מעון הילדים הראשון של התנועה בפ"ת. תודה אישית ליהודה ראש העיר ולחברי הנהלת העיריה. הביעה בשאלה כי גם האגף השני של אותו בנין יעמוד לרשות התנועה ובכך תתאפשר עבודה יעילה יותר בבעון וקליטה נוספת של ילדים. כן הודתה לכל המוזמנים, שנענו ל־הזמנה ובאו לקחת חלק בשמחתה.

מר ישראל פינברג, ראש העיר, אמר, כי בשמחה רבה בא להביא ברכה לאירוע זה. רצינו בכל לבנו להעמיד בנין מתאים לרשות תנועת האדי"ל, על מנת להפעיל בו מעון לילדים בגיל צעיר, בגלל הצורך עד מאד כזה.

ראש העיר מציין, כי עירית פ"ת מקדישה חלק נכבד מתקציבה ל־ספק החנוך, אותו רואים אנו כ־ראשון במעלה. ראש העיר איחל כי נצליח בבנית מוסדות ילדים — כי הם עתידנו.

המעון ישמש חלוץ למוסדות אחרים

את ברכת הנהלת תנועת האשה הדתית הביאה ברכות התנועה סובה סגהראי, שאמרה, כי רק לפני זמן קצר הנכבו את מעון הילדים בבית־שית יחיים את הבית הזה. כל מוסד חנוכי חדש — מהווה עבודתנו נקודת אי־ישושה. פתיחת מעון זה היא בערבי יום חג, ציינה סיבה הכביתה תקוותה כי המעון ישמש חלוץ לי־מוסדות אחרים בהם יקלטו ילדים, אשר הינם זקוקים בהם חנוך נאמן ליהדותם.

אברהם מרגורשטיין, מ. מ. ראש העיר ציין בדברי ברכתו, כי היא שנה בעלה בידי המפעלים בכך להענות לדרישה המוגדמת של תנו־עת החבורה בפ"ת, להעמיד לרשותן מבנה למעונים, אשר הפרותו היה מורגש זה שנים. כן הדגיש כי עירית פ"ת עושה למעלה מכוחותיה בשטח החנוך, על־מנת להעיל את הגורם המשמש ברחוב, ומעמיד עבורי מס־גרות חנוכיות. מודה לראש העיר על הסיוע הרצנה לעמיד לימין התנ"עה.

במעון ילדים זה יקבלו חנוכם 35 ילדים, רובם ילדי אמהות דתיות עובדות. במעון הוצב צוות מסור ומסיוה הכולל מנהלת־מטפלת, אח־בחה וכחות עזר.

בין המשתתפים בטכס: עו"ד יוסף גולדברג, סגן ראש העיר, ה' שביאל...

נלכד חשוד בנהיגה ברכב גנוב

צעיר בן 16 משדרות נלכד ביום ד' בלילה אחרי מירדף של שוטרים כשהוא נוהג ברכב גנוב. עילם חב־רו הצליח להתמקד בחשכת הלילה. סמוך לחצות הלילה נתקבלה הוד־עה מאת תושב מושב כוכב, שרכבו נגנב מחצר ביתו. נפתחה חקירה, ר־אשי ניידת־משטרה גילו את הרכב הגנוב ליד הולנות „אסתר" באשק־לון. לפי הפרטים שמסר המתלונן.

מקהלת נערים
מתארגנת
בבית הכנסת הגדול
תל-אביב, אלנבי 110
לפנות:
בימים ראשון, שלישי וחמישי לחזן מר יאיר סובר במשרד בית הכנסת בשעות 7—6 ב־ערב.

מת מטביעה בים המלח

יצחק שכטר, בן 68, מצפת, ש־טבע בים המלח לפני 4 ימים בה את־כול בבית החולים סורוקה בבאר שבע.

יצומצמו זכויות היורדים עפ"י חוק הגנת הדייר

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

זכויותיהם של יורדים מהר־ארץ עפ"י חוק הגנת הדייר יצומצמו לפי תיקון לחוק ש־יוגש לכנסת בשבוע הבא.

שר השיכון א. עופר יגיש על שולחן הכנסת הצעת חוק המיועדת להשלים את ביצוע הסילוגה, ועדה ריוהד בבניין חוק הגנת הדייר.

מוצע להסמיך את בתי הדין ל־שכירות לשלול מ„יורד" המתגורר בדירה מוגנת שלא שילם עליה דמי מפתח את חלקו בדמי מפתח שית־קבלו בעת הפינוי, אלא אם יוכיח שהוא עומד לחזור לארץ. מדייר־יורד ששילם דמי מפתח יוכל בית הדין להפחית את חלקו בדמי מפתח לשי־מה השיעור הקבוע בחוק.

כמו כן יצמצם התיקון את זכויות יורשי הדיירים לגבי המשך המגורים בדירה והן לגבי קבלת דמי מפתח. כאשר הדייר המקורי לא שילם דמי מפתח יוכל בית הדין לקבוע שבן המשפחה לא יהיה זכאי כלל לדמי מפתח, וזכות זו לא תשלל מאלמנות ויתומים קטנים.

עוד ייקבע שאם אלמנה או ילדים מתגוררים בדירה מוגנת, שהיא גדו־לה מכפי צורכיהם, יוכל בית המש־פט לצוות על פינויים מהדירה, כי אידי בעל הבית מבטיח להם דירה אחרת.

גמישות רבה יותר ביחסים בין בעל הבית והדייר

התיקון לחוק מאפשר גמישות רבה יותר ביחסים בין בעל הבית והדייר. הם יוכלו להגיע להסכמים, באישור בית המשפט, לפיהם לא יחולו עלי־הם הגבלות שקובע חוק הגנת ה־דייר עצמו.

חלק מהתיקונים מגן על זכויות ה־דיירים. כך ייקבעו תקופות מינימום של פיגור בתשלום שכר דירה לפני שניתן לפנות בתביעת פינוי לבית המשפט. עוד יוכלו הדיירים לבצע עבודות בדירה, בעוד שכיום הם רשאים לבצע תיקונים בלבד. לשם כך יצטרכו, בהעדר הסכמת בעל הבית, לקבל אישור מבית המשפט.

ר' יוסף צימבר — למנוחות

מאות ליוו למנוחות את יו"ר ה־מועצה הדתית בגבעתיים ר' יוסף צימבר, בינהם רבנים חברי־כנסת, ראשי התנועה והעיריה, ראש המוע־צה הדתית בארץ ותושבי העיר.

הלוויה עברה דרך ביתו ברחוב ה־רב הרצוג בגבעתיים. במקום נשאו דברי הספד הח"כ ד"ר זרח ורהפטיג, חבר מועצת הרבנות הראשית לישר־אל הרב כ.פ. טכורש ורב הצ"ר הרב י. גליקסברג.

בבית הכנסת גבעת רמבים בו התפלל המנוח שנים רבות נשאו דב־רי הספד סגן יו"ר הכנסת ויו"ר המועצה הדתית ר' פנחס שיינמן וי־בר... שילה.

בבית הכנסת בנוה־יצחק שם הו־בא למנוחה נשאו דברים ראש עי־רית גבעתיים ק. קריינמן חבר הנ־הלת העיר עו"ד מ. משאלי, רב ה־עיר הרב צ. ברודא ונציג ארגון יוצאי פאבניץ.

הנואמים ספרו על מעשיו של ה־מנוח בימי חייו כאחד ממייסדי התנו־עה הדתית בפועלים עם מנהיגי ה־תנועה בארץ ובוני החיים הדתיים בעירו בגבעתיים.

בקשה לצו־מניעה נגד איסוף תרומות ל„עבודה"

עובדת התעשיה האוירית, גב' מיכל אילהה מסביון, פנתה ביום ה' לבית המשפט המחוזי בתל־אביב וביקשה להוציא צו מניעה נגד מפלגת העבו־דה שיאסור עליה לאסוף תרומות ב־מסגרת מגבית המפלגה, באמצעות ועדי עובדים.

הדיון בבקשה זו יערך במעמד שני הצדדים בפני השופט שלבה לנ־בנברג בשבוע הבא.

גב' אילהה מסבירה כי היא חוש־שת, שועדי עובדים שבהם יש רוב לחברי מפלגת העבודה או אהדתה, יחליטו לחייב את העובדים להיענות למגבית המפלגה, ועובדים אשר לא יענו ולא יתרמו — עלולים להיפגע.

הבקשה לצו מניעה מופנית נגד מפלגת העבודה, וכן נגד יו"ר מג־בית המפלגה מר יוסף תמיר ונגד המזכיר הכללי מר מאיר זרמי.

גב' אילהה ציינה, כי המפלגה פנ־תה במגבית בין חבריה ואוהדיה ו־פרסמה על כך מודעות בעתונים. במודעות נאמר, בין היתר, כי יש כוונה לערוך את המגבית גם באמצ־עות ועדי העובדים במפעלים ואיגו־דים המקצועיים. המבקשת מביעה את החשש שבמקום עבודה שבו רוב חברי הועד הם חברי מפלגת העבודה או אהדתה, הם עלולים להיענות ל־פניה. אחרי כן יפעילו לחצים גלויים או סמויים על עובדים, לבייה שאין זה מתפקידו של ועד עובדים או אי־גוד מקצועי לעסוק בפעילות פוליטית.

כתוצאה מכך עלולה המבקשת ל־התקל בזה צויין אם לא תיענה ל־בקשת ועד העובדים לתרום למגבית המפלגה. לפיכך היא מבקשת מבית המשפט לאסור על מפלגת העבודה לפנות אל ועדי עובדים ואנשי הארגון המקצועי בענין המגבית.

ד"ר בורג על האתגרים העומדים בפני היהדות הדתית

מאת סופרנו בירושלים

תנועת האשה הדתית־לאומית פתחה את עונת הפעילות במסיבה חגיגית בהשתתפות שר הפנים ד"ר יוסף בורג, ונשיאת הכבוד של התנועה ה־רבנית שרה הרצוג.

שר הפנים שנשא את ההרצאה ה־מרכזית עמד בדבריו על האתגרים העומדים בפני היהדות הדתית־לאו־מית ומנה שורה ארוכה של נושאים, שהמנהיגות הדתית־לאומית נאבקה למענם מתוך שיקולים יהודיים־לאו־מיים־דתיים. הוא הזכיר לדוגמא את רשימת פסולי החיתון, שבגינם הות־קפה היהדות הדתית ללא כל הצדקה, ורק מתוך כוונה לקעקע את קיום החוק המבטיח נישואין וגירושין עפ"י ההלכה היהודית. השר הלל גם את פעולות תנועת האשה הדתית־לאומית בעידוד חינוך וכוס־רית ילדים. „אתן מקבלות בשירותים ובעצבות את דור „העתיד" — אמר ד"ר בורג.

הגב' נחמה גרוסמן, מרכזת הסניף, סקרה את הפעילות המבורכת של ה־תנועה בהקמת ובהחזקת מוסדות יל־דים, גנים, מעונות, בפעולות תרבות, בקליטת עליה ובפעולות התנדבות שונות.

היא קראה לחברות להרחיב ולהג־ביר את הפעילות ע"י צירופן של חברות חדשות לשורות התנועה.

לקיום המסיבה הגישה תכנית אי־מנותית ע"י יהודית יעל ורכר.

לשכות המסים של הפועל־המזרחי זכאות לרשום חברים חדשים, כפי שנהוג בהסתדרות

מאת סופרנו לענייני מפלגות

מרים ארוך ומייגע הגיע השבוע לסיומו המוצלח כשמנכ"ל קופ"ח, אשר ידלין, העביר הוראה למחוזות קופ"ח, בה נאמר כי לשכות המסים של הפועל־המזרחי זכאיות לרשום חברים חדשים במקביל לשיטה הנהו־גה של לשכות המס של ההסתדרות הכללית.

על כך נודע לסופר „הצופה" ב־שיחה עם אליהו הר־ציון, מנהל לש־כת המס של הפוהמ"ז, שציין את הכוונים, ואשר רואה בתוצאותיה „תי־קון המעוות בשיעור השוב זה".

כידוע, נאבקה נציגות הפוהמ"ז ב־ועידת קופ"ח האחרונה על אישור קיום ועדות קופ"ח ליד מועצות סניפי הפוהמ"ז במקביל למועצת הפועלים של ההסתדרות הכללית.

מאבק זה הוכתר בהצלחה וקיבל גושפנקא של החלטת ועידה מחייבת. „בהמשך למאבק זה" אומר אליהו הר־ציון, „סברנו כי זכותה של לשכת המסים של הפוהמ"ז, בכל אתר ו־אתר, לרשום חברים חדשים כולל חברות מלאה בקופ"ח, במקביל ל־סדרי הרישום של חברים חדשים כפי שהיא קיימת בלשכות המסים של ההסתדרות הכללית".

בעקבות הוראתו החדשה של ידלין, העביר הר־ציון הוראות מפורטות ללשכות המסים של הפוהמ"ז, שהוצ־אתה הישירה היא זכות לצורה יפור־איה בידיה עם רישומו של חבר חדש להפוהמ"ז, באמצעות קופ"ח הכללית, אליה משתייכים חברי הפוהמ"ז עפ"י ההסכם הקיים.

נבחרה ועדה עליונה

כן נבחרה ועדה עליונה של קופ"ח ולשכת המסים של הפוהמ"ז שחבריה הם א. הר־ציון וי. אליאס, המהווה גם ועדת ערעורים עליונה לענייני חברות בקופ"ח. בהישג זה רואה הר־ציון שלב במאבק הסתדרות הפוהמ"ז להשוואה מלאה בכל ההשתייכות הא־רגונית. „ללא ספק יביא הדבר תנופה מחודשת באיגוד חברים חדשים ל־הפוהמ"ז" אומר מנהל לשכת המסים של התנועה.

2,500 אקדמאים יצטרפו לשביתת הספרנים

שביתת הספרנים האקדמאים ב־מוסדות להשכלה גבוהה נמשכת בתבפה היום (יום שישי) ליום ה־רביעי. בישיבת ועדת השרים ל־עניני שכר, שתתקיים היום (יום שישי) ייעשה נסיון נוסף ליישב את סכסוך הספרנים, בדיון על הבעיה ההסתדרות למנוי בורר שלישי, בענין תקפותו של ההסכם למפקד הספרנים מיום 25.5.75.

בכנס ארצי של ועדי העובדים ה־אקדמאים במוסדות להשכלה גבוהה, שנערך אתמול (יום חמישי) בבית הועד הפועל של ההסתדרות, בהש־תתפות מזכ"ל ההסתדרות המה"ר — מרדכי גבי, סוכמו הצעדים להרחבת השביתות להרחבתן במוסדות ל־השכלה גבוהה.

מ. גבי מסר כי בכנס הועדים הוח־לט, שאם עד יום שני לא יגיעו להס־כם על יישוב הסיכסוך עם הספרנים, יצטרפו לשביתה ביום שלישי כל 2500 העובדים האקדמאים במוסדות ה־השכלה הגבוהה, בכל המחלקות ובכל השרותים. זאת, בהתאם להחלטת המזכירות ה־ארצית של ההסתדרות המה"ר. הודעה מוקדמת על שביתה מקיפה זו נשלחה כבר לממונה הראשי על יחסי העבודה ולראשי המוסדות להשכלה גבוהה. שביתת כל העובדים האקדמאים ב־מדעי החברה והרוח במוסדות להשכ־לה גבוהה — אמר מ. גבי — היא שביתת סולידריות ותמיכה במאבקה של ההסתדרות על שביתת עקרון על ביצוע ההסכמים התקינים.

נדחה הדיון בסיוע משפטי של ההסתדרות לפרץ

השופט המחוזי שלבה לנבנברג הבליז אתמול, אחרי דיון ממושך בפני עו"ד אורי רון, פרקליטו של יהושע פרץ, כי יו"ר ועד עובדי התפעול בנמל אשדוד לא יגיש ערעור על פסק דינו של שופט השלום. הדבר יהיה לטובת העיר אשדוד, הנמל ויציבו לטובת יהושע פרץ עצמו — אמר השופט.

בסיומו של הדיון, דחה השופט את מתן החלטתו בבקשה שהגישו עובד בית המשפט כי נסים שרעבי ב־אמצעות עו"ד אהרן באפו וכן בבקשה של עו"ד אברהם פורז להוציא צו מניעה נגד ההסתדרות שלא תממן את ערעורו של יהושע פרץ ולא תע־ניק לו עו"ד דין. השופט קבע, כי על המבקש ההוצאה יש צר בבשבנה שבעיה ובהשקך וכן זה יכולים להסר־תנות דבריים. „לא יהיה עוד צורך בהחלטה של בית המשפט.

בינתיים נשאר בתוקף הצו הזמני של בית המשפט

בינתיים נשאר בתוקף הצו הזמני של בית המשפט, האוסר על ההסתד־רות לממן את עירעורו של יהושע פרץ. עם זאת הציע השופט כי „התרופה הזהירה להרגעת הרוחות וכן לעידוד העבודה בנמל והחיים התקינים בעיר תלויים על ידי הו־עדה המרכזית של ההסתדרות ב־ימים הבאים".

השופט אמר כי „שמעתי טענות כבדות משקל, וראוי לי להרהר בהן בכובד ראש, לכן לא אתן החלטה סופית עתה".

הדיון נערך במלאת שבוע לפסק הדין של שופט השלום באשדוד ויש עוד די זמן להגשת העירעור. „יתכן שנוכח הדברים אשר כבר התרחשו באשדוד אחרי מתן גזר הדין, יהיה הרהור נוסף אם אמנם יש להגיש עירעור על גזר הדין. ועד אשר נדע אם הוגש עירעור — אין צורך להח־ליט סופית בבקשה".

בראשית הדיון עלה על דוכן ה־עדים מר נסים שרעבי, שהגיש את הבקשה לאסור על ההסתדרות לממן את העירעור. הוא אמר כי הוא חבר ההסתדרות מזה 25 שנים וחבר מועצת הפועלים של אור־יהודה. לדעתו אין זה מתפקידה של ההסתדרות לממן את העירעור.

נוסף לכך שרעבי הגיש בקשה לצו מניעה גם עורך הדין אברהם פורז, שגם הוא חבר הסתדרות. עו"ד פורז יחד עם פרקליטו של שרעבי, עו"ד א. באפו טען, כי העבירה שעבר פרץ לא היתה קשורה בסיכסוך עבודה בנמל, אלא עבירה פלילית שאין לה קשר להסתדרות.

אישים ומוסדות

— לרגל „יום האמריקות" החל ב־12 באוקטובר בו גילה קולומבוס את אמריקה ב־1492, ערך השבוע נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, קבלת פנים לכבוד ראשי הנציגויות הדיפלומטיות של ארצות אמריקה הלטינית ושגרירי ארה"ב.

— אור ליום חמישי נערכו ב־אולמי גיל בתל־אביב כלולותיהם של יוכבד בת ר' נחמיה חנה גלמן עם סגן אברהם בן המהנדס י. מנקס ו־רעיתו מפתח תקוה. נוכחו בחתונה רבנים, אדמו"רים ואנשי ציבור. ב־סידור החופה וקידושין השתתפו ה־אדמו"ר ממתנינקה, הרב י. דן מ־אוב, בן האדמו"ר ממודזיץ, הרב כידי קידושבלת, ורבנים חשובים אחרים.

"משהב"
חברה לשכון ופתוח בע"מ
מודיעה על המשך ההרשמה
לדירות פאר בבית רב־קומות
ברמת־גן
רחוב אהרונסון
המשלים את השכונה הדתית רבת-המוניטין שהקימה החברה ברמת-גן.
הדירות הן בנות 4 חדרים 124—135 מ"ר וכן נתנת אפשרות לרבוע דירות מוגדלות בנות 5 חדרים, או דירות בנות 3 חדרים.
איכות הבניה ברמה גבוהה הכוללת בין השאר 2 מעליות, הסקה מרכזית, חמום מתחת לרצפה, פתוח מלא וכו'.
ההרשמה במשרדי החברה
רח' לילנבלום 27 תל אביב
טלפון 58144

עירית בני־ברק — המחלקה לעבודה קהילתית
בשיתוף עם
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
לנשים ונערות נפתחים קורסים מיוחדים בבני־ברק
* גזרה ותפירה * גברשות ואמנות
* עצבי דירתך * התכשיט ואת
* צורפות ורקמה * אמאיל
* שפות * עבודות עץ
פרטים והרשמה: בימים א', ג', ה' בשעות ...—19.00
במחלקה לעבודה קהילתית ברח' הברון 4
טל. 787300

ועד בית הכנסת „אוהל אהרון" — קרית הטכניון
מבקש
רב בית הכנסת
מועמדים מתאימים לעבודה רוחנית הארגון בקרב צבור אוניברסיטאי מתבקשים להגיש מועמדותם בכתב בצרוף קורות חיים ושם ממליצים עד יום שישי ר' כסלו תשל"ו (...1.75)
ועד בית הכנסת
האגף לקשרי...
קרית הטכניון

המועצה הדתית רחובות
הארכת מכרז
המועצה הדתית רחובות מאריכה בזה את הכרזתה על הצעה למשרה
שוחט - משגיח כשרות
המעונינים להציע את מועמדותם למשרה הנ"ל להמציא:
א) „תעודת כשר" מהרבנות הראשית לרחובות
ב) „תעודת קבלה" לשחיטה, וכן תעודות ממקומות קודמים.
המועמד יחויב לגור במקום באם יזכה במכרז.
ההצעות תוגשנה לאי פרשני מזכיר המועצה הדתית במשרדי המועצה רח' גולדברג 2 בשעות העבודה, לא יאוחר מיום ... חשון תשל"ו (31.10.75).
הרב ש. ...
ראש המו...

לימוד נהיגה בקבלנות ושיעורים
אצל מורה ותיק
בפורד אסקורט חדשה
המכונית האידיאלית ללימוד נהיגה
טלפון 728444 (פרט לשבת)

מגדל בנין - חברה לבטוח ב...
ירושלים
דרושה
פקידה מתחילה
רצוי עם שלוש שנות תיכון
על המעונינות להתקשר למשרד, ברחוב ה...
טלפון 02-232471,
בצרוף קורות חיים בכתב־יד.

עירית ירושלים
הועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים
הודעה
לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
(להלן: "החוק").
נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי מר אליהו לוי הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה, ירושלים (להלן הועדה המקומית) בקשה להתרת שימוש חורג ו/או הקלה בגוש 30164 חלקה 64 ברחוב הרב עוזיאל בירושלים. דהיינו באחוזי הבניה היינו 86.65% במקום 80% המותרים בגג הקלה בקו הבנין הקדמי: היינו 5.90 מ' במקום קדמית 6 מ' המותרים, הקלה בקו הבנין הצדדי המערבי: היינו בניה צתת במקום 4 מ' המותרים. הקלה בקו הבנין הדרומי: היינו 3.60 מ' במקום 4 מ' המותרים.
את ההתנגדויות להיתרת השימוש החורג ו/או ההקלה הנ"ל להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במגדל העיר ברחוב הלל 23, ירושלים.
מ. בנבנשתי
יושב ראש הועדה

להברה מסחרית גדולה בענף הבנין
דרושים
1. מהנדס בנין
2. טכנאי בנין
3. מנהל חשבונות בכיר
תנאים מצויינים למועמדים המתאימים
המעונינים יפנו לת. ד. 7095 ת"א עבור מס' 79.

לבית הורים דתי בתל־אביב
דרושה אם בית
עד גיל 60
או זוג
אפשרי תפקיד לבעל
* גם עולים חדשים באים בחשבון
* ידיעת השפה העברית הכרחית
* [illegible]
* תנאים טובים למתאימים
בעלי נסיון בשטח חברתי סוציאלי מתבקשים לפנות בכתב יד, בציון קורות חייהם
לת. ד. 3119 ת"א עבור „מסירות"

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
קרנות נאמנות

מזרח יזמה	מזרח פרין
136.72	133.39
107.88	105.26

סלע שחם
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללימוד השפה העברית,
תרבות ישראל וידע הארץ
משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים
לפעולתנו בתחום קליטת עליה
טפוח תיירות לומדת מהתפוצות והוראת ערבית
דרושים
1. מזכירה עצמאית בכירה
(עברית אנגלית)
* יוזמה ונסיון בניהול משרדי שוטף.
* התכתבות עצמאית מגוונת בעברית (רצוי גם באנגלית).
* כתיבה שוטפת במכונת כתיבה בעברית ובאנגלית.
* מגע עם צבור בעל היקף מגוון (תרבות, לאומיות, דת וגיל).
2. מורה ללשון ולתרבות העברית
* נסיון בהנחלת הלשון והוראה באולפנים.
* שורשים ביהדות ובתרבות ישראל.
* נסיון בפעולות חברה ותרבות בארץ או בתפוצות.
* שליטה בשפה האנגלית.
העבודה באולפננו הולמת בעלי ידע וגישה אידיא־ליסטית, המעונינים להשתלב בקהילית האולפן ולהרום תרומה יוצרת.
מגורים בפנימית האולפן או בנתניה והסביבה.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד, לצרף קורות חיים, תמונה, ולצרף המלצות לאולפן עקיבא ת. ד. 256, נתניה.

האופציה הצבאית של סוריה

מאת יעקב אדלשטיין

התקרבות התאריך של ה־30 בנובמבר, מועד סיום המנדט של
ח האו"ם בצפון, מגבירה את המתיחות באיזור. לפני ששה חודשים
סכימה סוריה להאריך את המנדט לששה חודשים, ללא קשיים,
שום שלא רצתה לקשור את עצמה עם התאריכים המצריים. מגמתה
זה לנהל מדיניות עצמאית. עתה עומדת סוריה בפני דילמה;
ם להאריך את המנדט, או לפנות לאופציה הצבאית? התמרון
ל הסכם הביניים עם מצרים היה מכוון, להשאיר את סוריה
ית, מתוך הנחה שבמצב כזה אין לה אופציה צבאית, משום
יא לא תצא למלחמה לבדה, אבל יתכן וסוריה יש לה שיקולים
רים בכיוון של לימוש האופציה הצבאית בסיוע ובעידוד ברית
מועצות.

שיקולים של סוריה בזכות האופ־
הצבאית הם: להעמיד את מצ־
במבוכה. כאשר סוריה תלחם
ישראל יחד עם אש"ף, ואולי
בסיוע מצד ירדן, ואילו מצרים
אר מנוטרלת. בכך בקווה סוריה
יגר את מעמדו של סאדאת, וב־
יה זו תוכחה גם ברית המועצות.
שולים אלה מובילים יותר בכיוון
מלחמה התשה מאשר מלחמה
ת. משום שמלחמת התשה תהיה
שכת ואין בה הרבה סיכונים.

שיקולים נגד אופציה צבאית הם:
ה לבדה מול ישראל, גם בסיוע
מירדן, לא תוכל לעמוד זמן
שך במלחמה. היא עלולה לערער
בלכלתה. ברית המועצות אמנם
וך בה בציוד צבאי, למסרות
ה, אך יכול לבוא רגע וברית
צות תשקול את השיקולים ה־
אומיים שלה. ואז תשאר סוריה
ה תחת לחץ סובייטי להפסיק
המלחמה. כאשר ההישגים הצב־
שלה יהיו זעירים.

מלחמת יום הכיפורים, לפי המ־
בספרו של ד"ר חסנין הייכל,
זה סוריה מיד לאחר כמה ימי
מה, הפסקת אש. בכך, העמידה
מצרים במבוכה. השגריר הסוב־
במצרים, העמיד את ממשלת
ם על המבוכה שסוריה בה ברית
צות. סוריה מעונינת בהפסקת
אילו מצרים לה. ובה יהיה אם
ה' בפני מועצת הבטחון הצעה
קת אש?

הבטחון, התקשר סאדאת עם
ושאל אותו, אם זה נכון ש־
מבקשת הפסקת אש? אסאד
ש זאת. מסתבר שהוא ניהל כאן
זת כפולה. בפני רוסיה אמר
מעוניין בהפסקת אש, כדי
משבר בחזית, ולהחזיק לפ־
בקטע קטן מן הגולן שכבש,
התקפת הנגד של צה"ל. ואילו
סאדאת הבהיר לכפור שהוא
ין בהפסקה אש. כך שהניגוד
שתי החזיתות, התגלם כבר אז.
סוריה היתה מעונינת להפסיק
המלחמה, ואילו מצרים רצתה
יך בה, משום שתוקפה ב־
ך שבוע, היוצ התהפך הגלגל.
מעונינת באופציה צבאית ו־
מצרים הנהרת לאופציה מדי־
בהתאם לשיקולים הביניים של
זת משתי המדינות הללו.

חלקם של הסובייטים?

ר ד"ר הנרי קיסינג'ר ניהל
להסכם הפרדה בין סוריה
ה, נשאל בזמנו בירושלים,
א חש בהשפעה סובייטית על
כדי לגרום להקשחתה בעמדה?
ר השיב שהוא חש שהסורים
ים בהחלטותיהם; ואין הוא מנ־
השפה רוסית. בשיקולים ה־
כוכו הוסיף שר החוץ ה־
אנדריי גרומיקו, באמצע ה־
בדמשק, הד"ר קיסינג'ר יצא
ה צמו בקפריסין, כדי לספל,
הוא משתף אותו במו"מ, אלא
רק עומד לו דרוך על מהלך המו"מ.

הנכון הוא שגם בשעת השיחות על הסכם ההפרדה, סירב אסאד, להכנס למו"מ, משום שכל מו"מ מעין זה, פוגע בחומית המורית של המדינה הערבית הלאומנית הקלסית. אבל יש לזכור שסוריה יצאה מן המלחמה וידה על התחתונה. אמנם לא היתה צפויה סכנה למשטרו של אסאד כ־תוצאה מכך. אבל אסאד היה זקוק לנצחון כלשהוא, ואז פתח במלחמת התשה בגולן, כדי להלחץ על ישראל. ושוב להעמיד את מצרים במבוכה לאחר שחתמה על הסכם הפרדה. מל־חמת ההתשה נועדה לשתי מטרות: כלפי פנים, לטשטש את התבוסה ולהצהיר כי הנה למרות הכל אנו הסורים ממשיכים במלחמה. כלפי חוץ, להוכיח לישראל, כי היא לא תוכל להחזיק במובלעת אלא במחיר הרבה קרבנות. לאחר זמן הצהיר סאדאת כי סוריה לא היתה צריכה כלל לפתוח במלחמת התשה, משום שהיתה מקבלת את הנתחים של הס־כם ההפרדה, בלי מלחמת ההתשה, הודות ללחץ המצרי של קיסינג'ר לנהל מו"מ על הסכם הפרדה גם בסוריה.

כתוצאה מן הדיונים בוועדות ה־קונגרס לאישור ההצעה של הסכם ב־ינים, התפרסם המסמך הסודי שנחתם בין מצרים לארה"ב, ובו סעיף מר־כזי, שארה"ב מתחייבת לנהל מו"מ בין ישראל לבין סוריה. יש להניח שאכן ד"ר קיסינג'ר לא יתבהל להסכם זה, אף שאין זה מסמך מחייב. בייחוד כאשר סוריה תסרב להכנס למו"מ. יש להניח שמצרים פועלת מאחורי הקלעים לקרב את סוריה לזירת המו"מ, אם זה בצורת פגי־שת אסאד עם הנשיא פורד באירופה, שנכשלה כנראה, ואם בצורה גישו־שים אחרים אצל האמריקנים, כיצד להכניס את סוריה, לתוך מלכודת המו"מ. ולהוכיח כלפי עם ועדה שכל התעמולה של סוריה נגד מצרים מופרכת מעיקרה. כי הנה גם סוריה הפעל להגיע להסכם ביניים. בכיוון זה פועלת גם התעמולה המצרית.

קיסינג'ר הצליח במו"מ של הסכם ההפרדה, בזכות פגוע ישראלי, ב־צורת הגשת קונייטרה כמתנה ל־סורים. מתנה זו, היוותה כוח משי־כה לאסאד, שכן באמצעות החזרת קונייטרה יכול הוא להופיע כמנצח בחזית ולהכניס לעצמו ולמפלגתו ש־אבן הוא קבר פירות נצחון. והודות למלחמת יום הכיפורים הודות ל־מלחמת התשה שלהבה על ישראל לוותר. יתכן וגם הפעם יהיה זקוק אסאד למלחמת התשה, כדי להוכיח שהוא הלוחם היחידי בזירה, וכדי להוכיח אחר כך, אם יפתח מו"מ, שהוא השיג את שלו בגלל מלחמת התשה ולא בגלל סיוע מצרים ב־אמצעות ארה"ב. זה היה השיקול של מלחמת ההתשה לפני הסכם ההפרדה ויתכן שזה יהיה השיקול למלחמת התשה גם הפעם.

מה יקרה ב"מלחמת התשה"?

לכל "מלחמת התשה" יש סיכונים שהיא לא תסתיים במסגרת התשה אלא היא תורחב. מלחמה התשה הקלאסית, בה החל נאצר בשנה 1968, על גדות התעלה. השיקולים של היו: ישראל לא תוכל לעמוד הרבה זמן במלחמת התשה. המשאבים שלה אינם מרשים זאת. לכן היא תיאלץ להכנע ולסגת מן הסואץ. בכך יתחל נצחון תוך זמן קצר. אך ישראל הוכיחה שהיא יכולה לעמוד במל־חמת התשה, למרות הקשיים. נאצר הקריב למען מטרה זו הרבה מאד. כי מיליון פליטים נאלצו לעזוב את בתיהם בערי התעלה. המפעלים ה־כלכליים מסביב להתעלה נהרסו. אך הוא היה מוכן להקריב כל זאת על מזבח הנצחון הצפוי.

ההכרעה ב"מלחמת ההתשה", הוש־גה הודות להתערבותו של חיל ה־אוויר. אמנם כיום מתנהל הויכוח במבט לאחור, האם ישראל עשתה נכון כאשר החלה בהפצצות לעומק מצרים? רבין שכיהן אז כשגריר בארה"ב, רמז כי שמע רמזים מאי־שים בכירים בארה"ב, שיש להרחיב את ההפצצות לעומק כדי לשבור את משטרו של נאצר. ההפצצות לעומק לא השיגו את המטרה המדינית. נאצר המשטור לא נשבר. אך הם השיגו מטרה לא רצויה. התרחבה ההשפעה הסובייטית במצרים. מטר־סים וטייסים רוסים עמדו על סף כניסה למערכה הצבאית. יועצים רוסים במספר גדול הגיעו למצרים. ומה שיותר גרוע, בריה"מ התערבה שלחה למצרים את כני הטילים נגד מטוסים. טילים אלה הם למעשה היו כוח הכריעה בשלב יותר מאוחר, במלחמת יום הכיפורים, כאשר חיל האוויר הישראלי נוטרל בגללם. מל־חמת ההתשה נפסקה אמנם הודות ללחץ של חיל האוויר. שהגביר את המלחמה והרחיבה לעומק מצרים. אבל התוצאה המדינית והצבאית של מערכה זו, היתה טראגית לישראל. היא התנקמה בה זמן יותר מאוחר. מלחמת ההתשה הופסקה בתיווך אמריקני, לפי לחץ ישראלי. שהיתה מעוניינת בהפסקתה. אבל מצרים לא היתה מסכימה להפסקה מלחמה ה־התשה, אם זה לא היה רצוי לה. בסיכומו של דבר. שני הצדדים הגיעו לכלות הכוחות והיו זקוקים להפסקה. אולם מלחמה התשה זו מלמדת אותנו. כי הרחבתה על ידי צד אחד, כוללה סיכונים מדיניים וצבאיים חמורים ביותר. בתוך לכן, שאם סוריה תפתח במלחמת ההת־שה, תאמר ישראל, שאין סוריה יכולה לעשות את החשבון לבדה, וכי מלחמת התשה איננה מסתיימת בהתשה בלבד. לישראל יהיה ענין לסיימה מהר. לסורים יהיה ענין להאריכה. הרחבתה על ידי ישראל, תגביר את ההשפעה הסובייטית ב־סוריה. תעמיד את מצרים במבוכה, ותאלץ אותה להפר את הסכם ה־ביניים. משום כך יש בידי סוריה קלפים טובים למען פתיחת מלחמת התשה מבלי שישראל תוכל להפ־סיקה במהרה. התרחבות "מלחמת ההתשה" בגבול הסורי, עלולה לה־ביא למהלך חוזר של מלחמת ההת־שה המצרית. מעורבות רוסית במל־חמה עצמה. גיוס חיל זרים מכל ה־ארצות הקומוניסטיות לעזרת סוריה. משלוח של צבאות זרים ערביים לעזרת סוריה, ואפילו מצרים עשויה להגיע משלוח צבא לגבול הסורי, שלא לדבר על ירדן, הקשורה בחוזה עם סוריה. מכאן שמלחמת התשה סורית הוא ענין רציני ביותר. קי־סינג'ר עשוי להופיע באמצע בשלי־חות תיווך ויפעיל לחץ על ישראל, למנוע מעורבות רוסית ועזימות בינ־מעצמתי. על רקע שיקולים אלה, כתברר שאמנם אין לסוריה אופציה למלחמה כוללת, אבל יש בידה אופ־ציה רצינית למלחמת התשה.

ה"תסריט" הבא

מאת יונה כהן

אנו מכירים את שלבי ה"תסריט" שראשיתו הכרזות והצהרות, המשכו לחצים וסופו נסיגה מ־אונס צפוי מראש. כך היה לפני הסכמי "ההפרדה" הקודמים וכבר מתחיל ה"תסריט" הבא.

חברי הממשלה מכריזים הכרזות ומצהירים הצהרות, ב"תשובה לשאלות", ובהעדר שואלים הרי הם "משאילים" את דבריהם בתחום המדיני־הבטחו־ני. השרים ופקידיהם הבכירים מתחרים זה עם זה בניסוח עמדות מדיניות במשא ומתן שאינו נראה עדיין אפילו באופק. מניחים "הנחות". מה הסורים עלולים לעשות, משמיעים או גורמים לנו אנחות.

שהרי "רק הבמה לא סרה", וקוראים להם "בימות סוף השבוע". היינו בלילי, ובימי שבתות. במקום שיהיו שרינו לומדים פרשיות שבתורה, מעיינים וקולטים רעיונות מן העבר להבנה ההווה לקראת העתיד, הרי הם פולטים בלי סוף הכמה עצמית על אירועי ההווה ועל אירועים שבעתיד.

בלשת רמזים שקופים למדי "מגניבים" יותר פה ויותר שם, להמנגנת "במישותי" ו"הבנת האלתי". איש בארה"ב, ואין ספק שגם במדינות ערב, יש יד רושמת ומכנה של כל הכרזה והצהרה. וראשון הוא קיסינג'ר, היודע לעקוב בענין מיוחד אחר זרם הדי־בורים של השרים הנכבדים. יודע הוא, ויודעים עוזריו, להבחין היטב ב"מקים" ובשתי שבדברי כל שר, חי"כ בכיד או בכיד למחנה.

דיבורים ותכניות ישראליות לרוב נאמרות או נרכזות בבאר־סיום של השרים, בייחוד ב"סופי השבוע", בכל כלי התקשורת (ולכמה מהשרים "מזכירתי" טובים הטורחים בכל יפעת השבוע בדאגה להופעה השר, פעמיים או שלוש, ולהזמנתו בבימות השונה ובשאר כלי התקשורת...).

על סמך "נתונים" כאלה מגבש בעל ה"מכבשי", קיסינג'ר, תכניות ודרך למשא ומתן. יש ומתמול מולד ומוזכנת לו "מציאה" בצורה של, או שר בעבר וח"כ, המשמיע רמז ישיר, מפה לאוזן. בתחום המדיניות בעתיד. אמנם, אותו שר לא בא אלא לעידוד "תיירות" או רפורמה. או לטיפול בשאלות סחר או היעוץ, ואולי שיכח. אך בין "קוקטייל" ל"קוקטייל" עורך הארוח מישראל "קוקטייל מדיני" קיסינג'ר שש עליו כמוצא שלל רב...

■ "מבול ניחושים"

מותר להניח, למרבה הצער. שבידי קיסינג'ר יש כבר רמזים שקופים למדי, בצורות לא רשמיים או חצי רשמיים, שעל יסודם יכול הוא לקבוע עד כמה ועד היכן אפשר יהיה ללחוץ על ישראל לגבי עמדותיה ברמת הגולן. ב"מבול" הניחושים, ההצהרות וההכ־רזות שהושמעו עד כה בפי שרינו ומדינאינו, יש די חומר שיאפשר לנשיא פורד "ללחוש על אוזני" של הנשיא אסאד הבטחה להוציא מהישראלים שטח שלא יהיה רק "שינוי קוסמטי". מובן שהדבר מותנה בכך שהרוסים ישיבו לסורים "דאי" לשאלה אם להסתייע בתיווך אמריקאי, ויתנו הסכמתם לפגישת אסאד עם פורד ב־26 בספטמבר...

לשוא ינסו שרינו, והבכירים שבהם, לכפור בהנחותיהם של האמריקנים לגבי מידת הוויתורים מצידנו. פורד וקיסינג'ר יכולו להצביע (בשיחות סודיות, כמובן) על הכרזה או הודעה של שר פלוני בתאריך ובמקום פלוני (ב"בית ברל" או בכנס אמהות עובדות, למשל).

הכרזות ראשונות בנושא רמת הגולן השמיעו שרינו בטרם יבשה הדיו על הסכם הנסיגה הנוספת שלנו עם מצרים בסיני. הודגש כי מציאות יישובינו ברמת הגולן היא האמצעי הטוב מאין כמוהו להבטחת חיי המתיישבים ומשפחותיהם שלמרגלות הרכה ובמרחבים הסמוכים. כהמשך ישר למשפט הנ"ל בא ה"אבל", והופך התהות לתמיכה מסויגת: אבל נהיה מוכנים ל"הסדר ביניים" גם עם הסורים, אם יאותו לקבל מאתנו שטח מסויים ברמה, כ"שינוי קוסמטי" שם.

■ "שומר פיו ולשונו, שומר מצרת נפשו"

יודעי־דבר בירושלים מביעים את הסברה שפורד ואסאד יפגשו, השני יגלה "נדיבות לב" ויסכים למו"מ (תמורת הבטחה מפורשת, אך סמויה, מנשיא ארה"ב שארה"ב תוציא מישראל שטח־נתח ראוי להתכבד), אסאד גם יסכים — אחרי השלאה הכיתה בבבל, הצפתי — להארכת מנדט כוח החירום של האו"ם בצפון לשלושה חדשים (עד סוף פברואר 1976). הנחה זו מבוססת על כך שבתאריך זה יהיו כבר בידי המצרים שדות הנפט בסיני, והחלק השוב של המעברים שם ושטחי מאסה־באלהה. אחרי פברואר תהיה למצרים יותר אפשרויות להתייצב לימינם של הסורים, במקרה שתהיה התלקחות צבאית.

נכון, ההלכים אלה אינם מביאים בחשבון גורם חשוב יותר, שבשבועות הקרובים תהיה ישראל לגלות עירנות מיוחדת לגבי האפשרות הדידך בה תתערב סוריה במשבר החמור בלבנון.

אם כה ואם כה, מיצב שמדינאינו יזכרו בייחוד ב"סופי השבוע" כי "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו" — כי בנפשנו הוא.

"אילו הייתי למטה, זה לא היה קורה..."

הפילוג במחנה הערבי

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

לפני שנתיים בימים אלה עמד העולם הערבי כחומה בצורה נגד ישראל. ישראל לא נלחמה רק נגד מצרים וסוריה אלא גם נגד יחידות מירדן, עיראק, מרוקו, לוב, אלג'יריה ואש"ף. כתוך הכלכלי העצום של המדינות הערביות הבהיל מדינות שונות גדולות כקטנות. מדינות אפריקה אשר זכו לסיוע נרחב מישראל ניתקו את יחסיהן הדיפלומטיים עם ישראל. חלק מהן הכריזו על ניתוק היחסים עוד בימי המלחמה כאשר התקפה הערבית הסוערת עלינו היתה במלוא עצמתה. רוב מדינות אירופה וכן יפאן נבהלו מחרם הנפט הערבי ובן לילה הפכו את עורם והחלו לנקוט מדיניות פרו־ערבית.

הזעזוע שגרמו הערבים לעולם ה־ביא תועלת חשובה לענין הערבי, ש־כן בפיה"ת נשבר הסטטוס קוו ותפסק הקפאון. הנזילות הפוליטית שנוצרה באיזורנו שהביאה ומביאה לנסיגות ישראליות משטחים ערביים היתה ה־חינה משאת נפשם של מנהיגי ערב.

גורמי הפירוד בעולם הערבי

אבל אם המלחמה נגד ישראל היתה הפיח שסתם את הסדקים בחומת ה־אחדות הערבית הרעועה, הרי הצע־דים לקראת השלום ביוזמת ארה"ב פגעו קשות באותה אחדות.

מצד אחד עומדות מצרים, ערב ה־סעודית וסודן הנהנות מתמיכה שק־טה של מדינות המפרץ הפרסי ואי־ראן. מדינות אלה תומכות משיקולים שונים בצעדיו של הנשיא סאדאת להגיע להסכמים עם ישראל בתמיכה ועידודה של ארה"ב.

במחנה השני עומדות סוריה, עי־ראק, לוב ואש"ף הנהנים מתמיכה מסויימת של אלג'יריה. מדינות אלה ראוה בהסכם הביניים שנחתם לא־חרונה על ידי ישראל ומצרים בגי־דה בעולם הערבי ומכשול רציני ב־דרכם של הערבים הפלשתינאים ל־החזיר לעצמם את אדמותיהם וזכו־יותיהם. קבוצה זו נתמכת בצורה פעילה על ידי בריה"מ.

המפריד רב על המאחד

ישנן עשרים מדינות המגדירות את עצמן כערביות והן חברות מלאות ב־ליגה הערבית. מדינות אלו הוכיחו מידת אחדות מסויימת בעיקר בסוגי־ים בינלאומיים ובמיוחד במאבקם נגד ישראל. אחדות זו התבטאה בהצבעה אחידה נגד ישראל בארגו־נים ובכינוסים ובוועידות — על נושאים שונים — שארגון זה כינס בחלקים שונים של העולם, כמו בוועידות האפריקניות, בוועידות הבלתי מזד־הות ולאחרונה בוועידה הפאן אס־לאמית בערב הסעודית.

אבל ידיעה עמוקה של העולם ה־ערבי בעבר ובהווה תראה בבירור כי הגורמים המפרידים בעולם זה עולים עשרות מונים על הגורמים המאח־דים. המושג הנדוש "העם הערבי" אין לו על מה להתבסס מבחינה היס־טורית. הערבים אינם עם אחד בעל אינטרסים משותפים אלא עמים שונים בעלי אינטרסים שונים ועל־פי רוב מנוגדים. עשרים המדינות הערביות של הליגה אינן הוות במשטרן ואילו תושביהן שונים אלה מאלה במנ־טליות, מנהגים, צורת חיים ואפילו בשפת היום יום.

מה הוא הגורם המשותף בין המש־כיל הערבי מקהיר לערבי האנלפאבת מטריפולי שבלוב? מה המשותף בין המוסלמי השיעי מעיראק לבין הסוחר הערבי מאבו דאבי שבמפרץ הפר־סי? ומה בירה ההבנה הקיימת בין הלבנוני הנוצרי ללבנוני המוסלמי?

חוקת הליגה הערבית שנוצרה לכ־אורה לסמל את אחדותן של המדי־נות הערביות היא גורם בפני כמותו לשמור על קיומן הנפרד של המדינות החברות בה. כמבינת היחסים המדי־ניים הבין ערביים הליגה מהווה גו־רם מצויין לשמור על הסטטוס קוו ובשום אופן איננה כוח מהפכני הדו־חף לביטול גבולות ולעודד איחודים או פדרציות. הגורמים שהביאו את מנהיגי ערב לעבוד על עצמאותן של המדינות השונות חברי הליגה היו ניגודי האינטרסים והחשדות ההדדים שהיו קיימים בין חבריה. לבנון ש־רוב תושביה היו נוצרים, חששה ל־היבלע על ידי הרוב המוסלמי במס־גרת הפאן ערביזם, או הפאן אסלא־מיזם. לאור זאת הצטרפה לליגה ו־הסכה לתוכמה בלהבטת שלה ואת מ־שהתברר כי חוקת הליגה נועדה למ־נוע כל השתלטות של ארץ ערבית אחת על השניה. הלבנונים מעולם לא שכחו שסוריה שכבתה במורח לך־טשה עיין על ארצם ואף מוכנת שהיא חלק בלתי נפרד מסוריה. שלטון ה־האשמים בירדן ובעיראק לטש עיין בוגנו ואף אמר בגלוי שברצונו ל־הקים את "מדינת הסהר הפורה" ש־נועדה "לבלוע" את סוריה בתוכה. בבעית המאבק הבינערבי ובמיוחד בתקופת נאצר הפכו המסמאות לאח־דות ערבית לסכסאות בלבד. מדינות "אחיות" ערביות אף הביאו את סכ־סוכיהן בפני מועצת הבטחון של ה־או"ם. לבנון וירדן התלוננו ב־1958 במועצת הבטחון. בתקופת מלחמת התימה, שמצרים מתערבת בעניניהן הפנימיים. סעודיה התלוננה ב־1963 נגד מצרים ואילו כווית נגד עיראק ב־1961. לאחרונה היינו עדים למחזה חדש בעצרת האו"ם. שר החוץ הסו־רי עבד אלחלים חדאם יצא בתקפה היזהרה פובבית על מצרים על שחת־מה על הסכם הביניים. הנציג המצרי עבד אלמגייד, הידוע במתינותו. נ־צל את רשות הדיבור והשיב מנה אחת אפיים לנציג הסורי. השעצבנות של האדם השחרי עוררה תרעומת במצרים. בהתייחסו לסכיה זו כתב מוסא צברי עורכו של העתון המצרי אלאח'באר כי חדאם הוא אדם כוחני

הפקידו — לפצוע את העם המצרי הכונותיו — שהצבנות, ואילו ח'דאם האיש מצדיק את שמו ושרות את אדוניו (חידאם פירושו בערבית מש־רותו).

מי הם הניצים בעולם הערבי היום?

הסורים מאשימים את המצרים על שבגדו בהם על שקיבלו את הפסקת אש במלחמה מבלי להתחשב בדעתם (של הסורים) שהתנגדו לכך. הסורים שלא רק איבדו את מאחזיהם בגולן אלא אף חלק נוסף מאדמותיהם רצו להמשיך בלחימה כדי להתיש את ישראל. בהתיחסו לנושא זה גילה הנשיא הסורי אסד לאחרונה שהקר־בנות של הסורים במלחמה עלו פי כמה על קרבנותיה של מצרים. אסד הוסיף כי הגיע למסקנה זו בפגישתו באחד בנובמבר 1973 עם הנשיא סא־דאת בכווית וכאשר סיפר לו סאדאת את מספר קרבנותיה של מצרים. ה־מצרים מקשים שאם הסורים באמת ובתמים התנגדו להפסקה אש מדוע הם ביקשו הפסקת אש כבר ביום ה־שני של המלחמה? שר החוץ המצרי פאהמי ביטא את דעתו לאחרונה ב־סוגיה זו בבימה של ה"לול ואמר שאם שלטון ה"בעת" אינו יודע מי ביקש הפסקה אש או שיפנה לבר־ז'נייב שיאמר להם מתי ואיך.

הסכם הביניים שנחתם לאחרונה ה־חריף את הקרע. סוריה מאשימה את מצרים בבגידה בה ובעולם הערבי על שחתמה על הסכם הביניים עם ישראל מבלי שסרוחה לכלול אף במי־לה אחת את חזית הגולן והחזיתות אחרות כולל הפלשתינאים. המצרים עונים שמצרים אשר איבדה את מי־טב בניה במלחמה היא ורק היא יש לה את הזכות להחליט כאשר לדרכים בהן מצרים צריכה ללכת.

המצרים — טוענים חוגים אלה — לא בגדו בעולם הערבי והצליחו מכו־נים להשיג הסדרים נוספים גם בחז־יתות אחרות כולל הגולן והפלשתי־נאים.

ניגוד חריף אחר קיים בין עיראק וסוריה או ליתר דיוק בין מפלגות הבעת השליטות בשתי ארצות אלה. עיראק מאשימה את סוריה בגזילת חלק גדול ממי הפרת על חשבון המים שהיו צריכים לעיראק. הסכסוך בין שתי המדינות אילץ את סוריה לשלוח יחידות צבא לגבולה עם עי־ראק כדי למנוע הפתעות. לוב מאשי־מה את מצרים על שבגדה בעולם ה־ערבי בחתימה על הסכם הביניים. קדאפי אף לא נרתע להשמיץ את ג'יהאן סאדאת אשתו של הנשיא ה־מצרי. סאדאת מרוב חמתו השיב כי "קדאפי אחוז השטן". בלבנון המוס־למים הורגים את אחיהם הנוצרים ולהיפך. אש"ף הצטרף ב־פועל לפלג המוסלמי נגד הנוצרי ואף לא חשב שבמעשהו זה הוא כורת את הענף עליו הוא יושב ופוגע קשות במלאכת התעמולה שלו בעניין המדינה הדמוקרטית ב"פלסטין". כי אם הערבים הנוצרים והמוסלמים ב־לבנון אינם מוצאים שפה משותפת, כיצד אפשר להקים מדינה של יהו־דים מוסלמים ונוצרים על אדמת "פלסטין"?

במאבק הבין ערבי דומה שהנפגע העיקרי הם המחבלים הפלשתינאים. הם דוגמת הסורים מאשימים את מצ־רים על שהתעלמה מזכויותיהם בהס־כם הביניים. מצרים הסתמכה בהס־כם על החלטות מועצת הבטחון 242 ו־338 בהן מוזכרת בעית הפלשתי־נאים כבעיה של פליטים. המחבלים מצידם מעוניינים שבעייתם תיקרא בעיה לאומית של עם מנושל מאדמתו הראוי לזכות להגדרה עצמית. יתרה מזו ארה"ב האפוטרופוס של ההס־כם לא רק שאינה מכירה באש"ף אלא אף שמשפיעה על מדינות וממ־שלות לא להתקשר עמו. המצרים בתשובתם גוערים במחבלים וקוראים להם לנטוש את מדיניות המרוב ה־עוורת ולרדת לקרקע המוצקה של ה־מציאות. קריאה זו פרושה הכרה של אש"ף בהחלטות מועצת בטחון 242 ו־338 המדברות בפרוש על זכות כל המדינות באיזור להתקיים כולל ישראל.

הנה איפוא לפנינו כיום עולם ער־בי מפולג ומשוסע בכל הנוגע לשא־לת ישראל. אם המלחמה בישראל חי־זקה במידה מסויימת את האחדות ה־ערבית, הרי צעד קטן לקראת הש־לום עלול למוטט את האחדות כולה. דומה שהעולם הערבי שיצא למלחמה אכזרית בישראל לא דימה לעצמו ששנתיים לאחר אותה מלחמה יעמוד העולם הערבי בפני קרע חמור וגלוי.

משק עצבני

מאת יצחק דויטש

מצב חדש מאפיין את הפעלת המדיניות הכלכ־לית של הממשלה: אי־שקט ועצבנות במשק. ה־ממשלה המפעילה את מדי־ניותה במתוכנן או על פי אילתורים שונים תצטרך לקחת בחשבון בעתיד את ההשפעות השונות שיש ל־משק עצבני.

"טיפולי השורש" למיניהם ש־הבטחו לנו לפני שנה לא הניבו עד כה פרי. במוסר העבודה וב־פריון הייצור אין שיפור. הייצוא ממשיך לקפוא על שמריו. אדרבה, אף ישנן נסיגות בתחומים אלה — אם כי הגורמים לכך אינם תלויים תמיד בתכנון שלנו. אולם בתחום אחד בולטת השפעת הצעדים הכל־כליים — אי־שקט פנימי, מתיחות ועצבנות.

*

אפשר להבין מדוע נוצר אי השקט במשק.

בתקופה של פחות משנה בוצעו חמישה פיחותים. שני פיחותים גדו־לים ושלושה פיחותים קטנים. שער המטבע שהיה 4.2 ל"י לדולר לפני פחות משנה עומד יום על 7 ל"י לדולר. וכל זה כאשר הפיחותים נעשים באופן מתמיד בלי שמובטח כי הם קטנים דווקא. הרושם הוטב שמדיניות הפיחות הזוחל איננה מו־נעת ריצה גדולה בבת אחת.

אותו זמן מופעלים אמצעי מיסוי חדשים — אף הם לעתים קרובות כדי. במשך תקופה מסויימת הבטי־חו הקפאה המסים עד אשר יוטעל מס ערך מוסף. אולם לאחרונה הוכהר כי אין כיסוי להתחייבות זו. שינויי המסים נעשים תכופים למרות התכנון לטווח הארוך.

*

העצבנות ואי הבהירות באו גם לתחום ההון. שלטו־נות מס הכנסה יצאו לאחרונה בנפ־נוף משמעות אדומה לצורות ההשק־עה הפופולרית הקיימת במשק. הובטח לטפל בחשבונות בבנקים ול־שנות את ההסדרים הקיימים ב־עניין אגרות החוב הצמודות. ה־כוונה היא לשנות את המעמד של אגרות החוב למוכ"ז (אגרות למוכ"ז לא כוללות שם הקונה, בעוד שאגרות ע"ש מציינות שמו והושפה אותו במישרין בפני שלטונות המס). נקו־דת המוצא היא כי אגרות אלה מה־וות עיר מיקלט להון השחור. לכן מתכוון האוצר להתערב בדבר.

*

מדיניות זו נותנת את אותותיה בתחומים השונים. קודם כל בתחום המטבע. הנה אנחנו רואים כי שער הדולר השחור הגיע ל־9.2 ל"י — הבדל ב־2.2 ל"י מה־שער הרשמי. הפרש זה עולה ב־הרבה על זה שבין דולר הייצוא לדולר הרשמי. הפרש בלמעלה מ־30% מקובל היה בתקופות של ערב פיחות גדול צפוי. אך כאשר עומ־דים אחרי פיחות גדול — הוא תמוה מיסודו ומבטא אי אימון כו־לל בלירה ובמשק.

גם שער הדולר־צמ"יד עלה ל־8.22 ל"י. קפיצה זו מבטאת אף היא את עצבנות הבורסה בכל ה־נוגע לשער הלירה בעתיד.

*

הערכות שונות מדברות על בריחה מגברת של הון מהארץ. למהלך שכזה יכולות להיות סיבות שונות. היקף הירידה גדול מכפי שהיה בשנים הקודמות, ואת הער־כה רשמית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הקו של השקעות ב־דירה ובמגרשים בארץ שהיה נקוט בידי יהודים תושבי חוץ השתנה; ישנה מגמת מימוש של דירות ש־נרכשו לצרכי ספקולציה. בחלק גדול מהמקרים מתבצעת הוצאת ה־הון שלא באופן רשמי.

לבריחת ההון ישנן שתי סיבות — שצויינו לעיל. הפחד מפני הירידה המהירה של ערך הכסף מצד אחד והרתיעה מפני המסים נגד ההון מ־צד אחר.

*

העצבנות במשק מתבטאת בהתנהגות הציבור. חרף צימצום ה־אמצעים כתוצאה מפעולות הספיגה של הממשלה ובנק ישראל, ישנה נכונות מגוברת של הציבור להפוך כסף לסחורה. קיימת הרגשה שכל קנייה היום טובה יותר מהשארת הכסף והדחייה של הקנייה למחר.

ולא רק בהתנהגות המקומית. ה־אוירה הקיימת בארץ משפיעה על משקיעים בחו"ל. שר המסחר וה־תעשייה חיים בר־לב אמר זאת בב־יקורו בארה"ב. כאן ניתן להיווכח ב־כך על פי היקף ההשקעות במטבע חוץ בפועל.

*

אפשר להשלים עם מציאות העצבנות במשק באופן זמני; לתקופה קצרות שבהן נוקטים אמ־צעי ריפוי. אבל קשה לחיות עם עצבנות מתמדת במשק. אמצעי ה־הבראה לא יועילו אם המשק יימצא במצב של עצבנות מתמדת. במשק שכזה לא יתבצעו עסקים נורמאל־יים. הוא לא יוכל למשוך משקי־עים. סיכוייו לקלוט עולים יפחתו — ועידודו לירידה תגדל. אי אפשר יהיה לתכנן מדיניות כלכלית לטווח ארוך במצב שכזה.

ראשי־המשק יהיו חייבים להתחשב במימד זה של הבעייה. אי־אפשר לבודד צעדים כלכליים קונקרטיים מכלל האווירה במשק והשפעתם ה־פסיכולוגית, על הציבור.

שר האוצר מוזמן להתחשב בדי־בור זה של הנושא. בעבר הסכימו ל"ציסקות הבילוה" שונות במטרה להבטיח יציבות המשק. לא תמיד הן הצליחו ולקחים גרמו נזק. אך אי־אפשר להתעלם מהמשקל הרב שיש ל"שקט משקי" במסגרת טיפול ב־חוליי המשק.

בעד ונגד "הסדר הביניים"

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר "הצפה" בארצות הברית

גם אחרי ש"הסדר הביניים" בסיני
נכנס לתוקפו מוסיפים בארצות הברית
התווכח על טיבו ומהותו של הסדר
ה. אמנם כל מה שאפשר היה לומר
סביב נושא זה כאמור, הן בישראל והן
אמריקה, בכל זאת הוא מוסיף להע־
יק את דעת הקהל כאן. ייתכן וה־
עובדה שמאתיים טכנאים, אזרחי אר־
ות הברית, יגויסו כדי לאייש את
תקני האתראה בסיני, היא אשר יוצ־
ת את הרגישות. וייתכן שנוכח העוב־
ה שבעיני אישים מרכזיים של הממ־
ל, אין לראות בהסדר זה סוף פסוק,
אם ראשית, לא פג תוקפו של הווי־
וח על מהותו של ההסדר. בין כך ובין
, עובדה היא, ענין זה מוסיף להע־
יק את דעת הקהל האמריקאנית.

בענין שבויכוח זה אנו עדים למפגש של
ודים — של בעלי דיעות קוטביות, הן כצד
ה התומכים בישראל והן כצד אלה היהדים
ואתם לישראל. כך למשל, אלה שהתנגדו ב־
ף שארצות הברית התכוון בישראל הנמצים
הקבוצות הפרו־ערביות, מצאו את עצמם
עם בהיות אחת. עם הפלג הקיצוני אשר בני־
ות היונאית, הנמנה עם הליגה היהודית ל־
ה צמית. בכל הקשור בהצבת טכנאים אמרי־
נים בסיני.
שניהם — דוחים בתוקף רעיון זה. מתנגדים למעורבות אמריקאנית פעילה. למעשה הם גם התנגדו לעצם הרעיון של "הסדר ביניים". כל אחד כמובן ונימוקו עמו. הפלג היהודי הקיצוני התנגד ל"הסדר", באשר הוא היה מהנה בנסיגה ישראלית נוספת מסיני ובייחוד משדות הנפט. הפלג הערבי הקיצוני, שלל את ההסדר, באשר הוא רואה בו צעד ראשון להידברות ערבית־יש־ראלית, דבר שהוא שולל אותו מיסודו.

ג'ורג' בול, לשעבר סגן שר החוץ של אר־צות הברית בימי כהונתם של קנדי וג'ונסון אף הוא מתח ביקורת חריפה על הצבת הטכנאים האמריקאנים בסיני. הסינטור ג'יימס אבורזק ממוצא לבנוני שותף לדעתו זו. אך כאמור, גם שני אלה מצאו את עצמם ב"חברה טובה" של יהודים ולא יהודים הסבורים כמותם ובמילא, המעם איש אינו יכול להאשים אותם בנקיטה עמדה אנטי־ישראלית, אם כי שניהם ידועים בגי־שתם העויינת למדינת ישראל.

ויכוח זה אף מפסיק את הארגונים היהודיים הרשמיים. הנה מועדון הנשיאים המאגד סביבו את הארגונים היהודיים המרכזיים גם הוא שרוי במצב די קשה, בכל הנוגע להסדר. ראשי המוע־דון מותקפים על ידי שני הצדדים — על קבלת מה שמכנים כאן "תכתיבי ממשלת ישראל", וכן על "כניעה לוושינגטון".

לחץ על ירושלים ולחץ מירושלים

בעוד שאחדים מהמנהיגים היהודיים כאן מתלוננים על הלחץ המופעל על ידי וושינגטון על ירושלים, אחרים קובלים על הלחץ שמפעילה, לדבריהם, ירושלים על נציגים והארגונים היהו־דיים באמריקה.

בהועידה הסתדרות הציונים באמריקה הב־רונה זו נשיאה הרב ד"ר יוסף סטרנשטיין, ויו"ר מועצתה ג'יק טורצ'ינר. הם האשימו את ממשלה ישראל בלחץ על מועדון הנשיאים. הם דרשו כמנהיגים יהודיים, או מאלה שכוהיפורים להדיחם, עמדה יותר תקיפה, ושואלים למה לא ביקרו את יהודי אמריקה נגד מדיניותו של ד"ר קיסינג'ר.

אלה מצאו את עצמם, שוב באופן פרדוקסלי, בשותפות עם אנשי "ברירה" מהוגים של ראביים רישרותים וליבראלים יהודיים שמאליים, שגם הם מתקוממים נגד קבלת מרותה של ממשלת ישראל, אבל בכוון אחר לגמרי. אלה דורשים ויתורים ל"פלסטינאים", נסיגות מרחיקות לכת. הידברות גם עם אש"ף. כמובן, ב"תנאים מסויימים".

באחרונה הצטרפו לקבוצה זו שני אישים ש־נעשו לאגדיים בגלל מלחמתם המחתרתית נגד שלטון המנדט. מר הלל קוק (לשעבר פיטר ברג־סון). ומר ג. מרליו, שיצאו עם תוכנית משלהם, שפירסמו מקודם בארץ.

הראבי הריפורמי יוג'ין בורוביץ, עורך הדו־שבועון "שמע", וכמה מעמיתיו, נימנים ג"כ עם אנשי "ברירה". אשר לעבודתו של ראבאי אלכ־סנדר מ. שינדלר, נשיא הקהלות הריפורמיות, שנתמנה באחרונה לחבר הסוכנות ואשר עומד להיבחר ביו"ר מועדון הנשיאים, — היא סטינה ביותר. ועוד יבוא הסבר על נושא זה, ועל הש־פעתו האפשרית על כוחו של המועדון.

הדרכה חיונית

היו"ר הנוכחי, הרב עזריאל מילר, כן קיבל הדרכה (שאחרים מעדיפים להגדיר כ"תכתיב"...) מאת ממשלת ישראל ונציגיה הדיפלומטיים הוא מודה בכך — בגאוה.

כמי שעקב אחרי פעילותיהם של ארגונים יהודיים ומנהיגיהם פה, אין לי צורך ב"הודאתו" של הרב מילר. הוא היה מוצל בתפקידו החיוני אם לא היה מבקש מידע, הבהרה, והדרכה. כן, הדרכה מאת גורמים ישראליים.

ואם כי בוודאי יש לבקר את הסטיל ביחסי־אל בבחינות מסויימות, — הרי אירעו "בהדליפ־ — אבל אין להשוות כלל את מידת המידע, הבי־שורים, הכשרונות, הנסיון, והמאמצים של אנשי הממשלה והצה"ל, — עם אלה של נשיאים ועסי־קים יהודיים פה. אף עם נניח שיש ביניהם אנשים בעלי כשרונות גדולים (למעשה כרם נתגלו כאלה) הרי עיסוקם חובבני, בעצתם ה־פנויה, לעת מצוא. הם טרודים מבוקר ועד ערב כל אחד בעסקיו, במשרות ובפעולות שונות ורבות, הסופגים כל מרצם ומחשבתם, — ועניינים חיוניים של ישראל, אף כי דואגים להם, אינם בראש דאגתם ואינם הנושאים היחודיים או אף העיקריים של התביטותם.

למעשה רוב ה"פעולות" הן מדומות, עבינן הצהרה לעתונים (או לסלי מערכת איפה שרובן מוצאות את "תקונך"...), שמכרתן פרסומת ל־מחבריהן, או לזותכיהן, ששמם מתנוסס עליהן... כי מלאכתם נעשית ע"י אחרים, מזכירים, פקי־דים).

לדוגמה, ההסתה האנטישמית הפרועה של אידי אמין, שנתמכה ע"י מדינות ה"עולם השלישי", — לא הצליחה להוציא אנשי הממסד היהודי משגרתם. תגובתם היתה רגילה: מחאות על גבי הנייר. "רזולוציות" נגד אמין, כאילו בלעדיהן היה אפשר להניח שיהודים טובים אלה כן מס־כימים עם דבריו...

אין שמץ הגיון בדרישה למסור החלטות ב־מדיניות חוץ של ישראל לחובבנים אלה. ואין סכוי כלשהו שתביעתם של ג'יק טורצ'ינר מזה והראבי בורוביץ מאידך, תזכה אף לעיון רציני מצד גורם כלשהו.

אין להסיק מכך שאסור לגורמים יהודיים פה להביע דעה אף מנוגדת לזו של ממשלת ישראל. תמיד תמצאנה בעיות מכבילות באשר ויצה לישראל; אבל ראשית, יש הבדל בין הבעת דעה לבין ניהול מדיניות.

שנית, מסוב להתנהג בהתאפקות. וגם בזה קיים הבדל בין איש שעלה לישראל להשתקע והוא אזרח בה. לבין אורחים יהודיים אמריקאניים. ואין צורך להרחיב את הדיבור על זה.

*

ואחרון אחרון:

בחוץ ראשים בישראל יופיעו בחדירות לבני נוער יהודי כאן הזקוק להסברה אף של דברים שבראיים — כמובנים מאליהם. כי התעמולה של "הלוחמים לזכויותיהם של פלשתינאים", שלוחמים למעשה נגד קיומה של ישראל, הודרת קליטה במצא אף להוגים יהודיים ליבראליים. וביחוד ל־נוער בקולגים שידיעותיו ביהדות. בתולדות עמנו קלושות או עוד פחות מזה. בזהו ומאב שעליו להסביר את צידקת קיומה של המדינה. זאת האיום גבוה, אף ליהודים, אבל אין מקום מזה.

هكذا من الاصل

עיטורי סופרים וספרים

עוללות

על כינויין ועל תואריו של מרן ר' יוסף קארו

מאת דוד תמר

בגליון „הצופה" (א' בחשון) העיר מר איסר קליגר על דבריי בענין כינויים ותוארים של גדולי ישראל, שנתפרסמו ב„הצופה" ער"ת תשל"ד. הוא הביא שפע של מקורות כדי להשיג על דברי ולהוכיח, שמרן ר' יוסף קארו נקרא בשם הגאון. הכותב הנכבד פרץ לדלת, שהיתה פתוחה לפני. כל המקורות שהביא במכתבו ב„הצופה" היו ידועים לי בשעת כתיבת מאמרי ואני יכול להוסיף עליהם כהנה וכהנה. אילו באתי לחשוב כביכול את כל המקורות הללו לא היה מספיק מאמר ארוך בעתון. וישנם מקורות הרבה הקודמים בזמן למקורות שציטט קליגר. די לעיין בשערי הדפוסים הראשונים של השולחן ערוך שנדפסו עוד בחיי המחבר (המחבר — ג"כ אחד מכינוייו של מרן), למן שנות שכ"ה—שכ"ו ואילך, ובשער הדפוס הראשון של ש"ע עם הגהות הרמ"א, שנדפס עוד בחיי המחבר, בשנות של"ד—של"א, וכן במהדורות הראשונות של הש"ע שיצאו בעשרות השנים הסמוכות לפטירתו. הספרים הללו הם יקרי מציאות ברובם הגדול ולאו יד כל אדם ממשמשת בהם, כל המבקש לעמוד על מקצת דברים בענין זה מן הראוי שיעיין במאמריהם של ר' ראובן מרגליות ושל ר' נפתלי בן־מנחם, זכר שניהם לברכה, על הדפוסים הראשונים של הש"ע, שנתפרסמו בקובץ רבי יוסף קארו, הוצאת מוסד הרב קוק, תשכ"ט (מאמרו של הרב מרגליות נדפס תחילה בסיני כרך לז, תשט"ו). שם נרשמו שערי הדפוסים הראשונים של הש"ע. יש להעיר, שמרן נקרא שם (וכן במקומות אחרים) לעתים בשם הגאון קארו או קארי"ש (קארו, משמעו יקר בלשון ספרד).

לצערי לא עמד מר קליגר על עיקר דבריי. אני כתבתי „לא מצאנו שיקראו למרן בשם הגר"י קארו כמו שלא מצאנו שיקראו לרמא בשם הגרמ"א, וכמו שלא מצאנו במקורות הגרמב"ם, הגרמב"ן, הגרשב"א, הגמהרש"א, הגמהרי"ם מלובלין וכיוצא בשאר פוסקים וראשונים". הרי מצאנו גם הגאון הרמב"ם, הגאון הרמב"ן וכו'. שהוא נדיר. ויש להוסיף שמרן והרמ"א נתכנו בשם הגאון (בנפרד) בעיקר רק בדורות ראשונים ותואר זה נתמעט והלך בדורות אחרונים. ואני דיברתי במאמרי רק בכינויים ובתוארים השגורים בפי הדורות. לפיכך לא הבאתי מקצת כינויים ותוארים, שאזכיר להלן.

בהמשך דבריו מצטט הכותב את הכינויים שמכנה את מרן ר' חיים בנבנשתי, בעל כנסת הגדולה. כותב שורות אלו מכיר במקצת את חיבוריו של ר"ח בנבנשתי וכתב שני מחקרים, המיוסדים בחלקם על חיבוריו של חכם גדול זה, בהם דן גם בתולדות חייו (ה' תרביץ כרך מא, תשל"ב, וסיני כרך עב, תשל"ג — ספר ראובן מרגליות, תשל"ג). לפיכך יש להעיר, שר"ח בנבנשתי מכנה את מרן בכינויים לא מקובלים ונדירים כגון הרב הגדול, רבן של ישראל, הרב החסיד, הרב הקדוש. וזה דרכו לא רק בספרו כנסת הגדולה אלא גם בספרו בעי חיי, שו"ת על ד' חלקי הש"ע.

מר קליגר כותב עוד, ש„בעל כנה"ג הדביק (!) למהרי"ק תואר נוסף: „הרב המשביר". ולא העמיד על העיקר, שמרן נתכנה כך על שום שמו יוסף על פי הכתוב בבראשית מב, ו „ויוסף הוא השליט על הארץ, הוא המשביר לכל עם הארץ". גם אחיו של בעל כנסת הגדולה, ר' יהושע בנבנשתי קורא למרן בחיבורו שדה יהושע, בפירוש המפורסם לירושלמי, „רבינו הגדול הקדוש". אף ר' משה בנבנשתי, שאר־בשרם של האחים הגאונים הללו, קורא למרן בספר השו"ת שלו פני משה „מרן הרב הקדוש". וכך כותב גם החיד"א, הקורא למרן גם מרן הקדוש, וחכמים ספרדים אחרים.

גם לא מדוייקים דבריו של קליגר על התואר־מרן. מצאנו מרן רבי יוסף קארו. אבל הספרדים רגיל מרן מהריק"א. וכתב אחד מגדולי חכמי מצרים בסופה של המאה הי"ח ובתחילת המאה שלנו „ורבנן קדמאי אתמהו סימנא, כי לכן קורין למהריק"א ז"ל מר"ן סתם, כי הוא ר"ת ממאתן רבנן נסמך". סמך חיזוק לכך אפשר למצוא בדברי החיד"א בספרו ברכי יוסף ובחיבורו שם הגדולים, מערכת ספרים, ערך בית יוסף בשמו של ר' חיים אבועלפיה „שקבלה בידו (של ר"ח אבולעפיה), שעל כלל מרן בפסק הלכה ללכת אחרי שלשה עמודי בית ישראל, הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש וכו' הסכימו קרוב למאתים רבנים בדורו. וכך היה מרגלא בפומיה דהרב הנז', כי כל שיעשה כפסק מרן. הנה הוא עושה כמאתים רבנים". לפיכך יש מחכמי הספרדים, הקוראים לר' יוסף קארו מר"ן, בגרשיים על התיבה מרן.

רוב חכמי הספרדים קוראים למהרי"ק קארו מרן בסתם בלי תוספת שמו (חכמי הספרדים נוהגים להקדים את התואר מרן לשמותיהם של עוד חכמים גדולים, אבל בתוספת שמו של החכם, כגון מרן החיד"א). הרי זה כמו התואר הגאון בסתם, בדורות האחרונים, בעיקר אצל חכמי ליטא, שמכנים את הגאון מווילנא. הרי זה כמו התואר הרב בסתם, שבדורות ראשונים, בעיקר אצל חכמי ספרד, מכנים בו את הרמב"ם, תלמידי האר"י מכנים בו את רבם, ובדור אחרון מכנים בו תלמידי הראי"ה קוק את רבם.

על רבנים ועל אברכים

לבנו כבר נעשה גם בכך, שעסקני ציבור דתיים, משגיחי כשרות, שוחטים וחזנים ופקידים במועצות דתיות ובעיריות וכיוצא בכך, קרויים רבנים בעתונים ובשאר כלי התקשורת. על הראשונים אנו מצטערים, שעשו את הרבנים לפקידים, ועכשיו עושים את הפקידים לרבנים. כן רגילים אנו בכך, שנערים ובחורים כבני י"ז בניהם של אימפריים, שנתארסו בשעה טובה, זוכים בכך לאיצטלא דרבנן ולסמיכת חכמים. כפי שאנו למדים מן מודעות הברכה המתפרסמות כמעט יום־יום בעתונות הדתית והחרדית. לצערנו פשט מנהג זה בעולם הישיבות, שכל בן־ישיבה שנשא אשה קנה לא רק אשה לעצמו אלא גם רב לעצמו, כביכול חופתו ורבנותו באות כאחד... ידענו, שאשתו של רב בישראל נקראת רבנית אבל לא ידענו היפוכם של דברים... שמא נהגים כך בני הישיבות משום שאמרו ע"ב שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא, אלא כל ששואלין אותו בכ"מ (בכל מקום) דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה" (קידושין מט, ב)... אבל הרי כבר פירש רש"י שם ד"ה בן עזאי ובן זומא: תלמידים היו ובחורים ולא באו לכלל סמיכה...

ידוע שבעולם הישיבות מעמיקים בלימודן של כמה מסכתות של הש"ס, אבל רוב תלמידיהן אין בידם הבקיאות אותה המידות, שהתורה נקנית בהם. רוב בני הישיבות אינם יודעים ואינם בקיאים בספרי הפוסקים ואת ספרי השו"ת. אינם בקיאים בהלכות ובדינים, ושמא בביצים שבעוריים הם, שרק בני נח נצטוו על הדינים (סנהדרין דף נו)...

כמה מסבתותינו ואמותינו היו בקיאות בדיני שבת וכשרות יותר מהרבה בני תורה, יכול אני להעיד על אמי־מורתי הרבנית הצדקניה מרת שרה תמר תחי', שהיא יודעת לפסוק בהלכות שבת וכשרות יותר מהרבה בני ישיבות ואברכי כוללים. קיצורם של דברים: לא כל אברך הוא אברך. אמנם יש להוסיף, שבשנים האחרונות חל שינוי לטובה בענין זה בעולם הישיבות בהשפעתו של בעל החזון־איש זצ"ל, שהורה על לימוד „משנה ברורה".

מן הראוי להביא כאן את הדברים, שכתב בשעתו המהר"ל בפירושו למסכת אבות, דברים שכבר ציטט אותם ש. קורא במאמר הביקורת שלו על הפירוש לאבות של המהר"ל, מהדורת הרב ת. פרדס, שנתפרסם בגליון ער"ה של „הצופה". וזה לשונו של המהר"ל: „בעונותינו בדור זה סומכים לכנות בשם רב כל אשר רק התחיל לצעוד בקיל בתלמוד, אך לא ראה אור התורה ולא זרח עליו נר מצוות. כל הרוצה ליטול את השם נוטל וכתר תורה וכבוד התורה הולך ומשפל. היה ראוי, שרק מופלג בתורה, בחכמה ובזקנה יקרא בשם רבי". הדברים הללו שהיו יפים להורו, דור דעה, יפים פי כמה וכמה לדורנו, דור עני ויתום.

גם על הרבה בחורים, שאמנם נסמכו להוראה (והוא הדין לסטודנטים, שנסמכו בתואר מוסמך באחת האוניברסיטאות שלנו) יש לקיים את דבריהם של ר' ישראל איסרלין ושל ר' יוסף קולון, גדולי הדור באשכנז ובאיטליה במאה הט"ו „הנסמכים מרובין והיודעים מיעוטין"...

ונסיים את דיוננו הקצר בנושא מצער זה. שהיה כדאי להאריך בו יותר, בדבריו של אחד מגדולי הדור, דברים שציטט הסופר ר' מאיר אוריין במכתב שכתב אליי, הכן בסעיף 2 של מאמרו ב„הצופה" גליון ער"ה. וזה לשונו של מר אוריין „תשומת לבך מופנית למובאה דלהלן הלקוחה מהספר „על התשובה" — דרשות מאת הרי"ד סולוביצ'יק: „...הכינוי „שומר שבת" נעשה אצלנו מעין תואר כבוד, כמו „הרב הגאון". שניהם אינם אומרים כלום ושניהם מעידים על ירידת הדורות. אכן דברי חכם כדרבנות וכמסמרות נטועים!

רבנים, היזהרו בדבריכם!

בין כסה לעשור שמענו בראדיו דיון על היתר נדרים ועל תפלת כל נדרי. בדיון נטל חלק פרופסור מן האוניברסיטה העברית, מומחה לפולקלור, ורב מצפון תל־אביב. הרב פתח ואמר, שכבר הגר"א אחד מגדולי בעלי המוסר שלנו. שלא מה שנכנס אל הפה הוא טמא אלא מה שיוצא מן הפה הוא טמא. ולא ידע אותו רב, שדברים הללו מיוחסים בברית החדשה לישו הנוצרי! הרי ברור, שלפי תורת ישראל יש גם מאכלים הנכנסים אל הפה שהם טמאים ואסורים.

בהמשך דבריו אמר הרב, שתפלת כל נדרי היא מתקופת התלמוד. אמנם הוא הוסיף ואמר, שהוא איננו „חוקר היסטורי". דבריו בהכביתי־הראדיו ההיא אישור אמיתותה של הודעה והוראה זו... יש להעיר, שאמנם מצינו בתלמוד בבלי, נדרים כג, ב, שכל „הרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בראש השנה ויאמר, כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר", אבל לא מצאנו בתלמוד כל זכר וכל רמז לטקס ולתפילה של כל נדרי בראש השנה או ביום הכיפורים. מנהג זה נזכר בפעם הראשונה בתקופה הגאונים במחציתה של המאה התשיעית למניינם, בין היתר בסידורו של רב עמרם גאון.

חקרי הארץ

מאת מ. אונגרפלד

יצא ספר שנים־עשר ארץ־ישראל. ספר נלסון גליק, בעריכת בנימין מזר, הירושלים, החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה, תשל"ה.

הכרך מוקדש לחוקר מובהק של הארץ, שפתח אופקים חדשים לארכיאולוגיה המקראית. כחלוץ המחקר הארכיאולוגי והגיאוגרפי־היסטורי בארצות הגבול שממזרח לארץ ישראל ומדרום לה, הניח יסודות לחקר מרחבי הירדן וליבן את השאלות הקשורות בתנאים הגיאוגרפיים של חבלי ארץ אלה.

הקדיש מחקרו לחרסים הפזורים על פני השטח, עדות נאמנה לקורות היישוב באזורים אלה בימי קדם, והעלה תמונה מרהיבה של תהליך התיישבות בארץ הגלעד ובעמק, במואב ובאדום, בנגב ובמדבריות הסמוכים לו בסיני. הוסיף מימד חדש לחקר הארץ וקורותיה, למן התקופה הכאלקוליתית ועד התקופה הנבטית. לסקירות אלה נוספו שתי חקירות ארכיאולוגיות. האחת בתיל־אל־חליפה. שחשיבותה רבה לה לחקר איזור אילת בתקופת המקרא; והשנייה, בחירבת א־תנור, המסבירה פרשת תרבות הנבטים.

בספריו, „עבר הירדן המזרחי", „שועלים והדלפינים" הקנה לקורא הבנה מעמיקה יותר בתולדות הארץ במקורות והמקרא.

■ סקר עבר הירדן והנגב

מתוך רשימת האמריקאנים לחקר שלושת חוקרים דגולים הם: רובינסון שהניח את היסוד למחקר המודרני של הגיאוגרפיה ההיסטורית של תקופת המקרא; אולברייט, שהניח את היסוד לכרונולוגיה הארכיאולוגית בארץ ישראל על סמך לימוד כלי החרס; וגליק, שהפך את הסקר המבוסס על חרסים, לשיטת מחקר מבוססת העומדת ברשות עצמה. גולת הכותרת מכל המפעלים המדעיים של גליק, הוא הסקר שערך בעבר הירדן ובנגב במשך קרוב לשלושים שנה. גליק הוכיח, שאפשר לדובב לא רק שברי חרס שנתגלו בחפירה ארכיאולוגית יקרה, אלא גם חרסים שנקלטו על פני השטח. בעזרת רבבות חרסים עלה בידיו לצייר תמונה היסטורית מלאה של אתרים ושל חבלי ארץ.

בסקר שני שערך בעבר הירדן, קרע פתח לארץ לא נודעה, ובפעם הראשונה הניח יסוד ארכיאולוגי כלשהו ללימוד שאלות המקרא הקשורות ביציאת מצרים וכיבוש הארץ.

יש לזקוף לזכותו של גליק. לא רק את העובדה שדובב את הנגב העזוב והבלתי מיושב, אלא גם את יסודה של אסכולה חדשה בנוגע לתקופת האבות. מחקריו בעבר הירדן הביאוהו פנים אל פנים עם בעיית עציון גבר. חפירתו בתל אל־חליפה שיכנעה אותו, שאכן גילה את עציון גבר של שלמה ואף העליתה בלבו את הרעיון, שהמבנה מן התקופה ההיא שגילה, אינו אלא כור־התכה בימי שלמה.

■ תרבות הנבטים

גליק היה בראש וראשונה ארכיאולוג של תקופת המקרא. מכלל הגדול השני, היה חקר תרבותם של הנבטים. כך חשף את המקדש הנבטי בחורבה א־תנור שבעבר הירדן. ספרו האחרון על נושא זה הוא אחד המחקרים המקיפים ביותר על תרבות הנבטים. תרבותו של עם מסתורי שגליק השיב אותו לתחייה מבחינה מדעית.

■ חפירות בגולן

הכרך נפתח בסקירתו של קלר אפשטיין על בעיית הדולמנים לאור החפירות האחרונות בגולן. בשנים 1971—72, נערכו חפירות בשישה שדות דולמנים בגולן, שבהם נחשפו 25 מבנים מבונים שונים. החומר הקדום שנתגלה בהם, הן של חרס הן של נחושת, הוא מתקופת הברונזה התיכונה. המבנים הוקמו כנראה בידי שבטים נודדים, שהגיעו לגולן מצפון מזרח. על סמך החומר הקדום ביותר שנחשף באתרים מרוחקים זה מזה — כגון יער היהודיה, ואדי בהרא וכו'. אפשר לייחס את הקמת הדולמנים בגולן לתקופת הברונזה התיכונה.

נחמיה צורי מספר על קברים בתקופת הברונזה התיכונה ובתקופת הברזל, שנמצאו בקירבת תל רחוב שבעמק בית שאן. בשנה שחפרו בקיץ 1953 מכלול של חפירים לשם הנחת קו צינורות להשקיית את אדמות העמקים.

דן בהט כותב על מערת קבורה מתקופת הברונזה התיכונה שנתגלתה ברמת מוצא, ובה נמצאו כלי חרס וכלי מתכת. זכריה קלאי כותב על גבולות ארץ כנען וארץ ישראל במקרא כדבכים טריטוריאליים בהיסטוריוגראפיה המקראית. שמואל אברמסקי עוסק בראשית התנחלות הקיני באיזור ערד, וביהודה בכלל. בנימין מזר שוקל במאמרו „עציון גבר ועברונה" את האפשרות כי התחנה עברונה שבין יטבתה לעציון גבר, זהה עם תל־אל־חליפה, והיא נבנתה בקצה הדרומי של ממלכת ישראל כעיר מסכנות. ששימשה מקום אימפסן בשביל איזור אילת ועציון גבר ויטבתה ובעל ובעלה אחת, הגנה על הדרכים החיוניות בנגב.

■ אורוות שלמה

לאחר כמה עונות חפירה במגידו, הוכיח יגאל ידין, שאין לייחס את המבנים האלה לימי שלמה, אלא לתקופת אחאב בערך. המבנים עצמם אורוות הם. בזה הוא חולק על ג'יימס פריצ'ארד המערער על זיהוי המבנים האלה כאורוות. משה דותן כותב על אפק שבגבול בין ארם לישראל ואפק שבגבול האמורי. במקרא נזכרו ארבע ערים נוספות בשם אפק או אפקה. אולם ברור, כי לשלוש מהן אין כל קשר עם אפק שבגבול ארם. נחמן אביגד מביא שמות חדשים בעיטורים וחותמות עבריים, שמרביתם נמצאו ביהודה באיזור חברון ויש להם שבות חדשים, ורק שנים מהם בעיטורית בדמויות ובשאר ההיתבית מופיעה רק הכתובה.

פסח בר אדון כותב על כתובת עברית קדומה שנתגלתה במערה במדבר יהודה. אברהם מלמט כותב על הרקע ההיסטורי להתנגשות בין יאשיה לפרעה נכו במגידו. מבחינה היסטורית וצבאית נשאלת השאלה, בידי מי היתה מגידו באותה השעה — האם שלט עליה יאשיהו שביקש לחסום את מעבר המצרים צפונה או שמא כבר שיכשו הצי־בסים מצרי, כלבים שיער, כי מבצע של יאשיהו לעבר מגידו היה מכוון בין השאר נגד הברכה של הממלכה האשורית לשעבר. שבינתיים עבר כנראה לידי המצרים. בעלי העבקה החדשים של אשור.

והיל חבלילי כותבת על האדריכליות של המקדשים הנבטיים.

■ כתובות יהודיות

חיים זאב הירשברג כותב על הכתובות היהודיות החדשות במרחב הנבטים. הנבטים היו אותו הבית הבהם שבו נדדו לפנים בני נביות. במרחב זה התפרסו בבאיבים ובה הממלכה העצמאית של הנבטים שנכבשה לבסוף על ידי רומא, אילם אלפי הכתובות בלשון הארמית ובכתב הנבטי בובית, כי כאות בשנים לאחר הכיבוש הרומי עדיין נמשכה פעילות הנבטים במרחבים אלה. כלכה דוב גוניזין בפרכם במאמרו „מצבה בית דין מן העיר צוער", תעודה בגנזים, לאחר שהכתבה בעיר צוער ב־12 דצמבר 1032. התעודה כתובה. בגנזין וכתב נצים. בבירה זאב קדר כותב על ידיעות ארץ ישראל במפירת פירצטפסטים בן המאה הי"ח.

בספר מובאים ציורים וצילומים רבים המאירים את עיני המעיין בספר. מאמרים באלפים מובאים במהדר האנגלי התרבה כ־125 עמודים. לפנינו ספר מחקרים בלא יעדדיש המאיר עיני חכמים והוא נדפס בהדר רב.

עולים ויורדים

מאת טוביה פרשל

ר' אברהם אבן דאוד כותב ב„ספר הקבלה" בסיפורו על ארבעת השבויים:

„והיתה בקורטובה בית הכנסת שמה כנסת המדרש. והיה שם דיין ששמו ר' נתן חסיד וגדול היה אבל לא היו אנשי ספרד בקיאין בדברי רבותינו ז"ל. ואף על פי כן באותו מעט שהיו יודעין היו עושין מדרש ומפרשים ועולים ויורדים" (מהד' פרופ' ג. ד. כהן, עמ' 47).

מה הפירוש של „עולים ויורדים"? המתרגמים קטע זה לעזית תירגמו מלים אלה לפי העניין ולא התעכבו עליהם. פרופ' ג. ד. כהן, בהערה למחקרו המצה על סיפור ארבעת השבויים („דברי האקדמיה למדעי היהדות בארה"ב", כרך כט, עמ' 16) היה הראשון לעמוד על הצורך לחקור את הביטוי ולהתחקות על שרשיו.

ביטוי זה הוא כנראה נדיר ביותר בספרותנו. יורשה לי לנסות כאן להצביע על כמה מקורות בהם הוא מופיע, לפי דעתי, באותו מובן בו השתמש בו ר' אברהם אבן דאוד.

בהוספות לספר אביו, „עומר השכחה", פירוש לספר משלי, כותב ר' יעקב ב"ר אברהם גבישון:

„גם כן בפסוק בישעיה „בעברת ה' צבאות נעתם ארץ' (ט, יח), לא ידענו ולא מצאנו לו חבר (למלה נעתם). רש"י ע"ה עלה וירד והזק בפ' זה דף קיט, טור א)".

ובאותו דף טור ב', הוא כותב: „גם הרב הגדול הסלת הרי"ר משה ן' עזרא ע"ה חיבר ספר כולו מחמדים בערבית וקראו 'אלמחאצ'רה' ו'אלמד'כארה' ר"ל מושב החכמה ר' וכרונה. כל שונה בו יחכם ר' ישכיל... והוא עלה וירד בכל דבריו במשוררי הערב...".

רבי חיים יוסף דוד אזולאי אומר בספרו „שם הגדולים" (מערכת ספרים, ערך „דרושות הרי"ף") בגנאי של סוג מסויים של דרשנים:

„... ולא עוד יש בזה מאמר מלבד ואמר שהוא פליאה ועולים ויורדים בו בכמה תלוליות וקשרים שאינם של קיימא...".

יורשה לי כעת להוסיף עוד מובאה. במחברת כ"ה של „ספר המוסר", בספר המשורר התימני רבי זכריה אלצ'אהרי, בן המאה הט"ז, כי עליו ועל עוד שלושה אנשים נפל בגורל לחבר שירים על ארבעה ספרים. אחר שהשלישי אמר את שירו, הגיע תורו של המחבר:

„וישלים השלישי חרוזותיו. ונעם יפי דבריותיו. ואני עמדתי משהיכם. ולפני החברה דומם. כי השיר הרביעי עלי. ואין בחזיק גחשלי. והיה שכלי והגיוני בקרבו: עולים ויורדים בו..." (עמ' 216).

המהדיר יהודה רצהבי מסתפק סבה בפירוש שני החרוזים האחרונים. ולפי הצעה אחת כשלו מוסבות המלים „בקרבו" ו„בו" על השיר, ויהיה טעם הדברים כך: והיה שכלי והגיוני בקרבו (הוגים בשיר). עולים ויורדים בו (מהפכים והופכים בשיר). פירוש זה הוא פשוט והוא הולם יפה את שתי השורות, ולפיו מתגלה כאן הביטוי „עולים ויורדים" במובן הנ"ל. הוראה „עולים ויורדים", פירושו כאן: (שכלי והגיוני) עוסקים בו (בשיר).

ימים רבים קיוויתי תוכך בדבר אם לביטוי „עולים ויורדים בו" במובן הנ"ל קשר מה לביטוי התלמודי פסחים פו, ב: „בהא נחתינן ובהא סלקינן", אשר רש"י מפרשו: „במחשבה זו אנו עסוקים תמיד". אמנם בגנ"ל מתרגמים ביטוי זה: בזה (המחשבה) יורדין אנו מן המטה (קמים) ובזו המחשבה עולים אנו אל המיטה (הולכים לשכב) — כלומר היא תמיד בלבנו. אך אפשר שלאמיתו של דבר יש לפנינו כאן ביטוי של עולים ויורדים בו במובן הנ"ל. הביטוי התלמודי „בהא נחתינן ובהא סלקינן", השתמשו בו הרבה בעלי התשובות, וראיתי בכמה תשובות ספרדיות שמובא בהן הביטוי בנוסח הפוך. עיין למשל בשו"ת הרשב"א, ח"ה בסוף סימן ט וסימן נג: „בהא סלקינן ובהא נחתינן". ועיין שם בסוף סימן נא, בלשון יחיד: „על דא סליקנא ר נחיתנא".

הרציתי הדברים לפני ר' שאול ליברמן, והוא העיר: דע כי בכתבי־יד של התלמוד ובספרים קדומים הנוסח בפסחים פו, ב הוא: „בהא סלקינן ובהא נחתינן" עיין ב„דקדוקי סופרים") — ומכאן הנוסח בתשובות. נוסח זה הופך במלואו את הביטוי עולה ויורד בו, ועל־כן פתוח לרווחה השער להשוות את הפירושים של שתי המליצות האלה.

דרך אגב, הרעיון המובא בפסחים כי הגויים עסוקים הם במחשבה כיצד לכלות אותנו, יש בדומה לו במדרש תהלים (ט, ט): „לפי כל מה שאתם יושבים ומחשבין ומיעצים עלינו לבנות אתכם ולכלות אותנו". הלשונות „יושבים ומחשבין ומיעצים" אפשר שיש בהן ללמד על המקבילה: עולים ויורדים אנו בדבר הזה — כלומר עוסקים, נושאים ונותנים אנו בכך. ור' שאול ליברמן הוסיף: עוד יש לתהות בדבר שמא הביטוי עולים ויורדים, במובן עוסקים, הוא ביסודם של דברי המדרש, בראשית רבה סח, יב (מהד' תיאודור אלבק עמ' 787—788) „והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו"... חד אמר עולים ויורדים בסולם ואחרנא אמר עולים ויורדים ביעקב... מעלים בו, מורידים בו, אופזים בו, קופזים בו, סונטים בו וכו'". מה הפירוש עולים יורדים ביעקב? אם נאמר שהיה להם להחיל ביטוי „עולים ויורדים", במובן עוסקים, אז נוכל לפרש שהם הסמיכו לשונם ללשון המקרא ודרשו: עוסקים ביעקב. מעלים בו, מורידים בו, אופזים בו וכו'. המשך דברי המדרש: „... עולים ורואין איקונין שלו, יורדים ורואים אותו ישן..." נאמר במבנה לשון נופל על לשון.

עד כאן דברי פי חכם חן.

לפרשת השבוע

לך

ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה: (יב—ב).

צדיקים שמתפרנסים בצמצום ויש להם מדת ההסתפקות במועט, הגנו בזה את העולם, כאמור (תהלים לד): ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב; והפרוש על־פי חז"ל (תענית י): כל העולם ניזונים בשביל חנינא בני — בזכות — וחנינא בני די לו בקב חרובין... והנו: „ודורשי ה' לא יחסרו" — לא חסר להם כלום, כי יש להם מדת הסתפקות. לכך — „כל טוב", כלומר: הכל הוא טוב. מה שאין כן אם היו משפיעים להם בהרחבה, לא היו משתמשים במדת הסתפקות במועט, והיו העולם חסר שובה וברכה. אבל אברהם אף־על־פי שהיה לו רוב טוב — לא השתמש בו לעצמו, והיו גיע לאחרים, והוא בעצמו הסתפק במועט. והנו: „ואברכך ואגדלה שמך" — ובכל מקום „והיה ברכה" — שיתברך העולם על ידך. (ישמח משה)

*

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט (יב—ד).

קבלתי מרבותינו הקדושים שהענין המתמיה... שהזמן — שמסריתים את הצדיקים וכל אחד פורש שיתנו לפניו בטוב עסק העולם הזה... מה זאת עשה ה' לצדיקי עולם, אשר עבודתם ערך גבוה, וטוב, טוב להם שיהיו מגויים ליותר יותרים נוראים. שהענין הוא שצדיקים כאלה, אשר השגתם גדולה ובכל יש משיגים יותר אלוקות, ובכל זה תשוקתם גוברת יותר להשיגה, עד כלות הנפש... והנה יתגעגע ממציאותם תצא נשמתם לתכלל בשרשם — — על כן שולח אליהם (הקב"ה) אנשים אשר מושכים אותם ואת שכלם להתעסק עמהם בעניניהם ועל־ידי זה תשאר נשמתם בתוכם וכבר נתבאר שענין בהעולמאות יקרא הליכה אל ה', וכשגדלה תשוקתו של אברהם אל ה' יכול להתבטל במציאות, על־כן היתה ההתגלות באות ואותכל, שיתלוה אליו לוט, ומשך אותו לצד העולם הזה, כדי שתשאר נפשו והויתו של אברהם בגופו, והעמיד עבודתו. והנו: „וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" — רוצה לאמר, שכמו שדבר אליו ה', הלכה בוונה אברם להתבטל במציאות, להכלל באחדו יתברך, לכן — „וילך אתו לוט", ועל־ידי כך נשאר בחיים. (לפי אגרא דכלה)

*

ויעתק משם ההרה (יב—ח).

לא הזכיר לפני העתיק, הגל רנה שהעתיק צור ממקום שבא אליו שם. והוא שאמרו (ברכות הו) בפסוק: „הלמטר מעזב ארץ ויעתק צור ממקומו" (איוב יח), כי בצאת ישראל ממקום תפלתו יגרום שיעתק צור הוא הקב"ה — ממקומו. (אור החיים)

*

וינגע ה' את פרעה... על־דבר שרי אשת אברם (יב—יז).

כאן כתוב: „על דבר שרי אשת אברם", והלן כתוב: (וירא כ"ג) „בעולת בעל"; וה על־פי הרמב"ם (הל' מלכים פ"ט, הל' ה'), שבן־נח יכול לאמור לו שאינה רוצה בו ואתה האישות. אבל להלן היו כאשר אברהם היה כבר אחרי שמל, ודינו כישראל, וצריכה גט כדת וכויה, לכן נאמר שם „בעולת בעל", וגם הזכיר שם אלוקים („ויבא אלוקים אל אבימלך"). כי לפי הדין הזה היא כשהיה שרה אשת־איש, אבל כאן נענש לא מצד הדין, שלא היתה אשת־איש, לפי הרמב"ם, אלא שבזכותו של אברהם נענש, לכן כותב: „על דבר שרי אשת אברם", וגם הזכיר את שם יה — „וינגע ה'" — ולא מצד הדין. (נ"י הגה)

*

והכנעני והפריזי אז בארץ — אל נא תהי מריבה ביני ובינך (יג—ז־ח).

כשבא אויב להלחם עם יושבי הארץ, צריכים כל הצדדים להשלים זה עם זה, להיות אגודה אחת, כי אם יהיו בקטטה ביניהם, יקל לאויב להשלים עם צד אחד נגד השני ולכבוש את המדינה. והנה אברהם ולוט הלכו לגור בארץ לא להם, כי אז הכנעני והפריזי יושב בארץ, וזה שאמר אברהם ללוט, שכאשר הכנעני והפריזי אז יושב בארץ, אם־כן איפוא: „אל נא תהי מריבה ביני ובינך" — „נא" לשון עתה — לא עתה העת למריבות בינינו, כאשר האויב ארוב לנו. (דברי שאול לר"י נתנזון)

*

ויאמר במה אדע כי אירשנה (טו—ח).

יבואר על־פי מה שנאמר (שמונה פרקים להרמב"ם) שדבר הנאמר מפי נביא, אינו יכול להשתנות — אפילו לטובה; אך דבר הנאמר שלא על־פי נביא יכול להשתנות. האמר אברהם לה': בכי ישמעו מפי דבר ה' השמעתיו, שהוא עפ"י נביא, אבל „במה אדע — אני — כי אירשנה", שמא יגרום החטא. (משך חכמה)

*

ידו בכל ויד כל בו (טז—יב).

השי"ת הבטיח לאברהם שאומתנו בזמן הגלות ירד של ישמעאל „בכל" — כלומר: שלכות ביצחק הנרמז במלת „בכל" (בדרשת חז"ל על הפסוק: „וה' ברך את אברהם בכל" (בראשית כד—א), שהכוונה היא ליצחק); אבל לעתיד לבא יהיה: „ויד כל בו" — יעקב, שאמר: „יש לי כל". ושמשאל. (תורת יהודי אלה)

ליקט: שלמה ההלוי

זהרי יעבץ

מאת אברהם ביק

אחד מגדולי הנגלה והנסתר בדור האחרון כתב: „חזיון בלתי מצוי הוא לראות אדם שהדרישה של הנסתר והנגלה יחד תהיה בו במילואה"[1]. ראויים דבריו להיאמר על רבי יעקב עמדין, הגאון בנגלה, מפרש המשנה, מגיה הש"ס, פוסק ומשיב[2]. בספריו כאילו הרס את המחיצות בין הלכה ואגדה, חקירה ותעלומה, מחקר ומסתורין וגרס שכל מערכות ההווייה, וכל דברי תורה המביעים את אמיתותה ונכונותה, פלא הם באותה מידה עצמה שהם מבוררים[3]. רז הוא לא דבר שאין יודעים אותו. אלמלא כן, הנה גם דף גמרא סוד הוא לעם הארץ ו' פסוק תהלים גם הוא יכול להיות סוד לכפרי. רז וסוד הם מושגים עצמאיים, „יהי אור" — דא רז[4]. אומר הזוהר, דוקא האור הוא סוד, ויש בפירוש אור הגנוז.

אין לר' יעקב עמדין זכות ראשונים בשטח הנסתר. הוא נכנס לפרדס הקבלה לשם טיול ולשם עקירת קימשונים בשדה „חקל תפוחים", אבל כמה ציצים ופרחים, וורדים ושושנים, לקט אגב טיולו בשדמות הזוהר ובפרדסי הקבלה!

זוהר זריק ניצוצין

את ספרו „משפחת ספרים" והגהותיו וביאוריו על הזוהר כתב בערוב ימיו כשוך הסער של מלחמתו בספיחי השבתאות, ופסקו רעמי מלחמתו נגד רבי יהונתן אייבשיץ, שהסעירה שנים מספר את העם העברי בכל תפוצותיו בכל שטחי חיים. הוא הזהיר נגד השקיעה בערפל המסתורין, אחרי הנסיון המר של ההרפתקה השבתאית, והצביע על הסכנה הכרוכה ב„כניסה לפרדס", אבל הוא ידע גם את ערכה של הקבלה.

הוא ראה לא רק המארה שבדבוקי המסתורין, בעלי שכרון החושים בצורת ההבתאים הגלויים והמתהרהרים, אלא גם את המאור שבתורת הרזים; דווקא הוא, הפוסק והמשיב שהכיר בחשיבותם של חוקי הברזל של ה„שולחן ערוך" ומפרשיו, שב אל המעין של הקבלה ממנו שאב בבחרותו מפי אביו „שכל מעיניו בספר הזוהר ובבית האר"י נאמן הוא".

במובן זה שונה היה ממבקרי הזוהר בדור שקדם לו: רבי יהודה אריה מודינא, שהיה נתון להשפעות מרופפות מסורת יהדות, ולכן „התחפש ויחוליך לשונו", והרופא המקובל ר' יוסף שלמה דילמדיגו (יש"ר), שכל ימיו רבצה עליו מארת המכפלה וכדי להשתיק סערת רוחו נטול־היציבות ושבע־הנדודים, נכנס בסוף ימיו לק"ן, זו האות הראשונה של הקבלה[5].

מגהרות נפש רבות היו לו, אבל בכל זאת היה לאישיותו ברק ביהוד, זוהר מיוחד, מעין אותו זוהר שהקבלה מהארה אותו ב„תיקוני זוהר" בביאור על הפסוק „והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" — „ואיהו כלול כל גוון; זהר סמיר ד — גנוז, זהר בהיר בשמקים — — מהאי זהר זהרין כמה נשמתין דאינון זהרין כלהו ברקיע ואילין אינון נשמתין מאלין משכילים דאית בהון לכל לאשתדעה ברזין דמאריהון — — — מאי הרקיע, דנהרין ביה נשמתין דמשכילים ככוכביא ברקיע".

לסוג „משכילים" אלה שייך היה בקשריו הנפשיים לתורת הרב ר' יעקב מעמדין. בספריו הרבים שהופיעו, שנשארו בכ"י, אנו רואים בעיקר את האור המיוחד של בעל לשון זוהרי, את האור המוגדר ב„תיקוני זוהר" בכלים אלו: „זוהר זריק נצוצין ומהבהיק כברק לציגים דא בינה[6]". ואם בכמה מתשובותיו נהג להפסיד במליצה השגורה „אין לי עסק בנסתרות"! הרי בפירושיו על „הזוהר, ובשאר ספרי הקבליים הגיע מכלות הבינה אל מלכות היסוד, שזהרה הוא „הזהיר לכל עיבר כבאן למחא בפטיש ר זוריק שבירבין לכל סטר". והו הוא בעצם זהרו של ר' יעקב עמדין, זוהר אישיותו וזוהר נשמתו.

פרק מהמבוא לספר „זהרי יעב"ץ" הגהות וביאורים לספר הזהר, מאת הגאון ר' יעקב עמדין, יו"ל בפעם הראשונה מכ"י אוקספורד עם מבוא, הערות וציוני מקורות, מוסד הרב קוק.

1) עיין „ערפלי טוהר" (הכד"ד) עמ' לד: „כשמסתכלים ברזי התורה בלב נאמן אף על פי שהדברים הרהגיים מצטיירים בכח הדמיון מתפרשים הם אח"כ בכל אורחות השכל ומשהווים על כל דרכי ההגיון הצלול".

2) ר' יעקב עמדין נתקבל כפוסק בר סמכא על ידי ספריו „שאילת יעבץ" ו„מור וקציעה".

3) בין יודעי חן ידועה אגרת של ר' משה סופר ה„חתם סופר": הכופר בנסתר בנגלה; כופר בנגלה — בנסתר".

4) ח"א עמ' טז, ב. וראה א. חן „במלכות היהודית" ח"ב עמ' 112.

5) קבלה ראשי תיבות שלה הם: „קן, בית, לינה, היכל".

6) ההבונות בדרכי גורם ונמשך, כדי לברר כל ההוצאות והיוצאות באיזה דבר, מכונה בשם „בינה" (ר"י אשלג, „תלמוד עשר ספירות" עמ' פו).

בהסתר פנים

בהסתר הפנים פה מהנץ שחרי
עד אחרון דמדומי־ערוב־יום
אני עודי בוש ומדכדך
ואני בבקשתי קש וטוב לי
ואני בדכדוכי כי נתמך
ואני לעצמי פה קרוב לי.

בהסתר הבנים את קולם הנקלח
כפימי מזרקה בתחרם שוא לרום
הב ליל כל נושא בנגון ערירי
ומדחה כשאו לנבור של יתום —
אני פה שוכן עוד בערפלי תם
וצופה מקרוב לפתרון של כבוד
בחידת בנים־מול־אבות.

רב ומחבר

מאת ש. קורא

הרב ר' משה מלכה, שנבחר רב־העיר הספרדי לפתח־תקוה, הוא מחכמי־הוראה המובהקים. בהור רב ודיין בקהילות מארוקו ובעשור האחרון רב בפתח־תקוה באו לפניו ביהודי הלכה למעשה בארבעה חלקי שולחן־ערוך, רובם באבן־העזר. תשובותיו ההלכתיות כונסו בספרו „מקוה המים", שני כרכים, שבו דן, לדוגמה, בדיני מזונות לאשה וחיוב מזונות לבת בוגרת, דיני חזקת מטלטלין בין איש לאשתו ובין אב לבתו, ירושת הבת, גרושין בעל כורחה, ענייני צניעות; רמקול שכוון בערב שבת לפעול בשבת, הפקעת מים בשבת במקרר חשמלי, הוצאה בכרמלית על־ידי גברי בשבת, דין חמץ של מומר שעבר עליו הפסח. תגלחת הזקן בחול־המועד; דין פשרה בלי קניין, כתובות על תנאי צוואות בכתב ועל־פה, דפוס ועוד. דבריו ערוכים בסדר של פסק־דין: שאלה, עובדות בדיקן, הנמקות, לכאן ולכאן, הכרעה וסיכום.

אומר: רב־דיין ספרדי משבא בירור הלכתי לפניו לומר גופי־עובדות. מעיין בפוסקים ראשונים וגדולי האחרונים, מבקש הקודמים, בדמי מילתא למילתא, גם שוקל־לסוורה בעיון ובסברה עם חבריו הדיינים עד שמגיע לפסק־הלכה. ספריהם של רבנים־ספרדים מדורות ואחרונים, לרוב חיבורים של בעלי אסופות ובעלי שמועה, מבנגים בירורים סדורים בהגיונם ובמקורם, דבר דבור על אופניו, מסווגים וממיינים אותם, ופוסקים שבעהוא אליבא דהלכתא; אישי המופת הם שלושת העמודים שבית־ישראל נשען עליהם, הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש, ובעקבותיהם מרן בית יוסף והשולחן־ערוך, שחכמי־התורה הספרדים קיבלו את דעתו הלכה־למעשה גם בביתו וגם בשולחנו. אכן בשאלות שהזמן המודרני גרמן, שלכאורה אין להן זכר בדברי הפוסקים הראשונים, מבקשים סעיד וסמיך לפתרונן, לחומרה או לקולה, בקבצי דבריהם. רבנים ספרדים עויינים הלכה פסוקה.

הוא גם חיבר ספר „נספי מים", שני חלקים, קובץ דרושות לפרשיות של חמשה חומשי תורה, לחגים ולמועדים, וכיוצא. יש בדבריו הגיונות ורעיונות, ופירושים, אמורים־כתובים בלשון גבישה, המתובלת דברי פיוט ומליצה. בספר באים גם פרקי־שירה בחרוזים שעניינם גלות וגאולה, שאה ומדינה.

אומר על תוכן ספרו בדרוש: בעוד ההלכה מורה את המעשה אשר יעשון, מצוות עשה ומצוות לא־תעשה, הרי האגדה מגלה את נשמת ההלכה והדינים ומחבבת אותם על היחיד ועל הציבור. ספרי־דרוש העשויים כראוי משולים לאותו קונדיטור־אומן המייצר מקסם מיני־מאפה שטעמם כטעם דבש ונופת־צופים. המגמה היא לקרב לבם של שומעים וקוראים לאבינו שבשמים, לאהבת התורה ואהבת ישראל.

אבות־אבותיו, גולי ספרד מעיר מאלאגה הגיעו לצפון אפריקה והתיישבו בעיר טיטואן של מארוקו. בית מלכה, זכר מקום־מוצאו מלגה, העמיד רבנים ואנשי־ציבור נודעים בקהילות מארוקו. אביו, ר' יחיאל יהיא, רב הכולל במחוז שלא על־בנה לקבל פרס, והוא מי דיי"ם בעירו, בעל קרקעות; דודו, ר' שלמה, יצא להאריכים בירת סודאן להורות ולהדריך אנשי הקהילה המקומית; דודו השני ר' חיים, רב הכולל לקהילת טאנג'יר; ואחיו הבכור, ר' יעקב, סיני ועוקר הרים, יושב בישיבה ומרביץ תורה ברבים. הוא עצמו למד תורה אצל אביו ואחיו, אחר כך אצל ר' רפאל עטיה בעיר ראבאט, והוסמך להוראה על־ידי ר' יהושע ברדוגו ראב"ד ראבאט ורבה הכולל של יהדות מארוקו. אישים תורניים אלה, חכמי הלכה, רבנים נודעים ומחברי ספרים, כבט ידיהם של הצעיר המוכשר והיצו בקידומו המהביד בדעת תורה, באמנות ההוראה והרבנות.

עוד בהיותו צעיר לימים נתמנה רב הדיין בקהילות לאראגיי, לקצאר וארזילה שבאיזור הספרדי של מארוקו. כאשר הרב הכולל ר' שאול אבן־דנאן, ייסד בית־המדרש לרבנים בקהילה ראבאט, בירת מארוקו, קרא את ר' משה מלכה להורות בו ש"ס ופוסקים. לאחר שנים מספר נתמנה תחילה חבר בית־הדין ולבסוף סגן נשיא בית־הדין בקהילת קאזאבלנקה, שבאותו פרק־זמן היו בה מאה אלף יהודים. בבית הזה, שבספריו חקוק „אמת ומשפט צדק שפטו בשעריכם". הענין בבירוריו ובפסקיו. בימי השלטון הצרפתי במארוקו, כשהיה מחסור בשופטים מוכחים לענייני אזרחים ופליליים, הוזמן על־ידי הרש־ להיות חבר בית־המשפט העיר, חבוש מצנפת רבנית היסב עם השופטים הערבים ב„מחכמה" המהודה ודן והכריע במשפטים שבאו לפניו.

בדרשו לפרשת משפטים הוא מברר שני הרבדים במשפט ישראל. אחד, החוק והביצוע, ואחד מהותו של החוק ומגמתו. זה מובן של צדקה. החוק הוא משפט, נפש הדין, צדקה. כל השנים אנו מודרכים להבטחה „ואשיבה שופטיך כבראשונה". טרם הגענו לכך, שלדייני ישראל תהיה סמכות לשפוט בכל ענייני החיים, לפי משפט התורה. בתי־הדין הרבנים סמכותם מוגבלת לענייני־אישות וגם בזה ללא היקפם הכלא. רבנים ודיינים בארץ ציפיהם נשואות ליום שבו תקויים ההבטחה „ציון במשפט תפדה", במשפט כשלה, משפט ישראל.

* ★ *

בשנת תשי"ח, היא שנה שבו יעקב בקום מדינת ישראל, כשהיה עדיין בגלות מארוקו, רשם: „אילו לי כנפיים הייתי טס מיד אל אדמת־הקדש, או שמחשבותי הגו בה תמיד ומשוכה לכבור שנים לעלות לארץ־ישראל תפלה של הכתב את חוויותיו: „צור פודה וגואל, בקבץ נדחי עמו ישראל, זיכני ברוב חסדו, ואגל עלי מהרה, לעלות ולראות את פני אדון הנפלאות, ביקרתי ירושלים שבייפתה האור בבהירה האלילים, יפה הנוף ובצפירה הצות, במשוש הלב ובציון הדיים. ביקרתי במקומות הקדושים, התפללתי על קברי אבות ושפכתי את שיחי לפני ד'.

בספרו „נספי מים" בא איסור־ההתעוררות לימי־העצמאות ולימי שחרור ירושלים. הדיבות מלבבות של רב מבשרת הראה אריה בגדיה. שכת בשמחתיה. אבל בימי אבלה יעירו את שמחתיהי בדברי אמונה והודיה:

„אל יפיל רוחנו. אל ניתן דייאוש לחדור ללבנו. אלה החבלי משיח של הגלות יוחשו על גבם את צלות הכבד, ויודעים להעריך טובה של צבאות מדינה לישראל ונכונה הקריבה לבעלן שלבנה. המגיד מדיבנה בדבר על מני סיגים של יכולים: אתה, הבלי־ליבה המליים אבהה ימבי, ואחד הבלי־לידה. שכופי גיל ורינה. חבלי־המדינה לבים הם. אך סופם כנאמר בתהלים: „הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו יאמרו גאולי ד'" אשר לצבנה הדינגי. דרכו של עולם, החולה ביגים בית ואחר־כך מכניסים בו כלים. וכך אבית הגיה: „ושב ד' אלוקיך את שבותך... והביאך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה". ואחר כך: „ומל ד' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ד' אלוקיך בכל לבבך ובכל־נפשך למען חייך (דברים ל"ג).

כי בפרק הוא אומר דברי תוכחה לייצאי מארוקו. הנוהגים „חג הת" יותר, שבארץ מאבד החג את צביונו המסורתי. ... הצגה שם. במשך הדורות לאחר שכבלה הם. ... לבקיר החג הי עבמי במוצאי חג הפסח, הוא יום בדיקה צבוקה לקהילות מיצאי:

„והודה מארוקי פרחה יפה, צביה הלהלי ליבה ימי יציה צבורה של צביונה ההוי המיסורי, בחגי ישראל ובמימוני, החל בחג הפצח המפורש בהרה וכובי בתג האיבבה שפורשי בחו"ל, כל יהודי הקהילה במארוקו היו עריכים בשמחה בליבציה, שנבטה בקבע החגי. במייחד רבתה הבהבה בתג־הפסח, הוא חג הגאולה והישועה. ... היה נכר בבית וביחוב בבית הכבנת ובבית־הכנסת. ... בנקה וכבהרה סיגן ... שמחה ד' הגיעה לשיאה הצבמי במוצאי החג, בבקרייבי־אצל קרים וקריבים ובפגישות ... עם אדים רבים, המיבים היו צוואבים על ... רבנים המבקשים להאציל כברכתם עליהם. ... היו צלים להתלהבה לפני קברי צדיקים, ... מדליקים נרות־נשמה, ועורכים סעודות מצוה, ... באולי התג לכל הכפין. גם מהקים צדקה ... מדייק של ה„מימונה" במארוקו".

הוא פונה אל עולי מארוקו בארץ להרחיק מן החגיגה „הילולות וסיכלות".

* ★ *

בפתיחה לספרו בהלכה הוא כותב במליצה כוהרה, נוסח ספרד, לאמר: „רבנים מאוד גדולים, בחכמה ובמידות כלולים, מהם עטרת ראשי וצניף תפארתי, אבי הרב ר' יחיאל, ואחי הגדול לעוז ומגדל, יעקב איש תם יושב אהלים, מנעורי גדלוני ועד הלום הביאוני להיות חלקי מיושבי בית־המדרש. זכות תורתם עמדה לי, כסאי ניתן למעלה, בין רבני הדור גדולי הכמי־לה, כי מוניתי מטעם הממשלה, בעיר קאזה המהוללה, לחבר בית־הדין המוסרי, בצורת אל חי בטוח, ושוב לסגנו של הנשיא, ברצון אלוקי גילי ומשושי. שם בליתי ימים ולילות, בחברת רבנים כוללי תהילות, אשר קרבוני בימין חסדם, למצוא חיל ועוז בנפשי הרבנים ראשי הזובי בלב ים התלמוד ופוסקים, לדלות פנינים מתוך מעמקים. כל כחי שם השקעתי ועל כל שאלה העזובה ערכתי. בפרי מחשבתי אשר חוננתי מאלוקי אבותי שיתפתי חברי ורבותי. והנה ילדי־עשתונותי לבשו בשר וקרמו עור ובדפוס ראו אור. עלה בידי, בעזר צור ישעי מעודי, להקריב לפניך מנחת עני, מקוה המים, חלק ראשון וגם שני".

תשובותיו בהלכה פסוקה כימי שבתו שם הן כן המציאות היומיומית. בית־הדין בקאזבלנקה בזמן ההוא היה בעל סמכות בלעדית בענייני המעמד האישי, כשיפוט הרבני בארץ, ולמעלה ממנו, גם בעל תוקף בלעדי בענייני צוואות ומתנות. הרבנים־דיינים היו עמוסים עבודה רבה הן כמארי־דאתרא וכן כפוסקים בהלכות אישות, צוואות מתנות וירושות, הן כדרשנים בכל עת־מצוא והן כמגידי שעורים בגמרא עם רש"י ותוספות.

בין רבע מליון יהודי מארוקו בעבר הקרוב היו יודעים תורה במיספר ניכר. בבתי־מדרשות של פז ובקנס, ראבאט וקאזה ותוד, היו לומדים כמאות־מאות נערים, בכללם רבי־נקרות, מהם גדלו רבנים ודיינים, אנשי־ציבור ובעלי־עסקים יודעים. יהודי מארוקו, מסורתיים ברובם, היו מאמצים את בחורי בתי המדרש בשנות לימודיהם ומספקים להם צורכיהם החומריים.

רבה הראשי הנבחר של פתח־תקוה, שהראשון־לציון ר"ע יוסף מגדירו כ„אחד מגדולי החכמים במערב, משנתו קב ונקי, חיכו ממתקים וכולו מחמדים. הוא מן הנושאים בכבוד את „הנר המערבי", הוא נר יהדות המאגרב. מורשת הלכה פסוקה, אהבת התורה וישראל של יהדות מארוקו, שבקורותיה מאירים הרי"ף והרמב"ם, האלפסי ומשנה תורה, ובעקבותיהם צועדים חכמי הלכה, הגות ואמונה, אנשי סוד ומופת, ישרה, שהורתם התפשטה בכל בית־ישראל.

הפתיחה לספרו ההלכתי מסיים הרב ר' משה מלכה בתפילה שהיא חותם־הוריה: אנא ד' קבץ נדחי פזוריו, חוק קץ חיילנו העומדים על משמר הבטחון, הרם קרן ישראל עמך, ותן בלבנו לשמור ולעשות כל אמרי תורתך. פתח לבי בתורתך, לכדנו לעשות רצונך והשיבנו בתשובה שלמה לפניך".

[ב]ין הראי"ה וחזון־איש

[ב]"י תמוז תרצ"ג עלה מרן הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ, [בעל החזון] איש" זצ"ל, לארץ ישראל (על עליותו שלח הגאון ר' חיים־עוזר [גרודזנסקי] זצ"ל מכתב מיוחד לורב, בו כתב: "ארי עלה מבבלי"). עיגו שלח את ספריו אל הרב. הרב עיין בספרים וקבע מיד: דברי־תורה לא מסוג המחברים בני־זמננו, זהו לימוד ועיון דורות קודמים".

עבר ימים אחדים הגיע אל הרב מכתב מהחזון־איש, שבה הוא אל "הוד כבוד מרן שליט"א" ומביע תמיהתו על נוהג מסוים מעשר־שני. השאלה נכתבה בי"ח המז תרצ"ג, ובסופה החתימה: "ביום ב' העבר באתי הלום מוילנא".

שיחות הראי"ה. פרק י"ב

[לו]קטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

[תש]ובתו של הרב שנכתבה מיד בכ"י תמוז, נתפרסמה בספרו משפט [כהן סי]' נ"ג "לכבוד הגאון המפורסם מריה אייש קרליץ שליטי"א". ב"שלו' רב וברוך הבא בשם ד'", חותמת "בברכה נאמנה [...] באונו. ויהי בואו אל הקודש לרב שלו' ואושר". שוב פנה [...] אל הרב בעיון על הנושא הנ"ל (שני המכתבים נדפסו בקונטרס "תקון עולם" — ירושלים תשל"ח), ותשובת הרב (שם, סי' ב"ן), בכ' מנחם־אב תרצ"ג.

[...] כעבור שנים למדנו לדעת, כי עוד בשחרי־לידתו ראה החזון־[איש] את הרב בשקידתו העצומה בתורה, ועל כך מספר הרב בנימין [...] שליט"א, שעסק הרבה בכתבי הרב, ואף חיבר ספר מיוחד [...] במשנת הרב קוק". הוא מתאר את ביקורו (בתקופת [לימודיו] בישיבת פוניבז') אצל החזו"א, ומוסר על שאלה ששאל אותו: מעיין בכתביו המחשבתיים של הרב קוק, וחש כתוצאה מכך [...] מרובה באמונה ויראת־שמים. מה דעת הרב על כך? [...] על שפתי החזו"א, הביט בי רגע במבטו הטוב, וענה קצרות: [ספר] המביא לידי יראת־שמים, ספר טוב הוא!, והוסיף: "זוכר [אני את] הרב קוק, עוד מתקופת־נעוריו באחת העיירות בליטא, מתמיד [...], ושקד יום ולילה על לימוד ש"ס ופוסקים".

[...] קמצא, והיתה שתיקתו כאומרת מבקש אותו ללכת בדרכי [...] הרב, שקודר בא תחילה כמוהו על לימוד ההלכה (מורשה, [...] — ירושלים תשל"ד — עמ' 62). החזו"א ביטא כאן בקיצור [...] שכתב בהרחבה בספרו על ענייני אמונה ובטחון, פרק ב' [...], עיין שם.

[...], תלמיד ישיבת פוניבז' העוסק בעיון בספרי הרב, וזה מחזק [...] אמונה וביראת שמים, עורר את תשומת לבו של "החזון איש", [...] בנימין אפרתי ממשיך ומספר, כי כעבור שנים כשביקר פעם אצל "החזון איש" בכדי לקבל תשובה על כמה בעיות הלכתיות, [...] כלל אם "החזון איש" זכר אותו ואת ביקורו הקודם. והנה השיחה, כשכבר קם ללכת, פנה אליו "החזון איש" ושאל אותו: עודך מעיין בספרי הרב קוק?"

[...] פגישה ביניהם היתה בה' אדר תרצ"ד, בחגיגת אבן־הפינה של [...] בית־יוסף בבני־ברק. נאמן־ביתו של החזון איש, הרב שרגא [...] שטינברג שליט"א, מוסר כי כשקם הרב לשאת דברי ברכה, [קם החז]ון איש לכבודו ונשאר עומד על רגליו עד סוף דבריו ("פאר־[הדור"] תש"כ — חלק ב' עמ' ל"ב).

*

[...] תעניגה כיבד הרב את החזון־איש בביקור בביתו, וכפי [שמסופ]ר בספר "פאר הדור", פתח הרב בדברי־תורה, והרבנים שנלוו [...] על דבריו, אולם החזון איש לא התערב בדיון (כך נוהג [היה] הגרי"ל דיסקין ז"ל בגלותו לירושלימה — ע"י עמוד אש — [...] תשי"ד — עמ' קל"ה).

[...] פנה אליו ואמר: "הכרע את החזון־איש שבכתב, ועתה [אני רוצה] להכירו בעל־פה". אולם החזון־איש השיב: "לא איש־דברים [אנכי"] (מחבר הספר מוסיף שם: "דברי החזון־איש נאמרו בתום [...] — שתוך מתפלג היה — הוא היה אומר שאפילו ברכה [...] בזמנו, שבה עוד שנים שומעים אותו מברך בקול — שינוי [...]").

[...], בהמשך הדברים מסופר שם כי "כאשר הביקור התקרב [...] ואחרי שהרב קוק התחיל לדון בפניו על ענין הלכותי חדש, [...] איסור מחיקת השם בהתכה אמתחת־ספורות של ספרי־קודש, [...] במכונת הדפוס החדישה — הקרויה "לינוטייפ" — והשמיע [...] גדול ועמוק על נושא זה, התעבר לפתע החזון־איש משתיקתו, [...] את אורחו בתמימות ומתוך גישה ענינית־מציאותית, בקול [...] כל שהוא: — "שמא נזמין לו אי־פעם לראות איך הן עשויות [...] האותיות שנתפש ב"לינוטייפ"? במדומה שהן הפוכות, ואם [כן] אין כאן שום ענין של מחיקת־השם".

[...] הרישא של הדברים על הרב, שכאילו השמיע "פלפול גדול", [...] כיוחים שמוסרי־הדברים לא דייק ביותר. המכיר את דרכו של [הרב ב]לימוד, יודע שאינו בעיס כלל פלפולים, אלא בירורי־הלכה [...] ובאחת מאגרותיו מיפו לחייא עצרים בירושלים — כ' אייר [...] — הוא כותב: "ובדרך דרישת הלכה ראוי — — — שלא [...] בפלפולים, כי אם לכתוב לא בדרך פלפול כי אם בהארה [...] — — הכל בדרך פשוט וישר — — — וזהו דרך הראשונים [...] — החידושים היותר־טובים באים, כשאין מכוונים לחדש ול־[...] כי אם להאיר ולברר את הפשוט ההכלולה" (אגרות הראי"ה — [...] תרס"ג — ח"א, עמ' שלו).

[...] בהרחבה דברי הגרש"י זוין שליט"א, בספרו "אישים [ושיטות"] — תל־אביב, תשי"ב — מעמ' 209 עד עמ' 242, על משנתו [...] והישרה של הרב בהלכה בכלל ובתשובותיו בפרט.

*

[...] הסיפא של הסיפור מתמיה ביותר, שכן סברא זו, שכאילו [...] אותה החזון־איש, בסוף "הפלפול הגדול והעמוקי" של הרב, [...] מפריכה ועושה כמיותר את כל האמור, סברא זו עצמה [...] כנקודת־מוצא לתשובה מפורטת של הרב, שנכתבה כבר [...] תרמ"ה, ונדפסה בספרו דעת כהן סי' קס"א, ואת הסברא הזאת [...] הרב בפתח־תשובה בשם אביו, הרב ר' שלמה־זלמן ז"ל. כשהרב [...] הוצאת הקובץ "עיטור סופרים", ואביו הרב ר' שלמה זלמן ז"ל [...] וילנא לטפל בהדפסה. האב עורר את השאלה אצל הבן, ואבי[ו] [ע]צמו עמד על ענין הכתב ההפוך.

[...] כותב שם הרב: "בדבר מה שהעירני כבוד מר אבא הרב [...], בשבתו כעת בוילנא, להשגיח על הדפסת ה"עיטור סופרים", [...] למיעבד מה שהמדפיסים סותרים אותיות השם אחרי ההד־[פסה] [א]ם אין בזה משום מחיקת־השם? דן כבוד מר אבא שי' אולי [...] אין הכתב כסדרו רק הפוך אינו כתב, וכן העיר בהתכת [...] אטיפין האמהות), שהם נעשים יותר לקיום, אם יש בזה בכלל [...] דברים־בקדושה, ולא תעשו כן לד' אלוקיכם?

[...] מחקר דין זה, לענ"ד יפרד להרבה ענפים, הראויים [...] מפי בעלי אסופת רבנן גאוני הדור שליט"א. הלא המה: [...] לברר אם איסור מחיקת השם אינו כ"א בהיותו כתוב בעניין [...] עפ"י דין־תורה כתב, או בכל ענין שיקרא השם אסור למוחקו, [...] שלענין שאר דינים אינו כתב? ב) אם כתב שנכתב הפוך [...] כתב או לא? ג) אם דרך סידור האותיות במכונת מכבש [...] הוא חשוב כתב מטעמים אחרים לבד מה שהן הפוכות? ד) [...] דת הפרדת האותיות חשובה מחיקה גמורה, או לא? ה) אם [...] להקל בזה מצד שהשמות לא נכתבו לשמן? ו) אם יש [...] הקל במחיקה כזאת, שאינו מכוין לדרך השחתה רק לתועלת? [...] בהם קצת בעיה דבר דבור על אופניו".

[...] אינו מקבל איפוא את הדעה הפשוטה, לכאורה, שכיון שהכתב [...], אין כאן מקום עיון כלל, אלא מרחיב את הדיבור שמא [...] בין שיקרא השם אסור למוחקו? וגם מה שאינו נקרא כתב, [...] התשובה שם הוא מבאר: "דמידי כתב כתיב בתורה? לא [...] ואבדתם את שמם, לא תעשו כן לד' אלקיכם, וכיון ששמו [...] לי יהיה גם כן שלא־בכתב, מכל מקום אסור לאבדו? (עמ' [...]) והרב ברוב בקיאותו מביא, שקדם לו הגאון בעל ה"תחיבות [...] תורת־ניקוי" והקר: "אם מה שאינו־כתב יש בו משום איסור [מחיקת] השם"?

[...] עין, שהגאון ר' צבי פסח פראנק ז"ל, בתשובה בנושא זה — [...] חיי־עולם בירושלים — מביא את הגמ' בשבת קיו, א, על [...] כלוחות שהוא נקרא מבפנים ומבחוץ, ופירש"י ונקרא מבחוץ — [...] הפוכות והתיבה הפוכה". והנה התורה קוראת לזה כתב (שמות ל"ב, טו) להיות כתובים משני עבריהם מזה ומזה [...] בים (הר צבי, חלק יו"ד סי' רל"ג).

[...] תנו, לא הגיעו לדפוס סיומן של שתי התשובות, לא של הרב [...] הגאון ר' צבי־פסח פרנק ז"ל, ואין אנו יודעים מה העלו [...] ת דיוניהם, וחבל על דאבדין.

[...] למת זה מצינו, שמרן הגאון הנצי"ב ז"ל מוולוזין, שהכביד [...] מלאכת הדפוס, אחרי שהדפיס את ספרו הגדול "העמק שאלה", [...] יודע שבסידור לדפוס האותיות הן הפוכות, אינו מעלה כלל [...] בדה הזאת, אפילו כסניף להיתר, ובספרו שו"ת משיב דבר — [...] — ח"ב סי' פ', בתשובה על בעיית שריפת דפי־ (הקאראעקטין), הוא כותב: — "עד שאנו חוקרים על הקא־[ראעקטין] שכבר נדפסו, נקום הנצווה כמו כן על סתירת אותיות של [...] סדרן ביד המסדר, והרי זו כמו מוחק, כמו שכתב בהגהת [...] רדיה סי' שי"ם, לענין שבת, דאסור לשבור עוגה שיש בה [...] משום מוחק — — — ומכל שכן לענין איסור ולא תעשון [כן לה'] אלקיכם), דסותר הרי זה כמוחק".

[...] אחו שם "עיקר ההיתר (הוא גם ביחס לקאראעקטין וגם ביחס [...] האותיות), משום שאף על גב דסתמא לשם קדושה קאי, מכל [מקו]ם כיון בפירוש שלא לקדש, ודאי אין בהם קדושה אזכרה". [...] גם מסקנתו של הגאון רשכבה"ג ר' יצחק־אלחנן ז"ל מקובנה, [...] הארוכה בענין הקאראעקטין: "כיון דמתחילתם לא נראה [...] בהם לא חלה עליהם קדושה מעולם ותחמא בזה נוי כאילו [...]

(סוף בעמוד 8)

הראשון לאבות

מאת י. סלעי

ויאמר ה' אל אברם לך לך — פתח באמירה בלשון שנברא בו העו־לם, שפי' באמירה נב־רא העולם וכולו לא נברא אלא בזכות אבר־הם, לכך כתוב עליו כאמור (בעל הטורים).

בסיפורי התורה על אברהם יצחק ויעקב, דמותו של אברהם מעובבת היא ביותר. עשר פעמים בסיפורי הבלים בספר בראשית "אלה תול־דות": "אלה תולדות יצחק", "אלה תולדות יעקב" וכו'. ואילו באבר־הם דומה כאילו באה התורה להע־לים אצלו מה שהיא מגלה אצל אחרים. בין הדמויות המרכזיות ש־ספר בראשית מרחיב עליהן את הדיבור כאילו מגיח אברהם מן ה־אופל. שלא כמו בדמויות האחרות, אין שום הכנה לקראת הופעתו של אברהם. התורה מתארת את רקע הופעתו של אדם הראשון ומדגישה "ואדם אין לעבוד את האדמה". לפני הסיפור על נח מופיע סיפור על רעת האדם המסתיים ב"ונח מצא חן בעיני ה'". ואין צורך להזכיר את ההכנות לקראת הופעתם של יצחק ויעקב. ואילו לפני הצו "לך לך" אין התו־רה מספרת שום דבר מיוחד על אברהם. ולא עוד, אלא הוא מופיע לפנינו כשהוא בן שבעים וחמש. רק על שרה אשתו נאמר: "ותהי שרי עקרה, אין לה ולד".

אפייני הדבר שבכל הדמויות של ספר בראשית אין הכתוב מספר אלא על חייהם הם ואינו חורג ממסגרת זו — ואילו פרשת אברהם רצופה אלמנטים, שאין להם שייכות ישירה לאישיותו. ביציאתו מחרן הוא מנסה ללכת עם לוט. לוט נלווה עליו רק בראשית דרכו. לוט אינו מהמוג עמו והם נפרדים, אך גם אז ממשיך לוט להרהר בחייו. הוא מציל אותו פע־מיים — מן המלכים ומהפיכת סדום. על אברהם עצמו אין הכתוב מגלה כמעט ולא כלום. יציאתו הראשונה היותה לארץ כנען, אולם אין שומ־עים דבר על מה שקרה לו בדרכו החדשה. חייו של אברהם לוטים ערפל. ואילו על הנעשה בסדום נודע לנו על־ידי אברהם. נפשו קשו־רה למתרחש שם. אברהם עובר ב־ארץ הלוך ושוב, אולם הוא חי חיים אשר עין זר לא תשורם; ורק כשהוא מתקרב למצרים, יורד בו הכתוב ה־נפשי. בארץ קורא אברהם בשם ה' אך לא במצרים. כאן מבקש הוא לטשטש את עצמו, כי הקריאה בשם ה' מעיקה ומכבידה. הוא חושש ל־חייו. הוא מנסה לטשטש את עצמ־יותו: "אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגל־לך". האשה משמשת ראי לבעלה.

מפליא הדבר, שתוך ממעשה ה־עקידה אין מגע ישיר בין אברהם ויצחק. אין אברהם מברך לא את ישמעאל ולא את יצחק — שלא כיצחק שבירך את יעקב ועשיו, ו־יעקב שבירך את בניו ובני־בניו. המניע ללידתו של ישמעאל היא שרה ולא אברהם: "ותאמר שרי אל־אברם הנה־נא עצרני ה' מלדת בוא־נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה, וישמע אברהם לקול שרי". וכן היא המניע העיקרי בגורלו של ישמעאל. היא מציעה: "גרש את האמה הזאת ואת בנה". והיא מנמקת את הדבר: "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק". ואם רע הדבר הזה בעיני אברהם — אומר לו אלוקים: "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה".

פרשת העקידה היא אוטוביוגרפית: הצו האלוקי היה המבחן עליו עקד אברהם את כל רצונותיו ומאווייו. מעשים אחרים שאינם פרי הצו ה־אלוקי, המניעים שלהם היו חיצו־ניים. הגורם למלחמה עם המלכים היה חיצוני: "ויבוא הפליט ויגד לאברם העברי". חיי אברהם הם, כאמור, פנימיים בהבלית, ועין זר לא תשורם. לפיכך הלם הפטיש שלו על סדנים זרים. תמיד היה קשור עם בעלי־בריתו; על רקע זה, ענר, אשכל וממרא הם בעלי־בריתו של אברם. ואין אברהם עושה שום דבר מטעמי להתנחלות בארץ; שלא כמו יעקב שקנה חלקת שדה או יצחק, שעליו מספר הכתוב "ויזרע בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים". אברהם לא רכש את רכושו בארץ הזאת; הוא הביאו עם כשדים: "ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר־עשו בחרן". הרכוש ש־הוא רוכש אחר־כך בא לו בזכות אשתו. כן היה אצל פרעה וכן אצל אבימלך. באשר לפרעה נאמר: "ול־אברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמורים ועבדים ושפחות ו־אתונות וגמלים". ובענין אבימלך: "ולשרה אמר הנה נתתי אלף כסף לאחיך, הנה הוא לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת כל ונוכחת".

ליעקב נתגלה אלוקים בדרך ואילו דרכו של אברהם הוא הצו האלוקי. אברהם הלך לדרכו יחידי עד הסוף משום שכך נצטווה. אכן, נאמר שלוט נפרד ממנו ואברהם הרגיש בבדידותו נאמר:

"וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו: שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה", והבטיח לו את הארץ והזרע. אחרי המלחמה עם ה־מלכים, כשבבדידותו גברה עליו, היה דבר ה' אל אברם: "אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד". הוא חשש ל־יורש: ויאמר אברהם: "...מה תתן לי ואנכי הולך עירירי". הוא הדגיש את עניין היורש, המשך למילוי הייעוד. ושוב, "הנה דבר ה' אליו לאמר: לא יירשך זה כי־אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך".

בברית בין הבתרים נפלה על אברהם אימה חשכה גדולה והוא חש את חיי הדורות הבאים עוד לפני שנולד לו בן "ויאמר ה' לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה". הוא מתנסה בייסורי הדורות הבאים יחידי, עוד לפני התחלת של הנשמה היעוד, שהוא בעיקר שאלת ההמשך.

*

דמות האב מלווה את בניו של יצחק וביותר את יעקב בכל פרשת חייהם וגלגוליהם. הגורם העיקרי ביחסי יעקב ועשיו היה יצחק, וב־יחסי יוסף ואחיו — יעקב. יצחק מבקש לברך את עשיו ורבקה שומעת בדבר יצחק אל עשיו בנו. וזהו ה־מניע הראשי בהתפתחות היחסים ביניהם. מכאן שנאת עשיו ליעקב. כי האב הוא הגורם המניע כאן. יעקב עושה כתונת פסים ליוסף וכאן מת־חילה השנאה אליו. יעקב שולח את יוסף דותינה לראות את שלום אחיו והאחים מוכרים את יוסף לעבד. וכן, בכל פרשת היחסים ביניהם, מופיע האב כדמות מרכזית המכוונת את כל מעשיהם. ואילו באברהם שומעים רק פעם אחת על פגישת האב והבן, בפרשת העקידה: "ויאמר יצחק אל אברהם אביו. ויאמר הנני בני".

(סוף בעמוד 8)

„זיל גמור"

מאת
ד"ר שלמה דוד גולדפארב

מאז שלוחה בארץ בפיית הבורות ועם־הארצות של הנוער המקבל חי־נוכו בבתי ספר ממלכתיים הגדל בבתים חילוניים — המדובר, כמובן, באי־ידיעה מתחילה ועד סוף בעיקרי היהדות ויסודות האמונה, הנהגים המקודשים מדורי דורות — מאז שהוצב הנוער המזובה הזה עירום וללא בושה על ליקויין ביחס למסו־רת, המציאו במשרדי החינוך "תרו־פה" ושמה "תודעה יהודית". וזה דבר ה"תרופה": מוצאים איזה מו־רה לספרות, פסיכולוגיה או מקצוע אחר, ומוסרים לידו ספר ב"תודעה יהודית" — והוא, האומלל, שאין דעתו על כך ואין לו עניין וידיעה ב"מקצוע", מכין את שעוריו כ"מצ־וות אנשים מלומדה" — ו"הורג־שעה בשבוע, להורות לתלמידיו הד־בר שאין הוא בקי בו ואינו רוחו.

אמנם אינני עוסק בהוראה בארץ, ואינני יוצא־ונכנס בבתי־ספר שלנו, אך מכיון שעסקתי בחינוך בחוץ־לארץ והנני קורא בעתונות ובכתבי־עת, וגם נפגש עם מספר לא־מבוטל של הנוער בירושלים ו"בחוץ" אומם כדרכי — סבורני שיכול אני להסיק שאותם המחנכים שעשו את ה"אקס־פרימנט" בהנחלת הידיעה וההבנה בתורת ישראל, מצוותיה ומסורתה, אותם המומחים העמידו לנו עמי־ארצות, מחוסרי־ידיעה ואדישי־אמו־נה, שלא היו כמותם בכל קהילה יהודית מאז ועד היום.

יודעני שאין המדובר על חסרון בשמירת מצוות, אלא על חוסר ידי־עה, "תודעה" — שאותה קיימו ר' קיבלו עליהם ראשי מוסדות החינוך הממלכתי ללמד ולהסביר לתלמידי בתי הספר, התיכוניים בפרט. הנה אם כבר התרגלנו למחדלים כמעט בכל המישורים — הרי שלכל הפחות יש ומחים וזועקים ודנים על המח־דלים, ומבטיחים שיפורים ו"השי־נוי" בעתיד. לא כך הדבר בנידון דידן. ליכודי "התודעה היהודית" בארץ הם מחדל וליקוי מאין כמוהו ואין פוצה פה, ואין אף מקיפים את ה"חורבן" בבית הספר החילוני במה שהבטיחו מלמעלה לבנות ולה־קים — דור דיעה והבנה בענייני התורה והמסורה והנוהגים המקוב־לים המקודשים מדור דור.

אמנם פה ושם נשמעות הוראות מצד מחנכים בעלי אחריות, כי על פי רוב לא למדו תלמידי בתי ספר הממלכתיים אף כהוא־זה על היהדות תורתה והבנתה — גם באשמת "השיטה" גם באשמת המורים (הד־אדישים, אם לא המתנגדים. ל"כל הבבא־מעשיות"). אבל הודאת יחי־דים ושתיקת רבים מצטרפות למחדל שיש בו סכנת נפשות לדור ההולך ובא.

"סכנת נפשות" — פשיטה כי־משמעה. נפש ילד יהודי המתחנכת בכוונה תחילה ללא ידיעה של גדו־לתה, עמקותה ומשמעותה החיונית של תודעה יהודית, הבולעת אך אשר הנחלנו במשך הדורות — ושעשו את עמנו למופת לגוים — ילד יהודי זה יוצא לקוי ומלוקה, היתה נוטה לומר: מקלה. פירוש הדברים למתוני מתוך הניסיון, שבו "נתנסו" אחרים בתפוצות־הגולה. מעשה בשליחים שבאו לקהילות בארצות־הברית לע־שות למען עליה (לארץ) וכשקראו אותם (כמתוה של כבוד) לעליה לתורה, לא ידעו איך להתעטף ב־טלית, ולא את הברכה על התורה. ואם מישהו "יעץ" לגבאי להסיר מהשליח את העלבון ואת הקושי הכרוכים גם לו וגם לקהל בעליה לתורה, שיכבדו אותו בפתיחת ה־ארון או בהגבהת התורה — גם "תרופה" זו מצאה את הקרוא המכו־בד בגבול בקשיים, בשל אי־הידיעה מה בכלל מבקשים ממנו. אף פעם לא ראה ולא שמע על "עליה" כזו ועל מנהגים אלו. פעמים רבות היה מוטל עלי (כרב בקהילה זו או אח־רת) להמתיק את הדין (של הקהל המאוכזב והמבוייש) ולתרץ את ה־קושיות והתמיהות שהעלו יהודים פשוטים, שחיכו בכליון עיניים ל־שליח — ומצאוהו בור גמור בדב־רים שתלמידי "סאנדיי סקול" היו מומחים להם..

אמנם יודע אני שיש במדינה מוס־דות שקמו לתקן את המעוות ולה־סיר מכשול מן השליחים החילוניים, "מוסמכי" תורת התודעה היהודית. מכינים את המיועדים לשליחות ב־חו"ל בידיעות "דתיות", כמו שמכי־נים בחו"ל את בני־המצוה ל"תצו־גתם" שלושה ימים לפני המועד. ועל הכנה זו יבורכו העוסקים בצרכי ציבור שלנו, שכן כידוע מברכים גם על "כוית"...

*

הדהיפות לדברי אלו (שהיו מונחים על לבי כאבן כבדה זה שנים על שנים, אלא שמחמת חיבת הארץ והערצת הנוער שלנו, שמקריב את נפשו על הגנת הארץ והעם, הבלגתי מלהוציא דיבור שלילי נגד הנגע המכאיב הזה) באה עקב הופעתו של ספר חשוב שיש בו בכדי להקל את המחלה, מחלת הבורות האמורה, שחדרה לפני ולפנים החינוך הממ־סדי שלנו. הספר הוא "יהדות על רגל אחת". המחבר. הסופר שמחה רז, המנבא־ל של בריות עברית עול־מית ויושב ירושלים, מחונן בסגנון נוח והסברה טובה. בשנים האח־רונות קנה לו שם טוב בספרו על הרב ר' אריה לוין זצ"ל, "איש צדיק היה". נוסף לזה הוציא אשתקד ספר בשם "שיח אבות" שנתקבל ברצון על־ידי שכבות רחבות. הספרונים שלו על ערכי היהדות, כמו "בין אדם לחברו", הם מופת להוראה ולהבארה.

בספר "על רגל אחת" מתחשב הד־מחבר־המורה־למופת עם הלב וה־ראש של הלומד. לא בכדי קרא לס־פר בשם זה, כי הוא אוחז במידותיו של הלל הזקן בחכמת החינוך. הוא תפס את האמנות לקצר את הניתן להעריך ולהאריך. הלל לא ידע היאך למשוך את הגר אלא גם היאך למסור לו אהגר להמשיך בלימודיו, "ואידך זיל גמור". המחבר מסווג את תוכן היהדות ל"ערכים, מונחים, ומושגי יסוד", הכוללים ומשקפים את התורה המסורה, המנהגים הה־מקודש בישראל — כבראי מלוטש, הערכים ניתנים על פי האלף־בי"ת ולפי התגים המועדים. כאן לפנינו לקסיקון מועט המחזיק את המרובה. ניתן לשימו בכיס ולהוציאו בכל הזדמנות: מאתיים הצמודים מכי־לים כבאתיים ביטויים, ערכים ומו־שגים שיש בהם מעין תורה שלימה.

גם המבוגרים, לא פחות מהנוער והתלמידים, יכולים למצוא תועלת בספר הזה. יש בו "סגולה" לסיכום ...והנה הרב הראשי לישראל, הרב ר' שלמה גורן, שבשל תפקידו הרם והמפושק בחז"ל גהירים לו ביותר דרכי הנוער שלנו, מעיד בהקדמה לספר: "על ידו יוכל כל אדם ללא הבדל ברמת השכלתו היהודית, לק־נות ידע אלמנטארי במונחי דיבור של היסוד... אני ממליץ בפני... בתי הספר הממלכתיים על ספר זה שיש בו כדי להעלות את רמת התודעה היהודית". אני עונה אמן ואמן על דברי הרב הראשי, ומדגיש ביתר שאת את ה"בתי ספר הממלכתיים".

שליח־מצווה ישראלי, כי ילמד ויידע היטב־היטב את תוכן הספר הזה (שיכול לקחת אתו בכל עת־מצוא) לא ייבוש ולא ייכלם לעו־לם — ל"עולם" שהוא נשלח אליו וב"עולם" שבו הוא חי.

הדים

הנוער האמריקאני בעיני פסיכולוג ישראלי

"משנות העשרה להתבגרות": מחקר פסיכולוגי באשר הישראל עופר "יהדות באמריקה". הוצאת ספרי יבנה, ניו יורק 262 עמוד 12.95 דולר. "עול־מי הפסיכולוגיה של המתבג־רים, מחקר על נעורים נור־מליים בגיל העשרה מאת דניאל עופר בהוצאת באזיק בוקס, ניו יורק, 286 עמודים, עשרים דולר.

מאת משה אפרת

דניאל עופר הוא פסיכולוג ישראלי שקיבל מילגה לבצע מחקרים בארצות הברית ועובד שם בשנים האחרונות. בינתיים עלה שם לגדולה ומכהן בתפקי־דים רבים, ומי מעלה. בינתים סגן מנהל המכון למחקר פסיכו־סומאטי ופסיכיאטרי בבית חולים מיכאל רזו ומרכז רפואי בשיקא־גו. הוא משמש כמו כן עורך ראשי של "כתב עת לנוער המתב־גר" ומכהן כנשיא "החברה ה־אמריקאית לפסיכיאטריה של ה־מתבגר". הוא פירסם עשרות מחקרים חשובים על הנוער ה־אמריקאני ונחשב למומחה ממד־רגה ראשונה על נושא זה.

שני ספרים שלפנינו משלימים זה את זה. השאלות שד"ר עופר הציג לעצמו כללו בין השאר: מה מצבו כל הנוער של ימינו? כיצד מגיב המתבגר על מאורעות חייו היומיומיים? מה הן הסי־בות שהתלמיד ניכנסיה בכתות ה־עליונות קובע לעצמו?

מכן כאילו שבמדינה כה גדו־לה כאמריקה שהיא לא מדינה אלא יבשת שליכה גיוון הנוער רחב ביותר. ד"ר עופר בחר ל־בעיית מחקרו קבוצה של צעי־רים שהוותה מדגם של כל ה־נוער האמריקאני בני המעמד הבינוני שיצא הציר הגדולה והגמדיר בפרבריה. חברי הקבו־צה לא סבלו מכל מפגע כלכלי, חברתי או חינוכי. הם היו בני משפחות שמצבן הכלכלי היה איתן ויכלו לקוות להגשים מט־רותיהם בעתיד הנראה לעין.

ד"ר עופר עבד במשך ארבע שנים בשני בתי ספר בבוהים והוא מדגיש שמחקרו אובייק־טיבי וגם סובייקטיבי בעת וב־עונה אחת. הצעירים שיתפו עמו פעולה בהתלהבות מכיון שיחסו חשיבות גדולה למחקר הפסיכו־לוגי וגם משום שניתנה להם הז־דמנות לנהל דו שיח עם אדם מבוגר שהיה אמנם רחוק מהם, אך רחשו לגביו אהדה ופתחו לפ־ניו את סוגרי ליבם ומחשבותיהם.

בין המסקנות המעניינות ביותר של הספר מוצאים אנו שהדעה הרווחת בדרך כלל שהנוער ה־אמריקאני מרדני, אנטי־סוציאלי מופרעות למדי. ד"ר עופר מראה ומוכיח שבני הנוער האמריקאני מצליחים ברובם המכריע להת־גבר על בעיותיהם הפסיכולוגיות ופותרים אותן.

המחקר נתקבל באמריקה ב־התלהבות גדולה והסופרת ריטה קראמר גמרה עליו את ההלל ב־מאגאזין של ה"ניו יורק טיימס" בכתבה שזה המחקר השיטתי ה־מקיף ביותר של הנוער האמרי־קאני שנעשה אי פעם.

פראנק ו. האורפר כתב על ה־ספר בכתב העת המדעי החשוב "פסיכולוגיה של ימינו" שקשה למצוא ספר אחר על הנוער ה־אמריקאני שיהיה כתוב על ידי פסיכיאטריסט שהקדיש תשומת לב כה רבה לבעיות היסוד של הנושא. בחן אותו מכל צדדיו, ירד לעומקו וכתב את ספרו ב־סגנון תמשי מבוטי סלאנג ש־הוא גם קריא ביותר.

בספרו השני מפרסם ד"ר עופר את תוצאות מחקר שניהל במשך שמונה שנים ומוכיח בצליל שה־נוער האמריקאני של ימינו מצא את מקומו בקרב "הרוב הדומם" וכיום תקופת ההתבגרות אינה מלווה התפרצויות אלימות, כפי שהיה בעבר הלא רחוק.

ד"ר עופר שיתף במחקרו את אשתו, יהודית, שגם היא עובדת במחקר בבית חולים על שם מיכ־אל רזו בשיקאגו. היא בתו של צורך הדין המפורסם, סאם באס־קין, המשחק תפקיד חשוב בחיי היהדות האמריקאנית. אכן, בני הזוג הגיעו במחקרם לידי המס־קנה שתיאור הנוער האמריקאני נוטה לאלימות מוטעה ומסולף. הם שללו גם את ההנחה הרוו־חת שהתנועות האנטי מלחמתיות והמרדניות של שנות ה־60 של הדור הצעיר היו יותר אידיא־ליסטים מאשר הדור שקדם לו.

מחקר הזוג עופר התבסס על חקירה יסודית ומגע קבוע וממו־שך עם שבעים ושלושה צעירים נורמליים ללא בעיות של התפ־וררות המשפחה, התנהגות או כלכלה. הנוער האמריקאני של היום דבק במטרות שקבע לעצמו ולא סר מהן. אחת המסקנות ה־חשובות ביותר של המחקר קובע שנוער זה צועד כיום בתלם ו־מושך ידו מכל פעילות התרנית־מהפכנית. בני הנוער צועדים יו־תר בעקבות הוריהם משנדמה אר ידוע הם נוטים לקבל סטנ־דרטים מוסריים של בני הדור הקודם.

בני הנוער המהווים בבואה נאמנה של ההורים שלא חינכו אותם. ההנחה שבשנת השישים נולד סוג אחר של נוער אין לה על מה להתבסס. ד"ר עופר אינו סומך ידו על השימוש במונח "הרוב הדומם" שהיה מקובל ב־ימי משטרו של ניקסון לגבי ה־נוער האמריקאני של היום. בני הנוער של היום אינם אידיא־ליסטים יותר מהוריהם וקביעה זהות גדולה בין בני שני הדו־רות, הקודם והנוכחי. בני הנוער משקפים כיום בדרך כלל את פני החברה.

ד"ר עופר שולל במחקריו את השיכותן של תנועות אנטי־מל־חמתיות או פרץ זכויות האזרח ולדעתו אין לראות בהן הוכחה להתענינות מיוחדת בבעיות ה־חברה. הוא סבור שהמבוגרים כופים השתתפות בתנועות אלו על הנוער של היום, זאת בעיקר בקאמפוסים של האוניברסיטאות.

יוצא איפוא שהמסקנה העיק־רית של מחקרי הפסיכולוג ה־ישראלי לגבי הנוער האמריקאני אומרת — עסקים כרגיל...

אינדיאנים ולבנים במקסיקו

רוסריו קסטיאנוס, משיח של חושך, תירגם ממקסיקנית יוסף דיין, ספרים לעם, עם עובד, תשל"ה.

מאת י. עמוס

רוסריו קסטיאנוס נולדה בשנת 1925 ב־מקסיקו סיטי ונתפרסמה בארצה כסופרת וכ־מורה לספרות לטינו־אמריקאית בארצות ה־ברית. משנת 1971 ועד מותה באוגוסט 1974 שירתה כשגרירת מקסיקו בישראל. יצירותיה הקיפו את תחומי השירה, הרומן, הנובילה והמסה.

הרומן "משיח של חושך" עוסק בהתנגשויות שבין שבט אינדיאני משועבד לבין התושבים הלבנים במחוז נידח של מקסיקו, בתנאי ניצול ועבדות. התושבים הם קאתולים ממוצא ספרדי והאינדיאנים, שבחלקם נטבלו לנצרות, מקיימים דת מיוחדת במינה של עבודת אלילים, המעורבת עם יסודות נוצריים מובהקים. הפולחן הדתי ה־שבטי שומר על מסורות קדומים, אשר נתקיימו בידי אבותיהם והשפיעו על אורחות חייהם. מעל לכל הבטיחה אמונה עתיקה זו, שאינה מדירה עצמה מקרבנות אדם, את הקיום השלם של הדו־רות נגד שלטונם של הלבנים, אשר ניסו בכוח לשעבד את הילידים באמצעים של חול וקודש גם יחד. החולין — היו תנאי העבודה הקשה המפרכת, והקודש — הטבילה לנצרות. הכנסיה הקאתולית סייעה למתישבים הלבנים בדרכים משלה. אך בימים של העלילה המסופרת והמת־רחשת במאה שלנו, כבר אין כוחה של הכנסיה גדול והשפעתה מצומצמת בלבד. עבודה זו מס־בירה גם, כיצד מצליחים האינדיאנים להשתחוות לשתי רשויות ולערבב בדתם אמונות הבל וריק יחד עם המונותיאיזם הנוצרי.

המשטר המדיני במקסיקו הוא אנטי־כנסייתי ומנסה לדאוג לאינדיאנים בדרך של ריפורמה אגרארית. אלא שכוחו החברתי אינו מספיק לו כדי להתגבר על התנגדותם של התושבים המקו־מיים, אשר האינטרסים הכלכליים שלהם מבוססים על השעבוד של האינדיאנים. ספרדים אלה מקב־לים כדבר מובן מאליו, שהכמרים חייבים לעזור להם בניצול העבדים. ולאחר שההגמון המקומי הזקן אינו מוכן לערבב את הכנסיה במאבקם של הלבנים נגד האינדיאנים, הם מוצאים להם כומר צעיר וקנאי, שקנאתו מעבירה אותו על דעתו ומקרבת את מותו בשעת פולחן אלילי של האינ־דיאנים. התושבים הלבנים יודעים לנצל את מותו ולשלהב את היצרים. הם הורגים אפילו את שלי־חם של השלטונות, מהנדס צעיר ואידיאליסט, העוסק בחלוקת הקרקעות המהוכבנת בין האינדי־אנים. המאבק על הרכוש הופך למאבק על הנפש ולמלחמת קיום אכזרית של "או הם או אנחנו". משכנות האינדיאנים עולים באש, רבים נהרגים, הנמלטים נודדים בהרים מאימת החרב הרודפת אחריהם.

*

כוחה של הסופרת במסירת האוירה ובתי־אורים של הנפשות הפועלות. היא הולכת בשיטת הקוטביות והניגודים ומעמידה אלו לעומת אלו, עליונים כנגד תחתונים. הראשונים בתאוותיהם וב־התאבותם הבהמית וברדיפת הממון, כוחה המניע אותם ואת יצריהם, והאחרונים — בשקיעה ה־פרימיטיבית להוד יצרים אפלים של דם וקר־בנות וסבל מאזוכיסטי וסאדיסטי כאחד. שאול פצורה לפני הקורא, ובתוך העולם של מטה עולות רוחות האדם הקדמון כאוב מארץ, וחסידיהם מנ־סים בכוחם לגרש את האדם הלבן ולהתגבר בכש־פים ובכשפי אובות וידעונים על החברה המר־דנית.

צר לה למחברת על ארצה, אשר "עשתה את החוק אליל להשתחוות לו ולא כלי להפיק ממנו תועלת. והמכסיקאים — חידה היא מקסיקו, רוח־רפאים מעורפלת, מפלצת אלמונית. יש לצמצמה למונחים בהירים, למספרים מדוייקים.." רוסריו קסטיאנוס רואה את המולדת "והנה היא מרוכב עצבי של מצוקה ובערות והקבון, קרקע שעק־רותה מעיקה או השפעתה הורסת: אוכלוסיה מפו־זרת כאבקה בצבורי בתים רבים מספור ומרוחקים זה מזה: פלוני שעמלו אינו מצילו מגסיסה אטית ברעב: אלמוני שאינו יודע קול הרץ מקול המגלב... העושר היחיד של מקסיקו הוא בקרקע שלה, במרחבים העצומים שאינם מעובדים. וה־צרה היא, ששדות אלה מצויים בידי "ידים מתות", שהיו לפנים ידים מקודשות של כומר, של נזיר, וכהן עכשיו ידי התקיפות של העשיר...". הצרה היא, שלממשלה מלחמה בשתי החזיתות: האחת — בעלי הקרקעות, והשניה — האספסוף הגדול הקנאים, המסאן לקבל טובת הנאה, מפני ש־הכניסו ללבו, שחילול הקדש הוא...

ועוד צרה נוספת: אין תקשורת עם האינדי־אנים. המתורגמנים שבינם לבין שליחי הממשלה והתושבים הם, "המשכילים" שלהם, כביכול, ה־שופטים של השבט והזקנים. תהום כרויה בין הילדים לבין הספרדים, ואין הם מדברים לשון אחת. הלשון הספרדית רחוקה כל כך מפוחם של האינדיאנים, שאפילו כאשר יבינו את פשר המלים לא יבינו ולא יהיו מסוגלים לתפוס את משמעותן ואת צירופן. כבהמות נידמו, הניתנות לחיים ולבוות בידי מנצליהן ומשעבדיהן.

כתוצאה מכך מפתחים התושבים הלבנים השק־פה עולם משלהם, "אמנם ביום הדין לא יבדילו הכסף, הצבע והלשון בין הלבנים לבין הילידים". אין הספרדים מזלזלים באינדיאנים, אבל האינדי־אנים משפילים את עצמם. השפלה זו בעיני הלב־נים כוללת את המנהגים המזוהים והפרימיטיביים של האינדיאנים לרבות מנהגן של הנשים להיניק סלה מופקר בשדה, יחד עם התינוקת שלהן. כך נוצרה תיאוריה של נגע צליון לצומת גזע נחות וחייב כרת, שכל קיומו בא לו משרות ומ־עבוד מוחלט.

*

על כל הדברים האלה מספרת המחברת ה־מחוננת תוך כדי פיתוח עלילה של מרכיבים אישיים וצבוריים המסובכים בגורלה של ארץ מקסיקו. הדמויות באות מן המציאות של שני הנוצים היחסים ביניהן מסובכים ומפותלים. ה־אהבה והשנאה מתוארות על גבי התהום העמוקה המפרידה בין אנשים בהיתנת גשר דק, שכל רוח מזעזעת אותו ומפילה את יסודותיו. הממשות היחידה היא העפר בין הבריות, המלאה דעות קדומות ומזה האמונות הבל מזה. הנסיונות לקשר ביניהם ולרפאת את המתח החברתי השורר במשך דורות רבים, באמצעות הנצרות והמגמות ההו־מאניסטיות של השלטון המרכזי, נכשלים. הטרא־גדיה של הדו־קיום יהדיו נושאת עליה את חותם של קץ, ואין למנעו. הדם הוא הפתרון, ושני הצדדים ממלאים את עמקי התהום בדם רב ובאכזריות רבה.

התמונה המזעזעת ביותר היא של הקרבת נער, שנולד לאבא אינדיאנית ולאב לבן, על הצלב, בצורת חקוי לצליבתו של ישו. אמו המ־טורפה והמלאה הזיות אליליות, הנעשית למנהיגה דתית ורוחנית אצל האינדיאנים, מקריבה את הנער כקרבן, כדי להניח את דעתם של האלי־לים. וכך מתקיים הפולחן האיום והנורא, ול־אחריו נושאת את אותה אשה את קינתה ומקוננת את בני עמה. סוף סוף עושים האינדיאנים את החשבון עם הלאדינו (הנוצרים). אולי חטא אחד מאבות אבותיהם ללאדינו וכל הדורות נתבעים לכפר על החטא. כל מה שהם עושים אינו מספיק, לא ברכוש, לא בעבדות, לא בסבל אין קץ. הנה אומרים האלילים, שהם כוחות החושך, כי על הילידים להשתחוות לנצרים. "עכשיו גם לנו נוצרי משלנו. לא לשוא נולד ולא לשוא גסס ומת. לידתו וגסיסתו ומותו נועדו להשוות את הנצלילי, את בן צאמולה, את האינדיאני ללאדינו... על ראשינו נסף דם הטבילה, הנטבלים בדם ולא במים, עליהם נאמר שלא ימותו".

ובך קוראת האשה למסע צלב נגד הצלב, כי מעתה שוים הם שני הצדדים. ומכאן תחושת העוז והעצמה הכוזבת, המבטיחה ללוחמים שלא יפגעו ולא יפצעו. ואם ימותו, מה בכך — במילא יקומו לתחיה בבוא השעה... בכוח תיאורי מרשים מתארת רוסריו קסט־אנוס את שפיכות הדמים המתפרצת לאחר מכן, כשכל הסביבה עולה באש ובדם.

יודעת הסופרת את הקרקע ההיסטורי וה־חברתי והדתי של המאבק בין הילידים לבין הכובשים, ולא פחות מכך היא יודעת לספר עליו. על כן הוסיף ספרה מציאות אכזרית, שיש בה מסממניו של רצח עם, הידוע לנו היטב, ויש בה אזהרה, עד היכן מרחיקים הדברים, כאשר גוי אחד שולט על גוי שני וחברה אנושית תר־בותית מידרדרה לתהום, כאשר אינה מצליחה לעצור את יצריה ואת תאוותיה.

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

הופיע הכרך השני של

חידושי הריטב"א על הש"ס

לרבינו יום טוב ב"ר אברהם אלאשבילי

יו"ל על־פי כתבי־יד ודפוסים ראשונים בצירוף מבואות, ציוני מקורות, מקבילות, הערות ובאורים

מסכתות סוכה ותענית
על ידי
הרב אליהו ליכטנשטיין

מסכת מועד קטן
על ידי
הרב צבי הירשמן

המחיר: —.38 ל"י

●

כרך א'

מסכת עירובין
על־ידי
הרב משה גולדשטיין

המחיר: —.34 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

הוצאת מורשת

מורשת
הוצאה והפצת ספרים

הדרכה מיתודית
להוראת התורה עם מפרשים
מאת: יצחק רפאל הלוי עציון

קובץ מאמרים, בספר רב עזר למורים ולמדריכים דתיים ולתלמידי הסמינרים הדתיים למורים ומורות.
בספר: המסורות של לימוד החומש, בחוצות המדרשים, מיון הפירושים, דרכי ההוראה וההדרכים להשגת המסורה.
המחיר 5.50 ל"י

פרקי משנה לתלמיד
מסכת אבות — המחיר 8.00 ל"י
מסכת סנהדרין — המחיר 6.60 ל"י
ספר מיוחד ללימוד המשנה, מאת מנחם בקר
המשניות כסדרן, עם פירוש רבנו עובדיה מברטנורא, אשר הותאם ע"י השמטות קלות, פיסוק ותרגום המילים הארמיות.
פירוש נוסף מנוקד ניקוד חלקי ומחולק לפיסקאות ע"פ ענייני המשנה, וערוך בלשון קלה.
עבודות הבנה וסיכום לכל שעור ולכל פרק

משניות
מבוארות ומודכות בידי: פנחס קהתי
מסכת בבא מציעא
מסכת בבא קמא
נוסח המשנה מנוקד, באור המשנה מקיף ועצמי על פי המפרשים: ברטנורא, תוספות יום טוב, תפארת ישראל, הרמב"ם, המאירי ועוד. מחיר כל מסכה — 6.00 ל"י

ספר שופטים
חוברת לתורה ההעמקה ולקט פירושים לנ"ך
מאת: דוד רהמני
בחוברות: א. שאלות לתורה ההעמקה; ב. לקט פירושים, ממפרשי התנ"ך: רש"י, רד"ק, רלב"ג, אברבנאל, מלבים והגר"א. המחיר 3.00 ל"י

✶

אבן גבירול 166, פנת סבקס 2, טל. 449485, תל־אביב

יד הרב הרצוג
מכון התלמוד הישראלי השלם

הופיע:

פירוש הריבמ"ץ השלם

לרבנו יצחק ב"ר מלכי־צדק מסימפונט
למשנה זרעים

על פי כתבי־יד ברי"מ ואוקספורד
עם השלמות רבות לעומת המודפס
ועם הערות והארות ומ"מ

מאת
הרב ניסן זק"ש

✶

440 עמוד כפולי־טורים
המחיר — .48 ל"י

✶

מכון התלמוד הישראלי השלם — בית־וגן, ירושלים
מכירה ראשית:
ספרים חיים גיטלר, בילו 4, תל־אביב

هكذا من الاصل

אל תגעו בסובסידיות

מאת י. י. ביסטריצר

סבורני, כי כל מה שאפשר היה להגיד בעד ונגד הצעדים הכלכליים האחרונים של הממשלה, כבר נאמר ונכתב. במשך הזמן שעבר ממוצאי השבת של פרסום החלטות הממשלה על הצעדים הללו, עסקו כל כלי התקשורת, העתונות, הרדיו והטלויזיה בהרחבה רבה בנושא הזה. גם הדיונים במליאת הכנסת, בוועד הפועל של ההסתדרות ושל הפועל המזרחי פורסמו בפירוטרוט. המומחים הכלכליים ניתחו כל צעד וצעד לארכו, לרחבו ולעמקו, מי לחיוב ומי לשלילה (ודומני שרובם לשלילה) עד שלא ניתן להוסיף דבר. כלי התקשורת עשו לנו ממש שטיפת־מוח כלכלי וחוששני שהצבור הרחב גם עייף כבר להתייחס לנושא זה.

לכן עלי להסביר מה בכל זאת אני נזקק לנושא זה. אני עושה זאת בגלל סעיף אחד, שהיה כלול בתכנית הכלכלית של הממשלה ואשר, כפי שנמסר בעתונות, גם היה מוכן לביצוע יחד עם יתר הסעיפים שבוצעו והממשלה חזרה בה מהצעד הזה ברגע האחרון, עקב התנגדותה הנמרצת של ההסתדרות. כפי שנמסר נגנז הסעיף הזה באופן זמני בלבד והוא מונח בגנזך האוצר, מוכן ומזומן ל„צעדה" הבאה.

מעניין שדווקא לסעיף הגנוז הזה, לצעד הזה שלא בוצע, נטפלו כל הכתבים הכלכליים, חברי הכנסת מהאופוזיציה וגם מהקואליציה וכל הפרופסורים וה„מומחים" למיניהם. וכולם חברו יחדיו כדי להשפיע על הממשלה שתנקוט גם בצעד הזה, שלא תישאר כביכול באמצע הדרך, אלא תצעד עד הסוף ומהר ככל האפשר.

הקורא הוותיק כבר יבין, שהמדובר בבעיית ביטול הסובסידיות ל־14 מצרכי היסוד החיוניים. הואיל והדבר טרם הוכרע והאיום בנקיטת הצעד הזה עודנו תלוי ועומד על ראשינו, חושבני שרצוי וגם כדאי לגשת להבהיר את הבעיה, לא דרך משקפים „כלכליים", אלא מנקודת מבטו של האדם הפשוט.

כשהכל צודקים

לקראת ישיבת הועד הפועל של הפועל המזרחי, שהתכנס לפני כשבועיים לדיון על התכנית הכלכלית של הממשלה ערכתי מעין „משאל חברים" זוטא. פניתי לחברים מן השורה, לא חברי המימסד התנועתי ולא חברים „נבחרים" של מוסדות התנועה, אלא חברים עובדי ייצור ושירותים, פקידים ופועלי תעשייה, בעלי־מלאכה ומעמד בינוני, ותיקים וצעירים. שאלתי אותם שתי שאלות והן:

א. מתוך התגובה שקראתם ושמעתם הכל מה שנכתב ונאמר על הצעדים הכלכליים שנקטה בהם הממשלה, מה דעתכם, מי צודק המחייבים את הצעדים הללו או השוללים אותם?

ב. מה דעתכם בנוגע לסובסידיות הממשלתיות למצרכים החיוניים, לבטל אותן או להמשיך בהן?

התשובה שקבלתי מרוב הנשאלים על השאלה הראשונה היתה: כולם צודקים, גם המחייבים וגם השוללים. וכאשר שאלתי אותם הייתכן: הרי או, או? ענו לי, נכון גם אתה צודק, אבל ככה זה אצלנו לצערנו הרב, וזהי תוצאה של המצב אשר בו אנו נמצאים במדינתנו. השוללים את מדיניותה הכלכלית של הממשלה צודקים בטענתם העיקרית, כי הצעדים אינם מספיקים, מפני שאינם נוגעים בשרשי המחלה של המשק שלנו, מפני שהסתפקו במתן תרופה להורדת החום ולא טפלו לריפוי יסודי, והדברים ידועים. מאידך גם המחייבים צודקים באמרם, כי לממשלה לא היתה ברירה אחרת, הממשלה היתה נאלצה לעשות פיחות ולהעלות מסים ומחירים, במידה פחותה לפחות, כדי למנוע בעד הידרדרות יתר של המשק. אבל היא לא יכלה לנקוט בצעדים יותר חמורים, כפי דרישת הכלכלנים, מכיוון שלא רצתה להפוך את המדינה לזירה של שביתות והשבתות, אשר גם ההסתדרות לא תוכל להשתלט עליהן. וזוהי בעצם גם הסיבה שההסתדרות לא הסכימה לצעד הדראסטי של ביטול הסובסידיות. ההסתדרות לא פעלה בענין זה נגד הממשלה, כפי שרבים חושבים, אלא תמכה בממשלה שכאמור, נוהגת כך בלית ברירה.

את תבנית תשובתם של רוב הנשאלים לשאלתי הראשונה מי צודק, אפשר להכניס במשפט קצר: כולם צודקים, אבל אנו חיים ומתנהלים במצב של אין ברירה.

בשמעי את התשובה הזאת נזכרתי בסיפור על הרב והרבנית בעיירה היהודית בפולניה: שני בעלי דין באו להתדיין לפני הרב, אחרי שהיה ביניהם דין ודברים ומחלוקת חריפה מאד. כששמע הרב את טענות התובע אמר לו שהוא צודק ואח"כ כששמע את טענות הנתבע גם אמר לו שהוא צודק. באה הרבנית ושאלה הייתכן, איך זה אפשרי ששניהם צודקים, הרי או, או? ענה לה הרב, נכון, גם את צודקת, אבל לא היתה לי ברירה אם לא הייתי מצדיק את שניהם היו הסכים לנו את הבית...

זו דעתם של חברים מן השורה. ואם איני טועה גם של האיש הפשוט ברחוב, והאזרח הנאמן למדינה בלי תנאים ובלי הגמות. זו דעתו של מה שקוראים „הרוב הדומם", הכובש את כעסו, את התמרמרותו ואת זעמו על הרבה מחדלים ודברים בלתי נכונים הנעשים על ידי השלטונות ועל־ידי החברה שלנו, בידעו שרוב הדברים נעשים בלית ברירה...

ראינו זאת גם בהקשר להסכם הביניים עם מצרים. האופוזיציה יצאה בהתקפות נגד הממשלה. היו הפגנות גדולות נגד ההסכם, והיו גם הפגנות בעד ההסכם, אבל הרוב הגדול של אזרחי המדינה לא השתתף בהפגנות הללו. האיש הפשוט, שאוהב את המדינה נשא את צערו על ההסכם עם מצרים בדומיה כבושה. הוא ידע טוב שהשוללים צודקים, שלא קיבלנו שום תמורה בעד הוויתור הגדול, הוא גם חשש שקיסינגר מוליך אותנו שולל, והוא גם חרד מאד מהסיכונים הרבים הטמונים בהסכם הזה, אבל מאידך הוא ידע שגם הממשלה צודקת, כי לא היתה לה כל ברירה אחרת ועשתה מה שעשתה בלית ברירה...

„אין ברירה"

לשאלתי השניה בנוגע לביטול או המשך מתן הסובסידיות למצרכים חיוניים, קבלתי מרובם של הנשאלים תשובה ברורה וחד־משמעית, מנוגדת בהחלט לדעת ה„כלכלנים" וה„מומחים".

דעת רוב הנשאלים, ושוב אם אינני טועה זוהי גם דעת הרוב הגדול של צבור ופועלי ישראל, היא, שיש להמשיך במתן הסובסידיות ונימוקם הוא לא רק בגלל „אין ברירה", כפי שציינתי לעיל, אלא הם גם מפריכים את הנימוקים העיקריים של הכלכלנים והמומחים שדורשים את ביטולן.

אגב, גם הנימוקים של „אין ברירה", אמרו הנשאלים, הוא בנקודה זו רציני וחזק מאד, כי ביטול הסובסידיות יגרום לעליית מחירים גדולה מאד על כל המצרכים החיוניים ביותר למחיית המשפחה ואז פועלי ישראל יגיבו על כך בזעם, בידעם מהנסיון, שגם אם יתנו להם אח"כ תוספת יוקר, היא תינתן באיחור רב, מעוקרת ופחותה ולא תכסה את ההתייקרות הגדולה, כפי שזה נהוג אצלנו תמיד, ובינתיים זה ציבור העובדים לא יישאר דומם...

אשר לנימוקים של הכלכלנים נגד הסובסידיות, הסבירו לי, שהם אינם עומדים בפני הביקורת הקלה ביותר. בעצם אמרו — הנימוק העיקרי החזק ביותר שלהם הוא, שהממשלה מסבסדת ותומכת גם בעשירים, אשר גם הם קונים את המצרכים הללו במחירים מוזלים.

וכי מה, שאלו, האם בגלל זה צריך להעניש את העניים, את מעוטי היכולת ובעלי משפחות מרובות ילדים? הרי מהעשירים אפשר ואפשר לקחת בחזרה את הסכומים הקטנים בערך שהם מרויחים מהסובסידיות לתקציב משפחתי, ע"י העמקת הגבייה של מיסיהם, על ידי מניעת העלמת מס מעסקיהם הנעלמים, או בהרבה דרכים אחרות שישנן ואין כאן המקום לפרטן. גם ההצעה למצות את מעוטי היכולת ע"י משרד הסעד ועל־ידי הביטוח הלאומי, אינה עומדת בפני הביקורת — מסבירים, — כי הרי המדובר לא רק במספרים קטנים של משפחות עניות ושל מקבלי משכורות נמוכה, אלא גם בבעלי משכורות בינוניות, כלומר במאות אלפי משפחות, החיים על משכורות בינונית שבמצב של היום מספיקה בקושי למחיית משפחתם, והאם נהפוך את כולם — את רוב העובדים במדינה — למקבלי סעד או קיצבה (גם מהביטוח הלאומי זו קיצבה...)? ומלבד זה הרי למטרה זו יצטרכו להגדיל את המנגנון של משרד הסעד והביטוח הלאומי בהרבה מאד והוצאות על כך, נוסף על סכומי הסעד והקיצבה, יסתכם בסכום גדול כזה, שאולי גם יעלה על הסכום שהאוצר ירויח מביטול הסובסידיות; — אינני בקי בדיוק בחשבון אבל בטוחני, שהרווח יהיה כמעט אפסי — ואם כך, מה הועילו חכמים בתקנתם?

אם מתעמקים קצת בבעייה אי־אפשר שלא להגיע לידי מסקנה, כי הסיסמה הבומבסטית, שמשמיעים הכלכלנים „לתת סובסידיה לנצרכים ולא למצרכים" היא סיסמת שווא ואינה רלוונטית למצבה של מדינת ישראל. אמנם נכון, שסובסידיות ממשלתיות למצרכים זה דבר בלתי נורמאלי, מבחינה כלכלית, כי את מחירי המצרכים יש לקבוע לפי המרכיב של מחיר חמרי הגלם, הוצאות הייצור ורווח מקובל ומאוזן לפי ההיצע והביקוש, כך זה נורמאלי, אבל כך אפשר לנהוג בתנאים נורמאליים ולא במצב הבלתי נורמאלי שלנו, במצב של „אין ברירה".

האמנם „גיבנת סובסידיות"?

אחד הכלכלנים, אמר באחרונה, יש להוריד את הגיבנת של הסובסידיות מעל גבו של תקציב המדינה. זוהי הבדיקה יפה מאד, אבל אין לשכוח שהעיוות הקשה של „הורדת הגיבנת" עלול לסכן את חייו של בעל הגיבנת... למען להקל על הניתוח מציע הכלכלן את סם ההרדמה הנהוג אצלנו והוא „תוספת יוקר" לקיצבת סעד לנצרכים פתאום שכחו את כל הטענות נגד תוספת־היוקר. שאינה פותרת כלום ורק גורמת לאינפלציה דוהרת. הרי בטוח, שבמקרה של ביטול קיצוני של כל הסובסידיות, כפי שדורשים, יתגלה מצב חמור מאד.

אפשר בהחלט לחזות מראש מה עלול לקרות אצלנו במקרה של ביטול הסובסידיות. מחירי המצרכים החיוניים יעלו הרבה יותר מאשר האחוז המסובסד, כי מכיון שיינתן רשות להעלות מחירים לא יבחינו ולא יקפידו באחוזים, הרי אנו מכירים כבר את הענינים הללו. תמיד יש איזה הצדקה לעלייה יותר גדולה. ואם גם יקפידו ויטילו פיקוח זה לא ישנה כלום כמו שקרה תמיד בעבר. בעקבות העלאת המחירים יחוייב המצב תשלום תוספת יוקר גדולה. דבר שיגרום העלאת מחירים נוספת וחוזר חלילה, שוב תוספת יוקר ושוב העלאת מחירים, הגלגל החוזר הידוע, וכפי שנהגו תמיד בעבר, הרי הרגל נעשה טבע, יתנו את תוספת היוקר במאוחר ובמעוקר במידה זעומה ולא מספקת. המצב יתסיס את ציבור הפועלים, שרובו הגדול מלא מרירות מצטברת, אחרי כל ההבטחות שהובטחו בזמן שוויתרו על חלק ניכר של תוספת־היוקר שהגיע להם וגם הסכימו להאריך את זמן העבודה וכו'. הפעם הדוד הרותח הזה עלול להתפוצץ ולהביא לידי שביתות חמורות מאד, מפעלי הייצור והייצוא ישובתו, הכנסות המדינה יוקטנו ועוד ועוד. אין צורך הרבה להוסיף. ובכן מה ירויח האוצר מביטול הסובסידיות. מלבד נזק רב מבחינת המוראל של העובדים, מבחינה כספית כלום או כמעט כלום.

ושוב אני נזכר בבדיחה מן העיירה היהודית בגולה. בעיירה אחת הנהיגו גבאי בית הכנסת, שכל מתפלל כשהוא נכנס לבית הכנסת להתפלל, מחוייב לתרום תרומה מסויימת לקופת הציבור. ואחר כך החזירו למתפללים את סכום התרומה שתרמו. שאל יהודי את הגבאים למה אתם עושים זאת, מה אתם מרויחים מזה, ענו הגבאים ביידיש „טאמער ורעט אימיצער אריינפאלן", פירוש, אולי ייכנס לביהכנ"ס אדם מבחוץ, לא מתפלל קבוע, ולו לא יחזירו את התרומה וזה יהיה הריוח שירויחו מהפעולה הזאת. ובכן זהו בדיוק מה שדורשים מהממשלה לעשות, לבטל סובסידיות ולהחזיר את הסכום שירויחו מכך על ידי תוספת יוקר וקיצבות מתוך חשבון אולי יישאר מה שהוא ריווח, בדיוק כמו בעיירה גלותית... מה שבטוח שיישאר מכל זה הוא הרס נוסף של מוסר העבודה והייצור...

הלוואי ואתבדה, אולם כפי שהתרשמתי מהסקר שערכתי, כפי שמסרתי בפתיחת דברי, רואה חלק ניכר ואולי הרוב של ציבור העובדים, בענין הסובסידיות למצרכים חיוניים את „כבשת הרש", והפעם אם הממשלה תתפתה ותבטל אותן, ילכו על באריקדות. הפעם לא תעזור שום התחייבות על פיצוי בתוספת־יוקר או ע"י הביטוח הלאומי. כלימודי נסיון מהעבר אין להם כל אימון בכל התחייבויות הללו, אשר תמיד קיימו אותן במאוחר ורק בחלקן וגם זה רק אחרי מאבקים קשים.

אין ברצוני לחפות על מחדליה של הממשלה שלנו בשטחים שונים. שאין כאן המקום לפרטם כי רבים הם, אולם סבורני לרצוי ולכדאי לציין, שבנדון הסובסידיות צדקה הממשלה וטוב עשתה, שלא נכנעה ללחצים שהופעלו עליה על ידי הכלכלנים המומחים, אלא נענתה לפנייתה — האם תרצו לומר ל„לחצה" — של ההסתדרות ולא ביטלה אותן.

אין לבטל הסובסידיות

טוב עשה גם הועד הפועל של הפועל המזרחי, שהתכנס לדיון על התכנית הכלכלית של הממשלה, שלא קיבל את ההצעות, שהועלו במיוחד מצד חלק מהמימסד התנועתי (מצד חברי ועדת הכספים של הכנסת וגם מצד חלק מחברי המחלקה לאיגוד המקצועי) לדרוש מהממשלה את ביטולן של הסובסידיות.

הדיון בנושא זה בישיבת הועד הפועל עמד על רמה והיה בו ענין רב (אגב, חבל שחלק גדול מחברי הועה"פ, משום מה, לא מצאו לנכון להשתתף בישיבה לדיון בנושא זה, הנוגע וחיוני לרובם הגדול של חברי הפועל המזרחי. ענין זה של השתתפות חברים „נבחרים" במוסדות, מחייב בירור מצד הנהגת התנועה).

בסיכום הדיון החליט הועד הפועל למנות צוות חשיבה, שמתפקידה יהיה לברר באופן יותר יסודי את הבעיות הכלכליות של משק המדינה, כולל בעיית הסובסידיות, לא רק מבחינה כלכלית, אלא גם מבחינה חברתית וציבורית, ולהגיש בסיומה הצעה מקיפה לדיון בפני מליאת הועד הפועל.

לקראת הדיונים בצוות החשיבה ואח"כ במליאת הועד הפועל, ראיתי לנכון לכתוב את המאמר הזה. אינני כלכלן ואינני מתיימר לקבוע, כי כל מה שכתבתי הוא נכון. בוודאי שאינני נכון מבחינת תורת הכלכלה הדרושה. אבל חושבני שאינני טועה אם אומר, כי למדינת ישראל ישנן בעיות יותר דחופות, לא רק בשטח הבטחוני המדיני, אלא גם בשטח הכלכלי והמשקי, מאשר בעיית הסובסידיות. במצב של „אין ברירה" שמדינתנו נמצאת בו כאמור, אין לגשת לבעייה כאובה זו, אלא בדחילו ורחימו ואם אפשר לדחותה יש לדחותה עד אחרי שבעיות כלכליות ומשקיות רבות וחמורות אחרות ימצאו את פתרונן.

כרעיון לבחינה בצוות־החשיבה, הייתי מציע לחשוב בכיוון של „ביטול וזחול", כלומר פעם בשנה או בחצי שנה לבטל אחוז קטן של הסובסידיות באופן שלא ירגישו בכך, ובדרך זו לבטלן כליל בהדרגה לאט לאט, במשך שנים אחדות. לדעתי זוהי הדרך הנכונה ביותר להוריד את ה„גיבנת" מעל גבו של תקציב המדינה, בלי ניתוח קשה הלא מכאובים גדולים.

אין ספק שמחובת הממשלה לעשות הכל למען לרפא את משק המדינה מתחלואיו הרבים — ואין ספק, שהסובסידיות הן אחת מהמחלות שפקדו את המשק, אולם יחד עם זה ברור בהחלט, שאסור לרפא מחלה כרונית כזאת ע"י „ריפוי בהלם", אשר רק יגרום לזעזועים קשים מאד והשכר יצא בהפסד גדול, כאמור. ובנדון זה דומני מותר להגיד לכל המומחים והכתבים הכלכליים „חכמים הזהרו בדבריכם".

יהודי היבשת החמישית — בסימן של תמורות

מאת נ. גולן

ביקורה הנוכחי של רחל לייבלר, נשיאת נשי מזרחי באוסטרליה, בישראל, שונה מעשרות הביקורים הקודמים שערכה אצלנו מאז מלחמת השחרור. אשה נמרצת וטובת סבר זו, נציגה אופיינית לפלג הדתי ביהדות אוסטרליה, באה לחנוך מעון יום חדש של תנועת האשה הדתית לאומית ב„נווה שרת". ששים אחוז מתקציבו ניתן ע"י משרד הסעד (עוד בימי השר חזני ז"ל) וארבעים אחוז — ע"י תרומות ומגבות שערכו היא וחברותיה במלבורן ובסביבתה.

לא לעתים קרובות, ולא הרבה, נהוג לכתוב אצלנו על יהודי היבשת החמישית, ידוע שרובם ציונים ומקובל לחשוב שכולם אמידים, אבל משיחתנו עם הגב' לייבלר מסתבר שהמשבר הכלכלי העולמי פוגע גם בהם בשנתיים האחרונות — חילופי המימשל האחרונים הפכו את היבשת הפרו־ישראלית המובהקת הזו לנוטה יותר לכיוון הערבים עובדה המתחילה להדאיג את כשבעים וחמישה אלף היהודים החיים בה.

משפחת לייבלר אינה שייכת לדורות הוותיק של יהודי אוסטרליה, למרות שהצליחה לתפוס מעמד מנהיגותי. רחל לייבלר למשל, נולדה באנטוורפן בבית ציוני דתי ונשלחה ע"י אביה ללמוד עברית בילדותה המוקדמת. בנעוריה היתה חברה בצעירי מזרחי, וכאשר נישאה ליהלומן בן עירה חבר המזרחי כמוה. נסעו השניים בשנת 1939 למסע עסקים, באוסטרליה.

מלחמת העולם השניה פרצה — והשניים נותרו באוסטרליה. זמן קצר לאחר שהתמקמו במלבורן — צמחו על חלל בולט במפה הפוליטית היהודית של הקהילה. כל מפלגות היישוב העברי בא"י היו מיוצגות שם — פרט למזרחי.

„התכנסנו כמה משפחות. בראשות הרב ד"ר פרידמן והרבנית פרידמן" נזכרת רחל לייבלר „וחכרנו על הקמת המזרחי. אני זוכרת שכאשר הגענו בפעם הראשונה לכינוס הציוני הארצי האוסטרלי. סרבו תחילה לקבל אותנו. הם לא שמעו אפילו על קיומה של תנועת המזרחי באירופה ובארץ וטענו: מי צריך עוד מפלגה אצלנו".

כך נוסד „המזרחי"

מייסדי המזרחי, כמעט כולם יהודים זה מקרוב באו, התקבלו בחשדנות מרובה ע"י הקהילה המקומית הבבר־סה והחילונית. האקלים החברתי היה צונן כלפיהם ומאמרו גבב כינו את מייסדי המזרחי „ונפטי ציניה" — עובדה הכפיצה אולי על הריחוק הרב שאפיין את יהודי היבשה מקיום מצוות. בבריאת הכניס כאן שכנח ה־40 הקימו ראשוני המזרחי גם תנועת בני"ע, נפצו כקיבוצים בקהילת מלבורן וסידני עד כדי כך שהם מנהיגים בכל הזמני החינוך, הכשרות והחיים היהודיים הקימו מערכת חינוך משלהם.

„מערכת החינוך האוסטרלית בנויה לפי המתכונת האנגלית" מסבירה גב'

הגב' רחל לייבלר
עם הפנים לישראל

לייבלר „יש בתי ספר של המדינה, אבל כל המעמד הבינוני ומעלה. וכל היהודים, שולחים את הילדים לבתי ספר פרטיים ויקרים מאוד. כאשר יזמנו לפני תשע עשרה שנה הקמת בי"ס ברוח המזרחי — לא היה לנו עזרה, לא מן הקהילה ולא מן הממשלה. הסבירו לנו שאף אחד לא מעוניין בבי"ס ציוני שיקנה את הדת ואת לימוד העברית. היום יש לנו ב„יבנה" קולג' שלנו גן ילדים ו־12 כתות. „הכל בתיכון שלנו. החל משנת 1971 יש אמנם סעיף חדש בחוק, בזכות כניסתה של ממשלת הלייבור לשלטון, המאפשר לנו לקבל מעט כסף ממשרד החינוך האוסטרלי. בצד ביה"ס בכספינו תודה לה שטיבל ברוח המזרחי ואחרי כן ביכ"נ גדול. היום הצלחנו לקנות מגרש סמוך לביה"ס שלנו ונבנה עליו בנין חדש. נתחיל בכתת תיכון אחת, ואם נצליח — יהיה לנו תיכון משלנו".

שאלנו — האם במסורת החינוך של המזרחי מסתכם כל המערך החינוכי היהודי באוסטרליה?

גב' לייבלר: אדרבא, יש במלבורן שבה חיים שלושים וארבעה אלף יהודים בס"ה, בי"ס פרטי של חב"ד לבנים. מעממי ועד תיכון, המכונה „ישיבה קולג'" וכן בי"ס לבנות, „בית רבקה". בשניהם לומדים מאות תלמידים. ב„יבנה" שלנו — כאלפים תלמידים. פרט לכך מחזיקה הקהילה גם תיכון יהודי חילוני בשם „מאונט־סקופוס" (הרי הצופים) שבעינינו נחשב ליפה ביותר בכל הכדור הדרומי. גם הלימודים בו על רמה גבוהה ביותר ובוגרים יהודיים נוספים בכל אוניברסיטה אוסטרלית. מה שחסר בתיכון הוא מעט יותר חינוך יהודי דתי, בצד הדגש ששמים על הציונות. כדאגה לנו גם ההחלטה של ועד ביה"ס להפוך לימוד עברית לרשות בלבד. עומס הלימודים על ילדינו כה רב — שאנחנו חוששים שהם יוותרו על העברית. אלא אם תהיה חלק מהחיים של תוכנית הלימודים".

חינוך יהודי לכל

אגב, רחל לייבלר עצמה, שהעברית בפיה היא פרי מאמציו של מורה פרטי שלימד אותה בילדותה, גאה לספר כי הצעירים בשמונה הכיתות הלומדים בביה"ס העממי של המזרחי, „יבנה", יוכו כנראה ללמוד בתיכון הדתי המתוכנן עתה. ביה"ס נוסף במלבורן בשם „ביאליק" ובו כתות העממי פלוס כתת תיכון אחת, הוא ביה"ס חילוני של המדרשה הציונית.

„לפני עשרים וכמה שנים. כשלא היו בתי ספר יהודיים, נאלצו ההורים לשלוח את הילדים לבתי הספר הפרטיים של הנוצרים. כל ביה"ס כזה קשור לכנסיה והילדים שלנו נאלצו לא פעם להשתתף בתפילות נוצריות. היום מקובל שרוב רובם של הילדים היהודיים הולכים לבתי ספר יהודיים. יש לנו מדים משלנו, עניבה, כובע — ממש כל הסממנים של החינוך הבריטי הפרטי, זה יקר וזה אופנתי — אבל בחשבון הארוך משתלם מאוד. בימים בהם לא היה בי"ס יהודי ובני הבכור למד בבית ספר של המדינה נאלצנו לשכור לו מורה פרטי לשעות אחה"צ, שילמדו יהדות".

שאלנו: האם מערכת החינוך היהודית מבטיחה איפוא את עתידו של הדור הבא מבחינה לאומית — בהשוואה, למשל, לנעשה בארץ?

גב' לייבלר: בדור הצעיר, דוקטורים, רופאים, עורכי דין [illegible] בים, לא מקובל עדיין להנשא אי תערובת, אם כי גם אנחנו משוחררים לגמרי מן הנגע. [illegible] אני שומעת על התופעה של רופאים צעירים משלנו — [illegible] אוסטרליות... יש בינינו גם כמו עוסים של שמאל קיצוני, אבל יוצאי דופן. צריך להבין שה[illegible] באוניברסיטאות האוסטרליות [illegible] היה מאוד פרו־ישראלי. לסטודנטים היהודיים היה מעמד רב השפעה [illegible] קמפוסים.

לאחרונה — מרגישים שינוי [illegible] שני הגורמים העיקריים היו — [illegible] בר הנפט וההסברה הערבית. [illegible] שלפחות תשעים אחוז מן הנפט [illegible] צורכת — יש לאוסטרליה מב[illegible] מקומיות ומקורות לא ערביים [illegible] נעשה הציבור הכללי ער לכוח [illegible] ולנפט הערבי. אשר לנוער — באוסטרליה גוברת בו הנטייה [illegible] לה, מדברים הרבה על הפליטים הערביים המסכנים, שואלים שאלות מביכות כמו למשל: למה ישראל [illegible] אמת להתפשט על המזרח ה[illegible] ולגזול אדמות שכנותיה. ומס[illegible] מספרים לי הצעירים במשפטנו [illegible] בקמפוס סטודנטים פרו ערביים [illegible] מקבלים תשלומים ביד נדיבה [illegible] מחבלים הפלשתינאים ומנהלים [illegible] מולה מתוכנת. לא קל לקהילה [illegible] דית להתמודד עמה. פעם, כש[illegible] מופיעה בשם ישראל, הן בכ[illegible] הן כדי להסביר את הענין [illegible] ראלי — היה ממש הענ[illegible] בפני הקהל האוסטרלי. הוא הי[illegible] מלכתחילה. היום האווירה הש[illegible] לרעה. אמנם — אין בכלל אנט[illegible] יות, אוסטרליה היא ארץ חופש[illegible] נעימה — אבל עובדה היא שגם [illegible] כיהודים, מודעים יותר לעצמנו. מען היושר אני חייבת לספר [illegible] במשאל גאלופ שנערך לאחרונה [illegible] אוסטרליה הוכח שרוב הציבור [illegible] עדיין עם ישראל.

שאלה: האם נהנים עדיין [illegible] אוסטרליה מאמידות מופלגת?

„בשנות ה־50 כשהייתי מגיעה [illegible] קור בארץ היה הפער ברמת ה[illegible] בין ישראל לאוסטרליה גבוה [illegible] היום — הוא הצטמצם. גם [illegible] רכשו כבר אביזרים חשמליים [illegible] גיות והרווחה יפה. בכן הגא[illegible] חר באוסטרליה יכול עדיין ל[illegible] היטב ברווחה וגם להסתף — [illegible] שאולי קשה יותר בארץ. על [illegible] מופלגת — לא הייתי מדברת".

פעילות חברתית — חלק מסגנון החיים

שאלה: ובכל זאת פנויים ה[illegible] ברוב היום משל עבודה הבית [illegible] לעסוק בפילנטרופיה?

גב' לייבלר: פעילות חברתית [illegible] היא חלק מסגנון החיים [illegible] נו. אנחנו צריכים לזאת הן לש[illegible] הקהילה והן למוסדותינו ב[illegible] בצד מערכת בתי הספר ובתי [illegible] שאנחנו מממנים ומנהלים, הנה [illegible] דוגמא, צוות מיוחד של יהודי [illegible] לה בראשות הרב מטעם המזרחי [illegible] מאי יהודי, להכין לפרסם ר[illegible] של מפעלי מזון מקומיים המ[illegible] אוכל כשר. זה לא פשוט אפילו [illegible] צוא לחם כשר. רק מאפיה אחת [illegible] פקת אותו. מאידך, עוסקים [illegible] נשי המזרחי בידינו במלבורן [illegible] הרבה פעולות למען ישראל. יש [illegible] למשל, מסיבת אחה"צ של ער[illegible] פה — המצאה משלנו. כשבוע [illegible] מוזמן על כלה הרשה, רבים [illegible] מיד (תוך כדי התחרות עם ה[illegible] הנשים האחרות) כדי להשיג [illegible] את רשימת האורחים שהוזמנה [illegible] אורח כיודע אנחנו כותבים את [illegible] מודיעים שהכלה מוכנה להור[illegible] כהגנה לנישואיה ומבקשת את [illegible] תרומה למען ישראל במסגרת [illegible] התה שלנו. ערב החתונה מוכ[illegible] האורחים המעונייבים בכך [illegible] הכלה נואמת נאום קצר ה[illegible] ניתנות... כעת, כאשר יש לנו [illegible] משלנו, מעון הילדים „בנוה ש[illegible] ועליו שלט המודיע כי הוא [illegible] בתרומתנו. קבעתי על הבית גם [illegible] הנצחה ובו, טור מיוחד לכלות [illegible] כלה שתסכים לתרום את מתנ[illegible] למען ישראל — תזכה במשבצת [illegible] שמה על הלוח הזה (ראה צלום [illegible] דף).

אגב, למרות הלוח ולמרות הנ[illegible] עדיין חסר סכום נכבד להשלמת [illegible] בנין המיועד לשמונים פעוטים. [illegible] עולים משיכוני השכונה. והגב' [illegible] בלר מתכוונת לחזור עתה לפל[illegible]

מחפשים את המאור שביהודות

מאת שמחה אהרוני

„ויאמר אלקים יהי אור — אומרים חז"ל זה אברהם" — פותח הרב חיים דרוקמן את שיחתו. האולם מלא מפה אל פה. הכל יושבים בצוותא, צעירים וצעירות, מבוגרים וכאלו שראשם מלאה שיבה. רבים יושבים גלויי ראש. גוון של תלבושות, מחליפות מהודרות ועד מכנסי ג'ינס דהויים. ישבו שם מהנדסים ופועלי תעשייה, ארכיטקטים, קציני צה"ל, סטודנטים ופקידים — חתך אופייני של האוכלוסיה הישראלית. הם באו לכאן מי ביחידות ומי עם חבר כשלכולם מכנה־משותף להכיר את המאור שביהודות.

היתה זו ההתכנסות הראשונה, השיחה הראשונה, לרבים מהם — ההתבשמות הראשונה בריחה של תורה.

הדבר נעשה ללא הכנות, ללא מסיבות עתונאים מוקדמות. מודעה קטנה בעתון שבה נאמר כי ביום שני בערב ייפתח חוג בנושא „מכון מאיר" ללימודי היהדות בת"א. המתעניינים יבואו בשעה הקבועה למרכז הקהילתי איחוד שיבת ציון. מודעה קטנה זו הביאה לגל של מתעניינים שלא פסקו מלצלצל ולהתעניין כדי לבקש פרטים נוספים ומידע משלים, כשהם מוסיפים — לזאת חיכינו כל כך הרבה זמן.

תופעה דומה היתה בירושלים, חודשים אחדים קודם לכן. ידיעה קטנה, שמועה שנמסרה מחבר לחבר שהנה עומדים לפתוח מכון מרכזי בו יוכל כל אחד המשתוקק להכיר את אורה הגנוז של התורה למצא את מבוקשו.

צמאון ליהדות

הצמאון להכיר את היהדות לא החל רק עתה. מאז ומתמיד היו כאלה שעצרו עצמם באמצע דרכם השגרתית ושאלו לאן מוליך השביל שבו הם צועדים כעדר? אולם ביחוד קיבלה התופעה לאחר מלחמת ששת־הימים ומאז היא גואה והולכת. היא מורגשת היטב בקרב הדור החדש של הרבנים, אלו שצמחו בישיבות הישראליות, המכירים בחיי הנוער בארץ ומכירים היטב לבטיו. לרבנים אלה היו הכלים המתאימים לקלוט את הגל בו שידר הנוער את אותות ההתלבטויות הנפשיות, והיו להם הכלים לשדר להם תשובות מגונות. הם פתחו בפני הנוער את בתיהם.

זה הפך לחזיון כמעט רגיל לראות צבור של צעירים שחזותם החיצונית חילונית, המסתופפת בביתו של הרב ומנהלת שיחה ערה על בעיות העומדות ברומה של המחשבה היהודית.

עד מהרה הפך „בית־הרב" צר מלהכיל את כל אלה הפונים ומחפשים דרך. היו גם רבים אחרים אשר חיפשו תשובות אולם לא מצאו את הדרך לבית הרב. היה צורך למצוא פתרון לכך.

הוא נמצא ב„מכון מאיר" בירושלים. רבנים צעירים ואישים תורניים בעלי שאר־רוח חברו יחדיו והקימו מכון בו יוכל למצוא כל אדם את מבוקשו בתחום היהדות, להצטרף אל אחד החוגים המגוונים שניתנו שם.

לרוות ממעינה של תורה

אולם זה לא היווה עדיין פתרון מושלם. גם בתל־אביב נמצאו רבים שחיפשו דרך, כתובת, בה יוכלו לרוות ממעיינה של תורה, מקום בו יסבירו בשפתם, עיקרי מוסר יהודי בן אלפי שנים.

היו כאלה שנסעו לירושלים, לעתים מספר פעמים בשבוע. כך גם עשתה רחל פינגרהוט, עובדת בכירה במשרד ארכיטקטים נודע־שם. אולם המאמץ הרב הכרוך בנסיעות אלו, לאחר יום עבודה, שלא כל אחד יכול לעמוד בו הביאה לכלל מחשבה להקים חוג דומה בתל־אביב.

מספרת רחל: „כשהתחלתי להתעניין בבעיות דת, בקשתי מידידים לאישיות תורנית או לחוג מתאים שבהם אוכל למצוא תשובות והדרכה אכן, קבלתי כתובות רבות, אולם לא היה בהן שיטה ללמוד הדברים, מקום מרכזי שבו יכוונו את תועה־הדרך להבין בשלבים סדירים את הדברים. פה ושם שמעתי שיחה. הקדישו לי את הבוקר והלכתי אל המוקדים. רכשתי פנקס בלתי שלם של ידיעות דברים שלא יכלתי להדביק עדיין זה לזה. פניתי אל אחד הידידים הבקיא היטב בעולם הדתי והוא יעץ לי לנסוע לירושלים ל„מכון מאיר" ולהתחיל שם ב„בראשית". כך עשיתי. הפעם החלו הדברים להיקשר אלו באלו, לולאה בתוך לולאה, קבלתי תמונה רחבה יותר, התחלתי לראות את העולם היהודי בעיניים אחרות. אז שאלתי את עצמי, מדוע רק אני זכיתי לכך? ישנם רבים המשתוקקים לזאת, ידעתי זאת מנסיוני, רבים שאלו אותי על כתובות בהן יוכלו ללמוד יהדות. לא לכל אחד ישנה האפשרות והכוח הנפשי לעלות בשעות הערב לירושלים, לאחר יום עבודה ולהתרכז בהרצאה או בשיחה עיונית. התחלתי לטפל בהקמת חוג של המכון בתל־אביב".

„העומדים בראש המכון בירושלים, קיבלו בחיוב רב את הרעיון, כשהם מוכנים לשלוח אליו את מיטב המרצים. חיפשנו בית, מקום שבו נוכל להתכנס. הפנו אותי, בין היתר, למרכז הקהילתי של איחוד שיבת ציון וההנהלה הסכימה בשמחה לארח אותנו בין כתלי הבניין. עתה התחלתי לפנות אל ידידים. ספרתי להם על המכון העומד להפתח, ההענות היתה מפתיעה. הידיעה פשטה חיש, ידידי מסר לידידו. החלו לצלצל לשאול פרטים. התחילו כבר ללחוץ להחיש את ההכנות והנה באנו ברגע בשיחה הראשונה".

דרכה של רחל ליהדות

דרכה של רחל אל הדת משתרעת לאורך תקופה של מספר שנים. את חינוכה החילוני קיבלה במושב אודים, שם נולדה וגדלה. מעולם לא הטרידה אותה בעיית הדת עד שפגשה בבני נוער חובשי כיפות־סרוגות. „הרציניות שלהם, הלך המחשבה הבריא, ליבון של בעיות, ואמונה בעקרונות הם שנטעו בי את הרצון להכיר את יסודות החינוך מהם ינקו כח זה". החלה לחפש את באר־החיים הזה. עד מהרה נוכחה כי זה מעיין שערוציו רבים.

בלי־ [illegible] שיעורים העלתה בפניה בעיות אקטואליות שדרשו תשובה: „התחלה להטריד אותי בעיית הזהות שלי. התחלתי לשאול את עצמי, מדוע גרה אני בארץ זו, מה זכותי לחיות כאן. ידעתי כי איני רוצה להיות נוכריה אבל לא ידעתי מדוע אני כה משתוקקת להקרא יהודיה. מה זאת יהודיה? ידעתי כי כך צריך להיות אבל לא היה בידי המידע כדי להסביר כדי לנמק הדברים על מנת להיות משוכנעת בכך. את ההשיבות לכך קיבלתי באותן שיחות־הדרכה מפיהם של הרב גינון וחבריו".

נפרשה לפניה ארץ ישראל טבולה בהיסטוריה יהודית. הברית בין הקב"ה לעם ישראל על הארץ הפכה אצלה לדבר מוחשי.

עם אמונה זו הצטרפה אל הפגנות הנוער הדתי נגד אי ויתור על חלקי ארץ ישראל. השתתפה בהפגנות מול ביתו של ראש־הממשלה, כאשר קיסינג'ר ביקר בארץ והיתה בין העצורות בכלא. „במשך הזמן למדתי להכיר את הנוער הצעיר הדתי, למדתי להוקירו ולעמוד על סגולותיו התרומיות העולות לאין־ערוך על כל נוער אחר במדינה".

עתה היא עומדת בקצה האולם, נרגשת קמעה, כשהיא מסתכלת על הקהל הרב המאזין בדריכות לדבריו של הרב חיים דרוקמן: „חז"ל אומרים — ממשיך ר' חיים'קה בשיחתו — אין אדם לומד אלא מה שליבו חפץ".

כאן הכל חפצים ללמוד. עדיין לא הוקמו כל החוגים, לא חולקו המסגרות. זאת הרצאת פתיחה. הרב חיים דרוקמן מעדיף לשוחח על על פרשת השבוע על דמותו של אברהם־אבינו המגלה לנו מידת החסד על כל גווניה.

יורחבו החוגים

בכניסה לאולם יושב אוריאל בריאר וממלא בכרטסת את הפרטים של הבאים לחוג. הדרישה גבוהה. למעלה ממאה וחמישים כרטיסים ממולאים בפרטים. מידי פעם נכנס אדם נוסף. בהיסוס מה מתקרב לשולחן, ואח"כ מציץ מבט אל הקהל המאזין בדריכות ומצטרף אל הקהל.

מספר אוריאל: „מאותו יום שפרסמנו את ההודעה על פתיחת המכון, לא חדל הטלפון לצלצל בקהילה". אוריאל, רכז התרבות של קהילת איחוד שיבת ציון, הסכים לעזור בהתנדבות להקמת החוג: „אם כי אנו מודעים כאן על צבור חילוני המתעניין בנושאי הדת, לא הייתי יכול להעריך את המספר הרב של המתעניינים בכך עד שפורסמה ההודעה על פתיחת המכון. כל כך הרבה מתעניינים, שואלים פרטים, מבקשים לדעת איזה ספרים להביא, האם מותר יהיה להקליט את השיחות. פשוט קשה לתאר את הרצון הזה ללמוד יהדות. היום, אני רואה, עד כמה שהיה הכרח מוסד כזה בתל־אביב. נעשה הכל להרחיב את החוגים ויש לנו כבר תוכניות רבות למגוון רב של פעילויות והארות (באלף) בכל נושאי הדת.

באולם נמשכת השיחה. רבים מפלים על הכתב את הנאמר. הרב דרוקמן מרחיב את הדיבור על מידת הכנסת אורחים, על מצוות צדקה ועל חובה „תוך־תוכך" — כחלק ממידת החסד. ההקשבה רבה.

מספר יואל פרנקל; בן ה־25 מגבעתיים הוא עובד במשרד עו"ד בתל־אביב: „עד מלחמת יום הכיפורים לא התעניינתי כלל בנושא הדת. בעיני הצטיירה הדת כאיזה תופעה שכיחה מתוך חיצוני — כמו לבוש או הפגנות מרגיזות, ברם כאפשר לחיות עם תופעה זו. במלחמה שרתתי עם בחורים מאחת מ„ישיבות ההסדר", ולפתע נוכחתי בגדלותם של בחורים אלו, בדמותם המקורית. כולם [illegible], ביצעו כל פעולה בתוך שמחה, מתוך אמונה פנימית עמוקה כי כל פעולה, כולל פעולת שרותים פחותה ביותר, היא הדבר החשוב ביותר. כל שעת רגיעה, רגע פנוי הקדישו ללמוד. אפילו בתוך הטאנק. הם שוחחו על עניני רוח בעת שהפנים והבגדים היו דבוקים בבוץ, חיפשו את הטוב גם בדברים קשים ומכאיבים. אז הבנתי כי בחינוך שאני קיבלתי החסירו משהו יסודי ועיקרי — אותו אני מחפש עתה כאן".

הכמיהה ליהדות מעודדת עליה

הכמיהה ליהדות הביאה את יהודית (ג'ודי) אביגיל קפלן לעזוב את ביתה המרווח בקליפורניה ולעלות לארץ. אולם גם כאן לא מצאה עד כה את התשובה לכך. יהודית אביגיל, המקפידה להיקרא רק בשמותיה העבריים מסבירה: „לא היה כאן מישהו שהיה יכול להדריך אותי להבין את היהדות. הרי בשביל כך באתי לארץ". היתה זו רחל שלקחה אותה למכון מאיר ועתה מסיבה לשבוע את ההרצאות כאן. יהודית, בוגרת אוניברסיטת „בארקלי" בהפרעות תקשורת, הצטמדה לקבל עתה את האור [illegible] שעבדה במחלקה „להפרעות בתקשורת" בביה"ח תל־השומר. הרבה מזמנה הפנוי היא מבלה בספריות תורניות „כדי להשלים ביתר את החסר". אומרת יהודית: „אם יש בכחי יהודי במדינה שלנו, הרי זה הנוער הדתי על ערכיו ומעשיו".

שלמה רוזנשטיין מבת־ים הגיע למכון הודות לבנו בן ה־13. שלמה, בעל מפעל קטן למסגריה בגבול בת־ים חולון מספר: „הבן החל ללמוד לקראת בר־המצווה, החל לבקר בבית־הכנסת. הדברים כה משכו אותו עד שביקש שאצטרף אליו. מאז היותי נער לא הלכתי לבית כנסת, ככה בשבת רגילה. בקרתי שם רק ביום כיפור. התחלתי ללכת איתו. לפתע הרגשתי כי יש בזה משהו. התלבשתי בבוקר אחרת, ללכת בנחת לבית הכנסת. לא להתחיל בהכנות של קמפינג וציוד לים. פתאום באה אלי הגאולה. שמעתי את דרשת הרב וזה משך אותי. התחלתי להעמיק קצת את ידיעותי ובאתי".

ר' חיים דרוקמאן סיים את שיחתו. רבים ניגשים אליו לשאלות נוספות. אפרים זילברשטיין בן 22, קצין בצה"ל, מבקש הסבר על נביאי אמת ושקר. הוא מקבל תשובה קצרה. התשובה מפורטת יותר יינתן בשיעור הבא.

האם היהדות מסוגלת לתת חיים השובבה לדור בעל ידע רב יותר, הדורש מעצמו ומאחרים תשובות שיספקו אותו?

כן, אומר הרב חיים דרוקמן, טוב שיקום דור כזה וטוב שישנה דרישה כזאת „על ידי כך ניתן להביא בפניו את היהדות בכל גדלותה. אולי יש דברים בגו שחלק מהם רחוק מן האמונה. בדורות הקודמים כאשר כולם היו מאמינים אפשר היה להסתפק בדברים קטנים מדברי התורה והמצוות. היום צריך לפרש את כל התורה בגדולתה — ויש מה לפרש. ומפיס — וזה טוב ומעודד שיתוף קהל צבא לדבר ה'.

בית המדרש לרבנים באמריקה

ספרים בהוצאתנו:

- מקורות ומסורות, ביאורים בתלמוד מזמגא עד חגיגה — דוד הלבני (המכירה אצל א. גיטלר, תל־אביב).
- הלכות הירושלמי לרמב"ם — שאול ליברמן — 52 ל"י
- מסכת עבודה זרה (כ"י בית המדרש לרבנים בניו־יורק) — שרגא אברמסון — 180 ל"י
- ספר היובל לכבוד אלכסנדר מארכס (כריכה רכה) כרך בעברית וכרך באנגלית — בעריכת שאול ליברמן — 185 ל"י
- ספר היובל לכבוד מרדכי מנחם קפלן (כרך בעברית וכרך באנגלית) — בעריכת משה דייויס — 175 ל"י
- ספרי זוטא — שאול ליברמן — 35 ל"י
- פירוש ר' יהונתן מלוניל על המשנה והרי"ף מסכת בבא קמא — שמא יהודה פרידמן — 40 ל"י
- פסיקתא דרב כהנא (2 כרכים) — דב מנדלבאום — 140 ל"י
- פרושים וחדושים בירושלמי חלק ד' — לוי גינצבורג; סודר וערוך ע"י דוד הלבני — 52 ל"י
- שערי תורת בבל — זאב וולף רבינוביץ — בעריכת ע"צ מלמד — 35 ל"י
- תוספתא והתוספתא כפשוטה: זרעים מועד ונשים (עם קונטרס תקונים והשלמות — 13 כרכים) — שאול ליברמן — 675 ל"י
- תורת כהנים ע"פ כ"י רומי 66 — אליעזר אריה פינקלשטיין — 70 ל"י
- HELLENISM IN JEWISH PALESTINE — Saul Lieberman — 35 ל"י

הזמנות בדואר:
בית המדרש לרבנים באמריקה, נוה שכטר, ת. ד. 196 ירושלים, טל. 31121.

...אם מעוניין ...ין בהקדמת ...ירות לכנסת

מאת שאול מייזליש

ית עקשניות בחוגי צבורת במפלגת-
ה" מספרית על תוכנית חדשה המת־
בחדרי־חדרים של בית המפלגה.
בתוכניתו של אחד האישים הבכי־
זקדים את מועד הבחירות לכנסת
ית בשנה אחת, ולקובעם בשלהי

אותן ידיעות לראש הממשלה יצחק רבין עין שהתרקם בהשאי. והוא בתייחס אליו ויש לו כמה סיבות טובות לכך. ראשית, ש הממשלה בעמדה כה כפי שלא היה כאן תפקיד הרב. ראש הממשלה יכול להצביע י המפלגה והעם על „הסדר־הביניים" עם היכב שהוא היה אדריכלו הראשי. אם גם ר כלשהו עם סוריה, הרי תשורר — קרוב - רגיעה באזור, ואז יכול רבין להתייצב ולהתהדר על השקט בגבולות, או על סיכויים מות לשלום במסגרת הסדר כולל או הסדר הקשר זה — ובנסיבות אלה גם יכול לחזק ך בבחירות מוקדמות, ולהחליש את כוחו ד, החוזר ומתריע על הסיכון הצפון ב„הסדר־ האחרון, אם לא יטורפד והסכם — יהיה ך קלף חזק ללכת אתו לבחירות, „ומוטב ע קודם" אכזבה אישית ב„צבורה", שכן מה יהיה המצב בגבולות ?

מהכרעה בשאלת שומרון

זה של סיטואציה מדינית בסתווית, יכול ין גם לגבי יהודה ושומרון. כידוע התחייב רות או משאל־עם כשיעמוד הנושא על סוף 1976, אין סיכוי שיפתח מרים עם שרבין יהיה משוחרר מצל המשבר והפילוג ים כזה יביא ללא ספק בעקבותיו.

וזה המטה את הכף בזכות עריכת בחירות קים: כלכלנים בכירים, ביניהם ראשי־ וצד ידעו לאשר, שהצעדים הכלכליים אינם סוף פסוק, והממשלה תצטרך לנקוט אמצעים נוספים כדי להשיב את המשק כאלי במידה האפשרית. צעדים כאלה אינם כלי ספק לא יגבירו את הפופולאריות של זה. לכן יעדיף — כך אומרים בבסדרונות — לדחות את נקיטת „אמצעי ההבראה" הבחירות, אבל לשם כך יש להקדימן.

בחירות בהקדם תעמיד גם את מפ"ם במצב מידית בדבר עתידו של ה„מערך", ובמצב אל היום, רבים הסיכויים שתגבר יד של שך ה„מערך" עבודה־מפ"ם. זאת בעקבות הדר־הביניים עם מצרים, והמפ"ם עם סוריה ...

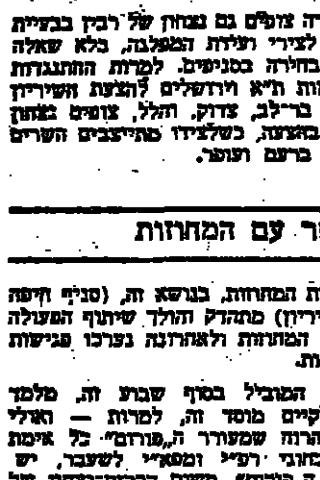

בין : פנוי ות ?

העבודה צופים גם נצחון של רבין בבחירות 25% לצירי ועידת המפלגה, בלא שאלה מוד לבחירה בסניפים. למרות התנגדות : מחוזות ת"א וירושלים להצעת השרים ושרים בר־לב, צדוק, הלל, צופים נצחון חומך בהצעה, כשלצידו מתייצבים השרים ידלין, ברעם ועופר.

הקשר עם המחוזות

תנגדות המחוזות, בנושא זה, (סניפי חיפה ת השירון) מתהדק והולך שיתוף הפעולה מזכירי המחוזות ולאחרונה נערכו פגישות ד רבות.

פורום המוביל בסוף שבוע זה, מלמד ים לקיים מוסד זה, למרות — ואולי צורת־הרוח שמעורר ה„פורום" כל איומת גם, בחוגי רפ"י ומפא"י לשעבר. יש של ה„פורום", משום הכרות־נצחון של גי דיין ואבן. שניהם אינם מוזמנים למרות ואת משתתפים בישיבה פרס של שרי מפא"י מאידך.

של פנחס ספיר, הותירה למעשה את אבא יבוי להלוסין במפלגה, יש אומרים כי זכמה כשדהו את כהונת יו"ר הסוכנות ...

זמר עדיין על קריירה פוליטית שאינה ועיקרי אומרים ב„עבודה".

ויד את התפקיד הרם ליוסף אלמוגי, ואם ך במרוץ נגד אריה דולצ'ין, הרי „הרג־ ם במכה אחת: הוא אינו מוותר על עמדת ו בתפקיד יו"ר הסוכנות, והוא גם מוציא מסוחת חיפה, שאלמוגי עשה בה כבתוך היה לאיים בכך על מנהיגותו של רבין.

זיים יחסים טובים עם צמרת אחדות־ מאחוריו, ומאידך אינו חושש מפתיחה" ביחסיו עם שמעון פרס. עובדה: אריאל „להוך" כיוצא, ופרס — הרמטכ"ל — מינוי קבלו את הדין.

חסר פניות

התקיפה בנושאים החברתיים־כלכליים ביאה לו שם של אדם נוקשה, חסר־פניות זר בנושאים וחשובים לו, והדבר קוחק בחוגים שונים במפלגה. הוא גם מרבה ים ומתכוון להגביר ביקורים אלה במסג־ התרמות אותו פתח תגיות השבוע. גזה ה את מאיר זרמי ממשיך בתפקיד זרמי הוא אדם חלש הנוטה לסבל כל בין כלשונו, ואין כל חשש של התקוממות

ל המוכר את העובדה, שלמעשה רבין , כראש־רשימת מפלגת העבודה, ורצונו א יכול להוביל את המפלגה לנצחון — ה וכמה סיבות טובות לכך שרבין יהיה מת הבחירות. לכן אין להתפלא אם צעדים לתרגום מעשי של הרעיון. מכל בר כדאי לו, אם כי סיטואציות המתפתח־ ות מיום ליום — הן שיקבעו בסופו ז החלטות בנושא.

שיחה עם שר הדתות ד"ר יצחק רפאל בשובו מרומניה

חיים יהודיים במשטר קומוניסטי

ד"ר רפאל בקבלת פנים בבוקרשט. משמאלו: שר הדתות הרומני ד"ר ג'ורג'יו נגציו. מימינו: הפטריארך יוסטיניאן, הרב הראשי, הרב משה רוזן, שר הדתות הרומני הקודם, פרופ' פאגודי ואישי כמורה.

מאת יהושע שמש

הם באו בהמוניהם לקבל את פני השר מישראל וגדשו את בתי־הכנסת. קשישים, שרידי השואה, ש־עוד זוכרים היטב את ימי הזוהר של רומניה היהו־דית המעטירה ; צעירים, שידיעותיהם ומושגהם ביה־דות קלושים ביותר, מהם בניהם של ייבסקים שהיו בעבר מנהיגים קומוניסטים וחוזרים למסגרת הקהי־לה ; בני נוער רבים — אלה כן אלה שתו בצמא את דבריו של שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל, שהיו בבחינת פריסת־שלום חיה ממדינת ישראל והחיים המתרק־מים בה. קבלות הפנים והאסיפות נערכו בחלקן הגדול בשעות היום, ורבים לא הלכו לעבודתם. לאחר המעמד הרשמי עמדו יהודים שעה ארוכה, הקיפו שעה ארוכה את השר מישראל, נדחקו אליו ולחצו את ידיו, כשרבים מהם לא יכלו להבליג על התרג־שותם ופרצו בבכי. כמה מאות מהם זכו לקבל מידי השר תליוני מגן דוד כמזכרת, אך גם האלפים הרבים האחרים יזכרו את הביקור לתקופה ארוכה.

*

שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל, יצא לביקור בקהילות רומניה על־פי הזמנתו ויוזמתו של הרב הראשי, הרב ד"ר משה רוזן. להזמנה זו הצטרפו הפטריארך של הכנסיה האורתודוכסית הרו־מנית, יוסטיניאן, שהיה לפני כחצי שנה אורחו בישראל, וכן השר לענייני דת בממשלת רומניה, ד"ר ג'ורג'יו נגציו. הביקור בקהילות תואם לפרטיו עוד לפני הגעתו עם ועד הקהילות בבוקרשט, החלק הלא־יהודי באמצעות שגריר רומניה בישראל. התכנית הכוללת לפרטיה המלאים הוכנה עוד לפני ביאו של השר, והיא נתבצעה בבלואה ובמדוייק, פרט לתוספת בסיוריה שנצטרפו בכמה מקומות.

בשיחתנו עם שר הדתות, שחזר בסוף השבת לישראל בתום ביקור של תשעה ימים ברומניה, הטבנו כי החלק הלא־רשמי — המגע הבלתי אמצעי עם אלפי יהודים — הרשים אותו עמוקות. אף כי יש חשיבות רבה לפגישה עם המימסד היהודי ועם אנשי המימשל ברומניה, הרי המגע עם „עמך" הוא המרגש ביותר. את החלק הראשון של רשמי הביקור הקדיש שר הדתות לצד זה של המסע.

שרידי השואה, חוויה עמוקה ביותר, אולם הרגשתי שבשביל היהודים שם היה זה מעמד מרגש מיוחד במינו. רבים מהם בירכו „שהחיינו" בשם ובמלכות, על שזכו לראות שר של מדינת ישראל. כי זאת לדעת, בעבר אמנם ביקרו ברומניה שרים של מדינת ישראל, לרבות ראש הממשלה לשעבר, הגב' גולדה מאיר. אולם אלה היו רק בתחום בוקרשט ולא הגיעו למקומות המרוחקים הללו. בכל מקום ומקום השתתפו באסיפות אלה גם נציגים של השלטונות המקומיים. ובמיוחד נציגי הכנסיות הדתיות. בשורת מפעלנו בישראל נתקבלה על־ידי המאזינים בהתלהבות בלתי רגי־לה. כמובן, שבמיוחד דבריי צמדו לקחי השואה, שרושמה אינו נשכח בקהילות אלה אפילו ליום. ביאסי, שהיתה עיר ואם בישראל

שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל, נושא דבריו בבית הכנסת ההיסטורי ביאסי, בו התפלל הצדיק מאפטא, בעל „אוהב ישראל".

וכיום גרים בה כ־3000 יהודים בלבד, ביקרתי גם בבית הקברות כדי להתייחד עם זכר 12 אלף הקדושים, שנרצחו שם ביום אחד על־ידי אנשי המקום. באותה עיר נאמתי בבית הכנסת ההיסטורי, בו התפלל הצדיק המפורסם רבי אברהם יהושע העשל מאפטא, בעל „אוהב ישראל". בכל המקומות קיימתי מפגשים ביהודים עם קבוצות נוער, אליהם הייתי צריך, לצערי, לדבר באמצעות מתור־גמן, כי אינם יודעים אידיש או עברית.

דאגה מלאה לשירותים הדתיים

שאלה: כיצד התרשמת ממסגרת החיים היהודיים ומשירותי הדת בקהילות השונות ?

ד"ר רפאל: התרשמתי מאד מהסידורים הטובים בעבודת הקה־ילה בכל המקומות הללו. יש דאגה מלאה לכל השירותים הדתיים. תשומת־לב מיוחדת מוקדשת לשירותי הסעד. בכל מקום יש בתי־זקנים ברמה גבוהה, שירותי בריאות ורפואה, המטפלים במיוחד באוכלוסיה הזקנה והנזקקת, מטבחים עממיים בשביל הנצרכים, המקבלים בזמנם ללא תשלום, עזרות סיעוד לזקנים הגרים בבתיהם וכן שירות בביגוד. כל העבודה הזאת מאורגנת על־ידי ועד הקהילות, בעזרה כספית של הג'וינט. למותר לציין, שקיימים שחיטה מסודרת ומרכזים לאספקת מצרכים כשרים לנזק־קים לכך. הארגון המוצלח המשוכלל הזה מופעל בראש ובראשונה הודות לאישיותו של הרב הכולל, הרב ד"ר משה רוזן, שמעמדו כמנהיג מקובל ובלתי מעורער בקהילה וקשריו המצויינים עם השלטונות מאפשרים לו לפתח שירותים אלה. ועד הקהילות מקיים גם פעילויות תרבותיות, שאחד מביטוייהן העיקריים הוא בקיום מקהלות נוער יהודיות בכל המקומות הללו ובהחזקת תלמודי תורה, בהם יכולים צעירים וצעירות לקבל חינוך כלשהו ביהדות ובלשון העברית. כן יוצא לאור עתון דו־שבועי בשלוש לשונות — עברית, אידיש ורומנית — המוקדש לשאלות יהודיות דתיות בלבד, והוא ברמה סבירה הודות לעורך המחונן והמסור מר רוזה. עתון זה מגיע כמעט לכל בית יהודי ברומניה. כמובן, שללא עזרה מלאה מצד השלטונות המקומיים, הניתנת באמצעות המשרד לענייני דת, אי אפשר היה במשטר קומוניסטי לקיים בצורה כזאת את החיים הדתיים.

שאלה: כיצד רואה אתה את מצבה של יהדות רומ־ניה, כיום, מבחינה יהודית דתית ?

ד"ר רפאל: היהדות ברומניה עומדת על שני חלקים: על החלק הקשיש, שממשיך בעיקרו את דרך חייו, שהיתה מקובלת בקהילות אלה, ועל החלק הצעיר, שלמרבה הצער, גדל כולו במשטר החדש ומתחנך בבתי הספר הכלליים, לרבות בתי־ספר תיכוניים ואוניברסיטאות, אולם ידיעותיו ומושגיו ביהדות קלושים ביותר. מורגש מחסור גדול במורים מתאימים בתלמודי התורה, במדריכים רוחניים ברמה גבוהה ובכלי קודש. ברומניה נשארו רבנים ספורים בלבד, וגם מספר השוחטים והמוהלים מצומצם ביותר. ולעתים יש צורך להסיע שוחט או מוהל למרחק רב. הביקוש לכלי קודש ולמורים עולה בהרבה על ההיצע, ולדעתי, יש להפעיל את הגורמים היהודיים ולשלוח לרומניה רבנים צעירים ומדריכים רוחניים, שיישבו שם תקופת־מה.

ספרי תורה לישראל

עם חיסולם של מרבית בתי הכנסת ומוסדות הדת בקהילות אחרי השואה, ובעקבות העליה הגדולה שהיתה — נצטברו בבתי־סנים מיהודים תשמישי קדושה, ספרי תורה, ספרי קודש, קישוטי בתי־כנסת ועוד. בעת שהותו ברומניה דן שר הדתות באפשרות להעביר לפחות חלק מהם למדינת ישראל, איש שיחנו מקווה, כי בשלב ראשון ניתן יהיה להעביר לישראל, ברשיון משרד הדתות הרומני, כמה מאות ספרי תורה ואוסף מובחר של ספרי קודש, שנשארו שם ללא שימוש.

בפגישותיו של שר הדתות עם ועד הקהילות ועם הרב הראשי נקבעו דרכים לשיתוף פעולה ונדונו האפשרויות להושטת עזרה מישראל לחיזוק החיים הדתיים. ושוב נזכר ד"ר רפאל בביקוריו בקהילות היהודיות, שהיו לשם ולתפארת בעולם היהודי שבטרם השואה. גדולי תורה, אדמו"רים, שושלות חסידיות מפוארות כמו ויז'ניץ — נקשרו בשמותיהם של ערים ואזורים אלה. שר הדתות בפגישותיו בקהילות השונות, סיפר ליהודים על הרקע היהודי ההיסטורי של כל עיר ועל גדולי תורה שהיו בה בעבר. כך, למשל, בסוצ'יאבה סיפר להם על צדיקים וחסידים וגדולי תורה שהיו בה בעבר, והזכיר את הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל, „דברים אלה היו כמו סם חיים בשבילם", אומר איש שיחנו. בתי הכנסת המפוארים היו גדושים ביהודים שבאו לשמוע דבריו של שר הדתות הישראלי. בשבת התפלל ד"ר רפאל בבית הכנסת הגדול בבוקרשט, שהיה מלא על גדותיו ורבים צבאו על פתחיו מבחוץ. בכמה מקומות קדמו את השר האורח מישראל בלחם ומים.

דברי ידידות למדינת ישראל

בהמשך השיחה עומד שר הדתות על הצד המדיני הכללי של הביקור. כאורחיו, הפטריארך יוסטיניאן והשר לענייני דת, ד"ר נגציו, עשו הכול כדי להפוך את הביקור להצלחה. ד"ר נגציו אף בא במיוחד לשדה התעופה כדי להיפרד משר הדתות ולהשמיע דברי ידידות. ידידות זו באה לידי ביטוי בפגישות ובקבלות פנים השונות, שהיו, כמובן, על טהרת הכשרות.

אומר ד"ר רפאל: בפגישתי הראשונה עם שר הדתות הרומני הבעתי לו את תודתי על העזרה הניתנת לקהילות היהודיות בקיום החיים הדתיים, והתרשמתי מכוונת דבריו לגבי חופש הדת שהם משתדלים לקיים גם במסגרת המשטר שלהם. בשיחה נתבררו אפשרויות ודרכים לשיפורים נוספים. הפטריארך יוסטיניאן, ש־השפעתו במדינה גדולה וניכרת, עשה מצידו צעדים רבים כדי להבליט את הידידות, הן בהופעתו האישית כמעט בכל האירועים שאורגנו לכבודי בבוקרשט והן ע"י הוראותיו לנציגיו באזורים השונים. הוא עצמו ערך לכבודי קבלת פנים בהשתתפות כ־300 מאנשי הכהונה החשובים במדינה וכן אנשי רוח ואנשי ספר מחוגים שונים. במסיבה השמיע דברי ידידות כלפי מדינת ישראל, המעניקה חופש פעולה ועזרה לכל הכנסיות והזרמים הדתיים הפועלים בישראל, כפי שנוכח אישית בעת ביקורו האחרון כאן. גם שר הדתות הרומני תרם מצידו רבות להבלטת הידידות, ואנשי הקהילה היהודית העריכו מאד התבטאויות אלה. גם עם שר הדתות הרומני וגם עם סגן שר החוץ, ד"ר פקוססה, עמו נפגשתי בהיעדרו של שר החוץ מהמדינה, ועם יתר אנשי משרדו היתה לי ההזדמנות להחליף דעות על בעיות פוליטיות ועל המצב במזרח התיכון. בסיום ביקורי היתה לי הזדמנות, בסעודה שערך לכבודי שר הדתות, בנוכחות אנשי שלטון ודת, להביע את שביעות רצוני על המסגרת היהודית הדתית הקיימת ברומניה והבעתי תקווה שהסדרים אלה ישמשו מופת גם לארצות קומוניסטיות אחרות.

אין חשש להפסקת העלייה

בשיחותיו ובפגישותיו של שר הדתות עלתה גם שאלת העלייה מרומניה. כמסתבר, כי אין כל חשש להפסקת העלייה, אך אין לצפות לעלייה גדולה, בשל בעיות פנימיות וחיצוניות, אומר ד"ר רפאל: כידוע, חיים כיום ברומניה בין 60 ל־70 אלף יהודים. היהודים הללו, לרבות החלק הצעיר, עם כל נאמנותם למשטר בשל יחסו הטוב לאוכלוסיה היהודית — חיים את החיים הישראליים וקשורים לישראל. קשה להעריך כמה החלק מקהילה זו המוכן והמסוגל לעלייה, אם כי חלק ניכר קשור קשרי משפחה למדינת ישראל. בה חיים כידוע כ־350 אלף מיוצאי רומניה, ואין כמעט יהודי ברומניה שאין לו קרובי משפחה בארץ. כמובן, שבשיחותי עלתה על הפרק גם שאלת העלייה, ואנשי השלטון חזרו על הבטחתם כי התהליך של איחוד משפחות יימשך ללא הפרעה, תוך הבנת שלטונות רומניה ומתוך מגמה שהעלייה לא תיצור בעיות סוציאליות חדשות בקהילה היהודית במקום.

„פיתוח קוסמטי" ביישובי הרמה

מאת חיים פיקרש

בקליזות יתירה מיפם ועלה אלי סדן, מזכיר מושב „קשת", על תלולית העפר, המובילה את גג האבנים המכסה את המקלט הגדול, זרק מבטו אל האופק, ובאצבע ידו הצביע אל עברם של הרכסים והתילים, המהווים כיום את גבולה של „בטן" הגולן. „אם נחזור לסורים ולוא גם מאה מטרים משטח זה, נעמוד במצב אומלל. הם ירכבו עלינו כבאותם הימים שקדמו למלחמת ששת הימים".

אזהרה זו, מסבירה את ההתנגדות, מצד כל ישובי הגולן, לניהולו של מו"מ עם הסורים, שבעקבותיו עלולים אנו לעמוד, הם אומרים, בפני לחץ של ביצוע ה„פיתוח הקוסמטי", שכל כך יראים ממנו מתישבי הגולן.

בתשובה לכל אפשרות של ניהול מו"מ להחזר השטחים הוסיפו בפיתוח מואץ של הישובים והקמתם של ישובים חדשים. ואמנם, מר אהרן נחמני, מנהל חבל הגליל בחטיבת ההתישבות של ההסתדרות הציונית, היה, השבוע, איש בשורה בעת סיור עתונאים בגולן מסגילה תוכנית של הגורמים המתיש־בים, להקמתם של עוד כספר ישובים בגולן, קיבוצים ומושבים, בכללם ישובים דתיים העתידים להצטרף אל גוש הישובים הדתיים המתמקם כיום בדרומה של הרמה, ליד „מרכז היספית" שנחנך לא מכבר.

„פיתוח קוסמטי" זה, ידרכו מצתה במרכזה של רמת הגולן, לאורכו של 40 הקי"מ המשתרעים מרמת מגשימים בדרום ועד לעין זיוון בצפון.

*

התברר שאין כיום בעיה של הכוונת מתישבים לרמת הגולן. מאות רבות של משפחות צעירות, מתדפקות על דלתות המוסדות המיישבים ומבקשות להצטרף להתנחלות בחבל ארץ זה, אך שאלת הדיור מעכבת.

„אין אף דירה פנויה ברמת הגולן" — חזר והסביר לנו מר נחמני, ובבקשו להדגים משמעותו המחסור בדירות, הצביע על מצב הדיור במושב „נוב" המאוגד באיגוד המושבים של הפועל המזרחי. כאן מסתפר, עשרות משפחות, נאלצות להתגורר מחוץ למושב, ממתינות לדירות המיוחלות. בחלקן אוכלסו ב„קר־ואנים" שהועמדו לרשותם על ידי המחלקה להתיש־בות, אחרות נאלצות להצטופף ולהתגורר ב... מקלטים, וכך גם פני הדברים לגבי כל ישוב וישוב.

למרות מיגבלות הבניה, כשהאשמה מוטלת על משרד השיכון, שבמקרה זה „מרבה להבטיח" כהגדרת אחד המתישבים, אך מכאן ועד למימוש ההבטחות, הדרך רחוקה... בכל זאת, „הקיים" מפתיע מבחינת היקפו של הפיתוח היצור החקלאי, המצליח מכל הבחינות, ובמיוחד בתחומי היצוא, המגיע למיליונים רבים !

*

ברמת הגולן מצויים כיום 20 ישובים, מהם שלושה בתהליך של הקמה. קשר הדוק קיים בין הישובים, והסיוע הוא רב. זה יכול לבוא לידי ביטוי באיכלוס זמני של חברים בישוב זה את אחר, מישובים שבהם מתלבטים קשות בבעיות הדיור או „אירוח" זמני של עדרי בקר וצאן. לבד מכך אין ערוך לסיוע בעיצה והדרכה בנושאים החקלאיים או שיתוף הפעולה בעיבודי השטחים. זה יכול להיות גם בין משקים דתיים לאלה המוגדרים כ„חילוניים". כאמור, מרבית הישובים התרכזו, בחלקם בצפון ובחלקם בדרומה של הרמה. וכל כך, אומרים, בשל הרצון „להתלבש" על האדמות הטובות לעיבודים החקלאיים. בדרום, למשל, מתפרנסים בעיקר מגידולי תעשיה, מטיפוח עדרי בקר, ממטעים וממפעלי התע־שיה, שאגב, לפי מדיניותה של המחלקה להתישבות, יושבץ בכל ישוב מפעל תעשייתי אחד לפחות, כדי להבטיח את התעסוקה בתקופות בהם אין מעבדים שטחי החקלאות, במיוחד בחדשי החורף הקרים המשולגים. בצפון, לעומת זאת, מגדלים את תפוחי העץ ושאר הפירות הנשירים, שהצלחת גידולם מפתיעה ממש, וכן זרעים לכל מיני גידולי חקלאות ובמיוחד תפוחי האדמה. במרכז הרמה פזורים גם שטחי המרעה, ועם „כמויות נדרשות של מים" אפשר גם שטחים אלה, המשתרעים על אלפי דונמים, ניתן להפכם לשטחים טובים לעיבודים חקלאיים.

מי הם המתישבים ברמה ?

רובם ככולם, בני דור שני ושלישי של „ההולכים בתלמי ההורים", יוצאי גרעיני הנח"ל ובוגרי התנו־עות החלוציות, לרבות התנועות הדתיות, שאינם נירתעים מהדרך הקשה, של הקמת ישוב והצעדתו לפיתוח וביסוס. נסיון השנים הוכיח עד כמה חלוציות כזו „תופסת" גם בימינו, כהגדרת מר נחמני, שאינו חוסך מילים לשבח ולהאדיר פעלם של „הבחורים המצויינים" אך ליבו, כליבם של רבים אחרים דואב ממש, לראות, בסבל הנגרם להם בהיעדרה של מדיניות בנית דירות. הולמת ונדרשת. אם נקבעה אמנם מדיניות של פיתוח מואץ לישוב רמת הגולן, ומשקיעים סכומים ניכרים לקידום הישוב, אז למה לעכב דוקא באותה נקודה רגישה של הבטחת הבניה ? דיברו ומדברים גם כיום על הצורך בכינונה של עיר במרכז הגולן. אותר השטח „נקבע גם השם — קצרין" ולפי ההבטחות אפשר לחשוב שהישוב כבר הוקם, אך לבד מההכנות שאושרו, דבר לא ניכר עדיין שם, בקצרין !...

*

מי, איפוא, אחראי, על כשלונה של מדיניות כזו ? „מי שלא מעונין בפיתוח רמת הגולן" — השיב לנו אחד המתישבים, מבלי להסתיר מרירותו. אגב גם נושא פיתוח המים להבטחת העיבודים החקלאיים, כמעט ופתרו, וכל זה בהקמתם של מספר סכרים לריכוז וניקוז המים הרבים הזורמים ברמה בחודשי החורף. בסכרים אלה, מסביר לנו מר נחמני, ניתן לאגור בחודשי החורף עד מליון ורבע קוב מים. הישובים גם אימצו את שיטות תיפעולן של מערכות ההשקיה באמצעות „מרכזי בקרה" מהישובים עצמם, ובעתות מלחמה או הפגזות, ניתן להשקות שטחים אלה, גם מ־ה... בנוקרים המקלטים. מרכזי בקרה אלה מאפשרים גם את החלפת קווי המים, הפסקה ודיווח שוטף ואוטומטי על ה„מצב בשטח ההשקיה" וכל זאת ללא צורך בהפעלת כח אדם, כי אם ובעיקר, בלחיצת הכפתור !...

הסיור הקיף את ישובי כפר חרוב, המאוכלס על ידי בני משקים המסונפים לאיחוד הקיבוצים והקבוצות, בוגרי גרעיני נח"ל, ונוער יהודי אמריקאי, שנענה לפניתו ויוזמתו של צעיר, שעשה בארץ כמתנדב, וארגן את עשרות חבריו לעלות ולהתישב בגולן.

יותר מאשר נכנסנו בשערי „קשת", והבחורות האוטוסים, עם הכיפות הסרוגות הציציות שבלטו מתחת להולצותיהם, שפגשנו בשבילי הישוב עם הגננת חיוכיו מזימרת הארץ, כמו הבליטו את תחושת בני המקום, „שלא לחשוב אפילו לרגע אחד על נטישה כלשהי או נסיגה", כי הגולן, אמרו, שלנו מעתה ועד עולם !

פגישה עם ידיד

מאת ד"ר ראובן עפרון

פגישה עם ידיד־נעורים עשויה להיות חויה מעודדת ומדרבנת. היא מעוררת בך זכרונות נרג־שים וגעגועים לימים עברו. ב־זכרונות שניכם נעורת תקופת־נעורים ססגונית־הזוהר, עתירת חלומות וכיסופים, נטולת־הדאגה. ובנתע בעולם, אתה מתעלם מן הנקודות הקודרות שבנעורים.

אך יש פגישה כזו או אפילו שמועה על ידיד־נעורים שנעלם מזכרונך ושנשכח כמעט מלבך, מזעזעת אותך עמוקות ומשרה עליך עצבות ויגון, ומתחת לסף הכרתך מבצבצת המחשבה: שמא טובה פגישה שלא התקיימה מ־פגישה שהתקיימה ?

נפגשתי עם זיגי פישר לרא־שונה בראשית שנות השלושים בהיותי סטודנט באוניברסיטה ב־קובנה שבליטא. באחד הימים הביא חבר להדר בחור תמיר, גבה־קומה בעל פנים חטובות יפה, עטור שיער חום מסולסל. המסתכל בך בעיניו הנוקבות ה־חומות. הוא היה לבוש מקטורן כהה־אפור שצווארונו זקוף. הוא היה שופע אווירה של קוצר־רוח, של עצבנות. כמדומה היה כאילו הוא מצפה לאיזו שהן הרפתק־אות העלולות להתרגש.

לא יצאו ימים מועטים עד ש־נתקרבנו. הוא נתחבב עלינו ב־זכות חדוות־החיים שתססה בו, לשנינותו ואישיותו המלבבת. תוך זמן קצר נתחבב על כל הסטו־דנטים שבחוגנו, וביחוד על ה־בחורות שנרתקו אליו בשל ספו־ריו שופעי הבדיחות ושירי־העם שהיה שר בקולו, קול הבריטון הערב.

על אף נסיונו לבדרנות יתר ואישיותו היוצאת־דופן היינו מב־חינים בקורטוב של אווירת מיס־תורין שהיתה אופפת אותו. למע־שה לא ידענו הרבה עליו. לכאו־רה נדמה היה כסטודנט למדעי־הרוח. מדי פעם בפעם היה מציין כלאחר־יד, כי הוא מתכונן ל־בחינה, מבלי לדייק לאיזו.

אף פעם לא הזמין את מישהו לביתו. יתר על כן. הוא לא גילה לנו אף פעם את מקום מגוריו, לא ספר מלה וחצי מלה על מש־פחתו. ידענו רק כי משפחתו גרה באיזור עיירה בליטא.

שנה שלמה היינו נפגשים אתו בחדרי או במסיבות של סטודנ־טים. זיגי היה נוטל חלק בהם בחפץ־לב.

ולפתע, באביב, נעלם.

משלא ראינוהו כשלושה שבו־עות התחלנו להתעניין בגורלו. אך העלינו חרס. עקבותיו נעלמו. רוחות השמועות כי עזב את ה־עיר. אך איש לא יכול היה לאשר את חידת היעלמו.

חלפו שנים. עלייתם של הנא־צים לשלטון. האירועים באירופה — גרמו לשינויים מרחיקי־לכת בחייהם של יהודי אירופה וב־חיינו אנו. אני הגרתי לארצה הבריה. אתגרי החיים החדשים הפיגו את זכרוני על זיגי פישר.

*

לפני זמן מה נתקלתי בעתו־ן קהילתי המופיע באחת ה־ערים הגדולות שבארצות הברית. עיני נרתקו למאמר־הספד ארוך לזכרו של אחד מחברי הקהילה הנודעים שנפטר בשיבה טוב־ה בעקבות התקף־לב, ושהשאיר אחריו אלמנה ושלוש בנות. בעל המאמר הרים על נס את פעלו־תיו התרומיות של הנפטר כראש משפחה מסור, כאדם בעל לב טוב שהרים תרומה להרמת קרן הדת וחיי־החברה בקהילה היהו־דית. המאמר הכיל גם כמה פרט־ים לקורותיו על מוצאו של הנפטר. הוא נולד בעיירה קטנה בחיק משפחת־רבנים מיוחסת וידועת־שם. לפי דרישת משפחתו למד בישיבה שבעיירה הסמוכה לעיר מולדתו. נפשו לא נשאה לרבנות. לפיכך עבר לישיבת סלובודקה המפורסמת. אחר כך נסע לפאריז. אל קרובו שעסק בענף הטכסטיל. הוא הצליח להי־גיע למחוז חפצו ובמרוצת הזמן הפך לבעל עסק משגשג. בשנות הארבעים נמלט, כמלוא השערה, מצפורניו של היטלר. הוא השת־קע בארצות הברית והוסיף לע־סוק בענף הטכסטיל. גם כאן הקדיש מזמנו ומרצו לעסקנות ציבורית בתחום הדת והחיים ה־דתיים שבקהילתו. בעל המאמר הדגיש במיוחד את זיקתו ל„מזרחי" ואת תרומותיו לטובת הישיבות.

כשהגעתי להמשכת המאמר־ההספד נצבץ בי הרעיון: הרי המדובר בידידי זיגי פישר. יש־בתי זמן מה כוחונע, מדוכדך. תמונות מימים עברו חלפו במו־חי. רק עכשו התחלתי להבין את אווירת־המיסתורין שהיתה אופ־פה את זיגי. הוא רצה להחזות כסטודנט באוניברסיטה, כמובן, ולא כבן־ישיבה. ברם, בשנות הפגידה של חייו חזר למקור מחצבתו — לתורה וליהדות המ־סורתית.

מה כוחר המקרה ! מה אכזר הגורל !

שנים רבות חייתי כמעט ב־שכנותו ולא ידעתי על קיומו. והרי היו ימים שהייתי צמא ל־ידיד ולא מצאתיו.

ישנן פגישות עם ידיד נעורים מעודדות ומרעננות. וישנן כ־אלו המאחרות לבוא — המשי־רות עליך יגון וקדרות.

(עברית: מ.מ. אפשטיין)

مكذا من الاهل

مكان من الأصل

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

סגנון הסתיו: רך, סרוג ושמוט

דוגמא מובהקת של הסגנון היום־יומי שמכתיבה אופנת הסתיו והחורף של שנת 75/76 נראית במערכת שבתצלום המצורף. חליפה זו, המורכבת מסוודר בעל צווארון גולף, אפודה גדולה וארוכה בעלת שרוולי קימונו וחצאית מידי סרוגה עם חגורה במתניים מצטיינת בכמה פרטים ראויים לציון. ראשית — המראה הכללי הנוצר כאשר לובשים בגדים סרוגים גדולים ורפויים, זהו מראה מגושם מעט, שמוט כתפיים, המבליט במיוחד את עדינותן של נשים קטנות ומאידך מסוגל גם להעלים כמה קילוגרמים מיותרים אצל נשים גדולות. שרוולי הקימונו הגדולים, עם חפתים מתוחות למרפק — אף הם מקובלים לא רק בסוודר אלא גם במעילי צמר, כשהם מרשים לשרוול החולצה להציץ מתחתם. פרט נוסף הראוי לתשומת לב — הפסים, הן בסריגה והן בדוגמה הצבעונית. כפי שציינו במדור זה בשבועות קודמים — המראה הסרוג שכיח בתצוגות המיועדות לחורף. אפשר אפילו להשלים את המערכת של סוודר, חצאית ואפודה עליונה בכובע סרוג ובגרבי צמר עבות. מגושם אולי — אבל חם ביותר.

לקראת החורף בו גוברת הנטיה לאכול - במה עצות והזהרות:

לצרוך שומנים ולא להשמין

מאת צילה ליפשוק

בקרב הציבור הרחב עדיין רווחת ידיעה בלתי מספקת לגבי צריכת שומנים ופחמימות והשפעתם על משקלו של האדם. עובדה היא, למשל, שבנות גיל העשרה לוקות בפעילות רזיה. הן חרדות לצורתן ונזהרות על עצמן תענית שאין בה צורך. ולעתים היא אף כרוכה בנזק. הן נמנעות בעקשנות רבה מכל תוספת של שמן צמחי (כגון: סויה, הריע, חמניות, זית ותירס) לסלט או להבשיל ועם זאת אינן בוחלות בעוגה מוקצפת, בשוקולד, גלידה, כמנה מאלאפל מטוגן בשמן עמוק או בספל קפה ממותק שסכנתם לצורה ולקיבה מרובה וידועה.

השומנים כמו הפחמימות נועדו לספק אנרגיה לגוף. כל גרם שומן מעניק לגוף קאלוריות בכמות כפולה מגרם פחמימות. עודפים של שניהם נאגרים בגוף בצורה של שומן המרפד רקמות שונות. גם עודפי פחמימות שהגוף אינו זקוק להם נהפכים בסופו של דבר לשומנים נאגרים בגוף האדם. הסכנה לצריכת עודף של שומנים היא בהרבה יותר קטנה אם הם נצרכים כתוספת לסלטים או ירקות מבושלים. עודף פחמימות ובמיוחד בצורה של סוכר — שמעמי נטים להניך בצורה של גלידות ומפהקים ועוגות שונות — עלול להפוך כמעט לבילוס של זלילה, הגובל כמעט להתמכרות, ללא כל יחס לצרכים האמיתיים של גוף האדם... הספקת השומנים ובצורה נכונה שומרת גם על כושר הראיה התקין ועל הפעלה המעיים. תוספת השומן הבלתי רוויות בגוה הפרים חשובים בגוף האדם: הם נחוצות לרקמות החיבור, לעור, לצבעים וכו'. השומנים הן מז הפרי וכן הצומח מנוצלים כמעט בשלמותם בגוף. אמנם הוכח שעופים אשר הוממו בטמפרטורות גבוהות מראים מיקצב נמוך של עיכול — כושר העיכול יורד. כלומר, טיפול בחום בשומנים לא רק משנה את התכונות הפיסיקליות כי אם גם גורם לשינוי כימי בהם, ותמצות בלתי רוויות נהפכות לרוויות. תהליך הטיגון משחרר מן השמן מוצר לווי שלילי בשם "אקרולאין", זהו גזל שריחו חריף וחודר — לכן מומלץ להוסיף שומן רק אחר הבישול והאפיה כגון בפשטידות וכו'. עיכול השומנים נעשה כולו בהריסרין ואילו הפחמימות עוברות תהליך עיכול מסובך — המתחיל בפה עם פירוק העמילן ונגמר במעיים הדקים. במקרה של עודף שומן מעבר ליכולת העיכול של ההריסרין העודפים שלא התפרקו עוברים למעיים ויוצאים. ומכאן המסקנה שהימנעות באכילה שומני צמחים נושאי חומצות בלתי רוויות לא זו בלבד שאינה מסייעת לרזיה, אלא אף כרוכה בנזק לפעילותו התקינה של הגוף ולבריאותו.

לצורך שמירה על משקל נאות מוטב לקצץ בפחמימות למיניהן בייחוד הבאות מהסוכר ומשומנים מהחי ולהעדיף את שמן הצמחים החי. מקור מצויין של שומן צמחי הוא פרי האבוקדו. הוא עשיר בחומצות שומן בלתי רוויות המסייעות גם להורדה רמת הכולסטרול בדם, ומכיל וויטאמינים וכן סידן וברזל. אפשר לנצל את האבוקדו בצורות רבות כגון כפרי לארוחות בוקר, כמריחה על לחם לבית־הספר או לעבודה בכקום ריבות משופעות בסוכר (המזיקות לשיניים) וכן לתוספת לסלטים כקרם למרקים או לפרפראות.

שומן אחר טוב וזול שאין אנו רגילים בו הוא השומשום, המכיל מלבד השומן גם חלבון מעולה, ברזל וסידן בכמות מרובה. כן הוא מכיל וויטאמינים. 100 גרם שומשום חום מכילים סידן וברזל פי עשרה יותר מחלב פרה. החלב המיתקן מן השומשום אינו מעוסטר אינו מזרחת ואינו מכיל מחלות ותכשירים אנטיביוטיים כחלב ימינו הרגיל, ואף קל להכינו במיקסר בעזרה שכן שומשום וטחינה ביתית.

האבוקדו - במטבח

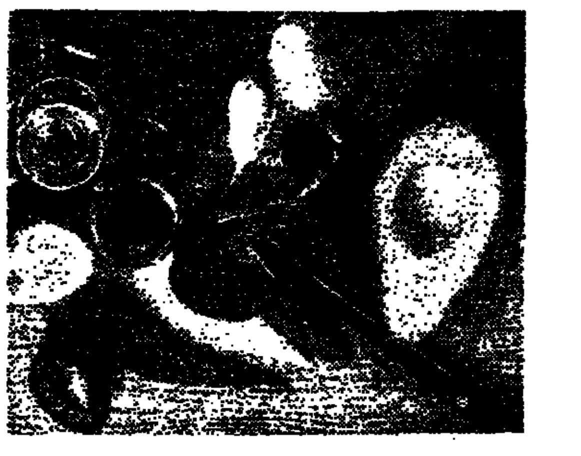

אחרי שמתברר ממחקרים (וכפי שלמדנו ברשימה לעיל) כי שומן האבוקדו, כרוב השומנים הצמחיים, הוא מקור אנרגיה בריא והיובי — הבה נשחזר כמה מן המתכונים המוכרים, והמוכרים פחות, של הפרי האקזוטי שהתאקלם להפליא בישראל. באחר שהאבוקדו מתרכך רק לאחר שנקטף מן העץ את יכולה לקנותו כשהוא עדיין קשה ולהניחו להבשיל בסלסלת פירות. ליעוב זירוז ההבשלה — עטפי את הפרי בנייר עתון. לעיכוב ההבשלה — החזיקי אותו בתא הירקות במקרר. ועתה — למתכונים:

א. למנות ראשונות

הכיני פיתית אבוקדו. קלפי פרי בינוני והתכי לקוביות גדולות. שימי יחד עם 3 כפות שמן, 1 ביצה, מיץ מלימון בינוני, רבע כפית מלח 1/2 כפית חרדל, בבלנדר. ערבבי עד שתקבלי בימרה חלקה. העבירי לכלי סגור במקרר.

אפשרות אחרת: — קצצי 2 בצלים חמוצות, נקי ופרסי 200 גר' פטריות משומרות (או כרישה) וטגני אותן בכעט מרגרינה כמה דקות. הכיני על אש רוטב לבן מ־2 כפות מרגרינה, 2 כפות קמח וכוס חלב. הוסיפי לרוטב את הגבינה, הפטריות, המלח והבלי בפלפל ופלפל. הסירי מן האש, הוסיפי קוביות קטנות של אבוקדו והגישי על פרוסות לחם קלוי. את יכולה גם לצקת על אורז או אטריות.

בשלי ארבע ביצים בקליפתן 7 דקות. קררי מיד וקלפי. חצי כל ביצה לשניים והניחי בתבנית פיירקס משומנת. הכיני רוטב לבן כנ"ל ממרגרינה, קמח וחלב או מים. קלפי את האבוקדו, מעכי וערבבי עם הרוטב. צקי על הביצים ופזרי עליהן 25 גרם גבינה חריפה מגוררת. הכניסי לתנור אפי לגריל הם יעבור דקות. הגישי חם.

אבוקדו ממולא ביצים. ערבבי 2 כפות פירורי לחם, חצי כפית קליפת לימון מגוררת, חצי כפית מלח, פלפל, ובגוריד כ־3 כפות חלב. חצי את האבוקדו, הוציאי את הגלעין, הוציאי בכפית את רוב בשרו וקצצי יחד עם 2 ביצים קשות והתעריבת פירורי הלחם. ערבבי היטב. מלאי את חצאי האבוקדו ופזרי על כל מנה פירורי לחם מרוחים. אפי בחום חזק כ־15 דקות והגישי מיד.

ב. מנות אחרונות

התכי 2 בננות לפרוסות דקות, קלפי 2 אבוקדו והתכי לקוביות קטנות. הכיני רוטב מקצפת המוצה, מיץ לימון וסוכר. הוסיפי לפירות והתוכים הגישי קר.

חצי 2 אבוקדו והוציאי את הגלעין. פזרי מיץ לימון וסוכר על הפרי והכניסי למקרר. בינתיים הכיני סלט פירות בפרוסות בננה, קוביות תפוח, דובדבנים מסוכרים, מיץ לימון, סוכר ובעט רום או ליקר לטעם. מלאי את חצאי האבוקדו.

ג. זנים ותכונות

אם התעוררה אצלך סקרנות נוספת באשר לפרי הבעיניין, הרי שהוא משווק בארצנו החל בחודש ספטמבר ועד אפריל. הזנים הראשונים הנראים בשוק הם אטינגר ופוארטה, ואחריהם מופיעים לפי סדר ההבשלה בניק, אנהיים, נבל והאס. בניק והאס הם בעלי קליפה סגולה־שחורה ומתאימים לשטעיבים במיוחד. האס מצטיין בטעם דומה לאגוזים. כמות החלבון באבוקדו עולה על זו הנמצאת בכל פרי אחר. בתוספת התכולה הגבוהה של שומן צמחי, אפשר להבין מדוע הוא נחשב כל כך. הפרי מומלץ לדיאטות הרזיה, וכן לפני לאסוד עליו המזמן בין הזמנים.

מה חדש?

■ משיכת נשים למקצועות הטכנולוגיים — במרכז סימפוזיון ב"בית המהנדסי" בתל־אביב

נסיון ראשון למציאת דרכים להגברת חלקן של הנשים במקצועות הטכנולוגיים ייעשה ביום רביעי, 22 באוקטובר ש.ז., במסגרת סימפוזיון שמקיימים בשיתוף משרד העבודה ואגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל.

סקר, שפירסם המכון לחקר הבנייה והתעשייה של האגודה בשנת 1973 העלה, כי הנשים מהוות פחות מ־9 אחוזים בקרב אוכלוסיית המהנדסים. מטרת הסימפוזיון, הנערך במסגרת אירועי שנת האשה הבינלאומית — לשנות מצב עניינים זה.

מארגני הסימפוזיון מקווים שהאירוע יסייע להגברת המודעות לתפקיד החשוב שיכולה האשה למלא בתחום הטכנולוגיה, במיוחד נוכח הדרישה הגוברת והולכת במשק לכוח אדם טכנולוגי, ונוכח המאמצים להגדלת מספר העובדים בייצור על חשבון עובדי השירותים.

בין המשתתפות בסימפוזיון, כמה נשים ישראליות, השייכות למיעוט בתוכן שחדר לתחום הטכנולוגי, כגון אינג' מרים כילה, מנהלת מכון התקנים הישראלי, אינג' לידיה פידולסקי מן התעשיה האוירית, פרופ' רחל שלון מן הטכניון, הארכיטקטית זיוה ארמוני, ד"ר דליה גרידינגר — מנהלת מחקר ופיתוח של כימיקלים ופיספסים בע"מ ויונה ארספי מנהלת מפעל למנועי חשמל.

■ מרכז אוניברסיטאי ללימודי מעמד האשה

תשומת הלב למעמד האשה שנעשתה חלק אינטגרלי מן היומן הציבורי הופכת לאחרונה גם ענין לעיסוק אקדמאי. באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע נפתח עתה "מרכז ללימודי מעמד האשה" שבראשו עומדת אשה מבוגן, ד"ר הדרית פדן איזנשטארק.

■ אריזות קוסמטיקה — ברמה ירודה

היצוא של חברת הקוסמטיקה "רבלון" יקטן השנה בעקבות ביטול הזמנות בסך חצי מיליון דולר, לאחר שהתברר שהאם לא היתה מרוצה מרמת האריזה של התכשירים המיוצרים בישראל.

במסיבת עתונאים שנערכה במלון הילטון בתל אביב לרגל ביקורו בארץ, של נשיא החברה העולמית, מר סמואל קליס, ציין ח"כ מודעי, חבר מועצת המנהלים של החברה, כי השנה נועד להיערך עיסקות־יצוא במיליון דולר לעומת 600 אלף אשתקד. אולם מר קליס הורה לקצץ את ההזמנה בחצי מיליון דולר, מכיוון שרמת הבקבוקים והאריזות המיוצרים בארץ אינם מגיעים לסטנדרטים הבינלאומיים של "רבלון" (זאת בניגוד לתכשירים עצמם שהם מעולים ביותר ומקבילים באיכותם לייצור במפעלי החברה האם).

נמסר כי "רבלון" פרוסה ב־110 ארצות וכי יש לה שלוש חברות־בת וביניהן "אולטימה", "נטורל וונדר" ו"מרסלה בורגוזה".

שח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

הסתיים בית ראשון של חצי גמר אליפות הארץ

במועדון "לסקר" תל אביב הסתיים הבית הראשון מ־11 בתי חצי גמר אליפות הארץ — 1976 הנערכים בימים אלו ברחבי הארץ. הבית היה "בית מרוכז" התחרו בו 8 שחמטאים בשיטת ליגה של סבוב כפול.

המנצח האמן הרמת גני דוד בן־ציון שצבר 10 נק' מ־14 משחקים הקדים לאחר מאבק מרתק במחצית הנקודה אמן רמת גני אחר משה כבנעי שצבר 9½ נק'. שלישי־רביעי שאול דודקוב ודן ברגר — 8½ נק' כל אחד. דוד בן ציון עולה לגמר אליפות הארץ.

תוצאות מלאות: 1. דוד בן־ציון — 10 נק' 2. משה כבנעי — 9½ נק' 4—3. דן ברגר ושאול דודקוב 8½ נק' כל אחד. 5. יוחנן קופלוביץ' — 6½ נק' 6. איסר בריסקר — 5½ נק' 7. שמואל שפרברג — 4 נק' 8. דוד מלמד — 3½ נק'.

נקבעה נבחרת ישראל לאליפות אירופה לאומות

הנהלת האגוד הישראלי לשחמט בישיבתה האחרונה קבעה את 10 השחמטאים שייצגו את ישראל בפגישה עם מערב גרמניה וספרד במסגרת משחקי הבית המוקדם של אליפות אירופה לאומות.

המפגשים יתקיימו באתונה (14—20.11.75). בבית נמצאה גם יוון עליה גברנו במפגש הכפול שנערך בנתניה.

קביעת הנבחרת נעשתה בעיקר עפ"י דרוג השחמטאים בסבב הכושר האחרון.

להלן שמות השחקנים לפי סדר הלוחות: 1. רב אמן הדיביר ליברזון (מאמן—שחקן), 2. יאיר קרייטנן, 3. יצחק רדשקוביץ, 4. לאון לדרמן, 5. משה צ'רניאק (קפטן), 6. שבתאי כהן, 7. יעקב בליימן, 8. אברהם קדור, 9. עביקם בלקן, 10. בקבואל פרג.

ממלאי מקום: ישראל גלפר וצדוק דומיניץ.

משחקי הגביע סבוב שלישי

להלן הגרלת משחקי הסבוב השלישי שיתקיימו בשבת הקרוב (הקבוצה הראשונה מארחת):

1) "הפועל" עפולה / גלבוע — "הפועל" גליל עליון.

2) "הפועל" גבעת ציונית — "הפועל" קרית אתא.

3) צעירי "הפועל" רמת גן — "מרכז הנוער" הדרה.

4) בנק לאומי תל אביב — גבעת "הפועל" רמת גן.

5) "מרכז הנוער" ב' תל אביב — בית"ר "ביכל" תל אביב.

6) אס"א אוניברסיטה ב' תל אביב — "הפועל" חולון.

7) אס"א ב' ירושלים — "הפועל" ראשון לציון.

8) אס"א ג' ירושלים — "הפועל" רסלה.

9) צעירי מועדון שחמט באר שבע — אס"א א' ירושלים.

נקבעו נציגי ישראל לתחרויות הנוער בחו"ל

הנהלת האגוד הישראלי לשחמט בהמלצת ועדת הנוער קבעה את דוד ברנשטיין לנציג ישראל לאליפות אירופה לנוער שתתקיים בהולנד. אלוף ישראל לנוער גיל גרינברג ייצג את ישראל בתחרות הבינלאומית בעבר־ה.

אליפות העולם לנוער 1976 תתקיים באהה, מכל המדינות הבאות לפי סדר אליפות ארגנטינה, קנדה, יפן.

★

אולימפיאדת הסטודנטים 1976 תתקיים בונצואלה.

★

סין העממית, גאנה, גויאנה, הונדורס, בגריה יקבלו תחבורה בפיד"א. עד כה יבר בפיד"א 94 מדינות.

★

גמר אליפות אירופה לאומות יתקיים במחזורים הראשונים של שנת 1977 במוסקבה.

★

הפיד"א הכריזה על שנת 1976 כשנת קידום השחמט בארצות מתפתחות.

אבשלום יושע אלוף "רטי" 75/

באליפות מועדון "רטי" 1975 זכה השחמטאי הותיק אבשלום יושע שהדיח במחצית הנקודה את מאיר ראוך שחזר לזירה בהצלחה לאחר היעדרות של שנים רבות.

ראוך היה חבר נבחרת ארץ ישראל לאולימפיאדת השחמט — 1939 בבואנוס איירס.

התוצאות הסופיות: 1. אבשלום יושע — 10½ נק' מ־13 משחקים. 2. מאיר ראוך — 10 נק'. 3. שלמה קנדלשיין — 8½ נק'. 4. יוסף יהושע — 8 נק'. 6—5. יעקב שטרן ומנחם דבני 7½ נק' כל אחד. 7. דב וולפינגר — 7 נק'. 8. הלמוט פוס — 6 נק'. 10—9. יעקב ריזמרין ונדב גרינגרד — 5½ נק' כל אחד. 11. גבריאל שנעד — 5 נק'. 13—12. דב רוסלר ואהרון סהה — 3½ נק' כל אחד. 14. אליעזר פאר — 1½ נק'.

ניהל את התחרות בהצלחה אליעזר פאר.

פעילות שחמט בהרצליה

שחמטאי הרצליה זוכים לפעילות שחמאית ענפה עם הקמת מועדון השחמט העירוני בבית "יד לבנים" — מרכז לתרבות (רח' וולפסון פינת בן גוריון).

המועדון פתוח אחת לשבוע ביום שני החל משעה 19.00. בנוסף לכך החלה אליפות פתוחה של העיר בהשתתפות 16 שחמטאים. כן נרשמה נבחרת העיר למשחקי הליגה. בחוג נית לעתיד הדרכה סוספה וההדרכה לנוער נשים ובוגרים. כן תערך בחודש דצמבר הקרוב בהרצליה "התחרות הבינקיבוצית" השנתית בהשתתפות כ־100 שחמטאים ב־4 נבחרות: הרצליה, הקיבוץ הארצי, הקיבוץ המאוחד, איחוד הקבוצות והקיבוצים. האחראי ומדריך השחמט של העיר הוא שלמה קנדלשיין.

★

באליפות יוגוסלביה לשנת 1975 זכה ולביירוביץ עם 12½ נק' מ־19 משחקים שהקדים את גליגוריץ. לובייביץ ומתנוביץ 12 נק' כל אחד. להלן שני משחקים מעניינים מהאליפות.

נימצוביץ

מאניוביץ'	מפאסקי

[illegible]

פיליאוביץ

[illegible]

נמט — רייקוביץ

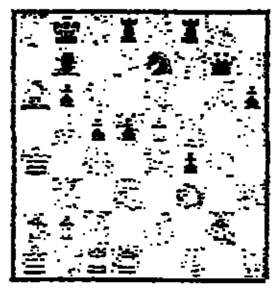

[illegible]

בין הראי"ה לחזון־איש

(סוף מעמוד 5)

היתנה בפירושו" (עין יצחק — וילנא תרמ"ט — ח"א, אות ס"ד).

אלא שהגאון ר' יצחק־אלחנן ז"ל, מוסיף שהכל האומר יש לומר כי יש לנו עצה לתקן הדבר, שלא יהיה שום חשש, להתנות בפירוש, בעת שמדפיסין הגלים הראשונים, אלו הקאריש יאמר בפיו בפירוש, שלא יחול עליהם דין קדושת־כתבי־הקודש ואז בודאי אין חלה עליהם קדושה־כתבי־קודש" (שם, אות ס"ד).

המשפט, הוא שבזמנו של החזון־איש לא היתה ... [illegible] ... סברת האוהיה המקובלת.

★

בקיץ תרצ"ה, כשהרב שכב על ערש־דוי, ונודע שהוא חולה שלח החזון־איש שליח מיוחד אל הרב, הודיע לו שהוא רוצה לבקרו, אולם הרב שנתגלה בראשונה לחזון־איש, כבתמיד גדול, עצום, נתגלה גם כאן בעומק חרדתו לעמלה־של־תורה ועצם־של לימודה, והוא השיב לשליח: "החזון איש הוא בן השקדנים הזה שבדור, ואני חס על ביטול תורה שלו. אנא מסור נא לו, שאני יתפלל עבורי בביתו".

הראשון לאבות

(סוף מעמוד 5)

העקידה איננה אקט חד־פעמי אלא הסיום לחייו של אברהם, שהם עקידה בלתי־פוסקת שבמרכזה עומד הצו האלוקי. צו אלוקי הם "לך לך מארצך וממולדתך", ו"לך לך אל ארץ המוריה". גם הלך־לך הראשון היה כרוך בכבילה רצונות ובשבירת הרגלים. ניתוק גמור מכל העקר שבעבר והליכה אחרי צו חדש הם מעין מעשה עקידה. לצאת יחידי למדבר החיים ולקרוא בשם ה' גם בזה יש הקרבה, מעין עקידה. גם במעשה העקידה גובר הקול האלוקי על הכל. "והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי". בלך־לך הראשון מובטחת לו ברכה.

פרשת העקידה היא הסרת ... [illegible]

חיים חדשים בגיל הזהב

"חיים חדשים בגיל הזהב" — זוהי הסיסמה העיקרית שלנו, אומר הרב חיים אריה שפיץ, מיוזמי הקמת בית האבות "בית הדקל" שעומד להיפתח בימים אלה ברחוב נצח ישראל 15, בפתח־תקוה.

מסביר הרב שפיץ: "פרשת דרכים חשובה בחייו של אדם, הוא בהגיעו לגיל 60—65 או, לאחר שבניו ובנותיו הקימו בסיס לעצמם, נשאר הוא לבדו, ומסבב הדברים שבמצב זה שואף האדם להקל על עצמו על השאלות המתעוררות אצלו. לדעתנו, ממשיך ואומר הרב שפיץ, גיל זה, שבדרך כלל הוא לאחר 60—65 אפשר למצוא כי הרבה תוכן וייעוד. ובמקום רגש של הבדידות, ושעמום, וחוסר בטחון, אנו רוצים להוכיח כי אפשר להתחדש גם בגיל זה, שהוא גיל הזהב, פשוטו כמשמעו.

מקימי "בית הדקל" אשר ברחוב נצח ישראל בפתח־תקוה, הינם יהודים חרדים מארה"ב. הרב שפיץ מציין את העובדה, כי הם מקובלים בכל שכבות הציבור הדתי ידועים ומפורסמים כל אחד ואחד בזכות עצמו. בכל משך זמן בניית בית הדקל שהה בארץ ידיד ההנהלה מניו יורק הרב פישל פלדמן שהינו עסקן ידוע ותומך במוסדות התורה כדי להבטיח שהבנייה תיעשה עם כל השכלולים.

"גם ההנהלה המקומית הינה בעלת איכות מידה" — אומר הרב שפיץ שהוא עצמו מברוקלין אשר בניו יורק "המנהל בפועל של בית האבות, הוא מר יוסף פריקס, דמות ידועה ומקובלת ביותר. מר פריקס שהיה אף הוא בין היוזמים הדוחפים להקמת המפעל מוכר כמי שהאדיבות סביבה בדמה, הוא אדמיניסטרטור מעולה. (במשך 30 שנה היה מנהל בנק ידוע וקנה לו שם באזור חולון). איש ירא שמים בעל מידות תרומיות האהוב על הבריות, כמוהו יתר חברי ההנהלה הדתיים.

— האם מקום כמו רחוב נצח ישראל בפתח תקוה שהוא קרוב למרכז העיר מתאים לבית אבות? שאלנו את הרב שפיץ.

"אכן בשאלה טמונה התשובה", משיב הרב שפיץ ומסביר: "המקום בו נבנה בית האבות הוא אכן קרוב ליד מרכז העסקים של פתח־תקוה. בקירבה מקום ממש נמצאות התחנות המרכזיות של התחבורה הציבורית. אולם — וזה העיקר — הרי מקום, יחד עם קירבתו למרכז, הרי הוא עצמו יפה ושקט. כאשר אתה נמצא בבנין בית האבות "בית הדקל" אינך חש כלל בהמולת הכרך הרעש הגדול של מרכז העסקים והתחבורה הציבורית. אולם כאשר אתה יוצא מכאן, מהלך דקות ספורות, אתה מגיע למרכז העיר וזוהי המעלה של המיקום לבית האבות: גם מקום יפה שקט ונעים, וגם מקום קרוב לצרכי השעה של כל הצרכים. מלבד זאת, פתח תקוה עצמה נמצאת במרכז הארץ".

בניני בית האבות "בית הדקל" הינם בניינים בני 3 קומות, מצויידים ובנויים לפי "המילה האחרונה" בתכנון ובארכיטקטורה המודרנית. בכל בנין יש מעליות אוטומטיות וחדרי שירותים ביתיים מוקפים גני נוי, פרחים ועצי פרי. הדירות הינן אלגנטיות במיוחד לשירות דיירי בית האבות על מנת להעניק להם את חייהם בהרווחה בהרמוניה בהגיעם לגיל הזהב.

לכל דירה ודירה יש חדר אמבטיה ושירותים צמודים יחד מרפסת גדולה ומוארה, הפונה לעבר גן פרחים נקיים ומשובב נפש. כל הדירות מצויידות בהסקה מרכזית, במיזוג אויר (לפי הדרישה) אינטרקום אלקטרוני המשוכלל עם קשר טלפוני פנימי, בינעירוני ובינלאומי.

אלא שמלבד כל הנוחיות שהשקיעו בוני בית האבות "בית הדקל" בתכנון המקום, "הרגשנו כי לאדם בגיל זה, חוץ מהנוחות הפיזית צריך שתהיה לו האפשרות להעסיק חושיו את רגש הבדידות והעצבות ולהפוך את חייו לגיל הזהב של חיים חדשים ומלאי תוכן" — אומר הרב שפיץ.

"הוא האם לכך, יהיה לנו אדם מיוחד אשר ממונה על הפעולות התרבותיות בבית האבות. אדם זה ידאג להרצאות, פעילות יומיומית, שיעורים וכדי ביחוד גבולים לגברים ולנשים. לשם כך נמצאים בבנייני "בית הדקל" כל המבנים הדרושים הדתיים לחיים פעילות תרבות: בית כנסת, חדרי קריאה ועיון, חדר אוכל מרכזי ומשוכלל, לובי ביתי מהודר, המצויידים בקומת ... עם גישה נוחה לכל הדיירים.

ב"בית הדקל" יש מחוץ ללובי המרכזי עוד חדרים נרחבים, מוקפים בגני פרחים, כך שבכל תקופות השנה ובכל תנאי מזג אויר יוכלו בני הבית ליהנות מאויר צח ונעים.

אומר הרב שפיץ: "אחד היעדים שאנו רוצים להציב לעצמנו הוא, להביא את הקשיש שלא יוכל להיות לצמד ולסעד לאחרים. שהרי כבר שנות חייו קנה לו נסיון ידע וחכמת חיים, לכן זאת יכול הוא להביא לפני צעירים ממנו ולעזור להם. כך אפשר לשתפם בפעולות למיניהן. כך יכול האדם הזקן לחיות פעיל פרודוקטיבי בגיל הזהב.

"בצורה זו" — אומר הרב שפיץ — "יוכל להעניק לאנשים אלו הבטחון העצמי, הכבוד העצמי אומץ המרץ לפעול ולהפעיל".

"לשם כך" — ממשיך איש שיחנו — "ב"בית הדקל" בית כנסת עם ספריה גדולה, יתנו שיעורים קבועים מדי יום ביומו. כמו כן יהיה ארכיון סלילי הקלטות של שירי הפורסמים, שירים חדשים, חזנים של נושאי מנגינים, ואף שיעורים ותורנים מגדולי וכמו כן יתנהו הרצאות לגברים ולגברות נושאים שונים על־ידי מרצים מיוחדים. גם טיולים למקומות הקדושים ולאתרים היסטוריים יתקיימו עבור דיירי "בית הדקל". כל דבר יעשה בהתאם לרצונו, רצונם ויכולתו של כל אחד.

הרב שפיץ ממשיך ומתאר: "בבית האבות עומדים לרשות בני הבית חדרי יום בכל קומה וקומה ובכל פינה, מטבחונים הינם, על מנת שיהיה אפשר לארח בהם בני משפחה, ידידים ומבקרים. ניתן לעשות אפילו סידור של ארוחה עם בן משפחה — הכל כדי לקיים מקום אוירה ביתית חביבה ונעימה, וכל לאפשר מקסימום של הספוקת".

"כנושא השני בכל מטרות בית האבות "בית הדקל" עבודה מידת האדיבות. אנו מתכוונים שירות אדיב בצורה מירבית, על מנת לספק את רצון איש ואיש. ואשר לכשרות — זהו מהדרין מן המהדרין. יש יבבקים מטבח מלבשר, מטבח מיוחד לחלב ומטבח מיוחד לפסח, כלומר שבשעה שמכשירים את המטבח לפסח לפני החג, שיהיה היכן לבשל. וזהו חדשה ובלתי ידועה שתעבור את הרצון ב"בית הדקל". המטבחים עצמם מצויידים בכלים מודרניים והמשוכללים ביותר, כשלשותה הם מקום עומד צוות מקצועי, אדיב ונעים, ישביע את רצון כל אביני הטעם וימלא את צרכי המזון והדרישות הדיאטתיות הדרושות. שהכל, כאמור, בהשגחת כשרות למהדרין מן המהדרין בהשגחת רב ידוע ומפורסם.

חידוש נוסף יש ב"בית הדקל" במקום מחלקה נפרדת מיוחדת לישישים ונכנס טיפול מתמיד ואינטנסיבי. אדם אשר יגור מקום מספר שנים וזקוק לטיפול רפואי יצטרך להשרש שיתעבר לבתי חולים או למוסד אחר. כאן הוא יקבל את כל הטיפול שידרש. הדבר יתן לו בטחון שאכן כאן להשאר באם יזדקק לטיפול מתמיד ומסור.

לשם כך יהיה בבית האבות "בית הדקל" אח מוסמך במשך 24 שעות ביממה, חדרי רפואה, מחדרנים ובקורי רופאים בעלי שם, מיוחדים לטיפול בכמלסים כאמור, כשלרשות הנזקקים לכך יעמדו גם חדרי התעמלות, ריפוי טרפיה, חדרי מלאכה ועוד.

הרב חיים אריה שפיץ עצמו, הוא דמות מוכרת בכל החוגים החרדיים, אביו היה הרב מאיר שפיץ ז"ל, אב"ד בביסטריץ — טרנסילבניה, ומשפחתו התייחסה לגזע רבנים מפורסמים. גם יתר חברי ההנהלה והיוזמים הינם חרדים ידועים. ובקשר לכך אומר הרב שפיץ: בית האבות אינו מיועד לחוג מסויים זה או אחר. הוא פתוח בפני כל יהודי דתי באשר הוא, ללא קשר ארגוני או חוג מסויים. ובאשר על האיכות ... "בית הדקל" ... ההנהלה הדתית ... — אין ספק כי הדבר ישפיע לטובה של בית הבית.

מסיים הרב שפיץ ואומר: ב"בית הדקל" יכול להכנס לתקופת נסיון, וליהנות מהתנאים בנעימה באוירה ביתית ואחר כך להחליט אם רצונך להתקבל להיות מבאי הבית הקבועים. המשובצים שכל באי ביתנו יהיו שבע רצון. ולהשרות הטוב ביותר שמי שמבקרון בכך מייב כל עצמו הוא: להתקשר עם בית האבות בית הדקל — יפה עצה אחת קודם.

מראה כללי של "בית הדקל"

חיים חדשים בגיל הזהב

בית הדקל

בית אבות דתי מודרני

בלוקסוס מלא

פרטים מלאים:

בית אבות בית הדקל

ת"ד 213, רח' נצח ישראל 15

פתח תקוה,

טלפון 914678 או 03—905512